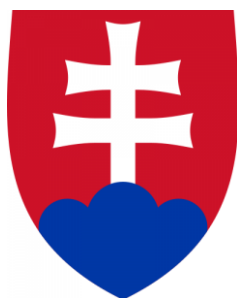

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV

Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2025

Národnej rade Slovenskej republiky
predkladá:

Róbert Dobrovodský
verejný ochranca práv

Bratislava marec 2026

Podľa § 23 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov verejný ochranca práv predkladá národnej rade každý rok v prvom štvrtroku správu o činnosti, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy a jeho návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

V súlade s citovaným ustanovením predkladám Národnej rade Slovenskej republiky

Správu o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2025, v ktorej uvádzam poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy, návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

Obsah

Obsah	5
Použité skratky	12
Úvod	17
Právo na ochranu pred zlým zaobchádzaním	27
Zlé zaobchádzanie v Policajnom zbore	27
Mimoriadna správa.....	27
Neprimeraný policajný zákrok po dopravnom priestupku v prítomnosti dieťaťa	28
Bezdôvodná facka spútanej osobe	29
Neobjasnené zranenia maloletého po služobnom zákroku.....	30
Povinnosť riadne zaznamenať použitie donucovacích prostriedkov	31
Intervencia pred ESLP	32
Zlé zaobchádzanie vo väzenskom prostredí	33
ÚVV a ÚVTOS nevedel dôveryhodne vysvetliť, ako došlo k zraneniu obvineného	33
Príslušník ZVJS použil voči odsúdenému neodôvodnenú silu	34
Neobjasnené zranenia odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody	35
Predvedenie odsúdeného viacerými príslušníkmi ZVJS do miestnosti bez kamier	36
Spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám systematicky porušuje ich základné práva	37
Aj systematické a plošné vykonávanie dôkladných osobných prehliadok porušuje základné práva väznených osôb.....	38
Prehliadky osobných vecí odsúdených	40
Nedostatky v obecnej polícii	40
Novela zákona o obecnej polícii.....	40
Podmienky miest, kde je obmedzená osobná sloboda	41
Policajné cely a určené priestory	42
Podmienky v určených priestoroch	42
ÚVV a ÚVTOS	43
Oblatie odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody	43
Prítomnosť príslušníkov ZVJS v ambulancii	44
Zohľadňovanie psychického stavu odsúdeného pri ukladaní disciplinárneho trestu.....	45
Preskúmanie som, aké oblečenie dáva ÚVV a ÚVTOS odsúdeným	45
Nakladanie s financiami; ani časom neutícha téma vysokých cien komodít v ústavných bufetoch	46
Aj odsúdení chcú pracovať a byť za prácu dôstojne odmenení.	47
Práva občianskej spoločnosti	48

Konanie o súlade novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám (PL. ÚS 6/2025) – protiústavnosť spoplatňovania „mimoriadne rozsiahleho vyhľadávania informácií“	49
Konanie o súlade novely zákona o mimovládnych neziskových organizáciách (PL. ÚS 11/2025) – protiústavnosť tzv. „výkazov transparentnosti“	52
Monitorovanie protestov	56
Sprístupnenie požadovaných informácií až po konštatovaní porušenia základných práv podávateľa	57
Právo na zhromažďovanie nemožno obmedzovať formálnym oznámením	58
Prieskum dodržiavania rovnosti volebného práva pri vytváraní volebných obvodov vo voľbách do obecných (mestských) a krajských zastupiteľstiev	58
Novela zákona o politických stranách	62
Aktívna legitímácia verejného ochrancu práv v čase núdzového stavu	63
Sociálne zabezpečenie	64
Agenda Sociálnej poisťovne	64
Niekol'koročné čakanie na vydanie rozhodnutia.....	65
Prieťahy v odvolacom konaní o invalidnom dôchodku	65
Nečinnosť Sociálnej poisťovne ešte pred samotným začatím konania.....	66
Prieťahy pri doručovaní rozhodnutia	67
Prieťahy na správnom súde	68
Nepriemerané prieťahy pri preverovaní medicínskej opodstatnenosti vystavenia práceneschopnosti	69
Dva roky trvajúce konanie s medzinárodným prvkom zaťažené nedostatkami pri preddavkovej výplate	70
Preskúmanie postupu Sociálnej poisťovne ako kontaktnej inštitúcie podľa predpisov Európskej únie	71
Definitívna bodka za niekoľko rokov trvajúcimi dôchodkovými konaniami o nárokoch osôb z bývalého Sovietskeho zväzu	72
Nepotvrdzovanie dôb zamestnania dosiahnutých na území Ruskej federácie ukrajinským štátnym občanom.....	74
Nárok na 13. dôchodok u osôb, ktorým Sociálna poisťovňa vypláca „čiastkový“ dôchodok	75
Nárok na dávku v nezamestnanosti v Slovenskej republike po návrate zo zahraničia ...	76
Nezohľadnenie odpracovaných období pri výpočte dôchodku.....	76
Posudzovanie nároku na minimálny dôchodok	77
Preddavková výplata dôchodku	79
Novela zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov.....	80
Agenda úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálneho zabezpečenia	81
Nedostatočné odôvodnenia v rozhodnutiach úradov práce, sociálnych vecí a rodiny	82

Rozporuplné odôvodnenie rozhodnutia o kompenzačnej pomôcke pre dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím	83
Nečinnosť a neprimeraná dĺžka konania o rodinných dávkach.....	84
Následné prietahy v rámci súdneho konania	86
Nečinnosť v konaní o pomoc v hmotnej núdzi po podaní e-mailovej žiadosti.....	86
Opomenutie zvýšenia príspevku na opatrovanie a nesúčinnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny s verejným ochrancom práv	87
Sociálne služby	87
Prístup osôb s mentálnym znevýhodnením k pobytovým sociálnym službám.....	87
Nezávislý spôsob života v zariadení sociálnych služieb	88
Komunikácia s Inšpekciou v sociálnych veciach	89
Namietané zbytočné prietahy v konaní Inšpekcie v sociálnych veciach	90
Zapojenie sa do pripomienkového konania v oblasti sociálnych služieb	91
Zdravotná starostlivosť	92
Dostupnosť zdravotnej starostlivosti v prípade úhrady liekov na výnimku.....	93
Stretnutie za okrúhlym stolom k téme úhrady liekov na výnimku a návrh na začatie konania vo veci súladu právnych predpisov.....	98
Preskúmanie rozhodovania vo veci príspevku na ošetrovanie u nezmluvného poskytovateľa	100
Právo na súkromný a rodinný život	102
Zmena Ústavy	102
Novela zákona o pobyte cudzincov.....	102
Mechanizmus odškodnenia za sterilizácie v rozpore s právom	103
Odmietnutie vydania dokladov o vzdelaní po zmene identifikačných údajov transgender osôb	103
Vzdelávanie a ochrana detí.....	105
Legislatívna garancia práva dieťaťa na prítomnosť sprevádzajúcej osoby počas hospitalizácie.....	105
Vlastná iniciatíva: preskúmanie implementácie národných projektov realizovaných MŠVVM SR zameraných na desegregáciu rómskych detí vo vzdelávacom systéme .	106
Rozsudok Salay proti Slovenskej republike: ESLP zohľadnil zistenia a písomné stanovisko verejného ochrancu práv.....	107
Neprimerané správanie vychovávateľa voči dieťaťu v centre pre deti a rodiny	109
Úmrtie maloletého zvereného centru pre deti a rodiny	110
Ochrana majetkových práv dieťaťa	111
Oznamovacia povinnosť pri ohrození práv dieťaťa	115
Význam koordinovaného a včasného postupu pri ochrane práv dieťaťa	116
Bývanie a nútené vysťahovanie	119

Dlhodobó nevyhovujúce podmienky bývania v rómskej osade v obci	119
Prvé alternatívne správy adresované výborom OSN	121
Alternatívna správa pre Výbor OSN pre práva dieťaťa a jej odraz v záverečných zisteniach	121
Alternatívna správa pre Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva	123
Právo na súdnu a inú právnu ochranu	126
Zbytočné prietahy v súdnom konaní	126
Súd nemôže dovoliť, aby obžalovaný svojím správaním neúmerne predlžoval konanie	126
Rodičovský spor o dieťa skončil po tragickej udalosti	128
Súd predlžoval ukončenie exekúcie	129
Dve odvolacie konania jedného podávateľa a dvojité porušenie základných práv	130
Aj o mimoriadnom opravnom prostriedku treba rozhodnúť bez zbytočných prietahov	131
Dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu o vine a treste	132
Odovzdanie odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do zahraničia	132
Znalecké dokazovanie a zodpovednosť súdu za zbytočné prietahy	133
Prieskum dodržiavania zákonnej lehoty pri ukončení ochranného liečenia	135
Zbytočné prietahy orgánov činných v trestnom konaní	137
Špecifiká predsúdneho trestného konania a nečinnosť polície	137
Zbytočné prietahy v správnom konaní	139
Neprimeraná dĺžka konania o rozklade pred Úradom na OOÚ	139
Stavebné úrady – nesprávny úradný postup a nečinnosť	140
Pripojenie na verejný vodovod a kanalizáciu	140
Chybný postup pri povolovaní prístrešku v spoločnom dvore	141
Pretrvávajúca nečinnosť stavebného úradu	142
Reklamný pútač ohrozujúci bezpečnosť premávky	143
Zamietnutý návrh na územné rozhodnutie na stavbu rodinného domu	143
Stavba plotu bráni vstupu na pozemok, stavebný úrad je nečinný	145
Odborné stretnutie k ústavným aspektom stavebnej amnestie	148
Podnety k ústavnosti právnej úpravy legalizácie nepovolených stavieb	149
Kataster nehnuteľností – nesprávny úradný postup a nečinnosť	152
15 rokov nepostúpené odvolanie vo vkladovom konaní	152
Zápis domu do katastra nehnuteľností po desaťročiach	152
Právo na inú právnu ochranu	153
Prepustenie zo služobného pomeru	153

Železničná doprava a obmedzenie spôsobu nákupu cestovných lístkov, servisné poplatky	155
Registrácia motorových vozidiel v parkovacom systéme ako zjednodušené administratívne konanie	156
Opakované doručovanie cudzích zásielok a predvolaní	159
Pomoc nádejnej športovkyni pri získaní štátneho občianstva	160
Stretnutie so zástupcami MV SR k problematike zápisov detí do osobitnej matriky	163
Zákaz chovu včiel.....	164
Vyrubovanie poplatkov za komunálny odpad.....	165
Právo na rovnaké zaobchádzanie pri ukladaní miestnych poplatkov.....	165
Nedostatočný a nesprávny postup obce pri rozhodovaní o poplatku za komunálny odpad	166
Ústavnosť zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície.....	167
Zrušenie povolenia na prechodný pobyt po podaní dodatočného daňového priznania	168
Rezervačný systém cudzineckej polície.....	169
Úhrada parkovného a právo na platbu v hotovosti.....	170
Právo na priaznivé životné prostredie	173
Znečistenie ovzdušia	174
Kúrenie v susedstve a nedostatočné riešenie znečistenia ovzdušia v obci	174
Ochrana zdravia a životného prostredia pri používaní chemických postrekov proti komárom	175
Hluk z vonkajšieho prostredia.....	176
Dlhodobopretrvávajúca hluková záťaž ohrozuje právo obyvateľov na zdravé životné prostredie	176
Ochrana zvierat	177
Podozrenie zo zanedbávania starostlivosti o zvieratá a nedostatočný postup orgánu veterinárnej správy.....	177
Ochrana voľne žijúcich zvierat	178
Nakladanie s odpadom	179
Zhodnocovanie odpadu bez riadnej evidencie a pochybenia orgánu štátnej správy	179
Sumárne vyhodnotenie porušení základných práv z doručených podnetov	181
Zahraničná spolupráca s ľudskoprávnymi inštitúciami	182
Návšteva rakúskych ľudskoprávných inštitúcií	182
Vzdelávací pobyt v Spojených štátoch amerických	182
S medzinárodnými inštitúciami o ochrane ľudských práv	183
Stretnutie s riaditeľkou Zastupiteľského úradu verejného ochrancu práv Ukrajiny na Slovensku	183

25 rokov inštitúcie verejného ochrancu práv v Českej republike	183
O mandáte verejného ochrancu práv s partnermi zo Spojených štátov amerických	184
Medzinárodné ľudskoprávne sympóziu v Baku	184
Stretnutie s výborom Európskeho parlamentu pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE)	184
Prijatie delegácie Egyptskej arabskej republiky	184
Zahraničná pracovná cesta v Jerevane	185
Zahraničná pracovná cesta v Tbilisi	185
Zahraničná pracovná cesta v Belehrade	185
Výzva na ochranu práv detí v Gaze.....	186
Aj Slovensko môže prispieť k ochrane práv detí a vojnových zajatcov v konflikte Ukrajiny a Ruskej federácie	186
Spolupráca pre návrat ukrajinských detí.....	186
S Benátskou komisiou o ochrane základných práv a slobôd.....	186
Summit ombudsmanov krajín V4 v Maďarsku	187
S Radou Európy o ochrane práv menších.....	187
Zahraničná pracovná cesta v Paríži	187
Prijatie sudcu Ústavného súdu Maďarskej republiky	188
20 rokov ombudsmanskej inštitúcie v Srbskej republike	188
Ochrana práv bez hraníc a rozdielov.....	188
Spolupráca európskych ombudsmanov a zahraničná pracovná cesta v Bruseli.....	188
DAAD-Alumni-Fachnetzwerks Rechtswissenschaften	189
O antisemitizme s American Jewish Committee.....	189
Medzinárodný summit ombudsmanov v Bratislave	189
Stretnutia s veľvyslancami	189
Aktivity na podporu ľudských práv.....	191
Záštity	191
Ombudsmanské ďakujem.....	192
V regiónoch - odborné diskusie, osвета, stretnutia a ďalšie aktivity	193
Spomienkové podujatia, pamätné dni a osvetové kampane	195
Kancelária verejného ochrancu práv.....	197
Personálne a organizačné zabezpečenie Kancelárie	198
Finančné zabezpečenie a hospodárenie Kancelárie	201
Osobné výdavky (mzdové výdavky a poisťné)	202
Prevádzkové výdavky (tovary a služby, transfery)	203
Kapitálové výdavky	204

Prevádzka a bezpečnostné opatrenia Kancelárie	204
Opatrenia v oblasti ochrany osobných údajov Kancelárie	205
Riadenie rizík v Kancelárii.....	205
Komunikácia verejného ochrancu práv a Kancelárie s verejnosťou	205
Zverejňovanie a sprístupňovanie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám	206
Mediálna politika verejného ochrancu práv a Kancelárie	207
Tlačové správy a vyhlásenia	207
Mediálne výstupy	208
Zverejňovanie aktualít a komunikácia na webovom sídle	209
Tlačové konferencie	210
Propagačné a informačné materiály	210
Pár slov verejného ochrancu práv na záver	211

Použité skratky

Skratka	Vysvetlenie
AI	umelá inteligencia (Artificial Intelligence)
antidiskriminačný zákon	zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov
cestný zákon	zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov
Civilný mimosporový poriadok	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov
ČSSR	Československá socialistická republika
ESLP	Európsky súd pre ľudské práva
GP SR	Generálna prokuratúra Slovenskej republiky
IT	informačné technológie
Kancelária	Kancelária verejného ochrancu práv
MD SR	Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVM SR	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NS SR	Najvyšší súd Slovenskej republiky
NSS SR	Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Občiansky zákonník	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
OSN	Organizácia spojených národov
rozkaz generálneho riaditeľa ZVJS o monitoringu predajných cien tovarov	rozkaz generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže č. 29/2025 o monitoringu

v predajniach pre obvinených a odsúdených rozkaz ministra spravodlivosti o zabezpečovaní ochrany ZVJS	predajných cien tovarov v predajniach pre obvinených a odsúdených Rozkaz ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov
SMS	krátka textová správa (Short Message Service)
Správny poriadok	zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov
Správny súdny poriadok	zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov
stavebný zákon	(starý) zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov; (nový) zákon č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
školský zákon	zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Trestný poriadok	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
UNESCO	Organizácia spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
Úrad na OOÚ	Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky
Ústava	ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky
Ústavný súd	Ústavný súd Slovenskej republiky
ÚVTOS	ústav na výkon trestu odňatia slobody / ústav
ÚVV	ústav na výkon väzby / ústav
vláda	vláda Slovenskej republiky
volebný zákon	zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Výbor CPT	Európsky výbor na zabránenie mučenia a nel'udského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania
vyhláška o organizácii poskytovania zdravotnej starostlivosti v ZVJS	vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 447/2006 Z. z. o organizácii poskytovania zdravotnej starostlivosti v Zbore väzenskej a justičnej stráže
vyhláška o identifikácii a registrácii včelstiev	vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 285/2017 Z. z. o identifikácii a registrácii včelstiev
vyhláška o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu	vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných

	technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v znení vyhlášky Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 34/2020 Z. z.
zákon o biocídnych výrobkoch	zákon č. 319/2013 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (biocídny zákon) v znení neskorších predpisov
zákon o dobrovoľníctve	zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o finančnej správe	zákon č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o hlavnom meste	zákon č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov
zákon o inšpekcii v sociálnych veciach	zákon č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o integrovanej posudkovej činnosti	zákon č. 376/2024 Z. z. integrovanej posudkovej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o kontrole v štátnej správe	zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov
zákon o miestnych daniach	zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov
zákon o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície	zákon č. 142/2024 Z. z. o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície a pre výstavbu transeurópskej dopravnej siete a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o mimovládnych neziskových organizáciách	zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov
zákon o Národnej banke Slovenska	zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov
zákon o obecnej polícii	zákon č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov
zákon o obecnom zriadení	zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

zákon o odpadoch	zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o ochrane ovzdušia	zákon č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o pobyte cudzincov	zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o podmienkach úhrady liekov	zákon č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o politických stranách	zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov
zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie	zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby	zákon č. 406/2025 Z. z. o príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o prokuratúre	zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov
zákon o rodine	zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia	zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
zákon o samosprávnych krajoch	zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov
zákon o slobodnom prístupe k informáciám	zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnom poistení	zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov	zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele	zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnych službách	zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
zákon o štátnej službe	zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o štátnom občianstve	zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
zákon o štátnom rozpočte na rok 2025	zákon č. 345/2024 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2025
zákon o Ústavnom súde	zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o verejnom ochrancovi práv	zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov
zákon o veterinárnej starostlivosti	zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
zákon o výkone trestu odňatia slobody	zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o výkone väzby	zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov
zákon o zhromažďovaní	zákon č. 84/1990 Zb. o zhromažďovacom práve v znení neskorších predpisov
zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci	zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o ZVJS	zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov
Zásady parkovania	Zásady parkovania v zónach regulovaného parkovania v mestskej časti
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík
ZVJS	Zbor väzenskej a justičnej stráže

Úvod

Odkaz pani Anzelmy Vlnieškovej politikom a vládcom sveta:
„Aby sa už nikdy neopakovala vojna. Aby ľudia boli skromní,
aby spolu žili a aby sa spriatelili.“

Pani Anzelme Vlnieškovej som v roku 2025 udelil ocenenie „Ombudsmanské ďakujem“ ako hrdinke Slovenského národného povstania. Bola jedna spomedzi piatich ocenených. Ide o výnimočných ľudí, ktorí svojou odvahou a pevnými hodnotami formovali jeden z najdôležitejších momentov našich moderných dejín. Ich odkazy nesú posolstvo občianskej odvahy, ľudskosti a zodpovednosti, ktoré ani po desaťročiach nestrácajú silu. Pani Vlniešková zomrela 13.10.2025. Jej myšlienky, zachytené vo videu,¹ dnes nadobúdajú ešte silnejší rozmer. Jej pokojná múdrosť, apel na ľudskosť a odkaz budúcim generáciám zostávajú trvalou pripomienkou toho, aké dôležité je chrániť hodnoty slobody, dôstojnosti a mieru.

Dňa 01.12.2022 som sa ujal funkcie verejného ochrancu práv zložením sľubu do rúk predsedu NR SR. Od prvého momentu ujatia sa funkcie som sa snažil naplňať zverenú právomoc tak, aby som spájal dobro a spravodlivosť, ktoré predstavujú základné hodnoty, na ktorých stojí etický aj právny poriadok spoločnosti. Dobro odzrkadľuje vnútorný morálny postoj jednotlivca, jeho schopnosť vedieť rozlíšiť správne od nesprávneho a svojím svedomím preferovať ľudskosť nad formálnosťou. Spravodlivosť sa zasa usiluje o objektivnosť, rovnosť a dodržiavanie pravidiel, ktoré si spoločnosť nastavila s cieľom dosiahnuť bezpečie a predvídateľnosť. Pravidlá umožňujú riešiť konflikty bez násilia, prostredníctvom vopred dohodnutých postupov, pričom ich dôležitou súčasťou je aj stabilita. Formalizovaním týchto pravidiel sú zákony. Zákony vytvárajú hranice, v rámci ktorých sa individuálna sloboda jednotlivca nedostáva do stretu so základnými právami a slobodami iných ľudí. Nemyslím si, že na post verejného ochrancu práv by sa malo nahliadať len ako na funkciu. Myslím si, že ide do veľkej miery o poslanie. Mojm poslaním - ako verejného ochrancu práv - je chrániť tých, ktorí sa nevedia brániť sami. S týmto presvedčením som sa funkcie ujímal a s týmto presvedčením robím všetko pre to, aby som svoje poslanie naplňal. A moje vyše trojročné skúsenosti s naplňaním mandátu a osobitne výsledky, ktoré sa podarilo dosiahnuť ukazujú, že funkcia verejného ochrancu práv má - najmä vzhľadom na mnou zvolený „netradičný a inovátorský“ spôsob jej výkonu - veľký potenciál pomáhať ľuďom. Darí sa efektívne odstraňovať systémové prekážky, ktoré bránia v dodržiavaní ľudských práv a slobôd.

Udržanie nezávislosti

Túto správu predkladám po troch rokoch vo funkcii. Od prvého momentu som sa snažil vykonávať ju tak, aby som sa neodklonil od mojich morálnych zásad a presvedčenia. Vždy

¹ Video Veteráni a veteránka SNP: <https://youtu.be/CfwXTqci2io>.

v prospech ľudí, najmä tých najzraniteľnejších, a vždy nezávisle. Nezávislosť mi umožňuje konať slobodne, bez tlaku výkonnej moci a politických záujmov, či bez tlaku verejnej mienky. Konať len na základe faktov, ľudskoprávných štandardov a morálneho kompasu. Len ako nezávislý orgán dokážem objektívne posudzovať zásahy štátu a jeho orgánov do základných práv a slobôd jednotlivcov. A táto nezávislosť posilňuje moju autoritu založenú na morálnom a právnom mandáte. Nezávislosť však neznamená svojvôľu, ale je viazaná zodpovednosťou a rešpektovaním zákonného rámca. Aj keď som v minulom roku pociťoval tlak na spochybňovanie mojej nezávislosti, dištancujem sa od snahy niektorých politických aktérov o zatahnutie do vnútropolitického zápasu. Myslím, že výsledky mojej práce hovoria jasnou rečou. Pri výkone pôsobnosti sa neriadim politickým zaradením, ale podstatou problému. Na systémové nedostatky upozorňujem naprieč politickým spektrom, bez ohľadu na to, nominant akej politickej strany je v danom období na čele konkrétneho rezortu. A rovnako zároveň spolupracujem so všetkými relevantnými aktérmi s cieľom dosiahnuť čo najlepšie riešenie v prospech verejnosti.

Parlamentný ombudsman

Ako parlamentný kontrolný orgán sui generis je ombudsman volený NR SR, ale jeho činnosť je nezávislá a vykonávaná výlučne v súlade s Ústavou a so zákonom o verejnom ochrancovi práv.

V marci roku 2025 som NR SR predložil správu o činnosti za rok 2024, ktorú **parlament vzal na vedomie rozhodnutím 132 poslancov**. Toto hlasovanie vnímam ako potvrdenie významu inštitútu verejného ochrancu práv, aj ako uznanie jeho úlohy pri ochrane základných práv a slobôd a pri identifikácii systémových nedostatkov vo výkone verejnej moci.

Už tretí rok vykonávam aj mandát Národného preventívneho mechanizmu, na základe ktorého systematicky monitorujem miesta, kde sa nachádzajú, alebo sa môžu nachádzať, osoby obmedzené na slobode, a to najmä v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody alebo detencia - v azylových zariadeniach, v celách policajného zaistenia, v zariadeniach na zaistenie cudzincov a pod. NR SR som minulý rok predložil aj správu o tomto mandáte, avšak podľa zákona o verejnom ochrancovi práv ju podávam osobitne – oddelene od výročnej správy o činnosti, spolu s komisárom pre osoby so zdravotným postihnutím a s komisárom pre deti.

Popri týchto dvoch správach som minulý rok NR SR predložil aj mimoriadnu správu o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru. Hoci NR SR túto mimoriadnu správu nevezala na vedomie, rešpektujem rozhodnutie zákonodarného orgánu ako súčasť ústavného rámca fungovania parlamentnej demokracie. Teší ma však, že exekutíva sa obsahom správy de facto spravuje, keďže sa snaží implementovať viaceré opatrenia v nej uvedené.

Zároveň považujem za dôležité zdôrazniť, že poukazovanie na porušovanie základných práv a slobôd patrí k jadrú ombudsmanskej činnosti a v tejto oblasti budem naďalej aktívne konať. Verejný ochranca práv má nezastupiteľnú úlohu pri upozorňovaní na rozpory medzi vnútroštátnou právnou úpravou, aplikačnou praxou a medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky.

Správy o činnosti verejného ochrancu práv tak predstavujú dôležitý expertný zdroj pre legislatívnu činnosť parlamentu a pre výkon parlamentnej kontroly orgánov verejnej moci, pričom vychádzajú z priameho kontaktu s obyvateľstvom, z prieskumov a reflektujú reálne skúsenosti ľudí s fungovaním štátu.

Okrem toho som vo vzťahu k NR SR minulý rok využil aj systém včasnej prevencie, ako dôležitého systémového opatrenia, a to vo vzťahu k novele Ústavy ako vnútroštátnemu právnomu predpisu najvyššej právnej sily. V júni 2025 som sa obrátil na poslancov NR SR s pripomienkami k vládnemu návrhu ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava.

Poslancom som dal minulý rok do pozornosti tiež možnosť prijatia takých legislatívnych krokov, ktoré by ešte mohli zvýšiť ľudskoprávny štandard v ÚVTOS v súvislosti s vládnym návrhom zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o výkone trestu odňatia slobody.

Pozitívny priamy a nepriamy vplyv na štátny rozpočet

Aj z už uvedených informácií je zrejmé, že moje aktivity smerujú nielen k výkonu samotného mandátu verejného ochrancu práv, ale prispievajú aj k šetreniu financií štátu. Ako verejný ochranca práv chránim základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb a touto činnosťou **šetrím finančné prostriedky štátu** vo viacerých smeroch, najmä tým, že vybavovaním podnetov a činnosťou z vlastnej iniciatívy predchádzam ďalšiemu porušovaniu práv a slobôd a týmto „mimosúdny vyriešením sporu“ predchádzam aj trovám konania, sankciám, náhrade škody či ďalším súvisiacim nákladom.

Včasnou intervenciou u kompetentných orgánov taktiež prispievam k zabráneniu prijatia takej legislatívy, ktorá by mohla priniesť Slovenskej republike sankcie u medzinárodných orgánov, stratu prestíže alebo zhoršenie hodnotenia stavu právneho štátu.

Mediálnou a osvetovou činnosťou tiež pomáhám preventívne šíriť ľudskoprávne povedomie u orgánov verejnej správy, aby z ich strany nedochádzalo k porušovaniu práv a slobôd a u širokej verejnosti, aby sa dokázala aj sama efektívnejšie brániť a uplatňovať svoje práva bez potreby úradného preskúmania vecí. Všetky tieto činnosti majú pozitívny dopad na štátny rozpočet.

Podania na Ústavný súd

Z množstva aktivít, ktoré majú celoplošný dopad, je potrebné spomenúť najmä systémové opatrenia a iniciatívu v legislatívnom procese, kedy zasahujem v takom prípade, ak by prijatou legislatívnou úpravou mohlo dôjsť k zníženiu úrovne ľudských práv alebo k ohrozeniu ľudskoprávnych záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv a dohovorov. V minulom roku som túto formu podania **využil v štyroch prípadoch**. Ide o môj návrh doručený Ústavnému súdu na **preskúmanie ústavnosti novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám**,² **zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov**,³ **zákona**

² Podanie na ÚS SR – návrh na začatie konania, zákon o slobodnom prístupe k informáciám: <https://vop.gov.sk/report/navrh-na-zacatie-konania-o-sulade-pravnych-predpisov-a-navrh-na-pozastavenie-ucinnosti-napadnutych-ustanoveni-pravneho-predpisu-novela-zakona-o-slobodnom-pristupe-k-informaciam/>.

³ Podanie na ÚS SR – návrh na začatie konania, zákon o liekoch: <https://vop.gov.sk/report/navrh-na-zacatie-konania-o-sulade-pravnych-predpisov-zakon-o-liekoch/>.

o mimovládnych neziskových organizáciách⁴ a o návrh vo veci stavebnej amnestie.⁵ Považujem za veľký úspech, že v dvoch prípadoch sa Ústavný súd s mojím návrhom **stotožnil**. Vo zvyšných dvoch prípadoch Ústavný súd zatiaľ o návrhoch nerozhodol. Taktiež som v decembri 2025 doručil Ústavnému súdu moje stanovisko k jeho konaniu o súlade zákona o Úrade na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov s Ústavou.

Participácia na legislatívnych procesoch

Aj napriek nedostatočnému personálnemu obsadeniu Kancelárie, stúpajúcemu množstvu podaní, rastúcej potrebe systémových riešení a neexistencii pozícií v Kancelárii, ktoré by sa špecializovali len na legislatívnu činnosť, považujem za veľmi významnú moju participáciu na legislatívnom procese. Minulý rok som sa zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k viacerým návrhom zákonov. Moje pripomienky smerovali napr. k návrhu **zákona o pobyte cudzincov,⁶ zákona o obecnej polícii,⁷ zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov,⁸ tiež k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov, k návrhu zákona o príspevku na pomoc pri odkázanosti inej fyzickej osoby, zákona o politických stranách, zákona o výkone trestu odňatia slobody,⁹ zákona o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti a o brannej povinnosti, zákona o Policajnom zbore¹⁰ a k ďalším zákonom. Napriek veľkej odbornej aj časovej náročnosti týchto aktivít si myslím, že moje pripomienky sú zárukou vysoko kvalitnej práce a angažovanosti v rôznych oblastiach právnej úpravy a budem v nich určite pokračovať vždy, keď budem mať pocit, že právna úprava by znižovala nastavený štandard ochrany základných práv a slobôd.**

Ďalšie preventívne činnosti

Dôležitou preventívnou činnosťou, ktorou chcem prispievať k zlepšeniu štandardu ochrany práv na Slovensku je aj vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru v ľudskoprávnej oblasti, ktoré som v minulom roku absolvoval. Veľmi ma teší takáto spolupráca s Policajným zborom a verím, že v nej budeme pokračovať aj naďalej.

Minulý rok sme s kolegami z Kancelárie prvýkrát vykonávali aj nezávislé monitorovanie protestných zhromaždení. Táto činnosť bola historicky prvou svojho druhu v rámci existencie verejného ochrancu práv.

Z prehľadu uvedeného na predchádzajúcich stranách vyplýva, že popri základnej agende súvisiacej s vybavovaním podnetov a popri výkone mandátu Národného preventívneho

⁴ Podanie na ÚS SR – návrh na začatie konania, zákon o mimovládnych organizáciách: <https://vop.gov.sk/report/podanie-na-us-sr-zakon-o-mimovladnych-organizaciach/>.

⁵ Podanie na ÚS SR – návrh na začatie konania, stavebná amnestia: <https://vop.gov.sk/report/podanie-na-ustavny-sud-sr-stavebna-amnestia/>.

⁶ Pripomienky k návrhu zákona o pobyte cudzincov: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-pobyte-cudzincov/>.

⁷ Pripomienky k návrhu zákona o obecnej polícii: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-obecnej-policii/>.

⁸ Pripomienky k návrhu zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-rozsahu-a-podmienkach-uh rady-liekov/>.

⁹ Pripomienky k návrhu zákona o výkone trestu: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-vykone-trestu/>.

¹⁰ Pripomienky k návrhu zákona o Policajnom zbore: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-policajnom-zbore/>.

mechanizmu som minulý rok zaznamenal vysoký nárast ďalších odborných aktivít. Všetky tieto aktivity predstavujú dôležitú súčasť preventívnej a systémovej ochrany základných práv a slobôd, zároveň však zvyšujú nároky na odbornú a organizačnú pripravenosť Kancelárie.

Ochrana najzraniteľnejších

Rozsah tejto správy mi neumožňuje informovať o všetkých prípadoch a problémoch, s ktorými sa na mňa podávatelia obracajú. Zhrnul som v nej preto len tie najzávažnejšie. Popri riešení individuálnych podnetov som kládol dôraz na identifikáciu opakujúcich sa problémov a na presadzovanie opatrení smerujúcich k ich dlhodobému odstráneniu. Aj vďaka mojej nezávislosti som sa v minulom roku snažil čo najviac presadiť systematické zmeny v oblastiach, v ktorých som vnímal, že základné práva a slobody boli nielen ohrozené, ale aj porušované. Moja činnosť sa sústreďovala najmä na oblasti, v ktorých sa dlhodobo kumulujú systémové nedostatky a kde sa zásahy orgánov verejnej moci najvýraznejšie dotýkajú najzraniteľnejších skupín obyvateľstva. Zmeny v týchto oblastiach sú nevyhnutné, ale niekedy sú veľmi ťažko dosiahnuteľné, pretože potrebujú nielen výrazné legislatívne zásahy, ale majú aj veľký dopad na štátny rozpočet a v niektorých prípadoch aj na súkromné spoločnosti poskytujúce služby, napr. v oblasti verejného zdravia a starostlivosti.

Lieková politika a práva pacientov

Takouto oblasťou je za mňa aj oblasť týkajúca sa zdravotnej starostlivosti, kde som riešil najmä systémové nedostatky v liekovej politike a práva pacientov. Osobitne som sa zameril na problematiku úhrady liekov na výnimku, ktorá má zásadný význam najmä pre pacientov s vážnymi a so zriedkavými ochoreniami. Počas roka som sa opakovane stretával s odbornou verejnosťou, so zástupcami patientskych organizácií, so zástupcami zdravotných poisťovní, aj so zdravotníckymi odborníkmi, s ktorými som diskutoval o praktických dopadoch existujúcej právnej úpravy a jej uplatňovania v praxi. V tejto súvislosti som inicioval aj odborné stretnutie za okrúhlym stolom, ktorého téma bola zameraná na transparentnosť, predvídateľnosť a rovnosť v rozhodovaní o úhrade výnimkových liekov. Identifikované nedostatky som vnímal nielen ako individuálne zlyhania, ale aj ako systémový problém vyžadujúci legislatívnu pozornosť.

Z tohto dôvodu som sa zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k návrhu novely zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov.

Na základe zistení z praxe som sa zaoberal aj ústavnoprávnymi aspektmi platnej právnej úpravy, najmä z hľadiska ochrany základného práva na zdravie a zákazu diskriminácie. Vzhľadom na pretrvávajúce systémové nedostatky som sa v tejto oblasti napokon obrátil na Ústavný súd, pričom mojím cieľom bolo dosiahnuť zlepšenie právneho rámca a posilniť ochranu práv pacientov.

Tejto téme sa budem intenzívne venovať aj nasledujúce obdobie, keďže už teraz vidím, koľko nedostatkov a problémov je v tejto oblasti a aký dosah to má na verejnosť. V tejto súvislosti som v roku 2025 začal realizovať aj prieskum zameraný na posúdenie systému poplatkov v slovenskom zdravotníctve.

Téma chudoby a sociálne práva

Téma úhrad za výnimkové lieky úzko súvisí s témou chudoby. Niektorí podávatelia, ktorí sa na mňa obrátili, ale aj mnohí iní, vrátane rodičov chorých detí, sa ocitli na pokraji chudoby preto, že im zdravotná poisťovňa odmietla preplatiť liečbu. Opakovane upozorňujem na prípady, v ktorých odmietnutie úhrady zdravotnej starostlivosti viedlo jednotlivcov a rodiny k vážnym sociálnym a finančným dôsledkom, boli častokrát nútení vzdať sa všetkých rodinných úspor, organizovať zbierky. Pretrvávajúca neistota a strach mali vážny dopad nielen na ich dôstojnosť, ale aj na psychické zdravie.

Od počiatku svojho mandátu som tvrdil, že chudobu možno považovať za jednu z najväčších ľudskoprávných výziev. Oblasť sociálnych práv a pomoci ľuďom na pokraji chudoby som sa venoval aj v minulom roku s osobitnou pozornosťou. Vo svojej činnosti som sa zameriaval predovšetkým na priznávanie dávok sociálneho zabezpečenia a poskytovanie sociálnej pomoci. Opakovane som poukazoval na zbytočné preťahy v konaniach príslušných orgánov, nesprávne postupy a nedostatočné odôvodňovanie rozhodnutí, ktoré negatívne vplyvajú na právnu istotu žiadateľov.

Osobitnú pozornosť som venoval aj veciam s medzinárodným prvkom, kde zlyhania v koordinácii medzi inštitúciami viedli k viacročným preťahom a k ohrozeniu sociálnej istoty dotknutých osôb. Svojimi zásahmi som sa usiloval o odstránenie týchto dlhodobých pretrvávajúcich systémových nedostatkov. Zároveň som sa zapojil aj do medzirezortného pripomienkového konania k zákonu o príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby.

Veľmi som tiež uvítal, že vláda a NR SR reflektovali moje odporúčania k pomoci ľuďom žijúcim v chudobe a od 01.01.2025 došlo k zmene rozsahu úhrady zdravotnej starostlivosti poskytovanej dlžníkom a ľuďom bez domova. Tieto zmeny vychádzajú z Pozičného dokumentu, ktorý som predstavil ešte v roku 2024 s názvom "Človek v chudobe a naplnenie jeho ľudských práv v systéme sociálno-zdravotnej starostlivosti". Novela zákona o zdravotnom poistení priniesla potrebné zmeny v rozsahu zdravotnej starostlivosti, ktorú dostávajú ľudia na okraji spoločnosti.

Právo na súdnu a inú právnu ochranu

Jedným z najčastejších zásahov do základných práv, s ktorými sa vo svojej činnosti stretávam, sú zbytočné preťahy v súdnych a správnych konaniach. Opakovane som poukazoval na nečinnosť a nesprávny úradný postup orgánov verejnej moci, ktoré oslabujú dôveru verejnosti v právny štát. Vo svojich zisteniach som zdôrazňoval, že právo na účinnú právnu ochranu zahŕňa aj právo na rozhodnutie v primeranej lehote a na predvídateľný a transparentný postup.

Katastrálne a stavebné konania

Aj podnety v tejto agende sa v minulom roku týkali najmä zbytočných preťahov v konaní príslušných úradov. Počas minulého roka som však, okrem individuálnych podnetov, riešil aj systémové nedostatky týkajúce sa niektorých aspektov novely stavebného zákona prijatej v roku 2024. V tejto súvislosti som uskutočnil aj stretnutie odborníkov pri okrúhlym stole

a poznatky z praxe, ako aj informácie získané z podnetov, ma podnietili k podaniu návrhu na Ústavný súd na preskúmanie súladu predmetnej právnej úpravy s Ústavou vo veci tzv. „stavebnej amnestie“.

Činnosť bezpečnostných a poriadkových zložiek

Okrem predloženia mimoriadnej správy o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru som sa pri posudzovaní činnosti Policajného zboru sústreďoval najmä na primeranosť používania donucovacích prostriedkov a na povinnosť riadne zaznamenávať každý služobný zákrok. Opakovane som identifikoval nedostatky v dokumentácii a v odôvodňovaní intenzity zásahov, čo sťažuje následnú kontrolu ich zákonnosti. Osobitnú pozornosť som venoval ochrane maloletých a iných zraniteľných osôb počas policajných zásahov. Dlhodobo presadzujem zavedenie účinných preventívnych opatrení, vrátane používania telových kamier, ako nástroja ochrany práv verejnosti, ale aj samotných príslušníkov.

Zapojil som sa aj do medzirezortného pripomienkového konania k novele zákona o obecnej polícii, kde som si uplatnil viacero pripomienok týkajúcich sa právomocí príslušníkov obecnej polície. Toto konanie ešte nebolo ukončené. Taktiež som mal pripomienky aj k zákonu o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti a o brannej povinnosti, ktorým sa zriadil Žandársky zbor, pričom väčšinu mojich pripomienok MO SR akceptovalo.

Výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody

Ako ombudsman v teréne vidím veľký zmysel aj vo vykonávaní neohlásených návštev väznic. Dodržiavanie základných práv a slobôd viem skontrolovať hneď na mieste, nie z písomností a od stola. Zároveň viem ihneď požiadať aj orgán verejnej moci o nápravu a prijatie opatrení v prípadoch, ak je bezprostredne ohrozený život, zdravie alebo dôstojnosť človeka. Je dôležité chodiť do terénu, rozprávať sa s bežnými ľuďmi, ale aj so zamestnancami a zisťovať veci, ktoré nie sú uvedené v stanoviskách a predložených dokladoch.

Podmienky výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody som posudzoval z hľadiska zachovania ľudskej dôstojnosti a rešpektovania základných práv osôb obmedzených na osobnej slobode. Vo svojej činnosti som sa zameriaval na spôsob používania donucovacích prostriedkov, vykonávanie osobných prehliadok a zabezpečenie primeraných materiálnych podmienok v ústavoch. Opakovane som poukazoval na potrebu legislatívnych zmien, ktoré by zabránili plošným a rutinným zásahom bez individuálneho posúdenia rizika. Za úspech považujem aj skutočnosť, že MS SR prijalo moju pripomienku, ktorú som uplatnil v rámci medzirezortného pripomienkového konania k zákonu o výkone trestu odňatia slobody, aby sa pri udeľovaní disciplinárneho trestu zohľadňoval psychický stav odsúdeného tak, že v prípade zjavného nevedomého konania nebude môcť ústav potrestať odsúdeného za akt sebapoškodzovania disciplinárnym trestom.

Sociálne podmienky vo väzenstve

Súčasťou mojej činnosti bola aj sociálna dimenzia výkonu trestu odňatia slobody. Dlhodobo poukazujem na problém vysokých cien základných komodít v ústavných bufetoch, ktoré

neprimerane zaťažujú finančné možnosti odsúdených. Pozornosť som venoval aj otázkam pracovného zaradenia odsúdených a ich primeraného odmeňovania, keďže práca vo výkone trestu odňatia slobody predstavuje významný nástroj resocializácie. V rámci medzirezortného pripomienkového konania k novele návrhu zákona o výkone trestu odňatia slobody som namietal aj systém odmeňovania odsúdených. Cieľom mojich zásahov bolo podporiť humánnejšie a sociálne citlivejšie nastavenie väzenského systému.

Občianske práva

V predchádzajúcom roku som sa venoval aj viacerým témam, ktoré sa týkali ochrany občianskych práv. V rámci toho som využil aj moje oprávnenie obrátiť sa na Ústavný súd, aby posúdil ústavnosť niektorých právnych predpisov.

Prvým návrhom v minulom roku bol návrh na začatie konania o súlade zákona o slobodnom prístupe k informáciám s Ústavou v súvislosti s vyžadovaním úhrady za náklady pri „mimoriadne rozsiahlom vyhľadávaní informácií“. Uvítal som, že Ústavný súd vyhovel môjmu návrhu a rozhodol o odložení účinnosti napadnutej novely.

Ďalším návrhom týkajúcim sa ochrany občianskych práv bol návrh na konanie o súlade novely zákona o mimovládnych neziskových organizáciách s Ústavou. Aj v tomto prípade Ústavný súd môjmu návrhu v plnej miere vyhovel a nálezom rozhodol, že novela nie je v súlade s Ústavou.

V súvislosti s občianskymi právami som sa zapojil aj do medzirezortného pripomienkového konania k zákonu o politických stranách a politických hnutiach. V pripomienkach som uviedol, že právna úprava, podľa môjho názoru, diskriminuje občanov Slovenskej republiky bez trvalého pobytu na jej území, keďže im odopiera politické práva priznané Ústavou. Uviedol som, že výkon politických práv našich občanov nesmie byť viazaný na evidenciu trvalého pobytu alebo na plnú spôsobilosť občana na právne úkony. Toto konanie ešte nebolo ukončené.

Ďalšou významnou témou bolo dodržiavania rovnosti volebného práva pri vytváraní volebných obvodov v posledných dvoch komunálnych a regionálnych voľbách do mestských a krajských zastupiteľstiev. Prieskum, ktorý som v priebehu roku 2025 vykonal, odhalil závažné nedostatky, ktoré budem riešiť v roku 2026 aj na systémovej úrovni.

Právo na priaznivé životné prostredie

Ochrana práva na priaznivé životné prostredie sa v hodnotenom období dotýkala najmä otázok znečistenia ovzdušia, hlukovej záťaže a ochrany zdravia obyvateľov. Vo svojej činnosti som poukazoval na povinnosť orgánov verejnej moci aktívne konať a účinne reagovať na podnety verejnosti. Zdôrazňoval som, že ochrana životného prostredia je neoddeliteľnou súčasťou ochrany základných práv a vyžaduje si systematický a medziodvetvový prístup. Tejto oblasti sa budem určite podrobnejšie venovať aj v budúcnosti.

Narastajúca dôvera verejnosti

Uvedené stručné zhrnutie aktivít v jednotlivých oblastiach je len časťou z množstva tém, ktoré dennodenne v Kancelárii riešime. To, že spôsob výkonu môjho mandátu má viditeľný dopad, sa odráža aj na **neustále sa zvyšujúcom počte doručených podaní**. Kým v roku 2024 došlo k nárastu počtu doručených podaní o 7,2 % oproti predchádzajúcemu roku, v roku 2025 **bol nárast až o 25,7 %**. V roku 2025 bolo Kancelárii doručených **2 260 podaní**. Vybavených bolo **2 131 podaní**, pričom bolo zistených **spolu 177 porušení základných práv a slobôd**. Som rád, že verejnosť pozitívne vníma moju činnosť a dôvera v náš úrad sa zvyšuje.

Reálny dopad našej činnosti sa neprejavuje len v počte vybavených podaní, ale aj v konkrétnych opatreniach prijímaných orgánmi verejnej moci. V roku 2025 som v rámci svojej pôsobnosti navrhol celkovo 99 opatrení, smerujúcich k náprave zistených porušení základných práv a slobôd, alebo k predchádzaniu ich opakovania.

Z hľadiska výsledkov možno konštatovať, že v 41 prípadoch došlo k plnému prijatiu navrhnutých opatrení, čo predstavuje približne dve pätiny všetkých návrhov. V ďalších 13 prípadoch boli opatrenia prijaté len čiastočne a v desiatich prípadoch orgány verejnej moci odstránili zistené porušenie z vlastnej iniciatívy ešte v priebehu prešetrovania. Naopak, v piatich prípadoch nedošlo k prijatiu opatrení alebo k reálnej náprave. V čase uzavretia evidencie nebolo možné jednoznačne vyhodnotiť výsledok v 30 prípadoch, najmä z dôvodu pokračujúceho monitorovania implementácie navrhnutých zmien.

Osobitne významné sú systémové opatrenia, ktoré smerujú k zmene postupov, metodiky alebo rozhodovacej praxe orgánov verejnej moci. V roku 2025 som navrhol 23 takýchto opatrení, pričom v 12 prípadoch boli plne prijaté a v ďalších dvoch prípadoch boli prijaté čiastočne. Tieto opatrenia sa najčastejšie týkali úpravy interných postupov, zosúladenia rozhodovacej praxe s judikatúrou súdov, zlepšenia informovanosti účastníkov konaní alebo odstránenia neodôvodnených prieťahov. Zároveň sa potvrdzuje, že opatrenia zamerané na organizačné a procesné zmeny majú vyššiu mieru úspešnosti, ako opatrenia, vyžadujúce zásah do ustálenej rozhodovacej praxe, alebo priznanie pochybenia zo strany orgánu verejnej moci.

Nevyhnutnou podmienkou pre riadne plnenie úloh verejného ochrancu práv je však aj vytvorenie vhodných podmienok pre jeho činnosť a najmä **dostatočné personálne zabezpečenie, ktoré mi, žiaľ, stále chýba**. Stúpajúci trend doručených podnetov, ako aj nárast agendy a systémových aktivít so sebou prináša aj zvýšené požiadavky na dostatok odborných zamestnancov. Aj touto cestou si preto dovoľím apelovať na zohľadnenie tohto faktu pri zostavovaní rozpočtu pre Kanceláriu a na pridelenie dostatku zdrojov na to, aby som mohol svoj mandát vykonávať aj naďalej v prospech verejnosti.

Róbert Dobrovodský
verejný ochranca práv

Právo na ochranu pred zlým zaobchádzaním

Právo nebyť vystavený zlému zaobchádzaniu patrí k základným kameňom, na ktorých je vystavané každé moderné demokratické spoločenstvo. Nejde len o súbor striktné formulovaných zákazov, ale aj o povinnosť štátu aktívne konať tak, aby k zlému zaobchádzaniu nedochádzalo. Ústava, spolu s najvýznamnejšími medzinárodnými dohovormi o ľudských právach zaručujú každému jednotlivcovi ochranu pred mučením, neludským alebo ponižujúcim zaobchádzaním a trestaním.

Osobitnou črtou tohto práva je jeho absolútna povaha. Znamená to, že ho nemožno obmedziť, ani doň zasiahnuť, a to bez ohľadu na okolnosti či dôvody. Od začiatku môjho mandátu si naplno uvedomujem, že ide o právo, ktorého porušenie má mimoriadne závažné následky, a že osoby obmedzené na osobnej slobode sú mimoriadne zraniteľné, pretože sa nachádzajú „v rukách štátu“. Aj z tohto dôvodu som sa rozhodol venovať ochrane tohto práva nielen pri posudzovaní individuálnych podnetov, ale sledujem aj aktuálny legislatívny vývoj a navrhujem zmeny, ktoré môžu **napomôcť lepšej prevencii zlého zaobchádzania**. V uplynulom roku boli takýmto príkladom moje pripomienky k zákonu o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti a o brannej povinnosti, ktorým sa zriadil Žandársky zbor ako nová silová zložka, kde som MO SR navrhol viaceré zmeny týkajúce sa preukazovania príslušnosti k Žandárskemu zboru, či podrobnejšiu úpravu používania donucovacích prostriedkov.¹¹ Väčšinu mojich pripomienok MO SR akceptovalo, čo považujem za veľmi dobrý príklad praxe medziinštitucionálneho dialógu.

Neohlásené
návštevy

V uplynulom roku som sa, spolu s tímom Kancelárie, zamerail na návštevy **čo najširšieho okruhu štátnych inštitúcií**, v ktorých sú umiestnené osoby obmedzené na osobnej slobode. Mimoriadny význam pripisujem najmä návštevám cieľ policajného zaistenia a určených priestorov, ako aj ÚVV a ÚVTOS. Nasledujúci prehľad podnetov, ktorými som sa zaoberal v roku 2025, ponúka výber najzávažnejších zistení z hľadiska zaobchádzania alebo systémového nastavenia príslušných inštitúcií.

Zlé zaobchádzanie v Policajnom zbore

Mimoriadna správa

Na začiatku roka som využil svoje právo ustanovené v zákone o verejnom ochrancovi práv a NR SR som predložil „Mimoriadnu správu verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného

	zboru“ spojenú s návrhom, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi NR SR. ¹²
Tragická udalosť v Košiciach 2024	Na pozadí tragických udalostí v Košiciach, kedy došlo k úmrtiu osoby po zákroku policajta, dlhodobej konzistentnej aktivity verejného ochrancu práv v oblasti ochrany pred zlým zaobchádzaním, skĺbených s jednou z priorit, na ktorých svoj mandát vykonávam a v snahe presadiť dlhodobo nerealizované odporúčania verejných ochrancov práv, som pripravil a predložil túto mimoriadnu správu o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd.
Dva ciele správy	Mimoriadna správa má na zreteli dva základné ciele . Prvým cieľom je napomôcť NR SR pri vykonávaní dohľadovej činnosti a druhým cieľom je snaha prispieť k prevencii pri dodržiavaní základných práv a slobôd počas tých služobných zákrokov príslušníkov Policajného zboru, ktorými dochádza k zásahu do práva na život, na osobnú integritu a na ochranu pred zlým zaobchádzaním.
Rozsiahle odporúčania	Navrhol som preto rozsiahle legislatívne a nelegislatívne odporúčania na predchádzanie policajnému násiliu. Medzi kľúčové návrhy patrí prísnejšia legislatívna úprava používania donucovacích prostriedkov, zavedenie efektívneho mechanizmu ochrany oznamovateľov v Policajnom zbore, posilnenie nezávislosti Úradu inšpekčnej služby a zavedenie povinného používania telových kamier pri výkone služobnej činnosti.
De facto napĺňanie odporúčaní	Aj napriek tomu, že parlament túto mimoriadnu správu nevzal na vedomie , s potešením konštatujem, že viaceré odporúčania v nej obsiahnuté sa v praxi realizujú . ¹³ Za najvýznamnejšie považujem postupné zavádzanie telových kamier, zapájanie mojich poznatkov do policajnej výučby a postupnú revíziu cieľ policajného zaistenia a určených priestorov. Prítomnosť v teréne, ktorej účelom je prevencia pred zlým zaobchádzaním a trvanie na mnou navrhnutých odporúčaní, zostáva mojou prioritou aj do nasledujúceho obdobia.
	<p>Neprimeraný policajný zákrok po dopravnom priestupku v prítomnosti dieťaťa</p> <p>Na základe konania z vlastnej iniciatívy som preskúmal služobný zákrok príslušníkov Policajného zboru voči poškodenému, ktorého policajné hliadky zastavili v súvislosti s podozrením zo spáchania</p>

¹¹ O svojej aktivite som informoval aj verejne. V zákone o žandárstve navrhujeme vyššie garancie ľudských práv: <https://vop.gov.sk/v-zakone-o-zandarstve-navrhujeme-vyssie-garancie-ludskych-prav/>.

¹² O predložení správy som mediálne informoval. Mimoriadna správa odhaľuje závažné porušenia základných ľudských práv a slobôd zo strany polície: <https://vop.gov.sk/mimoriadna-sprava-odhaluje-zavazne-porusenia-zakladnych-prav-a-slobod-zo-strany-policie-za-ostatnych-13-rokov-sprava-prinasa-nadej-na-zlepsenie-situacie/>.

¹³ O správe rokoval aj Výbor NR SR pre obranu a bezpečnosť. O podrobnostiach som informoval aj verejne: <https://vop.gov.sk/brannobezpecnostny-vybor-nr-sr>.

<p>Zranenia po vytiahnutí z vozidla</p>	<p>dopravného priestupku. Poškodeného bezprostredne po zastavení násilím vytiahli z vozidla a spútali. Počas služobného zákroku sa vo vozidle nachádzalo aj maloleté dieťa.</p> <p>Preskúmaním podnetu som zistil, že poškodený počas zákroku nekládol žiadny odpor a s príslušníkmi komunikoval. Napriek tomu ho vytiahli z vozidla, zhodili na zem a spútali. Počas služobného zákroku poškodený utrpel viaceré zranenia. Policajný zbor neposkytol presvedčivé a dostatočné vysvetlenie okolností, ktoré by odôvodňovali intenzitu použitých donucovacích prostriedkov, a tým neunesol dôkazné bremeno, ktoré v týchto prípadoch znáša štát.</p>
<p>Porušenie zákazu neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania</p>	<p>Konštatoval som, že intenzita použitia donucovacích prostriedkov bola zjavne neprimeraná povahe situácie, keďže hliadky konali v súvislosti s dopravným priestupkom a nepreukázali existenciu bezprostredného ohrozenia. Príslušníci nedbali na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby, pričom svojím postupom spôsobili poškodenému bezdôvodnú ujmu. Takýto postup predstavoval porušenie zákazu neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania podľa čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
<p>Disciplinárne potrestanie a prijatie všetkých opatrení verejného ochrancu práv</p>	<p>Vzhľadom na to, že príslušníci boli za zistené pochybenia disciplinárne potrestaní, odporučil som poučiť príslušníkov o vnútroštátnych a medzinárodných zásadách používania donucovacích prostriedkov so zameraním na ochranu základných práv, zabezpečiť, aby používali donucovacie prostriedky výlučne v nevyhnutných a zákonom predpokladaných situáciách, ako aj zdôrazniť povinnosť bezodkladného, presného a úplného zaznamenávania každého použitia donucovacích prostriedkov. Navrhnuté opatrenia boli prijaté v plnom rozsahu.</p>
	<p>Bezdôvodná facka spútanej osobe</p> <p>Na základe konania z vlastnej iniciatívy som preskúmal služobný zákrok príslušníkov Policajného zboru voči mužovi, ktorý bol zadržaný pod vplyvom omamných látok a predstavoval riziko pre seba aj pre svoje okolie. O incidente sa šírilo video v médiách, aj na sociálnych sieťach. Video zachytáva príslušníka, ako dáva spútanej osobe facku.</p>
<p>Spútanie bolo v poriadku, no facka nie</p>	<p>Preskúmaním som zistil, že voči mužovi boli použité donucovacie prostriedky - hmaty, chvaty a putá, ktoré boli vzhľadom na jeho stav a správanie odôvodnené. Úder vo forme facky som však nevyhodnotil ako nevyhnutný. Hoci policajti uvádzali, že k nemu pristúpili v reakcii na údajný pokus osoby uhryznúť jedného z nich, kamerový záznam takéto konanie nepreukázal.</p>

Neoznámenie použitia donucovacieho prostriedku

Zároveň som zistil, že príslušník si nespĺnil povinnosť bezodkladne nahlásiť použitie donucovacích prostriedkov nadriadenému.

Konštatoval som, že použitie hmatov, chvatov a pút bolo, vzhľadom na agresívne správanie muža, jeho aktívny odpor a ohrozovanie prítomných osôb, nevyhnutné a primerané. Úder smerujúci voči v tom čase na zemi sediacej a spútanej osobe však predstavoval neodôvodnené použitie donucovacieho prostriedku, ktoré prekročilo **medze nevyhnutnosti a bolo v rozpore so zákazom neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania** podľa čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zároveň som konštatoval nedostatky v zaznamenaní a hlásení použitia donucovacích prostriedkov, keďže príslušník nespĺnil povinnosť bezodkladného nahlásenia ich použitia nadriadenému.

Disciplinárne potrestanie a prijatie všetkých opatrení verejného ochrancu práv

Vzhľadom k tomu, že príslušník bol za zistené pochybenia disciplinárne potrestaný, odporučil som poučiť príslušníkov o vnútroštátnych a medzinárodných zásadách používania donucovacích prostriedkov so zameraním na ochranu základných práv, a taktiež poučiť príslušníka o povinnosti bezodkladného, presného a úplného zaznamenania a hlásenia každého použitia donucovacích prostriedkov nadriadenému. Navrhnuté opatrenia prijali v plnom rozsahu.

Neobjasnené zranenia maloletého po služobnom zákroku

Obrátila sa na mňa aj matka, ktorá v mene svojho maloletého syna namietala postup príslušníkov Policajného zboru. Maloletého syna hliadka zastavila v súvislosti s nesprávnou jazdou na bicykli, keď sa viezol na kormidle spolužiakovho bicykla. Následne ho mali násilím umiestniť do služobného vozidla a fyzicky napadnúť.

Nevysvetlenie zranení maloletého

Preskúmaním podnetu som zistil, že u maloletého lekárska správa potvrdila prítomnosť viacerých zranení. Policajný zbor k uvedenej veci neevidoval žiadne hlásenia, záznamy ani inú dokumentáciu, ktorá by nasvedčovala použitiu donucovacích prostriedkov. Zároveň neposkytol žiadne konkrétne vysvetlenie pôvodu zranení ani alternatívny opis okolností, za akých mohli vzniknúť.

Porušenie práv zraniteľnej osoby

Podávateľ podnetu bol v čase služobného zákroku maloletý, a teda bol **zraniteľnou osobou požívajúcou zvýšenú ochranu** podľa judikatúry EŠLP. Zistenie zranení bezprostredne po zákroku zakladá prezumpciu zodpovednosti štátu, ktorú sa nepodarilo vyvrátiť, keďže štát neposkytol uspokojivé a presvedčivé vysvetlenie ich vzniku. Z uvedených dôvodov som konštatoval porušenie čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Policajnému zboru som odporučil poučiť príslušníkov o vnútroštátnych a medzinárodných zásadách ochrany fyzickej integrity zraniteľných osôb, najmä maloletých, a o povinnosti zachovávať ľudskú dôstojnosť pri výkone služby. Zároveň som odporučil poučiť príslušníkov o pravidlách a zásadách používania donucovacích prostriedkov s dôrazom na ochranu základných práv a slobôd.

Povinnosť riadne zaznamenať použitie donucovacích prostriedkov

Obrátila sa na mňa podávateľka v mene svojej dcéry, voči ktorej mali policajti použiť donucovacie prostriedky - hmaty, chvaty a putá. Obvodné oddelenie Policajného zboru tvrdilo, že k použitiu donucovacích prostriedkov nedošlo, no v stanovisku následne popísalo celú situáciu. V stanovisku obvodné oddelenie uviedlo, že príslušníci mladistvú pridržiavali na zemi, keďže bola pod vplyvom alkoholu alebo iných psychotropných látok a hádzala so sebou po zemi. Taktiež v stanovisku uviedli, že použili putá na požiadanie členov záchranej služby.

Z judikatúry ESLP vyplýva, že v prípade osoby, ktorá je postavená zoči-voči príslušníkom polície, sa akékoľvek uchýlenie k použitiu fyzickej sily, ktoré nebolo striktne nevyhnuté v dôsledku správania sa osoby, voči ktorej sa zakročuje, znižuje jej ľudskú dôstojnosť a už v princípe predstavuje porušenie práv zakotvených v čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Dôkazné bremeno o tom, že bola použitá iba nevyhnutná sila v dôsledku správania dotknutej osoby, znáša štátna autorita. Navyše, priamo z §4 zákona o Policajnom zbore vyplýva povinnosť príslušníkov nahlásiť akýkoľvek služobný zákrok, pri ktorom prišlo k použitiu donucovacích prostriedkov.

Nespísaný záznam

Z informácií získaných počas prieskumu podnetu vyplýva, že záznam o použití donucovacích prostriedkov **policajti nespísali**. Rovnako tak som nenašiel žiaden dôkaz o tom, ako policajti splnili svoju povinnosť neodkladne nahlásiť svojmu nadriadenému tento služobný zákrok, pri ktorom boli použité donucovacie prostriedky. Nebol preto vytvorený ani priestor pre prípadné preskúmanie zákonnosti použitia donucovacích prostriedkov nadriadeným.

Konštatoval som preto, že nebolo možné preskúmať odôvodnenosť a primeranosť použitia donucovacích prostriedkov a obvodné oddelenie Policajného zboru **neunieslo dôkazné bremeno o nevyhnutnom použití sily** vzhľadom na správanie mladistvej.

Obvodnému oddeleniu som odporučil preškoliť príslušníkov o povinnostiach a medzinárodných štandardoch pri použití sily, vyvodiť disciplinárnu zodpovednosť voči dotknutým príslušníkom a vykonať školenie o povinnosti a dôležitosti zaznamenávania použitia donucovacích prostriedkov. Tohto preškolenia sa, ako pozorovateľ, zúčastnil aj právnik Kancelárie.

Intervencia pred ESLP

Tak, ako som uviedol v tlačovej správe po úspešnej intervencii v prípade Salay proti Slovenskej republike,¹⁴ pri ktorej ESLP uznal kredibilitu našej Kancelárie, som sledoval naďalej aktuálnu rozhodovacia činnosť súdu, ktorá sa týka sťažností našich občanov. V tých prípadoch, v ktorých to bolo vhodné a najmä v tých prípadoch v rámci ktorých sme disponovali poznatkami z našej činnosti, snažili sme sa tieto poznatky zasielať ESLP.¹⁵

ESLP mi umožnil vstúpiť - ako tretej strane - do konania v prípade Miko a Jano proti Slovensku.¹⁶ Ide o policajný zásah v obci Milhost', pri ktorom, podľa mojich zistení, došlo k závažným porušeniam práv obyvateľov, vrátane detí. Policajti z rôznych útvarov použili donucovacie prostriedky voči viacerým osobám, pričom pri zákroku voči jednej maloletej osobe boli zistené závažné nedostatky v tom, ako bol zákrok vykonaný a zaznamenaný.

Dlhodobé
systémové
problémy

V rámci konania v tomto prípade poukazujem na to, že nejde o ojedinelý prípad, ale ilustruje **dlhodobé systémové problémy**. Ide najmä o chýbajúce alebo neúplné záznamy o použití donucovacích prostriedkov, nedostatočné posúdenie či je zásah vôbec nevyhnutný a ako dlho má trvať, situácie, keď zadržaným osobám nebola poskytnutá lekárska pomoc napriek ich žiadosti a o zranenia, ktoré polícia nevie vierohodne vysvetliť.¹⁷

Rozdiely medzi
slovenským
štandardom
a európskym
štandardom

Upozorňujem aj na rozdiel medzi slovenským zákonom, ktorý umožňuje použitie sily, pokiaľ nie je „zjavne neprimerané“ a prísnejším štandardom Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého musí byť každé použitie sily nevyhnutné a primerané cieľu.

¹⁴ Tlačová správa o intervencii pred ESLP: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-06.-03.-2025.pdf>.

¹⁵ Ďalšie prípady, v ktorých som intervenoval, som aj medializoval: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/06/Tlacova-sprava-VOP-16.-06.-2025.pdf> a <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-06.-03.-2025.pdf>.

¹⁶ O tomto rozhodnutí som informoval aj verejnosť prostredníctvom mediálneho vyhlásenia: <https://vop.gov.sk/zapojil-som-sa-do-konania-na-eslp-v-privade-policajneho-zasahu-v-milhosti-existuju-systemove-problemy-donucovacich-prostriedkov/>.

¹⁷ Prípady, v ktorých som k takýmto záverom dospel som opakovane medializoval.

Pozornosť súdu som upriamil aj na **vyšetrovanie policajného násillia**. Úrad inšpekčnej služby je stále podriadený MV SR, čo spochybňuje jeho nezávislosť. Už dlhé roky verejní ochrancovia práv upozorňujú, že Slovensko nemá skutočne nezávislý orgán na vyšetrovanie zásahov polície.¹⁸ ESLP má teraz možnosť preskúmať nielen konkrétny zásah v Milhosti, ale aj to, či náš systém dokáže účinne chrániť ľudí pred neprimeraným použitím sily. Svoju účasť v tomto konaní vnímam ako záväzok voči občanom, aby mali istotu, že ich dôstojnosť a práva budú chránené.

Zlé zaobchádzanie vo väzenskom prostredí

ÚVV a ÚVTOS nevedel dôveryhodne vysvetliť, ako došlo k zraneniu obvineného

Mladistvý podávateľ, ktorý sa na mňa obrátil s podnetom, bol do výkonu väzby v ÚVV a ÚVTOS dodaný bez zranení a bez známok fyzického násillia. O tom svedčí záznam o prijatí predvedeného obvineného do výkonu väzby. Následne, počas výkonu väzby, bol mladistvý predvedený do ambulancie ústavného lekára, ktorý zistil, že podávateľ má zlomenú ruku.

Podávateľ uviedol, že po nástupe do výkonu väzby voči nemu použili príslušníci ZVJS neprimerané fyzické násillie, o ktorom sa bál povedať aj lekárovi v obave, že bude opäť zbitý. ÚVV a ÚVTOS preto zaslal vec na ďalšie konanie na Úrad inšpekčnej služby.

V rámci preskúmania podnetu som sa oboznámil so všetkými podkladmi, ktoré mohli byť relevantné a mohli mi pomôcť potvrdiť alebo vyvrátiť daný stav o použití fyzického násillia zo strany príslušníkov ZVJS voči mladistvému. Zameral som sa najmä na podklady od lekárov, na kamerové záznamy, ako aj na výpovede ostatných mladistvých v tom čase umiestnených v ÚVV a ÚVTOS a na výpovede príslušníkov ZVJS, ktorí boli v tom čase v službe. Opakovane som požiadal aj vedenie ÚVV a ÚVTOS o predloženie písomného stanoviska, v ktorom by vierohodne dokázalo vysvetliť vznik zranení mladistvého.

Jednými z najočividnejších znakov použitia fyzickej sily sú **viditeľné známky fyzických zranení alebo pozorovateľnej psychickej traumy**. Podľa ustálenej judikatúry ESLP platí, že ak osoba utrpí zranenia v čase, keď sa nachádza v moci štátu, v takom prípade je štát povinný poskytnúť uspokojivé a presvedčivé vysvetlenie ich pôvodu a preukázať, že nevznikli v dôsledku zlého zaobchádzania. V prípade, že štát nie je schopný takéto vysvetlenia poskytnúť, ESLP spravidla rozhodne v jeho neprospech. Podľa ESLP je takýto postup

odôvodnený skutočnosťou, že osoby nachádzajúce sa v moci štátu sú obzvlášť zraniteľné a štát má povinnosť ich chrániť.“

ÚVV a ÚVTOS mi **nevedel poskytnúť dôveryhodné vysvetlenie vzniku zranení mladistvého**. Po preskúmaní podnetu som preto dospel k záveru, že postupom príslušníkov ZVJS voči mladistvému došlo k porušeniu jeho základných práv chránených Ústavou, ako aj Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. ÚVV a ÚVTOS som vyzval na prijatie opatrení, spočívajúcich najmä v preškolení príslušníkov ZVJS pri používaní donucovacích prostriedkov.

Navrhované opatrenia boli prijaté, avšak je ich potrebné naďalej sledovať a kontrolovať. V rámci navrhovaných opatrení som nadviazal na zistenia Národného preventívneho mechanizmu, ktorý uskutočnil v tomto ÚVV a ÚVTOS v roku 2024 systematickú návštevu a zameral sa aj na zaobchádzanie s mladistvými vo výkone väzby.

Príslušník ZVJS použil voči odsúdenému neodôvodnenú silu

Ďalším podnetom, v ktorom som preskúmaval použitie neprimeraného fyzického násillia príslušníkmi ZVJS voči väznenej osobe, bol prípad cudzieho štátneho občana v ÚVV a ÚVTOS. S cieľom objektívne preskúmať podnet som oslovil vedenie ÚVV a ÚVTOS, ako aj Úrad inšpekčnej služby so žiadosťou o podklady. Na základe získaných podkladov o priebehu celej udalosti som zistil, že príslušník ZVJS vstúpil do cely a za použitia donucovacích prostriedkov zvalil podávateľa podnetu na posteľ a zafixoval ho tým spôsobom, že si mu sadol na brucho. Následne ho **udieral do oblasti tváre a hrudníka, čím mu spôsobil pomliaždenie a viaceré zranenia** ako opuchy, hematómy a odreniny na rôznych častiach tela.

Rozporuplné
tvrdenia príslušníka

Opatrením po použití donucovacích prostriedkov je predvedenie väznenej osoby do zdravotníckeho zariadenia. V rámci preskúmania podnetu som sa oboznámil aj s úradným záznamom ÚVV a ÚVTOS o použití donucovacieho prostriedku príslušníkom ZVJS a s rozhodnutím riaditeľa ÚVV a ÚVTOS, že donucovacie prostriedky neboli použité v súlade so zákonom. Príslušník ZVJS v zázname vierohodne nezdôvodnil opodstatnenosť jeho vstupu do cely. Úradný záznam taktiež obsahuje rozporné tvrdenia príslušníka ZVJS o použití donucovacích prostriedkov.

¹⁸ Na nedostatky poukazovali aj moje predchodkyne. Napríklad v mimoriadnej správe verejnej ochrankyne práv Jany Dubovcovej o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním niektorých orgánov, 2013, s. 17.: <https://vop.gov.sk/report/mimoriadna-sprava-2013/> alebo aj v mimoriadnej správe verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd postupom policajných orgánov, 2016, s. 9.: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2021/09/Mimoriadnasprava-VOP-2016.pdf>.

Porušenie práva na ochranu pred mučením, neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním

Preskúmaním podnetu som dospel k záveru, že použitie donucovacích prostriedkov príslušníkom ZVJS **nebolo striktné odôvodnené správaním podávateľa podnetu**. Podľa ESLP predstavuje každé neodôvodnené použitie donucovacích prostriedkov voči osobe, ktorá je v moci štátu, porušenie jej práva na ochranu pred zlým zaobchádzaním. Analogicky sa táto argumentácia uplatňuje aj k ochrane dôstojnosti a ochrane pred zlým zaobchádzaním podľa Ústavy. Konštatoval som preto **porušenie práv podávateľa na ochranu pred mučením, neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním**.

Oceňujem prístup vedenia

V danom prípade oceňujem prístup vedenia ústavu, ktoré taktiež prešetrovalo mimoriadnu udalosť a po jej vyšetrení vyvodilo personálnu zodpovednosť voči konkrétnemu príslušníkovi. V rámci prešetrovania zo strany vedenia vyplynulo, že tým, že daný príslušník ZVJS vstúpil do cely sám, porušil Smernicu na výkon režimovej činnosti, ako aj to, že použitie donucovacích prostriedkov nebolo v súlade so zákonom. ÚVV a ÚVTOS i na základe mojich zistení prijal opatrenia, ktoré budú smerovať k tomu, aby sa takéto situácie viacej neopakovali a donucovacie prostriedky boli použité vždy odôvodnene a proporcionálne, vzhľadom na riešenie konkrétnej vzniknutej situácie.

Neobjasnené zranenia odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody

Obrátil sa na mňa aj podávateľ, ktorý v podnete namietal fyzické napadnutie v ÚVV a ÚVTOS. Uviedol, že príslušníci ZVJS ho mali odviesť do miestnosti, v ktorej nebolo možné vyhotoviť kamerový záznam. V nej ho mali biť železnou tyčou po rukách a nohách a spôsobiť mu zlomeniny končatín.

Lekárske správy potvrdili zranenia

Preskúmaním som zistil, že medzi tvrdeniami podávateľa a stanoviskom ústavu existoval zásadný rozpor. ÚVV a ÚVTOS neevidoval žiadne hlásenia, záznamy, ani inú dokumentáciu, ktorá by nasvedčovala použitiu donucovacích prostriedkov či akémukol'vek incidentu. Kamerové záznamy zachytávali len presun podávateľa po chodbe bez známok násillia. Jediným objektívne overiteľným podkladom zostávali **lekárske správy, ktoré potvrdili viaceré zranenia podávateľa v čase po namietanom incidente**, keď bol v plnej dispozícii štátu. Zároveň som ale zistil, že povaha zranení nezodpovedala závažnosti útoku tak, ako ho podávateľ opisoval. ÚVV a ÚVTOS neposkytol žiadne presvedčivé vysvetlenie ich vzniku, ani alternatívny opis okolností, za akých mohlo k ich vzniku dôjsť.

Konštatoval som, že vzhľadom na zistené zranenia odsúdeného v čase, keď bol v plnej dispozícii štátu, a vzhľadom na absenciu

akéhokolvek uspokojivého vysvetlenia ich vzniku zo strany ÚVV a ÚVTOS, ústav **neuniesol dôkazné bremeno, a preto došlo k porušeniu čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.**

ÚVV a ÚVTOS som odporučil, aby zabezpečil, že každé oznámenie o fyzickom napadnutí alebo o inom zásahu príslušníkov ZVJS bude bezodkladne zaznamenané a oznámené ich nadriadenému, a aby poučil príslušníkov ZVJS o vnútroštátnych a medzinárodných zásadách ochrany fyzickej integrity osôb vo výkone trestu odňatia slobody, a tiež o povinnosti zachovávať ľudskú dôstojnosť pri výkone služby.

Predvedenie odsúdeného viacerými príslušníkmi ZVJS do miestnosti bez kamier

Preskúmal som podnet od podávateľa, ktorý namietal, že ho v ÚVV a ÚVTOS príslušníci ZVJS predviedli do tzv. kultúrnej miestnosti, kde sa mu mali vyhrážať a zastrašovať ho. Napriek tomu, že sa Kancelária obratom obrátila na príslušný ÚVV a ÚVTOS so žiadosťou o poskytnutie kamerových záznamov z určeného dňa a času, ústav všetky požadované kamerové záznamy neposkytol. Chýbali medzi nimi dlhšie časové úseky, a to aj z času, kedy malo k namietaným udalostiam dôjsť. Chýbajúce záznamy ústav neposkytol preto, že nimi - podľa jeho vyjadrenia - nedisponoval. Kultúrna miestnosť totiž nie je snímaná kamerou.

Napriek absencii požadovaných záznamov z (pravdepodobne) rozhodujúceho času som dospel k záveru, že poskytnuté kamerové záznamy nepriamo potvrdzujú podávateľove tvrdenia o tom, že v ten deň boli odsúdení predvádzaní do kultúrnej miestnosti a že v jednom momente do kultúrnej miestnosti vstúpil väčší počet príslušníkov ZVJS. Zároveň ÚVV a ÚVTOS vo svojich stanoviskách neuviedol dôkazy či vysvetlenia, ktoré by podávateľove tvrdenia vyvracali. Kvôli **nedostatku dôkazov** sa mi však nepodarilo hodnoverne zistiť, čo sa v ten deň v kultúrnej miestnosti skutočne stalo.

Prax predvádzania do kultúrnej miestnosti

Pri posúdení podnetu som vychádzal aj z poznatkov, ktoré nadobudli právnicki Kancelárie pri dvoch vopred neohlásených návštevách v tomto ústave. Z rozhovorov s náhodne vybranými odsúdenými vyplynulo, že predvádzanie odsúdených do kultúrnej miestnosti v rámci daného oddielu je **zaužívaná prax**. Odsúdení uviedli, že počas týchto predvádzaní ich príslušníci ZVJS **zастрашujú, vyhrožujú sa im a vulgárne**, či inak nevhodne s nimi komunikujú. Počas tretej, následnej návštevy v ÚVV a ÚVTOS väznené osoby uviedli, že sa prax predvádzania do kultúrnej miestnosti obmedzila a situácia sa všeobecne zlepšila.

Porušenie
zákonnych
povinností

Pri vyhodnotení podnetu som **nekonštatoval porušenie podávateľových základných práv** na ochranu pred mučením alebo neludským a ponižujúcim zaobchádzaním a trestaním jedine z dôvodu absencie dostatočného množstva informácií o tom, čo sa v predmetný deň skutočne odohralo v kultúrnej miestnosti v čase, keď bol do nej podávateľ predvedený. Konštatoval som však, že samotným predvedením podávateľa do miestnosti bez kamier a za účasti niekoľkých príslušníkov ZVJS, došlo zo strany ÚVV a ÚVTOS **k porušeniu jeho zákonnych povinností rešpektovať ľudskú dôstojnosť**.

Ústavu som navrhol prijatie piatich opatrení – **okamžité ukončenie praxe samostatného predvádzania odsúdených do kultúrnej miestnosti a do iných priestorov, ktoré nie sú monitorované kamerovým systémom** s cieľom riešenia disciplíny, vybavenie kultúrnej miestnosti kamerovým systémom, zavedenie praxe podrobného zaznamenávania každého pohovoru príslušníka ZVJS s odsúdenými a zaznamenávanie každého predvedenia odsúdených do kultúrnej miestnosti s cieľom vykonania pohovoru a poučenie príslušníkov ZVJS o povinnosti a potrebe zachovávaní ľudskej dôstojnosti. Prijatie a najmä praktickú realizáciu týchto opatrení ešte stále sledujem.

Spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám systematicky porušuje ich základné práva

Osem podnetov

V roku 2025 som preskúmaval osem podnetov, v ktorých podávatelia namietali spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody. V tejto veci **opakovane konštatujem porušenie** základných práv podávateľov na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy. O svojich zisteniach z oblasti spôsobu vykonávania dôkladných osobných prehliadok som informoval aj v Správe o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024.¹⁹

Samotný inštitút dôkladných osobných prehliadok nepredstavuje porušenie základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti. K porušeniu základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti však môže dôjsť, ak je dôkladná osobná prehliadka vykonaná **neprimeraným spôsobom**, ale aj **rutinne, bez individuálneho posúdenia rizikovosti prehlíadanej osoby**.

¹⁹ Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024, str. 36 – 37.

Pravidelný apel
verejného
ochrancu práv

Koľko stále
daňovníkov
porušovanie
práva?

Spôsob vykonania dôkladnej osobnej prehliadky stanovuje zákon o ZVJS, podľa ktorého sa musí prehliadaná osoba na nevyhnutne potrebný čas vyzliecť donaha, pričom príslušník ZVJS vykonáva vizuálnu prehliadku tela, vrátane genitálií a konečníka.

Takúto zákonnú úpravu **dlhodobo kritizujem a prízvukujem** potrebu legislatívnej zmeny. Pravidelne komunikujem s MS SR, ako aj s Generálnym riaditeľstvom ZVJS ohľadom legislatívneho zavedenia tzv. dvojkrokovej formy vykonávania dôkladných osobných prehliadok a v tejto snahe budem naďalej intenzívne pokračovať. Moje doterajšie snahy v tejto oblasti príslušné orgány odmietli najmä s odôvodnením potenciálnej hrozby bezpečnostného rizika, ktoré by vykonávanie dvojkrokových osobných prehliadok predstavovalo.

Daňovníkov popisované postupy pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok stáli už nemalé peniaze. Napríklad v prípade Adamčo (sťažnosť č. 55792/20, 35253/21 a 41955/22) priznal ESLP sťažovateľovi 20 000,- eur ako náhradu nemajetkovej ujmy a 3 500,- eur na pokrytie nákladov, zvyšok jeho návrhu zamietol. V danom prípade ESLP konštatoval, že vykonávanie dôkladných prehliadok v prípade sťažovateľa predstavovalo ponižujúce zaobchádzanie, čím došlo k porušeniu práva na ochranu pred zlým zaobchádzaním podľa čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pokiaľ ide o vykonávanie dôkladných osobných prehliadok, ESLP poznamenal, že síce neprehliada závažnosť a povahu trestných činov, za ktoré je sťažovateľ odsúdený, treba ich však posudzovať v súvislosti s jeho ďalším správaním vo väzení. Podľa ESLP bol sťažovateľ počas dlhého obdobia aj napriek iným bezpečnostným opatreniam systematicky podrobovaný dôkladným osobným prehliadkam, pričom neexistovali presvedčivé bezpečnostné dôvody.

Ďalším takýmto rozhodnutím je **prípád Tatič proti Slovensku** (sťažnosť č. 8280/23). I v uvedenom rozhodnutí konštatoval ESLP v súvislosti s vykonávaním dôkladných osobných prehliadok porušenie čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovateľovi priznal 15 000,- eur ako náhradu nemajetkovej ujmy a 1 000,- eur na pokrytie nákladov.

Aj systematické a plošné vykonávanie dôkladných osobných prehliadok porušuje základné práva väznených osôb

V podnetoch podávateľa takisto namietajú aj frekvenciu vykonávania dôkladných osobných prehliadok. Novelizovaný rozkaz ministra spravodlivosti o zabezpečovaní ochrany ZVJS s účinnosťou od 17.11.2025 stanovuje mnoho situácií, v ktorých sa dôkladná

Opakovaný apel
na MS SR

osobná prehliadka musí vykonať všetkým väzneným osobám, a to automaticky, bez individuálneho posúdenia rizikovosti prehladanej osoby.

Jednou z takýchto situácií je vykonanie dôkladnej osobnej prehliadky pred a aj po vykonaní každej eskorty, pričom väznená osoba je počas celého prevozu pod kontrolou a v moci príslušníkov ZVJS. ESLP Slovensku opakovane vytkol, že systematické vykonávanie dôkladných osobných prehliadok **bez individuálneho posúdenia** rizikovosti prehladanej osoby predstavuje porušenie základného práva na ochranu pred mučením a krutým, neludským či ponižujúcim zaobchádzaním.²⁰

V apríli 2025 som sa preto obrátil na ministra spravodlivosti s návrhmi na zmenu právnej úpravy tak, aby frekvenciou vykonávania dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám nedochádzalo k porušovaniu ich základných práv a slobôd.

V rámci prvého návrhu na zmenu právnej úpravy som sa zamerlal na vykonávanie dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám pred a po vykonaní eskorty medzi jednotlivými väznicami. Rutinné vykonávanie dôkladných osobných prehliadok väznených osôb bez posúdenia bezpečnostného rizika, podľa môjho názoru, porušuje základné práva. Minister spravodlivosti môjmu návrhu nevyhoviel.

Koncom roka 2025 som sa po preskúmaní ďalšieho podnetu obrátil na ministra spravodlivosti opäť, s návrhom na zmenu právnej úpravy frekvencie vykonávania dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám, no tentokrát už vo vzťahu ku všetkým prípadom, kedy sa dôkladná osobná prehliadka musí vykonať. Som presvedčený, že k vykonaniu dôkladnej osobnej prehliadky by sa malo pristúpiť **iba v odôvodnených situáciách a po individuálnom posúdení rizikovosti** prehladanej väznenej osoby a nielen preto, že to v danej situácii stanovuje právny predpis. V tejto oblasti došlo k čiastkovým zmenám. Jednou zo zmien je, že sa dôkladná osobná prehliadka obvineným a odsúdeným osobám po prijatí do ÚVV a ÚVTOS po priamej eskorte vykonáva iba v odôvodnených prípadoch a nie automaticky. Dôvody a dátum vykonania dôkladnej osobnej prehliadky sa povinne zapisujú. Ďalšou zmenou je, že osobám v detencii sa dôkladné osobné prehliadky už nevykonávajú automaticky v predpísaných prípadoch, ale iba v odôvodnených situáciách. O vykonaní dôkladnej osobnej prehliadky osobám v detencii sa takisto po novom vykonáva zápis o dôvodoch a dátume jej vykonania. Napriek tomu, že v tejto oblasti došlo k čiastkovým zmenám, tieto zmeny nepovažujem za dostatočné a naďalej budem

²⁰ Napríklad rozhodnutia ESLP vo veciach Adamčo vs. Slovenská republika (2), sťažnosti č. 55792/20, 35253/21 a 41955/22; prípadne Tatič vs. Slovenská republika, sťažnosť č. 8280/23.

trvať na komplexnej zmene právnej úpravy tak spôsobu, ako aj frekvencie vykonávania dôkladných osobných prehliadok väzneným osobám.

Prehliadky osobných vecí odsúdených

Okrem osobných prehliadok som riešil aj podnet podávateľa vo výkone trestu odňatia slobody, v ktorom namietal vykonávanie prehliadok osobných vecí pred a aj po vykonaní tzv. eskorty celoštátneho zvozu, pričom tieto osobné veci sú počas trvania celej eskorty uzatvorené v taške.

To, že sa kontrola osobných vecí vykonáva najskôr vo vysielajúcom ústave a následne aj v cieľovom ústave, potvrdilo aj Generálne riaditeľstvo ZVJS vo svojom stanovisku. Ďalej k veci uviedlo, že pri prvej kontrole osobných vecí sa veci uložia do vreca, ktoré sa zapečatí. Vrece si počas eskorty odsúdené osoby nosia samé. Odsúdení sú počas celej eskorty v moci a pod dohľadom príslušníkov ZVJS.

Porušenie práva
na súkromie

V tomto prípade som **konštatoval porušenie práva na ochranu súkromia**, pretože Generálne riaditeľstvo ZVJS nepreukázalo, že by v podávateľovom prípade bolo vykonávané individuálne posúdenie osoby odsúdeného vo vzťahu k bezpečnostnému riziku. Prehliadky osobných vecí sa vykonávajú **systematicky, paušálne, plošne a bez konkrétneho posúdenia**, či takýto zásah do základného práva odsúdeného sleduje nejaký konkrétny cieľ, alebo nie.

Neprijaté
odporúčania

Odporučil som preto MS SR, aby upustilo od vykonávania týchto kontrol vo vysielajúcom aj v cieľovom ústave. MS SR poverilo Generálne riaditeľstvo ZVJS nech posúdi potrebu vykonávania prehliadok osobných vecí. MS SR na základe posúdenia vykonaného Generálnym riaditeľstvom ZVJS konštatovalo, že doterajší postup považuje za odôvodnený a primeraný, a preto na ňom naďalej trvá a **nevidí dôvod na jeho zmenu**. Naďalej sa preto budem usilovať o zmenu v plošnom a systematickom vykonávaní prehliadky osobných vecí tak, aby k takýmto prehliadkam dochádzalo iba v odôvodnených prípadoch.

Nedostatky v obecnej polícii

Novela zákona o obecnej polícii

V roku 2025 som sa zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k návrhu zákona o obecnej polícii. Uplatnil som viaceré zásadné pripomienky, ktorými som sa snažil posilniť ochranu

základných práv osôb prichádzajúcich do kontaktu s obecnou políciou a zároveň zohľadniť špecifiká postavenia samotných príslušníkov obecnej polície.

Pri zásahoch do osobnej slobody som navrhol precizovať oprávnenie predvádzať osoby tak, aby obecná polícia v prvom rade využívala miernejší prostriedok – dohodu na čase dostavenia sa na oddelenie – a aby okamžité predvedenie zostalo vyhradené len pre situácie, keď si to okolnosti skutočne vyžadujú. Zároveň som požadoval doplnenie zákonného rámca pre materiálne podmienky priestorov, v ktorých sú umiestnené osoby obmedzené na osobnej slobode a výslovnú záruku, že v takýchto priestoroch nebudú ponechávané cez noc, pokiaľ s nimi neprebiehajú súvislé úkony. Navrhol som tiež, aby osobitný režim používania donucovacích prostriedkov platil aj pre osoby vo veku 15 až 18 rokov, keďže ich považujem za obzvlášť zraniteľnú skupinu.

Ďalšie moje zásadné pripomienky smerovali k úprave osobitného sociálneho poistenia príslušníkov obecnej polície. Navrhol som možnosť dobrovoľného vystúpenia z osobitného poistenia pre tých príslušníkov, ktorí - vzhľadom na vek - objektívne nemajú reálnu šancu čerpať z neho dávky, ako aj právnu úpravu vrátenia už zaplateného poistného a plynulejší rast príspevku za prácu v závislosti od odpracovaných rokov.

V čase uzatvárania tejto výročnej správy rozporové konanie k uvedeným zásadným pripomienkam nebolo ukončené.

Podmienky miest, kde je obmedzená osobná sloboda

Právo na ochranu pred zlým zaobchádzaním je v mojej činnosti neoddeliteľne späté s ochranou práva na osobnú slobodu. Pri týchto prípadoch totiž vždy posudzujem reálny zásah do práv jednotlivca, a preto je mimoriadne dôležité, aby zasahujúce orgány dôsledne a podrobne zaznamenali všetky okolnosti a dôvody zásahu do osobnej slobody. Z dokumentácie musí byť možné spoľahlivo zrekonštruovať celý „príbeh“ človeka od momentu obmedzenia jeho osobnej slobody až po jeho ukončenie.

Nemenej dôležité, ako dôsledné zaznamenávanie „príbehu človeka“ obmedzeného na osobnej slobode je aj to, v akých podmienkach je na osobnej slobode človek obmedzený. Ústavný súd, ale aj ESLP totiž zdôrazňujú, že základné práva a slobody nekončia pred bránami väznice. Ľudia obmedzení na osobnej slobode vo všeobecnosti naďalej požívajú všetky základné práva a slobody zaručené Ústavou a Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných

slobôd s výnimkou práva na osobnú slobodu.²¹ **Dôstojné podmienky** preto neznamenajú len čistú celu a primerané jedlo, ale predstavujú celý **komplex činností a zaobchádzania s osobami obmedzenými na osobnej slobode** počas toho, ako sú v moci štátu.

Aj preto sa popri preskúvaní individuálnych podnetov sústreďujem na systematické zlepšovanie praxe orgánov verejnej moci. Súčasťou týchto aktivít sú odporúčania adresované príslušným orgánom, ako aj pokračovanie v dlhodobom úsilí verejných ochrancov práv o zavedenie telových kamier pre silové zložky štátu.

Snažím sa pritom o rovnováhu medzi riešením konkrétnych individuálnych prípadov a systematickým odstraňovaním nedostatkov, ktoré pri práci na podnetoch identifikujem. Významnou súčasťou mojej činnosti a činnosti Kancelárie je aj **intenzívna medializácia témy** práva na ochranu pred zlým zaobchádzaním a práva na osobnú slobodu.

V medziach môjho mandátu sa aktívne zapájam aj do legislatívneho procesu a o svojich zisteniach informujem **medzinárodné hodnotiace orgány**, ktoré v pravidelných intervaloch monitorujú stav ochrany práv na území Slovenskej republiky.²²

Policajné cely a určené priestory

Podmienky v určených priestoroch

Jedným z podnetov, ktoré sa týkali podmienok v určených priestoroch, bol podnet voči obvodnému oddeleniu Policajného zboru, ktorý sa týkal viacerých skutočností počas umiestnenia podávateľa podnetu v určenom priestore. Po preskúmaní podnetu som konštatoval porušenie základných práv a slobôd podávateľa vo vzťahu k materiálnym podmienkam v určenom priestore.

Pri mojom prieskume som bral do úvahy **dĺžku umiestnenia, počet umiestnených osôb, rozlohu miestnosti**, podmienky v určenom priestore a čas umiestnia.

Šesť hodín spolu
tri osoby na 6 m²

Podávateľ bol umiestnený do určeného priestoru **v noci na približne 13 hodín, pričom k výsluchom prišlo až poobede**. Miestnosť mala 6 m². **Približne šesť hodín boli v miestnosti tri osoby a neskôr, na niekoľko hodín, dve osoby. V miestnosti sa nachádzala iba jedna trojmetrová lavica.**

²¹ Napríklad rozhodnutie ESLP vo veci Khodorkovskiy a Lebedev vs. Rusko, sťažnosti č. 11082/06 a 13772/05.

²² Napríklad Výbor CPT alebo komisár Rady Európy pre ľudské práva.

Opakované odporúčania pre Slovenskú republiku zo strany Výboru CPT

Zatiaľ čo medzinárodné štandardy nešpecifikujú minimálnu veľkosť policajných ciel, Výbor CPT uviedol ako žiadanú rozlohu 7 m².²³ ESLP pri odsúdených osobách uvádza ako kritické minimum 3 m² na osobu pri celách s viacerými väzňami.

Výbor CPT taktiež viackrát uviedol pri správach z návštev na Slovensku, že osoby by nemali byť umiestňované do určených priestorov na dlhšie ako je nevyhnutné a nikdy nie v noci.

Obvodnému oddeleniu Policajného zboru som odporučil, aby osoby primárne umiestňovali do ciel policajného zaistenia a **nikdy neumiestňovali osoby do určených priestorov v noci**. Rovnako som navrhol, aby boli osoby v určenom priestore umiestnené iba na nevyhnutný čas a nikdy nie tak, že bude pripadať na osobu menej ako 3 m² podlahovej plochy.

Snaha okresného riaditeľstva

Moje odporúčania boli prijaté na úrovni okresného riaditeľstva Policajného zboru. To mi zároveň oznámilo, že požiadalo o prostriedky na výstavbu nových priestorov na obvodnom oddelení a do jeho výstavby zabezpečí, že vo vyhradenom priestore bude umiestňovaná iba jedna osoba a ďalšie osoby budú umiestnené v rámci celého okresu.

Dlhodobu na to upozorňujem

Problém s dĺžkou času pobytu dotknutých osôb v určenom priestore vnímam dlhodobu. Za najzávažnejší nedostatok považujem absenciu zákonnej úpravy maximálneho času umiestnenia osoby do určeného priestoru. Na potrebu legislatívnej úpravy som upozornil aj v Mimoriadnej správe verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru z marca 2025.²⁴

ÚVV a ÚVTOS

Oblatie odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody

Z výkonu trestu odňatia slobody sa na mňa obrátil podávateľ, ktorý v podnete uvádzal, že pri vydávaní raňajok ho obliat príslušník ZVJS kávou.

Príslušník ZVJS je v súlade s § 6 ods. 1 zákona o ZVJS povinný **dbať na česť**, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s výkonom služby vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného výkonom služby.

²³ Druhá všeobecná správa o aktivitách Výboru CPT (CPT/Inf (92) 3), bod 43.

²⁴ Mimoriadna správa verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru, strana 36: https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/mimoriadna_sprava_policia.pdf.

	<p>Z preskúmaného spisového materiálu a z dôkazov som dospel k záveru, že príslušník ZVJS odsúdeného skutočne obliat. ÚVV a ÚVTOS, ani samotný príslušník ZVJS nedokázali vierohodným spôsobom zdôvodniť, prečo k takémuto konaniu došlo.</p>
	<p>Preto som v tomto prípade konštatoval porušenie zákonnej povinnosti uvedeného príslušníka ZVJS. Súčasne som ústavu navrhol, aby bol tento príslušník ZVJS preškolený v rámci školenia o dynamickej bezpečnosti, čo ústav akceptoval.</p>
	<p>Prítomnosť príslušníkov ZVJS v ambulancii</p>
	<p>Z výkonu trestu odňatia slobody sa na mňa obrátil odsúdený, podľa ktorého mal ÚVV a ÚVTOS porušovať jeho práva tým, že počas lekárskejších návštev realizovaných mimo ústavu boli v ambulancii prítomní, okrem zdravotného personálu, aj príslušníci ZVJS. Títo príslušníci tak mali možnosť oboznámiť sa s jeho zdravotným stavom a boli prítomní aj počas lekárskejších zákrokov, pri ktorých bol podávateľ nahý.</p>
<p>Problém avizoval Výbor CPT</p>	<p>Pri posudzovaní zásahu do podávateľových práv som podrobil uvedený zásah testu proporcionality. Samotnú prítomnosť iného ako zdravotného personálu v zdravotníckych zariadeniach vytyka Slovenskej republike Výbor CPT v správe z návštevy v roku 2018, a aj v správe z návštevy v roku 2023.</p>
<p>Obmedzenie práva ukotvené len vo vyhláške</p>	<p>Hlavný problém, na ktorý som pri posúdení podnetu narazil bol, že prítomnosť príslušníkov ZVJS počas vyšetrenia upravuje iba vyhláška MS SR o organizácii poskytovania zdravotnej starostlivosti v ZVJS, a nie zákon. Navyše táto vyhláška nespresňovala zákonom upravený zásah do základného práva, ale sama o sebe zasahovala do základného práva bez zákonného splnomocnenia.</p> <p>Keďže prítomnosť príslušníkov ZVJS v zdravotníckom zariadení je upravená iba formou podzákonnej právnej normy, skonštatoval som porušenie základného práva na ochranu pred mučením, neludským a ponižujúcim zaobchádzaním a základného práva na súkromie.</p>
<p>Legislatívna úprava</p>	<p>V rámci vzájomnej spolupráce s MS SR došlo k novelizácii zákona o výkone trestu odňatia slobody tak, že sa tento zákon doplnil o zákonné oprávnenie príslušníka ZVJS byť prítomný pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení.</p>

Zohľadňovanie psychického stavu odsúdeného pri ukladaní disciplinárneho trestu

Podávateľ ma vo svojom podnete žiadal, aby som preskúmal disciplinárne tresty, ktoré mu ÚVV a ÚVTOS ukladá počas výkonu trestu odňatia slobody. Z podnetu vyplynulo, že podávateľovi bol uložený disciplinárny trest aj zato, že sa sebapoškodzoval prehltnutím čepelí. Za uvedené konanie mu ústav udelil disciplinárny trest celodenného umiestnenia do uzavretého oddielu na desať dní.

Podľa účinného znenia zákona o výkone trestu odňatia slobody bol ústav nútený,²⁵ v súlade so zásadou legality, disciplinárne potrestať odsúdeného za sebapoškodzovanie. Podľa medzinárodných štandardov, ktoré zakazujú trestanie samovražedných prejavov, som v tomto prípade konštatoval porušenie základného práva.

S cieľom dosiahnuť zmenu právnej úpravy som sa v rámci medzirezortného pripomienkového konania obrátil na MS SR so zásadnou pripomienkou, aby sa pri udeľovaní disciplinárneho trestu zohľadňoval psychický stav odsúdeného tak, že v prípade zjavného nevedomého konania nebude môcť ústav potrestať odsúdeného za akt sebapoškodzovania. MS SR **prijalo moju pripomienku**, a tak novela zákona o výkone trestu odňatia slobody, účinná od 01.07.2026, ukladá ústavom povinnosť, aby sa pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho trestu za porušenie zákazu sebapoškodzovania podľa § 40 písm. f) prihliadalo aj na psychický stav odsúdeného v čase spáchania disciplinárneho previnenia. K posúdeniu zdravotného stavu sa tak vyjadrí psychológ alebo lekár, čo je podobné ako prax v Českej republike.

Preskúmaval som, aké oblečenie dáva ÚVV a ÚVTOS odsúdeným

Obrátil sa na mňa podávateľ, ktorý v čase podania podnetu vykonával trest v ÚVTOS pre mladistvých. Namietal, že v ústave musí nosiť nedôstojné oblečenie. K svojmu podnetu poslal na ukážku aj jedno zo svojich tričiek, ktoré nepovažoval za dôstojné. Aby som podnet objektívne prešetril a zistil, či ide o systémový nedostatok, alebo skôr o individuálne chyby, spolu s právnikmi Kancelárie som navštívil ústav dovedna trikrát.

Najzásadnejšie nedostatky, ktoré sme počas opakovaných prieskumov v ústave pozorovali, **boli roztrhané výstrojné súčasti**,

²⁵ § 40 písm. f) zákona o výkone trestu odňatia slobody v znení účinnom do 30.06.2025 stanovuje, že odsúdenému sa zakazuje úmyselne sa poškodzovať na zdraví, pričom porušenie tohto zákazu je disciplinárnym previnením podľa § 52 ods. 2 zákona o výkone trestu.

výstrojné súčasti pôvodne roztrhané ale opravené ústavným krajčírom, výstrojné súčasti znečistené pravdepodobne prípravkami na čistenie, a tiež vydávanie nevyhovujúcich veľkostí odevov. Zároveň musím uviesť, že vďaka opakovaným prieskumom v ústave sa mi poradilo zistiť, že tieto nedostatky nemajú systémový charakter, ale sú skôr individuálnymi pochybeniami. Väčšina odevov a výstrojných súčastí bola v stave, ktorý zodpovedal medzinárodným aj národným požiadavkám.

Preto som v prípade podávateľa **nekonštatoval porušenie** jeho základných práv a slobôd. V postupe ústavu som však zaznamenal niekoľko nedostatkov, ktorých odstránenie by mohlo napomôcť humanizácii výkonu trestu. Rozhodol som sa preto, že využijem neformálny charakter môjho mandátu a ústavu odporučím zlepšenie jeho praxe. Navrhol som preto, aby svoju povinnosť hospodárne nakladať s majetkom štátu pri oprave výstrojných súčastí vyvažoval s povinnosťou poskytovať odsúdeným také oblečenie, ktoré je dôstojné. Najmä, aby príslušníci ZVJS rozhodujúci o oprave poškodených kusov oblečenia nebrali do úvahy len technickú možnosť opravy, ale aj to, ako bude oblečenie pôsobiť po oprave. Opravy veľkých trhlín či dier na takom mieste, ktoré je viditeľné, či prešívanie celého švu vnútornej strany modrých nohavíc výraznou bielou niťou, sa javia byť nevhodné. Ústavu som tiež odporučil, aby pri vydávaní výstrojných súčastí zaviedol systém, v rámci ktorého sa oblečenie vydáva aspoň na základe všeobecných veľkostí (malé, stredné, veľké).

Nakladanie s financiami; ani časom neutícha téma vysokých cien komodít v ústavných bufetoch

Čelíme dobe, kedy každý z nás vníma nárast cien tovarov a služieb. Zvýšenie cien neobišlo ani väzenské zariadenia i napriek tomu, že v rámci väznenstva sa danou oblasťou zaoberám dlhodobo ja a predtým aj moje predchodkyne. Našou spoločnou snahou bolo a je, napriek aktuálne prijatým zmenám, presadiť systematickú zmenu v prístupe zriaďovania ústavných predajní.

Kontrolu má
vykonávať ústav

Kontrola primeranosti cien tovarov v predajni zriadenej v ústave je upravená tak v zákone o výkone trestu odňatia slobody, ako aj v zákone o výkone väzby. Pri preskúvaní podnetov sa zameriavam na zisťovanie, **ako si ústav plní úlohu vykonávať kontroly** pravidelne a riadne a či zo svojich zistení vyvodzuje primerané následky. Ústavné predajne väčšinou prevádzkujú právnické osoby alebo podnikajúce fyzické osoby, ktoré na základe vyhlásenej verejnej obchodnej súťaže ponúknu najvyššie nájomné.

Kontrola cien
minimálne raz
za mesiac

Často však býva zvykom, že výška tohto nájomného sa premietne do cien tovarov predávaných v ústavných bufetoch. Preto, na základe mojich apelov na riešenie a na základe kontroly v danej oblasti, a tiež kvôli často medializovaným informáciám bola na celoslovenskej porade nadriadených ZVJS v mesiaci marec 2025 prijatá úloha na zrealizovanie stretnutia so zmluvnými partnermi – nájomcami nebytového priestoru slúžiaceho na prevádzkovanie väzenských predajní a v predajniach **minimálne raz v kalendárnom mesiaci kontrolovať predajné ceny komodít – kôš základných potravín.**

Na uvedenú úlohu následne nadväzuje prijatie nového interného predpisu Rozkazu generálneho riaditeľa ZVJS o monitoringu predajných cien tovarov v predajniach pre obvinených a odsúdených, podľa ktorého je povinnosťou ústavu monitorovať a vyhodnocovať ceny predávaného tovaru minimálne raz za dva mesiace v období od 01.07.2025 do 31.12.2025 a minimálne raz za tri mesiace s účinnosťou od 01.01.2026. Danú oblasť naďalej sledujem a spolu s Generálnym riaditeľstvom ZVJS budeme hľadať systematické riešenie tohto problému.

Aj odsúdení chcú pracovať a byť za prácu dôstojne odmenení.

Jedným zo spoločenských javov, ktorý sa rieši i u osôb obmedzených na osobnej slobode, je oblasť zamestnávania. ZVJS v tejto oblasti organizuje a vykonáva činnosti zamerané na zamestnávanie väznených osôb ich zaradovaním do práce prostredníctvom stredísk vedľajšieho hospodárstva na pracoviská v ústave a mimo ústavu, ako aj na jednotlivých pracoviskách vnútornej prevádzky ústavu.

Práca je významný
resocializačný
nástroj

U odsúdených osôb by sa trest odňatia slobody nemal obmedzovať iba na pozbavenie osobnej slobody, ale skôr by mal zahŕňať možnosti, vďaka ktorým by odsúdení získali vedomosti a zručnosti potrebné pre ich úspešnú resocializáciu s cieľom znižovať recidívu. Jedným z resocializačných nástrojov v programe zaobchádzania odsúdených osôb vo výkone trestu odňatia slobody je práve práca. Práca odsúdených je považovaná aj za **významný psychologický faktor**. Okrem jej ekonomického prínosu pravidelná pracovná činnosť priaznivo pôsobí aj na udržanie pracovných návykov, resp. na vytváranie pracovných návykov u tých odsúdených, ktorí pred výkonom trestu odňatia slobody nepracovali. Odsúdení majú možnosť prostredníctvom vzdelávania a rekvalifikačných kurzov získať aj nové zručnosti, ktoré im uľahčia návrat do bežného života.

Vôľa odsúdených
pracovať

Riešením podnetov v tejto oblasti ma väznené osoby žiadajú o pomoc, aby som im pomohol pracovne sa zaradiť, pretože ešte nikdy počas výkonu trestu nepracovali, prípadne žiadajú o možnosť

byť opätovne pracovne zaradení. Medzi najčastejšie uvádzané argumenty patrí zdôvodnenie, že majú záväzky - platia výživné, exekúcie, a tiež si chcú prilepšiť možnosťou nákupu v ústavnom bufete, vyplniť si čas, či nestratiť pracovné návyky a pripraviť sa na život „vonku“. Súčasne ma v podnetoch žiadajú aj o posúdenie adekvátnosti výšky odmeny za vykonanú prácu, ktorá je častokrát veľmi nízka.

Zaradenie odsúdeného do práce je osobitný vzťah medzi ústavom a odsúdeným, ktorým nevzniká pracovný pomer ani iný obdobný pracovnoprávny vzťah. Zaradenie odsúdeného do práce môže ústav skončiť kedykoľvek, a to aj bez uvedenia dôvodu. Ústav si voči odsúdenému zradenému do práce, **plní povinnosti zamestnávateľa**. Následne za vykonanú prácu prináleží odsúdenému odmena. Jej výška je určovaná podľa druhu vykonávanej práce, odpracovaného času odsúdeným alebo od normy spotreby práce. V zásade sa tak uplatňuje časové kritérium vzhľadom na konkrétny druh práce, alebo sa pri konkrétnom druhu práce zohľadní pracovný výkon odsúdeného.

Z hrubej pracovnej odmeny odsúdeného vykonáva a odvádza ústav zrážky podľa osobitných prepisov, zostatok je čistá pracovná odmena. Pravidelne komunikujem s ústavmi ohľadom možností pracovného zaradenia odsúdených, a tiež apelujem na úpravu výšky odmien odsúdených za vykonanú prácu, a to v návrhu na zmenu legislatívy. V rámci navrhovaných zmien som sa súčasne zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k novele návrhu zákona o výkone trestu odňatia slobody, kde sa **podarilo pretaviť systém odmeňovania odsúdených tak, aby odmena odsúdených bola adekvátna vykonanej práci, a tiež percentuálne znížiť zrážky**, ktoré ústav vykonáva odsúdenému z čistej pracovnej odmeny, aby mu po ich odpočítaní k dispozícii zostala čo najvyššia suma.

Práva občianskej spoločnosti

Aktívnu a angažovanú občiansku spoločnosť vnímam ako nepostrádateľnú súčasť demokratického zriadenia a prirodzeného partnera štátu. Preto som sa už v predchádzajúcom roku rozhodol do svojej správy o činnosti zahrnúť aj špecifickú kapitolu týkajúcu sa práv občianskej spoločnosti.²⁶ Občianska spoločnosť totiž neraz dokáže účinne zastupovať alebo dopĺňať činnosť verejnej moci v oblastiach, do ktorých štát z rôznych dôvodov nedosahuje. Rozsah aktivít modernej spoločnosti, ktoré je potrebné regulovať alebo podporiť je tak široký, že štát nedokáže tieto úlohy zvládať sám. Typickým znakom moderných slobodných spoločností preto je, že štát vytvorí podmienky na to, aby si konkrétny spoločenský fenomén mohla

²⁶ Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024, s. 49-54.

spoločnosť usporiadať sama. Zdravá občianska spoločnosť je tak nezastupiteľným partnerom a integrálnou súčasťou štátu a zároveň prevenciou pred prílišným etatizmom.

Medzi klasické práva občianskej spoločnosti patrí **právo na informácie, sloboda myslenia, svedomia, ako aj právo zhromažďovania a združovania**. Práve tieto slobody sa často ocitajú pod tlakom v situáciách, keď štát deklaruje zámer posilniť bezpečnosť pred vonkajšími alebo vnútornými hrozbami. V mojej činnosti som sa preto aj v uplynulom roku usiloval na **systemovej aj na legislatívnej úrovni zdôrazňovať**, že hoci ochrana bezpečnosti štátu patrí medzi najvýznamnejšie legitímne ciele, jej presadzovanie musí rešpektovať požiadavku primeranej rovnováhy medzi sledovaným cieľom a rozsahom zásahov do základných práv a slobôd.

Bohužiaľ, s rastúcim znepokojením som sledoval tendencie **smerujúce k nevyváženému obmedzovaniu základných práv a slobôd**, nad rozsah toho, čo je možné považovať za legitímne alebo nevyhnutné. Problematické rozhodnutia či snahy som sledoval už aj počas predposledného roka, pričom mnohé z nich boli formalizované v roku 2025. Moje intervencie preto nie sú náhodné, ale predstavujú logické vyústenie predchádzajúcich apelov a upozornení.

Na rozdiel od predchádzajúcich rokov, kedy moje aktivity pri ochrane práv občianskej spoločnosti mali skôr neformálny a odporúčací charakter, tento rok som opakovane využil aj jednu zo svojich **najväznejších právomocí a obrátil som sa na Ústavný súd** aby posúdil ústavnosť rôznych prijatých právnych predpisov.

V oblasti ochrany občianskych práv plánujem byť aj naďalej aktívny, pričom budem pozorne sledovať každý potenciálny zásah, ktorý by mohol priestor občianskych slobôd zúžiť. Bytostne totiž verím, že len demokratická, slobodná a angažovaná spoločnosť môže dlhodobo a udržateľne budovať prosperujúci štát.²⁷

Konanie o súlade novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám (PL. ÚS 6/2025) – protiústavnosť spoplatňovania „mimoriadne rozsiahleho vyhládavania informácií“

NR SR dňa 07.11.2024 prelomila veto prezidenta Slovenskej republiky a opätovne schválila novelu zákona o slobodnom prístupe k informáciám.²⁸ Týmto zákonom došlo k zavedeniu oprávnenia

²⁷ Analogický postoj v oblasti ekonómie bol dokonca ocenený aj Nobelovou cenou; bližšie ACEMOGLU D. a ROBINSON J. A.: *Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity and Poverty*, Profile Books, Londýn, 2013, 529 s.

²⁸ Ocenil som tento krok prezidenta. Moje vyhlásenie k problematike je dostupné webovej stránke: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/11/Tlacova-sprava-VOP-26.-11.-2024.pdf>.

povinných osôb vyžadovať úhradu „účelne vynaložených nákladov za mimoriadne rozsiahle vyhľadávanie informácií“. V prípade, ak by povinná osoba vyhodnotila, že vyhľadanie informácií je mimoriadne rozsiahleho charakteru, mohla v zmysle tejto právnej úpravy sprístupnenie informácií podmieniť predchádzajúcim zaplatením úhrady, a to vo výške, ktorú sama ľubovoľne určila. Podľa dôvodovej správy k novele zákona bolo cieľom tejto úpravy zamedziť zaťažovaniu administratívnych kapacít povinných osôb a ochrániť povinné osoby pred zneužívaním práva na informácie.

Keďže som uvedené oprávnenie povinných osôb považoval za protiústavné obmedzenie základného práva na informácie, dňa 29.01.2025 som Ústavnému súdu podal návrh na preskúmanie súladu novely s Ústavou a s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.²⁹ Podľa môjho názoru bola novela v rozpore so všeobecnými zásadami obmedzovania základných práv a slobôd z dôvodu **svojej nejasnosti a vágnosti** novozavedených ustanovení. Z novely totiž vôbec nevyplývalo v akých situáciách ide o „mimoriadne rozsiahle“ vyhľadávanie informácií. Novela tiež **neurčovala presné sumy** alebo mechanizmy výpočtu „účelne vynaložených“ nákladov za vyhľadávanie informácií.

Taktiež som bol presvedčený, že novelou zavedené obmedzenie základného práva na informácie nebolo v súlade s **princípom proporcionality** – teda primeraným a vyváženým obmedzovaním základných práv. **Znižovanie administratívnej záťaže štátnych orgánov** totiž nepatrí medzi ciele, pre ktoré možno obmedzovať základné práva. Navyše, zamedzenie zneužívania práva na informácie bolo možné dosahovať už podľa predošlej právnej úpravy, a to využívaním zásady zákazu zneužitia práva.

Diskriminačná novela

Sporné ustanovenia som považoval aj **za diskriminačné**, keďže v prípade zaplatenia úhrady by sa sprístupňovali aj rozsiahle informácie ekonomicky silnejším žiadateľom, ktorí by boli schopní a ochotní tieto poplatky zaplatiť, zatiaľ čo porovnateľne rozsiahle informácie by neboli sprístupňované osobám, ktoré by si zaplatenie takejto úhrady nemohli dovoliť. Z dôvodu ohrozenia základných práv a slobôd, ako aj vzniku nenapraviteľných majetkových škôd som tiež navrhol, aby Ústavný súd dočasne pozastavil účinnosť sporných ustanovení, a to až do momentu, kým o nich definitívne nerozhodne.

²⁹ Túto svoju aktivitu som aj mediálne sprostredkoval verejnosti. Bližšie informácie sú dostupné v tlačových správach: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-28.-03.-2025.pdf>
<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-12.-03.-2025.pdf>
<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/12/Tlacova-sprava-VOP-10.-12.-2024-US-SR-1.pdf>
<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/11/Tlacova-sprava-VOP-26.-11.-2024.pdf>.

Pozastavená účinnosť Ústavným súdom	<p>Ústavný súd najskôr v marci 2025 vyhovol návrhu na pozastavenie účinnosti sporných ustanovení, a následne nálezom sp. zn. PL. ÚS 6/2025 z 05.11.2025 môjmu návrhu vyhovel v celom rozsahu a vyslovil, že nové znenie ustanovenia § 14 ods. 6 a 7 a § 21 ods. 1 druhej vety zákona o slobodnom prístupe k informáciám sú v rozpore s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2, 4 a 5 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy a s čl. 10 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
Neexistencia legitímneho cieľa obmedzenia práva	<p>Ústavný súd sa stotožnil s argumentom, že napadnutá právna úprava nesleduje žiadny legitímny cieľ obmedzenia práva na informácie. Ústavný súd sa tiež pozastavil nad tým, že hoci dôvodová správa deklaruje ochranu pred šikanóznymi žiadosťami, text novely tento úmysel vôbec nereflektoval, pretože prezumoval, že každá žiadosť smerujúca k vyhľadaniu a sprístupneniu rozsiahlejších informácií je šikanózna, čo Ústavný súd zásadne odmietol.</p>
So šikanou sa dá vyrovnáť inak	<p>Ústavný súd sa plne stotožnil s mojím ďalším argumentom, podľa ktorého už existuje prostriedok na vyrovnanie sa so šikanóznymi žiadosťami o informácie v podobe aplikácie zásady zákazu zneužitia práva na informácie, pri ktorom možno žiadosti o informácie odmietať. Kritériá aplikácie tejto zásady sú jasne vymedzené v ustálenej judikatúre NSS SR a NS SR.³⁰ Novela tak nespĺňala ani podmienku nevyhnutnosti v demokratickej spoločnosti.</p>
Obmedzenia práva pre chudobných?	<p>Podľa Ústavného súdu bola napadnutá právna úprava aj diskriminačná. Tým, že novela podmieňovala sprístupnenie mimoriadne rozsiahlych informácií zaplatením úhrady, vylučovala z práva na informácie ekonomicky slabších žiadateľov, čo je diskriminačné z dôvodu ich majetku a iného postavenia.</p>
Nález Ústavného súdu prináša novú a priaznivú interpretáciu	<p>Ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 6/2025 vyslovil k základnému právu na informácie aj niekoľko nových a významných záverov. Predovšetkým uviedol, že základné právo na informácie presahuje subjektívne právo jednotlivca, pretože chráni informovanosť celej občianskej spoločnosti, ktorá predstavuje špecifický kontrolný orgán vo vzťahu k výkonu verejnej moci. Výkon kontroly verejnosťou nemožno spoplatňovať, pretože by sa tým narušila samotná podstata výkonu kontroly. Podľa Ústavného súdu tak v zásade vôbec nie je možné spoplatňovať prístup k informáciám orgánov verejnej moci a iných subjektov s verejnoprávnym prvkom (výnimkou je len úhrada za materiálne náklady sprístupnenia informácie).³¹</p>

³⁰ Napr. rozsudok NS SR sp. zn. 3 Sž 4/2014, rozsudok NSS SR sp. zn. 5 Sž 5/2020 alebo nález Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 96/2010.

³¹ Nález Ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 6/2025, najmä body 43 a 64.

Konanie o súlade novely zákona o mimovládnych neziskových organizáciách (PL. ÚS 11/2025) – protiústavnosť tzv. „výkazov transparentnosti“

Ešte v roku 2024 predložila skupina poslancov do NR SR návrh zákona, ktorým malo dôjsť k úprave povinností viacerých foriem mimovládnych neziskových organizácií – neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, nadácií, neinvestičných fondov, občianskych združení a organizácií s medzinárodným prvkom.³²

Neustále zmeny počas legislatívneho procesu

Navrhované povinnosti sa v **priebehu času neustále** menili početnými a obsiahlymi pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi. Návrh zákona tak postupne obsahoval povinnosť zverejňovania prehľadu príjmov a výdavkov mimovládnych organizácií, ako aj zoznamu ich darcov, povinné označovanie mimovládnych organizácií ako „organizácií, ktoré sú príjemcami zahraničnej pomoci“ alebo označenie mimovládnych organizácií ako organizácií vykonávajúcich lobing.

Počas **dynamického legislatívneho procesu**, ktorý sa vyznačoval rozsiahlymi a často neprehľadnými zmenami návrhu zákona, som poslancov NR SR prostredníctvom svojich listov opakovane upozorňoval na niektoré nedostatky návrhu zákona,³³ ktoré, podľa môjho názoru, neprípustne zasahovali do základných práv a slobôd mimovládnych organizácií a ktoré neboli v súlade s judikatúrou ESLP a Súdneho dvora Európskej únie.³⁴

Oceňujem zmeny v legislatívnom procese

Hoci došlo v priebehu legislatívneho procesu k vypusteniu viacerých ustanovení návrhu – predovšetkým označovania mimovládnych organizácií ako príjemcov zahraničnej pomoci alebo ako lobistov – schválené znenie zákona obsahuje viaceré sporné povinnosti mimovládnych organizácií, pričom **tri z nich považujem** za porušujúce základné práva a slobody.

Tri sporné body

Prvá povinnosť predstavuje povinnosť mimovládnych organizácií zverejňovať prehľady svojich prispievateľov v podobe ich osobných údajov. **Druhá povinnosť** predstavuje povinnosť občianskych združení a organizácií s medzinárodným prvkom zverejňovať prehľad svojich príjmov a výdavkov. **Tretou povinnosťou** je zaradenie všetkých foriem mimovládnych organizácií medzi osoby povinné sprístupňovať informácie o nakladaní s prostriedkami poskytnutými z verejných zdrojov **podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám**. Takúto podobu zákona považujem za protiústavnú, a to z viacerých dôvodov.

Zásah do práva
na súkromie

Zverejňovanie prehľadu prispievateľov mimovládnych organizácií považujem za neprípustný **zásah do práva na súkromie prispievateľov**, do práva na ochranu ich osobných údajov, do práva na zachovanie ich osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, ako aj do vlastníckeho práva prispievateľov. Rovnako predstavuje zásah do združovacieho práva mimovládnych organizácií. Právo na súkromie a princíp slobody a súkromnej autonómie totiž vyžadujú, aby štát neprímeraným spôsobom neobmedzoval **slobodu nakladania s majetkom** fyzických a právnických osôb, ako aj mimovládnych organizácií. Vytváranie a povinné zverejňovanie údajov o darcoch je spôsobilé odradiť darcov od prejavenia podpory mimovládnym organizáciám.

Povinné zverejňovanie takýchto osobných údajov, ktoré budú prístupné komukoľvek vo verejných registroch, predstavuje neprímeraný zásah do základných práv a slobôd prispievateľov, ako aj samotných mimovládnych organizácií. Rovnaké závery pritom platia aj vo vzťahu k povinnému zverejňovaniu príjmov a výdavkov mimovládnych organizácií.

Dôvodová správa k novele zákona zavedenie týchto povinností odôvodňovala potrebou transparentnosti financovania a hospodárenia mimovládnych organizácií, ako aj bojom proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a proti financovaniu terorizmu.

Transparentnosť
áno,
ale vo vzťahu
k štátu

Transparentnosť financovania a hospodárenia je pritom legitímnym cieľom **len vo vzťahu k orgánom verejnej moci**, verejnoprávnym inštitúciám, spoločnostiam pod kontrolou štátu, alebo politickým stranám, ktoré sa uchádzajú o získanie verejnej moci. Pokiaľ ide o súkromnoprávne subjekty, medzi ktoré patria aj mimovládne organizácie, povinné zverejňovanie informácií o hospodárení s ich súkromnými prostriedkami neobmedzenému okruhu osôb nemožno ospravedlňovať princípom transparentnosti. Tento princíp slúži na kontrolu štátu a verejného sektora občianskou spoločnosťou, nie na kontrolu súkromných fyzických a právnických osôb.

Druhý cieľ, ktorý mala novela zákona sledovať, bol boj proti trestnej činnosti. Tento cieľ je legitímnym cieľom, avšak novelu som považoval za neprímerane zasahujúcu do základných práv, pretože odhalovanie a stíhanie trestnej činnosti je výhradnou úlohou príslušných štátnych orgánov, nie širokej verejnosti. Príslušné orgány činné v trestnom

³² O mojich výhradách k tomuto návrhu zákona som rokoval aj s predkladateľmi návrhu: <https://vop.gov.sk/rokovanie-k-navrhu-zmeny-zakona-o-mimovladnych-organizaciach/>.

³³ Celé znenie mojich listov: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/04/Tlacova-sprava-VOP-14.-04.-2025-2.pdf> a https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/12/Tlacova_sprava_VOP-03122024.pdf.

³⁴ Napr. rozsudky ESLP vo veciach *Kobaliya a ďalší proti Rusku*, sťažnosť č. 39446/16 a 106 ďalších a *Ecodefence a ďalší proti Rusku*, sťažnosti č. 9988/13 a 60 ďalších; rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 18.06.2020 vo veci *Komisija proti Maďarsku*, C-78/18.

Povinné osoby
podľa zákona
o slobodnom
prístupe
k informáciám

konaní pritom disponovali prístupom k všetkým potrebným údajom už podľa predošlej právnej úpravy. Nebolo preto vôbec jasné, ako by malo zverejňovanie prehľadu prispievateľov v rozsahu uvedenia mena a priezviska prispievateľa, ako aj prehľadu príjmov a výdavkov mimovládnych organizácií, napomôcť v boji proti trestnej činnosti.

Poslednou novou povinnosťou je zaradenie mimovládnych organizácií medzi povinné osoby podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Keďže je povinnosť sprístupňovať informácie na základe žiadostí iných osôb obmedzená na informácie o nakladaní s finančnými prostriedkami poskytnutými mimovládny organizáciám z verejných zdrojov, možno uvažovať, že sleduje legitímny cieľ transparentnosti nakladania s verejnými zdrojmi. Napriek tomu však považujem za protiústavnú aj túto povinnosť, a to z dôvodu nesplnenia princípu proporcionality vo vzťahu k základnému právu na súkromie a združovaciemu právu.

Povinnosť sprístupňovať informácie o verejných financiách, ktoré boli štátom alebo samosprávami poskytnuté mimovládny organizáciám, majú samotné orgány verejnej moci, ktoré tieto financie poskytli. Verejnosť preto mala možnosť oboznamovať sa s výškou a účelom verejných financií poskytnutých mimovládny organizáciám aj pred prijatím novely zákona. Zavedenie povinnosti mimovládnych organizácií poskytovať tieto informácie vo vysoko formalizovanom správnom konaní tak predstavuje nadbytočnú záťaž pre mimovládne organizácie.

O novelu zákona sa aktívne zaujímal aj Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia), s ktorej členmi som sa počas ich návštevy Slovenskej republiky v auguste 2025 aj stretol. Počas tohto stretnutia sa členovia komisie podrobne zaujímalí o potenciálne dopady novej právnej úpravy na základné práva a slobody. Členov komisie som informoval o všetkých svojich poznatkoch a výhradách k novele zákona. Dňa 13.10.2025 Benátska komisia prijala k novele zákona stanovisko, podľa ktorého prijaté povinnosti mimovládnych organizácií značne a neprimerane obmedzujú základné práva a slobody občianskej spoločnosti a navrhla úplne zrušiť celú novelu zákona.³⁵

Dňa 11.08.2025 som podal Ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade viacerých ustanovení zákona o mimovládnych neziskových organizáciách s Ústavou, Európskym dohovorom o ochrane ľudských

³⁵ OPINION ON LAW NO. 109/2025 AMENDING THE LAW “ON NON-PROFIT ORGANISATIONS PROVIDING SERVICES OF GENERAL INTEREST” AND OTHER RELATED LAWS, No. CDL-AD(2025)041: <https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/cdl-ad-2025-041-e>

práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie.³⁶

Ústavný súd dňa 17.12.2025 môjmu návrhu v plnej miere vyhovel a nálezom sp. zn. PL. ÚS 11/2025 rozhodol, že celá novela nie je v súlade s čl. 19 ods. 1, 2 a 3, čl. 26 ods. 5 a čl. 29 ods. 1, 3 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy a s čl. 8 a čl. 11 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Po zverejnení nálezu v Zbierke zákonov stratili všetky napadnuté ustanovenia účinnosť, a preto od tohto dňa mimovládne organizácie už nemajú povinnosť vypracúvať výkazy darcov, zverejňovať mená osôb prispievajúcich na ich činnosť, vybavovať žiadosti podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ani znášať dôsledky fikcie kumulácie príjmov a funkcií štatutárov pôsobiacich vo viacerých organizáciách. Štátne orgány zároveň stratili oprávnenie ukladať sankcie za porušenie týchto povinností. Ústavný súd sa v náleze v celom rozsahu stotožnil s mojou argumentáciou. Zverejňovanie zoznamov darcov, ako aj podrobných výkazov príjmov a výdavkov mimovládnych organizácií označil za neprimeraný zásah do práva na súkromie, ochranu osobných údajov a slobody združovania. Konštatoval, že požiadavku transparentnosti nemožno uplatňovať rovnakým spôsobom na súkromné subjekty, ktoré hospodária so súkromným majetkom, ako na orgány verejnej moci. Za protiústavnú označil aj povinnosť mimovládnych organizácií sprístupňovať informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, keďže informácie o dotáciách, ktoré prijímajú, sú už zverejňované prostredníctvom orgánov verejnej moci a v Centrálnom registri zmlúv. Prenos informačných povinností na mimovládne organizácie tak, podľa Ústavného súdu, predstavoval neprimerané zaťaženie a vytváral priestor aj pre šikanózne zahlcovanie účelovými žiadosťami.

Vzhľadom k tomu, že otázky ústavnej a ľudskoprávnej kompatibility zákona o mimovládnych neziskových organizáciách sú mimoriadne rozsiahle a komplikované a presahujú priestor stručnej informácie vo výročnej správe verejného ochrancu práv, zdôrazňujem, že uvedené informácie predstavujú len stručné zhrnutie mojich výhrad k tomuto zákonu, ako aj záverov Ústavného súdu. Podrobnú a komplexnú argumentáciu obsahuje môj návrh na začatie konania adresovaný Ústavnému súdu,³⁷ a predovšetkým nález Ústavného

³⁶ O tomto podaní som transparentne a rozsiahlo informoval širokú verejnosť vo videách a v tlačovej správe: <https://www.youtube.com/watch?v=o6JYOoRx5yQ;> https://www.youtube.com/watch?v=SUEw9J_kSRY;
<https://www.youtube.com/watch?v=pbzVij1fhNM;> <https://www.youtube.com/watch?v=3wVddUXUEsE;>
<https://www.youtube.com/watch?v=JHW23YEWIso;> <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/08/Tlacova-sprava-VOP-15.-08.-2025.pdf>.

³⁷ Obrátil som sa na Ústavný súd vo veci zákona o mimovládnych organizáciách: <https://vop.gov.sk/obratil-som-sa-na-ustavny-sud-vo-veci-zakona-o-mimovladnych-organizaciach-niektore-jeho-casti-podkopavaju-princip-slobody-znemoznuju-participaciu-obcianskej-spolocnosti-na-verejnom-zivote-a/>

súdu sp. zn. PL. ÚS 11/2025,³⁸ ktoré sú verejne dostupné v celom znení.

Monitorovanie protestov

V úvode minulého roka som prvýkrát rozšíril svoju činnosť **aj o aktívne monitorovanie verejných protestov**.³⁹ Túto metódu som využil prvýkrát v histórii ombudsmanskej inštitúcie na Slovensku. Podobné monitorinky vykonávajú napríklad aj kolegovia ombudsmani v Berlíne či v Rakúsku. S nimi som mal možnosť prekonzultovať metodiku monitoringu protestného zhromaždenia. V nadväznosti na závery Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky zo dňa 23.01.2025⁴⁰ a na ohlásené protestné zhromaždenia v Bratislave som vopred informoval organizátorov, viceprezidenta Policajného zboru a krajského riaditeľa Policajného zboru v Bratislave, že dva protesty budem sledovať ako nezávislý monitor, nie ako jeho účastník. Na mieste som vykonával dohľad, spolu s kolegami z Kancelárie.

Zhromaždenie prebehlo pokojne

Cieľom monitoringu bolo overiť, či polícia **nezasahuje neprimerane a či je rešpektované ústavné právo na zhromažďovanie**. Prvé protestné zhromaždenie prebehlo pokojne a nezaznamenali sme žiadny problém. Rovnako aj pri následnom proteste pracovníci Kancelárie nezistili žiaden prípad neodôvodneného alebo neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov.

Výkon tejto právomoci je dôležitý preto, že poskytuje nezávislú kontrolu zásahov štátu priamo „v teréne“. Pomáha predchádzať možnému zneužitiu donucovacích prostriedkov, zvyšuje transparentnosť postupu polície a posilňuje dôveru verejnosti v to, že pri výkone práva na protest sú ich základné práva chránené. Zistenia z monitoringu zároveň využívam pri formulovaní odporúčaní na zlepšenie praxe orgánov verejnej moci.

Nové metódy monitoringu protestných zhromaždení som využil a preniesol aj do oblasti **monitorovania futbalových zápasov**, ktoré vykonávam aj v rámci mandátu Národného preventívneho mechanizmu. Cieľom monitorovania je zaznamenať a zdokumentovať dodržiavanie základných práv a slobôd účastníkov, najmä v súvislosti s možným použitím donucovacích prostriedkov alebo s obmedzením osobnej slobody. Monitorovací tím pôsobí priamo na štadióne aj v jeho okolí, pozoruje priebeh bezpečnostných opatrení, organizáciu práce Policajného zboru a spoluprácu s usporiadateľom podujatia. Pri týchto

³⁸ Nález Ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 11/2025: https://www.ustavnysud.sk/sk/rozhodovacia_cinnost/rozhodnutia.

³⁹ O aktivite monitoringu protestov som mediálne informoval: <https://vop.gov.sk/monitoring-protestneho-zhromazdenia-v-bratislave/> a <https://vop.gov.sk/monitoring-protestneho-zhromazdenia-v-bratislave-2/>.

⁴⁰ Záznam z rokovania Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky: <https://rokovania.gov.sk/RPO/Negotiation/606>.

monitoringoch som opakovane ocenil profesionálny postup Policajného zboru.⁴¹

Sprístupnenie požadovaných informácií až po konštatovaní porušenia základných práv podávateľa

V roku 2025 sa na mňa s podnetom obrátil aj podávateľ – spravodajský web – ktorý namietal konanie ministerstva. Podávateľ uvádzal, že po tom, ako ministerstvo opakovane neodpovedalo na jeho novinárske otázky, zaslalo ministerstvu žiadosť o sprístupnenie informácií, ktorú však ministerstvo odignorovalo. Obrátil som sa preto na ministerstvo so žiadosťou o stanovisko. Zo stanoviska vyplynulo, že ministerstvo žiadosť o sprístupnenie informácií skutočne v zákonnej lehote, a ani po jej uplynutí, nijak nevybavilo.

Ministerstvo pritom bolo povinné požadované informácie podávateľovi sprístupniť. Ak na to boli zákonné dôvody, malo ministerstvo vydať rozhodnutie o nesprístupnení informácií, alebo žiadosť o sprístupnenie informácií vybaviť kombinovane, teda niektoré informácie sprístupniť a o nesprístupnení iných vydať rozhodnutie. Tým, že ministerstvo nevybavilo žiadosť o sprístupnenie informácií žiadnym zo zákonných spôsobov, došlo **k vydaniu tzv. fiktívneho rozhodnutia**, a teda sa predpokladá, že ministerstvo požadované informácie odmietlo sprístupniť. Fiktívne rozhodnutie však nepredstavuje spôsob, akým povinná osoba môže žiadosť o sprístupnenie informácií vybaviť. „Fiktívne rozhodnutie je nástrojom dočasnej ochrany žiadateľa a je nástrojom „urgovania“ vydania faktického rozhodnutia vo veci. Faktické vybavenie žiadosti, aj po lehote ustanovenej zákonom, má vždy prednosť.“⁴²

V stanovisku ministerstvo svoju nečinnosť odôvodňovalo aj náhlymi personálnymi zmenami. **Personálne zmeny, personálna núdza, ani iné organizačné problémy u povinnej osoby však nemôžu mať vplyv na realizáciu základných práv a slobôd.**

Ministerstvo porušilo právo na informácie

Konštatoval som preto, že **svojou nečinnosťou pri vybavovaní podávateľovej žiadosti o sprístupnenie informácií porušilo ministerstvo podávateľove základné právo na informácie** chránené čl. 26 a právo na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy. Ministerstvu som navrhol bezodkladne vybaviť podávateľovu žiadosť o sprístupnenie informácií v súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám, prijať opatrenia, ktoré umožnia vzájomnú

⁴¹ Svoje zistenia z monitoringov futbalových zápasov som aj medializoval: <https://vop.gov.sk/monitoring-majstrovstiev-europy-vo-futbale-potvrdil-profesionalny-pristup-policie-monitorovaci-tim-nezaznamenal-ziadne-porusenia-zakladnych-prav-a-slobod-ucastnikov-podujatia/> a <https://vop.gov.sk/tim-narodneho-preventivneho-mechanizmu-monitoroval-priebeh-rizikoveho-futbaloveho-zapasu-medzi-fc-spartak-trnava-a-sk-slovan-bratislava/>.

⁴² Rozhodnutie NS SR zo dňa 21.11.2013, sp. zn.: 5Sž/21/2013.

zastupiteľnosť zamestnancov vybavujúcich žiadosti o sprístupnenie informácií a zabezpečiť mechanizmy tak, aby ministerstvo žiadosti o sprístupnenie informácií zakaždým vybavovalo v súlade so zákonom. Ministerstvo všetky navrhnuté opatrenia prijalo a podávateľovi požadované informácie sprístupnilo.

Právo na zhromažďovanie nemožno obmedzovať formálnym oznámením

Obrátil sa na mňa podávateľ, ktorý organizoval zhromaždenie v stredne veľkom meste. Organizátorovi mesto v súlade so zákonom o zhromažďovaní navrhlo, aby sa zhromaždenie uskutočnilo na inom mieste ako bolo pôvodne oznámené, pretože na mieste jeho konania mali prebiehať rekonštrukčné práce. Takéto obmedzenie som vyhodnotil ako legitímne.

Organizátor na výzvu mesta zmenil charakter zhromaždenia na pochod mestom. Mesto mu opäť **navrhlo zmenu trasy**, keďže na niekoľkých miestach malo mesto „celoročné oznámenie“ o zhromaždení. Reálne však mesto žiadne zhromaždenie v čase konania pochodu nepripravovalo. Mesto týmto spôsobom mohlo nedovolené obmedziť právo na zhromažďovanie. Nekonštatoval som však porušenie základného práva, keďže pochod sa napokon uskutočnil tak, ako ho organizátor oznámil a mesto nepodniklo kroky k jeho zamedzeniu či rozpusteniu.

Mesto som však upozornil na problematickosť „**celoročného oznámenia**“. Je totiž v rozpore so zákonom o zhromažďovaní, ktorý vyslovene uvádza, že zhromaždenie je možné ohlásiť najviac šesť mesiacov pred jeho konaním. Taktiež je v rozpore so samotným účelom oznámenia. Oznámenie zhromaždenia slúži na zabezpečenie pokojného priebehu zhromaždenia a predchádzaniu bezpečnostným a iným rizikám a nemá slúžiť na „rezervovanie si“ verejného priestranstva.

Prieskum dodržiavania rovnosti volebného práva pri vytváraní volebných obvodov vo voľbách do obecných (mestských) a krajských zastupiteľstiev

V priebehu roka 2025 som vykonal rozsiahly prieskum, ktorý sa týkal **dodržiavania rovnosti volebného práva** pri vytváraní volebných obvodov v posledných dvoch komunálnych a regionálnych voľbách do mestských a krajských zastupiteľstiev. Jednotlivé zastupiteľstvá v mestách, obciach, miestnych častiach a v samosprávnych krajoch totiž pred každými voľbami do týchto zastupiteľstiev určujú počet volených poslancov do zastupiteľstva, počet volebných obvodov, ako aj počet poslancov, ktorí sú volení v jednotlivých volebných obvodoch.

	<p>Volebný zákon určuje vo vzťahu k počtu a veľkosti volebných obvodov podmienku, aby tieto obvody boli tvorené pomerne k počtu obyvateľov samospráv – teda aby na každého voleného poslanca pripadal približne rovnaký počet obyvateľov danej samosprávy.</p>
<p>Väčšina volebných obvodov určená protiústavne</p>	<p>Preskúmaných bolo všetkých osem samosprávnych krajov a 34 miest rôznych veľkostí naprieč celým Slovenskom, vrátane všetkých krajských miest. Z prieskumu vyplynulo, že prevažná väčšina miest a samosprávnych krajov určila volebné obvody pre voľby do svojich zastupiteľstiev protiústavným spôsobom. Na hlasoch voličov v niektorých obvodoch záležalo niekoľkonásobne viac, než na hlasoch iných voličov z iných obvodov v rámci rovnakého mesta alebo kraja. V praxi sa tak vyskytli situácie, kedy na hlase jedného voliča záležalo aj jeden a pol násobne viac, než na hlase jeho suseda z iného obvodu.</p> <p>Tento stav bol vyvolaný nesprávnym určením veľkosti volebných obvodov, v ktorých na jedného poslanca zastupiteľstva pripadal výrazne odlišný počet obyvateľov rovnakého mesta alebo rovnakého kraja. V demokratickom štáte pritom platí, že na každom voličskom hlase by malo záležať približne rovnako a každý by mal mať približne rovnakú možnosť ovplyvniť výsledok volieb. Prax slovenských miest a samosprávnych krajov však toto právo výrazne porušuje, a to masívnym spôsobom.</p>
<p>Rovnosť volebného práva ako ústavná kvalita</p>	<p>Článok 30 a čl. 69 ods. 2 a ods. 5 Ústavy totiž zaručujú viacero kvalít volebného práva, medzi ktoré patrí aj rovnosť volebného práva. Rovnosť volebného práva neznamena len to, že každý volič má vo voľbách jeden hlas, ale aj to, aby mal hlas každého voliča približne rovnakú váhu – teda približne rovnaký potenciál ovplyvniť výsledky volieb.</p>
<p>Maximálne prípustné odchýlky</p>	<p>Ako maximálnu prípustnú odchýlku vo váhe hlasov medzi volebnými obvodmi som považoval 15 % v prípade miest⁴³ a 25 % v prípade samosprávnych krajov.⁴⁴</p>
<p>Rozdiely až 150 %</p>	<p>Rozdiely vo veľkosti (ľudnatosti) volebných obvodov v niektorých prípadoch dosahovali takmer 150 %. Znamená to, že hlasy voličov v menších volebných obvodoch mali násobne vyššiu váhu než hlasy voličov vo väčších (ľudnatejších) volebných obvodoch. V takýchto prípadoch ide o jednoznačné porušenie Ústavou garantovanej rovnosti aktívneho volebného práva.</p>

⁴³ Táto maximálna hranica vyplýva z odporúčania Benátskej komisie: Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report - Adopted by the Venice Commission at its 51st and 52nd sessions (Venice, 5-6 July and 18-19 October 2002). CDL-AD(2002)023rev2-core.: <https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/code-of-good-practice-in-electoral-matters-guidelines-and-explanatory-report-adopted-by-the-venice-commission-at-its-51st-and-52nd-sessions-venice-5-6-july-and-18-19-october-2002-4-1>.

⁴⁴ Vyplyvajúcu zo zákona o samosprávnych krajoch.

Len dva kraje
a sedem miest
postupovalo
správne

Potenciál hlasov voličov v jednotlivých volebných obvodoch má zrkadlový odraz aj na pasívnom volebnom práve – na prístupe kandidátov na poslancov k voleným funkciám za rovnakých podmienok. V niektorých obvodoch bolo na zvolenie za poslanca zastupiteľstva potrebné získať niekoľkonásobne nižší počet hlasov než v iných obvodoch v tom istom meste alebo v samosprávnom kraji.

Z uvedených dôvodov som v prípade posledných spojených volieb v roku 2022 **konštatoval porušenie základných práv podľa čl. 30 ods. 1, 3 a 4 a čl. 69 ods. 2 a 5 Ústavy**, ako aj príslušných noriem volebného zákona, v prípade **šiestich samosprávnych krajov a 27 miest**. Volebné obvody určili správne len dva samosprávne kraje a sedem miest.

Výsledky prieskumu naznačujú, že na Slovensku nevieme skíbiť rozdeľovanie volebného územia s ústavným príkazom rovnosti volebného práva. Výsledky vyplývajúce z komunálnej a regionálnej úrovne by tak mali byť **nielen apelom na nápravu zo strany samospráv, ale aj upozornením pre štát**, a to s ohľadom na prebiehajúce politické diskusie o rozdelení územia Slovenska na viac volebných obvodov vo voľbách do NR SR.

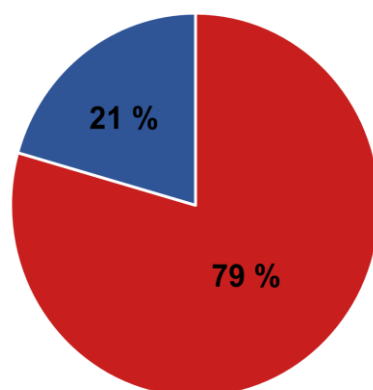
Pokiaľ ide o nápravu nedostatkov, jednotlivým mestám a samosprávnym krajom som adresoval odporúčania na prepracovanie ich volebného rozdelenia v individuálnych prípadoch pred blížiacimi sa voľbami, pričom budem dohliadať na implementáciu týchto odporúčaní. Na systémovej úrovni plánujem podať podnet na precizovanie a zlepšenie volebného zákona, zákona o samosprávnych krajoch a Správneho súdneho poriadku. Zároveň som na začiatku roka 2026 podal Ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade § 11 ods. 2 zákona o hlavnom meste Bratislave, ktorý mestskému zastupiteľstvu (na rozdiel od ostatných obcí) priamo ukladá vytvárať volebné obvody porušujúce rovnosť volebného práva.

Základné údaje z výsledkov prieskumu:

- Preskúmaných bolo všetkých osem samosprávnych krajov a 34 miest z celého Slovenska.
- Ďalších päť miest som z prieskumu musel vyradiť, pretože nedisponovali všetkými potrebnými údajmi o počte svojich obyvateľov. Týmto mestám som odporučil prijatie opatrení pre dôsledné spracúvanie údajov o počte svojich obyvateľov.

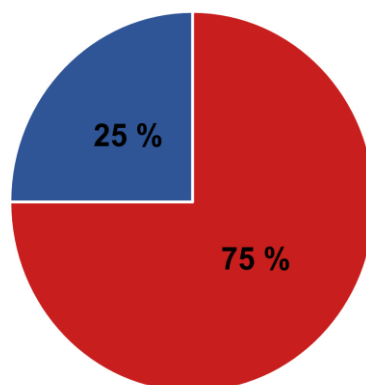
- Porušenia rovnosti volebného práva v posledných voľbách (2022):
 - šesť samosprávnych krajov (75 %),
 - 27 miest (79 % z preskúmaných),
 - sedem z ôsmich krajských miest.
- Rovnosť volebného práva v posledných voľbách (2022) neporušili:
 - dva samosprávne kraje (25 %),
 - sedem miest (21 % z preskúmaných),
 - jediné krajské mesto (Trenčín).

Rovnosť volebného práva – mestá

■ nedodržanie rovnosti volebného práva ■ dodržanie rovnosti volebného práva

Rovnosť volebného práva - kraje

■ nedodržanie rovnosti volebného práva ■ dodržanie rovnosti volebného práva

- Mestá s najlepšie určenými obvodmi a najrovnejšími voľbami (s percentuálnym vyjadrením najväčších rozdielov vo váhe hlasov voličov medzi obvodmi v meste):
 1. Senec (0,92 %)
 2. Trenčín (5,58 %)
 3. Piešťany (7,11 %)

- Mestá s najhoršie určenými obvodmi a najnerovnejšími voľbami (s percentuálnym vyjadrením najväčších rozdielov vo váhe hlasov voličov medzi obvodmi v meste):
 1. Bratislava (146,19 %)
 2. Žarnovica (121,72 %)
 3. Bardejov (92,19 %)
 4. Turzovka (80,99 %)
- Kraje s najlepšie určenými obvodmi a najrovnejšími voľbami (s percentuálnym vyjadrením najväčších rozdielov vo váhe hlasov voličov medzi obvodmi v kraji):
 1. Nitriansky (16,24 %)
 2. Trenčiansky (20,7 %)
- Kraje s najhoršie určenými obvodmi a najnerovnejšími voľbami (s percentuálnym vyjadrením najväčších rozdielov vo váhe hlasov voličov medzi obvodmi v kraji):
 1. Bratislavský (65,93%)
 2. Žilinský (45,08 %)
 3. Banskobystrický (42,09 %)

Novela zákona o politických stranách

V roku 2025 som sa aktívne zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa, okrem iného, zákon o politických stranách a politických hnutiach. Ministrovi vnútra som oznámil, že uplatňujem dve zásadné pripomienky, ktoré smerujú k rozšíreniu prístupu občanov k politickým právam.

Navrhol som vypustiť podmienku trvalého pobytu zo zákonnej definície občana a odstrániť podmienku plnej spôsobilosti na právne úkony

Prvou zásadnou pripomienkou som navrhol vypustiť podmienku trvalého pobytu na území Slovenskej republiky zo zákonnej definície „občana“ pre štátnych občanov Slovenskej republiky. Argumentoval som, že súčasná úprava neopodstatnene vylučuje slovenských občanov bez trvalého pobytu z viacerých politických práv podľa zákona – napríklad zakladať politickú stranu, združovať sa v nej, voliť a byť volený do jej orgánov či podpísať zoznam na vznik strany, čím je v rozpore s čl. 29 Ústavy ako aj so skutočnosťou, že trvalý pobyt má len evidenčný charakter.

Druhou zásadnou pripomienkou som navrhol odstrániť podmienku plnej spôsobilosti na právne úkony pre výkon funkcií a pre členstvo v orgánoch politických strán, keďže plošné vylúčenie osôb s obmedzenou spôsobilosťou nie je, podľa môjho názoru, v súlade s princípom proporcionality, ani so záväzkami Slovenskej republiky podľa Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

V čase uzávierky výročnej správy ešte nebolo medzirezortné pripomienkové konanie ukončené.

Aktívna legitímácia verejného ochrancu práv v čase núdzového stavu

V roku 2025 boli v Slovenskej republike posilnené ústavné záruky ochrany základných práv v krízových situáciách novelou zákona o Ústavnom súde. Tá rozšírila okruh subjektov, ktoré môžu napadnúť vyhlásenie núdzového stavu alebo výnimočného stavu, a od 01.12.2025 túto právomoc získal aj verejný ochranca práv. Dovedy ju mala len jedna pätina poslancov, vláda, tiež prezident republiky a generálny prokurátor, pričom som dlhodobo upozorňoval, že ide o vážnu medzeru v ochrane práv, najmä preto, že v čase krízy sa moc sústreďuje v rukách exekutívy a zásahy do práv bývajú bezprostredné a intenzívne.

Rozšírenie aktívnej legitímácie je dôležité aj preto, že verejný ochranca práv je nezávislý ústavný orgán, ktorý nie je viazaný straníckou politikou, a preto môže konať aj v situáciách, keď politickí aktéri neprejavia ochotu napadnúť krízový režim. Potrebu tejto zmeny podporila aj GP SR, ktorá upozornila, že samotná možnosť iniciovať abstraktné preskúvanie právnych predpisov nestačí. Skúsenosť z pandémie COVID-19 ukázala, že len preskúvanie jednotlivých opatrení, bez možnosti napadnúť samotné vyhlásenie núdzového stavu nezabezpečuje dostatočnú ochranu základných práv.

Sociálne zabezpečenie

Významnú časť mojej podnetovej agendy tvoria podnety v oblasti sociálneho zabezpečenia, teda podnety týkajúce sa dôchodkov, štátnych sociálnych dávok, ale aj oblasti sociálnych služieb.

Ústava priamo konštituuje viaceré sociálne práva garantujúce napr. primerané hmotné zabezpečenie v starobe, zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu a strate živiteľa či právo každého, kto je v hmotnej núdzi, na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok. Okrem týchto základných práv však v podnetoch v oblasti sociálneho zabezpečenia nezriedka identifikujem aj porušenia iných práv – napr. základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov či základného práva na súdnu a inú právnu ochranu.

Agenda Sociálnej poisťovne

Dlhodobo ťažiskovými podnetmi v oblasti sociálneho zabezpečenia sú podnety smerujúce proti Sociálnej poisťovni. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia. V rámci svojej pôsobnosti rozhoduje o priznávaní dôchodkových dávok, nemocenských dávok, úrazových dávok, dávok garančného poistenia či dávok v nezamestnanosti. Okrem toho časť mojej agendy tvoria aj podnety v tzv. nedávkovej agende, kam patrí rozhodovanie o vzniku či zániku poistného vzťahu v sporných prípadoch alebo predpisovanie poistného a penále. Dohromady som v kalendárnom roku 2025 vo veci agendy Sociálnej poisťovne konštatoval porušenie základného práva, resp. aj viacerých základných práv kumulatívne, v 22 podnetoch.

Najčastejším dôvodom vykázania porušenia základných práv a slobôd v oblasti sociálneho poistenia (až v 16 podnetoch) boli **prieťahy v konaní Sociálnej poisťovne**. Nejde pritom o žiadne nóvum. Prieťahy v konaniach Sociálnej poisťovne sú opakovane najčastejším dôvodom vykazovania porušenia základných práv a slobôd podávateľov, pričom na problémy v tejto oblasti som poukazoval aj vo svojich dvoch predošlých správach o činnosti.⁴⁵ Hoci môžem konštatovať, že Sociálna poisťovňa o tomto probléme vie a snaží sa ho riešiť, z hľadiska počtu vykázaných porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa nejaví, že by dochádzalo k zlepšeniu tohto trendu. Pritom s ohľadom na demografický vývoj v Slovenskej republike možno očakávať nárast vecí, ktoré Sociálna poisťovňa bude musieť riešiť.

⁴⁵ Str. 59 až 74 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023 a str. 84 až 86 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024.

Súčinnosť až po dvoch mesiacoch

Niekoľkoročné čakanie na vydanie rozhodnutia

V jednom z prípadov, ktoré som preskúmaval minulý rok, čakal podávateľ od spísania žiadosti o starobný dôchodok po vydanie rozhodnutia dva roky a tri mesiace. Aj keď z hľadiska faktickej zložitosti išlo o prípad, v ktorom bolo potrebné komunikovať aj so zahraničnými nositeľmi poistenia, reakcie Sociálnej poisťovne neboli dostatočne pružné.

Prejavilo sa to najmä v komunikácii so zahraničnými dôchodkovými inštitúciami, ktorým bola zaslaná žiadosť o súčinnosť až **po dvoch mesiacoch** od spísania žiadosti o starobný dôchodok. Na žiadosť o súčinnosť zo strany zahraničného nositeľa poistenia odpovedala Sociálna poisťovňa **po piatich mesiacoch**, čo považujem za neprimerane dlhý časový úsek.

V ďalšom prípade, v ktorom som identifikoval zbytočné prietahy v konaní, bola objektívnou prekážkou potreba dodatočného zabezpečenia evidenčných listov dôchodkového poistenia od dvoch zamestnávateľov. Žiadosť o predloženie týchto evidenčných listov zaslala Sociálna poisťovňa zamestnávateľom podávateľa v decembri 2023, teda **až po takmer dvoch mesiacoch** od spísania žiadosti o dôchodok. Zamestnávatelia poskytli súčinnosť do jedného týždňa, avšak evidenčný list jedného zo zamestnávateľov bol v rozpore s údajmi uvedenými v informačnom systéme Sociálnej poisťovne. Je však alarmujúce, že ďalšia urgencia bola spomínanému zamestnávateľovi zaslaná až vo februári 2025, teda takmer 14 mesiacov od poslednej komunikácie. Opravený evidenčný list dôchodkového poistenia následne zamestnávateľ zaslal na druhý deň po doručení urgencie.

Prietahy v odvolacom konaní o invalidnom dôchodku

K neodôvodneným prietahom nedochádza len v rámci prvostupňového konania. V roku 2024 som vykázal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov aj za prietahy spôsobené **v odvolacom druhostupňovom konaní**.

V jednom z takýchto podnetov Sociálna poisťovňa v prvom stupni rozhodla o žiadosti podávateľa o invalidný dôchodok v júni 2024, pričom odvolanie podávateľa jej bolo doručené v tom istom mesiaci. V odvolaní konajúca organizačná zložka Sociálnej poisťovne (generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne) predĺžila zákonnú lehotu na rozhodnutie o 60 dní z dôvodu neukončeného posúdenia zdravotného stavu, avšak ani do jej uplynutia nedošlo k vypracovaniu lekárskeho posudku.

Rozhodnutie
v odvolacom
konaní až po roku

Následne bolo konanie v októbri 2024 prerušené. K posúdeniu zdravotného stavu došlo až v auguste 2025, **teda viac ako po roku od začatia odvolacieho konania**, a rozhodnutie generálneho riaditeľa bolo vydané v septembri 2025.

Po zvážení všetkých okolností som dospel k záveru, že konanie Sociálnej poisťovne bolo zaťažené zbytočnými priet'ahmi, a preto som **vykázal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov** podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.

Neprimerane **dlhé čakanie na posúdenie zdravotného stavu** je spoločným menovateľom aj ďalších dvoch prípadov, v ktorých som vykázal Sociálnej poisťovni porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy v rámci odvolacieho konania.

Nedostatok
posudkových
lekárov

V jednom prípade trvalo druhostupňové konanie o odvolaní proti zamietavému rozhodnutiu o invalidnom **dôchodku 11 mesiacov**, v druhom prípade to bolo dokonca **až 14 mesiacov**. Sociálna poisťovňa v oboch prípadoch poukazovala na nedostatok posudkových lekárov, bez ktorých nemožno overiť splnenie medicínskej podmienky nároku na invalidný dôchodok.

Nesprávny výklad
dôvodu prerušenia
konania.
Výklad na ťarchu
žiadateľov

V priebehu oboch konaní došlo rozhodnutiami k ich prerušeniu, počas ktorého zákonné lehoty neplynú. K takému kroku však zákonodarca oprávňuje Sociálnu poisťovňu len keď nemožno presne a úplne zistiť skutočný stav veci. **Neposúdenie zdravotného stavu** v stanovenej lehote však samo o sebe nemôže byť dôvodom prerušenia konania. Nepriaznivá personálna situácia konajúceho orgánu nemôže ospravedlniť takú dlhú dobu právnej neistoty, ktorej boli podávatelia podnetov vystavení. V oboch prípadoch som preto **konštatoval porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov**.

Nečinnosť Sociálnej poisťovne ešte pred samotným začatím konania

Najmä pri invalidných dôchodkoch považujem za dôležité upriamiť pozornosť aj na činnosť Sociálnej poisťovne ešte pred začatím samotného administratívneho konania, ktoré sa podľa zákona o sociálnom poistení začína v dôchodkových veciach až dňom spísania žiadosti o dôchodok.

Nevýhodný
moment spisovania
žiadosti
o dôchodok

Pri invalidných dôchodkoch je však prax Sociálnej poisťovne spravidla taká, že k spísaniu žiadosti dochádza **až v deň, keď je aj žiadateľovi o dávku posúdený jeho zdravotný stav**, neraz až niekoľko týždňov či mesiacov po tom, čo žiadateľ prvýkrát prejavil vôľu požiadať Sociálnu poisťovňu o invalidný dôchodok. Nejde o novú tému.

	<p>Na tento problém som upozorňoval nielen ja, ale aj moja predchodkyňa.⁴⁶ V roku 2025 som vybavoval tri prípady, v ktorých došlo k spísaniu žiadosti o invalidný dôchodok zhodne až po viac ako ôsmich mesiacoch od uplatnenia nároku. Hoci zákon výslovne neustanovuje lehotu, v ktorej má byť žiadosť spísaná, považujem za nevyhnutné, aby k tomuto úkonu dochádzalo v primeranom čase.</p>
<p>Žiadateľ je odkázaný na zamestnancov Sociálnej poisťovne</p>	<p>Sociálna poisťovňa nie je povinná spísať žiadosť o dôchodkovú dávku v deň uplatnenia nároku. Je však povinná žiadosť spísať aj v prípade, ak sa domnieva, že fyzická osoba nespĺňa podmienky nároku na dávku a nároku na jej výplatu, alebo ak žiadosť nie je doložená potrebnými dokladmi. Keďže žiadosť o dôchodkovú dávku je možné podať len na tlačive Sociálnej poisťovne, ktoré nie je dostupné na samostatné vyplnenie, žiadateľ je pri podaní žiadosti fakticky odkázaný na súčinnosť príslušnej pobočky.</p>
<p>Pri spisovaní nie je potrebná účasť posudkového lekára</p>	<p>V praxi teda termín spísania žiadosti určuje samotná organizačná zložka Sociálnej poisťovne. Spísanie žiadosti je navyše čisto administratívny úkon, ktorý nevyžaduje účasť posudkového lekára. Z uvedeného dôvodu zastávam dlhodobý názor, že pobočky Sociálnej poisťovne by mali žiadosti spisovať bez zbytočného odkladu po tom, ako o to žiadateľ požiada.</p>
<p>Osemmesačné omeškanie</p>	<p>Spísanie žiadosti po ôsmich mesiacoch od uplatnenia nároku, navyše s predpokladom nepriaznivého zdravotného stavu a častokrát aj s nemožnosťou výkonu zárobkovej činnosti má neblahý vplyv na primerané hmotné zabezpečenie týchto osôb. Vo všetkých prípadoch som konštatoval, že takýto postup Sociálnej poisťovne nenapĺňa garancie ústavného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.</p>
	<p>Prieťahy pri doručovaní rozhodnutia</p> <p>Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je minimalizácia času, po ktorú je účastník administratívneho konania v právnej neistote. Právna istota sa však nenastolí len vydaním rozhodnutia, osobitne ak ide len o neprávoplatné rozhodnutie. Rovnako dôležité je to, aby predmetné rozhodnutie bolo účastníkovi konania riadne doručené (oznámené).</p>
<p>Doručovanie rozhodnutia až po piatich mesiacoch</p>	<p>V jednom z preskúmaných prípadov som z dôvodu dĺžky doručovania rozhodnutia vykázal aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Sociálna poisťovňa v tomto prípade podávateľovi úspešne doručila rozhodnutie až</p>

⁴⁶ Str. 67 a 68 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023, str. 37 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2022, str. 66 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2021, str. 100 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2020, str. 46 a 47 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2019.

po piatich mesiacoch od jeho vydania. Napriek skutočnosti, že podávateľ v žiadosti o invalidný dôchodok identifikoval ÚVTOS, v ktorom je umiestnený, rozhodnutie bolo dvakrát nesprávne zaslané na adresu trvalého bydliska. Zaujímavosťou pritom je, že v tomto prípade som neidentifikoval nedostatky v plynulosti samotnej „zistovacej“ fázy administratívneho konania.

Prieťahy na správnom súde

Niekedy sa osoba môže dostať až do reťaze prieťahov, keďže tie môžu nastať nielen pred samotným orgánom verejnej moci, ale aj na súde, v rámci preskúmania zákonnosti rozhodnutia orgánov. V jednom z podnetov som vykázal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy v dôsledku dĺžky konania na správnom súde vo veci preskúmania rozhodnutia o invalidnom dôchodku. Správny súd od doručenia správnej žaloby v októbri 2023 až do júna 2024 nevykonal žiadny relevantný procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci, pričom aj v ďalšom konaní dlhodobo absentovala plynulosť a procesná aktivita nevyhnutná na rozhodnutie. Vo svojom stanovisku ma súd informoval o výraznej personálnej poddimenzovanosti, ktorá má vplyv na rýchlosť konaní. Na rýchlosť konaní má, podľa vyjadrenia správneho súdu, vplyv aj množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal k 01.06.2023 zo správnych kolégií krajských súdov.

Pri hodnotení kritérií posúdenia prieťahov som nezistil právnu ani faktickú zložitnosť, ktorá by odôvodňovala dlhodobú nečinnosť súdu. Ani správanie účastníka konania nebolo príčinou prieťahov. Za rozhodujúce bolo vyhodnotené konanie správneho súdu, ktorý prvý procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci vykonal až po viac než siedmich mesiacoch od doručenia správnej žaloby. Po oznámení výsledku vybavenia podnetu preskúmaný prípad zaradil súd do režimu sledovania a ďalej ma informoval o stave konania. K predmetnej veci a k plynulosti konaní na správnom súde doplnil, že do mája 2025 sa vyjadrili obidve procesné strany. Verejné vyhlásenie rozsudku však bolo vytýčené až na november 2025, a to s ohľadom na skutočnosť, že v súdnom oddelení sa nachádza 47 vecí starších, ako je predmetná vec, ktoré je - v záujme zachovania chronológie nápadu - potrebné prejednať a rozhodnúť skôr. Na záver uviedol, že takmer úplná väčšina starších vecí sú taktiež sociálnymi vecami, resp. ide o namietané nečinnosti a iné zásahy orgánov verejnej správy, ktoré sú považované za prioritné.

Neprimerané prietahy pri preverovaní medicínskej opodstatnenosti vystavenia práceneschopnosti

Prietahy som identifikoval nielen v dôchodkových konaniach, ale aj pri krátkodobých dávkach ako je napríklad nemocenské. V jednom z prípadov podávateľka podnetu namietala postup Sociálnej poisťovne pri zastavení výplaty nemocenského. Podávateľka bola najskôr uznaná za dočasne práceneschopnú svojim všeobecným lekárom, ktorý jej vystavil potvrdenie o práceneschopnosti elektronicky. Na základe tohto potvrdenia jej Sociálna poisťovňa priznala nemocenské. Po ukončení tejto práceneschopnosti bola podávateľka opäť uznaná za dočasne práceneschopnú lekárom, s ktorým v tom čase nemala uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a teda nebol v danom momente oprávnený vystaviť potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti. Sociálna poisťovňa preto začala konanie vo veci odňatia nemocenského, v rámci ktorého preverovala, či uznanie tejto druhej dočasnej pracovnej neschopnosti bolo medicínsky odôvodnené a v súlade s právnymi predpismi.

Po preskúmaní spisu som dospel k záveru, že Sociálna poisťovňa mala už v čase začatia konania o odňatí nemocenského k dispozícii všetky významné podklady na posúdenie medicínskej opodstatnenosti dočasnej pracovnej neschopnosti podávateľky. Tá bola v sledovanom období hospitalizovaná, absolvovala odborné vyšetrovania a podstúpila operačný zákrok.

V zmysle zákona o sociálnom poistení Sociálna poisťovňa **má povinnosť presne a úplne zistiť skutkový stav a v primeranej lehote rozhodnúť**.

Bez príjmu
a v čase choroby
šesť mesiacov

Napriek tomu Sociálna poisťovňa konanie o odňatí nemocenského prerušila a po dobu **niekoľkých mesiacov neurobila žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci**. Výplatu nemocenského pritom Sociálna poisťovňa počas konania o odňatí nemocenského zastavila svojim predbežným opatrením, v dôsledku čoho podávateľka od septembra 2024 do februára 2025 nemala počas svojej práceneschopnosti žiadnu náhradu príjmu z ekonomickej činnosti. Takýto **stav právnej neistoty** je obzvlášť závažný v konaniach o nemocenskom, pretože ide o dávku slúžiacu na pokrytie základných životných potrieb v čase choroby, keď poistenec nemôže vykonávať zárobkovú činnosť.

Po doplnení posudkových záverov Sociálna poisťovňa nakoniec konanie o odňatí nemocenského zastavila s odôvodnením, že odpadol dôvod konania a nemocenské podávateľke spätne vyplatila. Zo spôsobu vybavenia veci je však zrejmé, že Sociálna poisťovňa

vo veci **aktívne nezisťovala skutkový stav** tak, ako jej to ukladá zákon o sociálnom poistení a svojou nečinnosťou porušila základné právo podávateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.

Dva roky trvajúce konanie s medzinárodným prvkom zaťažené nedostatkami pri preddavkovej výplate

Konania
s cezhraničných
prvkom

Kým nedostatok lekárov vykonávajúcich posudkovú činnosť pre Sociálnu poisťovňu nemôže byť a priori ospravedlniteľným dôvodom niekoľko mesiacov trvajúceho dávkového konania, existujú aj prípady, pri ktorých z objektívnych príčin nemožno Sociálnej poisťovni pričítať zodpovednosť za dĺžku trvania. Veľkú množinu takýchto prípadov predstavujú **konania s cezhraničným prvkom**, pri ktorých je Sociálna poisťovňa povinná komunikovať a vymieňať si informácie so zahraničnými dôchodkovými inštitúciami. Už len samotná komunikácia so zahraničím má určitý negatívny vplyv na dĺžku konania. O to horšia je pre žiadateľa situácia, ak zahraničná inštitúcia je z rôznych príčin nečinná. Hoci primárne v takýchto prípadoch dĺžka konania nezávisí od vôle Sociálnej poisťovne, v rámci prieskumu takýchto podnetov sa zameriavam aj na to, či komunikácia Sociálnej poisťovne so zahraničným nositeľom je promptná a efektívna.

Práca
v štyroch
európskych štátoch

V jednom takomto podnete som identifikoval práve nedostatky v efektívnosti komunikácie Sociálnej poisťovne so zahraničným orgánom. Išlo o prípad žiadateľa o invalidný dôchodok, ktorý len so zohľadnením obdobia dôchodkového poistenia v Slovenskej republike nedosiahol potrebný počet rokov pre nárok na invalidný dôchodok. Podávateľ však okrem Slovenska pracoval v minulosti **v ďalších štyroch európskych štátoch**.

Oslovenie
zahraničných
orgánov až
po dvoch
mesiacoch
a urgencia
po ôsmich

Sociálna poisťovňa síce správne zaslala žiadosť o potvrdenie dôb poistenia príslušným zahraničným inštitúciami, avšak až po takmer dvoch mesiacoch od začatia konania a následné urgencie pri nečinnosti zahraničných inštitúcií zaslala až po ďalších ôsmich mesiacoch. Aj keď Sociálna poisťovňa v danej situácii nedisponuje oprávneniami, ktorými by mohla nečinnosť zahraničných nositeľov poistenia odstrániť, jej postup vo veci nebol dostatočne efektívny.

Pri vyhodnocovaní podnetu som prihliadol aj na fakt, že konania o invalidných dôchodkoch sa z hľadiska ich významu pre sťažovateľa posudzujú prísnejšie. V tejto veci pritom ešte v čase vydania upovedomenia o spôsobe vybavenia podnetu nebolo konanie Sociálnej poisťovne ukončené, a to napriek tomu, že **od podania žiadosti o invalidný dôchodok uplynuli dva roky**.

Porušenie práva na primerané hmotné zabezpečenie

To však nebol jediný nedostatok v opisovanom prípade. Okrem zbytočných priesťahov som v tomto prípade vykázal **aj porušenie základného práva na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu** podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy. Sociálna poisťovňa totiž už vo februári 2024 vedela, že podávateľ splnil podmienky nároku na invalidný dôchodok (po potvrdení dôb poistenia dvomi zo štyroch zahraničných nositeľov poistenia). Napriek tomu nezabezpečila preddavkovú výplatu invalidného dôchodku, hoci táto je v zmysle koordinačných nariadení Európskej únie, ktoré sa na danú vec aplikovali, obligatórna. Ustanovenia o preddavkovej výplate boli prijaté práve s cieľom minimalizovania negatívnych vplyvov vyplývajúcich z rizík v tzv. cezhraničnej dôchodkovej agende.

Úspešný koniec

Posudzovanie nárokov s cezhraničným prvkom totiž obvykle trvá dlhší čas. Z tohto dôvodu som navrhol Sociálnej poisťovni prijať opatrenie, ktorým zriadi podávateľovi preddavkovú výplatu, k čomu následne Sociálna poisťovňa aj pristúpila.

Preskúmanie postupu Sociálnej poisťovne ako kontaktnej inštitúcie podľa predpisov Európskej únie

Cieľom koordinačných nariadení Európskej únie je zjednodušenie procesu vybavovania dôchodkových nárokov v prípade, ak jednotlivcovi vznikli dôchodkové nároky vo viacerých členských štátoch Európskej únie. Na tento účel koordinačné nariadenia ustanovujú tzv. kontaktnú inštitúciu, prostredníctvom ktorej si žiadateľ uplatňuje dôchodkový nárok z akéhokoľvek členského štátu Európskej únie. Táto kontaktná inštitúcia sa spravidla určuje podľa miesta pobytu a bydliska žiadateľa. Nie je pritom rozhodujúca štátna príslušnosť žiadateľa.

Tak tomu bolo aj v prípade štátneho príslušníka Spojeného kráľovstva, ktorého podnet som v uplynulom roku vybavoval. Hoci Spojené kráľovstvo už v súčasnosti nie je členom Európskej únie, keďže u podávateľa nastala cezhraničná situácia (vznik sociálneho poistenia na Slovensku) ešte pred rokom 2021, na základe Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskej únie sa na podávateľa aj naďalej vzťahovali koordinačné nariadenia Európskej únie v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Podľa koordinačných nariadení je kontaktná inštitúcia (ktorou bola v tejto veci Sociálna poisťovňa) povinná postúpiť bezodkladne žiadosti o dávky a všetky dokumenty, ktoré má k dispozícii a prípadne aj ďalšie dôležité dokumenty, ktoré jej poskytol žiadateľ, všetkým dotknutým inštitúciám. V tomto prípade Sociálna poisťovňa postúpila podávateľovu žiadosť o invalidný dôchodok britskej inštitúcii **až po troch mesiacoch** od podania žiadosti, čo som vyhodnotil ako

porušenie podávateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Definitívna bodka za niekoľko rokov trvajúcimi dôchodkovými konaniami o nárokoch osôb z bývalého Sovietskeho zväzu

Už vo svojej správe o činnosti za rok 2023⁴⁷ som spomínal prípady niekoľko rokov trvajúcich dôchodkových konaní o nárokoch dvoch osôb, ktoré **sa v 90. rokoch presídlili z nástupníckých štátov Zväzu sovietskych socialistických republík na Slovensko**. V priebehu času sa nakoniec podarilo oba prípady úspešne uzavrieť a **po zhruba desiatich rokoch** od podania žiadosti boli obom týmto osobám priznané príslušné dôchodkové dávky.

Takýto extrémne dlhý čas od podania žiadosti až po vydanie rozhodnutia bol spôsobený predovšetkým tým, že Sociálnou poisťovňou oslovené inštitúcie nástupníckych štátov nereagovali na dopyty Sociálnej poisťovne, ktorými sa dožadovala potvrdenia dôb poistenia podávateľov získaných podľa ich vnútroštátnych právnych predpisov. Bez týchto potvrdení pritom Sociálna poisťovňa nemohla nielenže určiť sumu dôchodkovej dávky, ale ani to, či vôbec nárok na dôchodok týmto osobám vznikol.

Už na predošlých stranách som naznačil, že v prípadoch s cezhraničným prvkom nie vždy môže Sociálna poisťovňa ovplyvniť celkovú dĺžku konania. Sociálna poisťovňa, ako aj akékoľvek iné dôchodkové inštitúcie, môžu v prípadoch nečinnosti zahraničnej inštitúcie, tejto v zásade len **pravidelne zasielať urgencie alebo skúšať alternatívne spôsoby nadviazania kontaktu** - napríklad cez zastupiteľské úrady daného štátu na Slovensku, či cez rôzne neformálne komunikačné nástroje.

Prípady z Kazašskej republiky

V prípade podávateľa, ktorý sa presídlil na Slovensko z Kazašskej republiky sa napokon žiadané potvrdenie o dobách poistenia podarilo zabezpečiť **s pomocou Veľvyslanectva Kazašskej republiky na Slovensku**. Sociálna poisťovňa v nadväznosti na doručenie tohto potvrdenia podávateľovi spätne priznala invalidný dôchodok od novembra 2014 v sume vyše 30 000,- eur.

Bez preddavkov a bez akéhokoľvek hmotného zabezpečenia

Hoci primárne v tejto veci dĺžku konania ovplyvnila nečinnosť kazašských inštitúcií, Sociálnej poisťovni som napriek tomu vykázal porušenie podávateľovho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy, pretože počas priebehu konania o invalidnom dôchodku podávateľ už medzičasom dovŕšil dôchodkový vek a existencia nároku na starobný dôchodok v jeho prípade nebola

⁴⁷ Str. 80 a 81 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023.

	<p>vôbec sporná (počas konania o invalidnom dôchodku totiž podávateľ odpracoval ďalšie roky, vďaka ktorým sa už dostal cez hranicu 15 rokov poistenia potrebných pre nárok na starobný dôchodok). Napriek tomu Sociálna poisťovňa konanie o starobnom dôchodku prerušila do rozhodnutia o nároku na invalidný dôchodok (pre ktorý bolo nevyhnutné zabezpečiť potvrdenie od kazašských orgánov), pričom podávateľovi ani nezačala preddavkovo vyplácať starobný dôchodok. V dôsledku toho tak podávateľ ostal bez akéhokoľvek hmotného zabezpečenia a v právnej neistote po dlhší čas než bolo nevyhnutné.</p>
<p>Aj Sociálna poisťovňa uznala pochybenie</p>	<p>O tom, že v tomto prípade nebol postup Sociálnej poisťovne správny, svedčí aj jej samotné vyjadrenie v písomnom stanovisku, ktorým po „podrobnej analýze postupu zamestnancov“ Sociálna poisťovňa uznala potrebu vydania rozhodnutia o nároku na starobný dôchodok ešte pred rozhodnutím o nároku na invalidný dôchodok.</p>
<p>Prípady s Uzbekistanom</p>	<p>V druhom podnete bola relevantná dôchodková inštitúcia Uzbeckej republiky. V tomto prípade bola miera zodpovednosti Sociálnej poisťovne za celkovú dĺžku konania väčšia než v prípade podávateľa, ktorý sa presídlil na Slovensko z Kazachstanu. Preštudovaním zapožičanej spisovej dokumentácie som totiž zistil, že Sociálna poisťovňa osem rokov zasielala žiadosti a urgencie o potvrdenie dôb poistenia podľa uzbeckých právnych predpisov tamojšiemu ministerstvu práce a sociálneho zabezpečenia, a to napriek tomu, že toto ministerstvo ešte koncom roka 2015 Sociálnej poisťovni oznámilo, že na vybavenie jej žiadosti nie je príslušné, a preto vec postupuje Dôchodkovému fondu Uzbekistanu.</p> <p>Naň sa však Sociálna poisťovňa obrátila až po tom, čo som ju upozornil na túto skutočnosť. Po nadviazaní kontaktu s Dôchodkovým fondom Uzbekistanu sa Sociálna poisťovňa po zhruba roku dostala ku konečnému potvrdeniu dôb poistenia podľa uzbeckých právnych predpisov, na základe ktorého následne posúdila nárok podávateľky na invalidný dôchodok, ktorý jej Sociálna poisťovňa následne priznala a vyplatila spätne od roku 2014.</p>
<p>Celá vec mohla byť vybavená skôr</p>	<p>Vzhľadom na spád udalostí, ktorý nastal po mojom upozornení, sa dôvodne domnievam, že ak by Sociálna poisťovňa bola komunikovala priamo s Dôchodkovým fondom Uzbekistanu skôr, podávateľka by nemusela čakať na definitívne rozhodnutie o jej nároku na invalidný dôchodok vyše desať rokov. Z tohto dôvodu som preto v danej veci Sociálnej poisťovni vykázal porušenie základného práva podávateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.</p>
<p>Problémy s aplikáciou</p>	<p>Odhládnuv od nedostatkov v činnosti Sociálnej poisťovne však tieto podnety ukázali na viaceré komplikácie súvisiace s aplikáciou</p>

Dohody
o sociálnom
zabezpečení
uzavretej medzi
Československou
republikou
a Zväzom
sovietskych
socialistických
republík

medzištátnej Dohody o sociálnom zabezpečení medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík, ktorá napriek tomu, že bola uzavretá ešte v roku 1959, sa na tieto prípady aj naďalej vzťahovala. Problémom je už vôbec to, že niektoré nástupnícke štáty Zväzu sovietskych socialistických republík sa necítia touto medzinárodnou zmluvou viazané. Ak aj nie je problém s uznaním medzinárodných záväzkov zo strany nástupníckych štátov, vyvstávajú problémy s praktickou aplikáciou tejto medzinárodnej zmluvy. Z pôvodných dvoch zmluvných strán je dnes 17 nástupníckych štátov a hoci v súčasnosti už voči niektorým nástupníckym štátom táto dohoda neplatí, vo vzťahu k väčšine nástupníckych štátov Sociálna poisťovňa aj naďalej túto zmluvu aplikuje. Každý z týchto nástupníckych štátov však má svoju vlastnú legislatívu a dôchodkový systém, ktorý od roku 1959 prešiel určitým - neraz mimoriadne dynamickým - vývojom, s ktorým v čase pred vyše 60 rokmi normotvorcovia vtedajšej Československej republiky a Sovietskeho zväzu nemohli počítať. Všetky tieto **skutočnosti v konečnom dôsledku negatívne vplyvajú na sociálne postavenie osôb** spadajúcich do osobného rozsahu tejto medzinárodnej zmluvy. Z tohto dôvodu som preto oslovil listom aj ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí so žiadosťou o zváženie vykonania akýchkoľvek úkonov, napríklad aj v súčinnosti s príslušnými nástupníckymi štátmi Sovietskeho zväzu, ktoré by mohli dopomôcť k vyjasneniu vzájomných vzťahov a záväzkov vyplývajúcich z tejto medzištátnej zmluvy, a tým súčasne zlepšiť právne postavenie jednotlivcov domáhajúcich sa dôchodkových dávok práve s odkazom na ustanovenia tejto zmluvy.

Nepotvrdzovanie dôb zamestnania dosiahnutých na území Ruskej federácie ukrajinským štátnym občanom

Problémy s aplikáciou Dohody medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení sa ukazujú aj v prípadoch dôchodkových nárokov spravidla **občanov Ukrajiny, ktorí žijú v súčasnosti na území Slovenska**. Mnohí z nich okrem doby zamestnania v Ukrajine dosiahli aj doby zamestnania na území dnešnej Ruskej federácie. Od vypuknutia vojny na Ukrajine však príslušné orgány Ruskej federácie nezriedka odmietajú potvrdiť občanom Ukrajiny doby zamestnania získané na ich území.

Dôvodom, prečo orgány Ruskej federácie nepotvrdzujú doby zamestnania ukrajinským štátnym občanom je skutočnosť, že Dohoda medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík sa, podľa nich, vzťahuje iba na štátnych príslušníkov Slovenskej republiky a Ruskej federácie.

Napriek tomu, že existuje aj zmluva o koordinácii v oblasti dôchodkového zabezpečenia medzi bývalými republikami Zväzu sovietskych socialistických republík (Zmluva o garancii práva občanov štátov Spoločenstva nezávislých štátov v oblasti dôchodkového zabezpečenia z 13.03.1992), **jej ustanovenia sú vážne a prakticky nevykonalné**. V budúcnosti sa preto plánujem obrátiť na ombudsmanskú inštitúciu v Ruskej federácii so žiadosťou o súčinnosť pri preverovaní podnetov dotýkajúcich sa tejto vážnej témy.

Nárok na 13. dôchodok u osôb, ktorým Sociálna poisťovňa vypláca „čiastkový“ dôchodok

Medzinárodný prvok je prítomný aj v prípadoch podávateľov podnetov, ktorí sa na mňa obrátili namietajúc nevyplatenie 13. dôchodku za rok 2024 v decembrovom výplatnom termíne.

13. dôchodok prešiel v roku 2024 významnou legislatívnou zmenou, v dôsledku ktorej všetci poberatelia starobného dôchodku mali dostať vo výplatnom termíne v decembri 2024 aj 13. dôchodok, zhodne v sume 606,30 eura bez ohľadu na výšku ich „riadnych“ 12 dôchodkov. Pôvodne sa to malo týkať aj tých dôchodcov, ktorí na Slovensku boli dôchodkovo poistení len v jednotkách rokov a Sociálna poisťovňa im starobný dôchodok vypláca len so zohľadnením zahraničných dôb poistenia v „čiastkovej“ - krátenej sume.

Predĺženie doby
na vyplácanie
13. dôchodku

Na tento paradox zákonodarca zareagoval ďalšou novelou zákona o sociálnom poistení, ktorou zaviedol mechanizmus krátenej jednotnej sumy 13. dôchodku podľa počtu rokov dôchodkového poistenia získaného na Slovensku. Keďže však táto novela bola prijatá len v novembri 2024, teda tesne pred výplatným termínom 13. dôchodku, zákonodarca prechodným ustanovením stanovil, že lehota na výplatu 13. dôchodku za rok 2024 osobám, ktorým vznikol nárok na dôchodok zo Slovenska len s prihliadnutím na doby poistenia získaného v cudzine, sa jednorazovo predĺži až do 30.09.2025.

O tejto skutočnosti však veľa podávateľov nevedelo, a preto mi, najmä začiatkom roka 2025, zaslali viacero podnetov, ktorými namietali nevyplatenie 13. dôchodku. V daných prípadoch som pochopiteľne konštatovať porušenie ich základných práv a slobôd nemohol. Podávateľov som však informoval o predmetnom prechodnom ustanovení, ktoré platí len pre 13. dôchodok za rok 2024 s dôvetkom, že sa na mňa budú môcť opätovne obrátiť, ak im do 30.09.2025 Sociálna poisťovňa 13. dôchodok nevypláca.

Nárok na dávku v nezamestnanosti v Slovenskej republike po návrate zo zahraničia

Globalizácia, voľný pohyb osôb, tovarov a služieb v rámci Európskej únie a aj čoraz menšie prekážky pri presídľovaní do iného štátu spôsobujú, že prípady s medzinárodným prvkom v oblasti sociálneho poistenia majú čoraz väčšie zastúpenie na celkovom počte prípadov s potenciálom ďalšieho rastu. Netýka sa to len dôchodkových dávok, ale **napríklad aj dávky v nezamestnanosti**.

V jednom z podnetov podávateľ namietal nepriznanie dávky v nezamestnanosti Sociálnou poisťovňou. Išlo o prípad podávateľa, ktorý pracoval niekoľko rokov v zahraničí a po návrate na Slovensko a po zaevidovaní sa do evidencie uchádzačov o zamestnanie na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny požiadal o dávku v nezamestnanosti na Slovensku. Sociálna poisťovňa však v danom prípade žiadosť o dávku v nezamestnanosti zamietla. V tomto prípade som konštatoval, že postup Sociálnej poisťovne bol súladný so zákonom o sociálnom poistení, ako aj s koordinačnými nariadeniami Európskej únie v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Vo všeobecnosti platí, že dávku v nezamestnanosti si má osoba uplatniť v štáte svojho posledného zamestnania. Výnimka z tohto pravidla sa vzťahuje na pracovníkov, ktorí si počas práce v zahraničí zachovali bydlisko v inom štáte (napr. cezhraničný pracovník, vracajúci sa do miesta bydliska každodenne alebo minimálne jedenkrát týždenne, osoby vykonávajúce činnosť súčasne na území viacerých členských štátov). Tieto osoby môžu o dávku v nezamestnanosti žiadať aj v štáte, v ktorom si zachovali svoje bydlisko. Bydlisko podľa európskej legislatívy znamená miesto, v ktorom si osoba zachovala centrum záujmov. Pri posudzovaní zachovania centra záujmov sa berú do úvahy napr. rodinné väzby, dĺžka a trvalosť prítomnosti na území iného štátu, bytová situácia, vykonávanie akejkoľvek nezárobkovej činnosti, miesto, kde dochádza k zdaňovaniu príjmov osoby.

Uplatnenie nároku v štáte posledného zamestnania

Je potrebné zdôrazniť, že **ide o výnimku zo všeobecného pravidla**. Preto by si nezamestnaná osoba **mala dávku prednostne uplatniť v štáte posledného zamestnania**, keďže práve v tomto štáte platila poisťovňa na poistenie v nezamestnanosti.

Nezohľadnenie odpracovaných období pri výpočte dôchodku

Hoci väčšina porušení základných práv vykázaných Sociálnou poisťovňou súvisela s jej nečinnosťou či s prietiahmi, v niekoľkých podnetoch som vykazoval porušenie aj z dôvodu **nesprávnej**

aplikácie právnych predpisov či nedostatočne zisteného skutkového stavu veci.

V jednom z konaní o predčasnom starobnom dôchodku som identifikoval porušenie práva na inú právnu ochranu v dôsledku nezohľadnenia obdobia výkonu práce u zamestnávateľa so sídlom v Českej republike pred rokom 1989. Keďže Sociálna poisťovňa nedisponovala žiadnymi dokladmi preukazujúcimi obdobie dôchodkového poistenia a vymeriavacími základmi v spornom období, zaslala žiadosť príslušnému súkromnému archívu v Českej republike. Získaná odpoveď z archívu potvrdila obdobie zamestnania u konkrétneho zamestnávateľa, neobsahovala však údaje o dosiahnutých vymeriavacích základoch.

Nedostatočne zistený skutkový stav

Na účely zistenia vymeriavacích základov v spornom období bolo potrebné určiť aspoň dvoch zamestnancov, ktorí v tomto období pracovali na porovnateľnej pozícii. Napriek skutočnosti, že podávateľ Sociálnej poisťovni týchto porovnateľných zamestnancov oznámil ešte pred samotným rozhodnutím o dôchodku, v rozhodnutí o predčasnom starobnom dôchodku nebolo toto obdobie zohľadnené. Rozhodnutie **navyše neobsahovalo ani odôvodnenie**, prečo sporné obdobie nebolo zohľadnené. Po preskúmaní podnetu som konštatoval, že rozhodnutie o predčasnom starobnom dôchodku vychádzalo z nedostatočne zisteného skutkového stavu.

Po našom zásahu prišlo k náprave

Ešte v priebehu preskúmania podnetu však došlo k vydaniu nového rozhodnutia, v ktorom už Sociálna poisťovňa sporné obdobie zohľadnila a doplatila podávateľovi aj splatné sumy za prechádzajúce obdobie, odo dňa priznania predčasného starobného dôchodku.

Posudzovanie nároku na minimálny dôchodok

V inom prípade zas Sociálna poisťovňa opomenula podávateľovi zvýšiť jeho starobný dôchodok na sumu minimálneho dôchodku, a to napriek tomu, že k tomuto zvýšeniu má dôjsť po splnení zákonných podmienok **bez akejkoľvek žiadosti samotného dôchodcu.**

Podávateľ v tejto veci oprávnene namietal, že mu Sociálna poisťovňa pri rozhodovaní o jeho nároku na starobný dôchodok neposúdila aj nárok na zvýšenie sumy dôchodku na sumu minimálneho dôchodku. V dôsledku tohto pochybenia Sociálna poisťovňa vyplácala podávateľovi viac **ako dva roky starobný dôchodok o 123,80 eur mesačne nižší**, než mu patril.

Naša intervencia pomohla

Až po mojej intervencii Sociálna poisťovňa vykonala nový výpočet, priznala podávateľovi minimálny dôchodok spätne a doplatila mu všetky splatné sumy. V danom prípade som konštatoval porušenie

podávateľovho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy, na druhej strane však vítam, že Sociálna poisťovňa po zistení pochybenia vykonala interné zisťovanie a situáciu napravila, čo považujem za príklad dobrej praxe.

V súvislosti s posudzovaním nároku na minimálny dôchodok som v roku 2025 narazil aj na systémový problém. Už v minuloročnej správe o činnosti⁴⁸ som spomenul individuálne pochybenie Sociálnej poisťovne, keď poberateľovi starobného dôchodku posudzovala splnenie podmienok nároku na minimálny dôchodok vždy len ku dňu hromadnej valorizácie dôchodkových dávok, teda k 01. januáru kalendárneho roka, prípadne ku dňu zmeny niektorých rozhodujúcich skutočností, ktoré môžu mať vplyv na nárok na minimálny dôchodok (napr. priznanie dôchodku zo zahraničia).

K splneniu nároku na zvýšenie sumy dôchodku na sumu minimálneho dôchodku môže dôjsť aj v priebehu kalendárneho roka. Výška minimálneho dôchodku totiž závisí – zjednodušene povedané – od počtu dovŕšených odpracovaných rokov. Ak poberateľ dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku pracuje, tak môže dovŕšiť ďalší odpracovaný rok aj v priebehu kalendárneho roka. Dňom dovŕšenia ďalšieho odpracovaného roku sa mu následne zvyšuje suma minimálneho dôchodku. Zákon o sociálnom poistení pritom neustanovuje, že do novej (vyššej) sumy minimálneho dôchodku je možné dôchodcovi navýšiť jeho „základný“ dôchodok až od ďalšieho kalendárneho roka. Preto usudzujem, že Sociálna poisťovňa je povinná zvyšovať dôchodok na novú (vyššiu) sumu minimálneho dôchodku hneď odo dňa dovŕšenia ďalšieho odpracovaného roka započítateľného pre minimálny dôchodok.

Upozornili sme na systémový problém a Sociálna poisťovňa zmenila postup

V preskúvanom podnete bola podávateľka popri poberaní starobného dôchodku nepretržite celý rok zamestnaná. Pochopiteľne tak aj u nej dochádzalo k situácii, že v priebehu kalendárneho roka sa jej zvyšovala suma minimálneho dôchodku hneď ako dovŕšila ďalší odpracovaný rok. Napriek tejto skutočnosti jej však Sociálna poisťovňa nanovo posúdila nárok na minimálny dôchodok až ku dňu valorizácie dôchodkových dávok. Vo výsledku tak Sociálna poisťovňa ukracovala podávateľke niekoľko dní nároku na zvýšený minimálny dôchodok. Preto som v tejto veci Sociálnej poisťovni **vykázal porušenie základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy.**

Sociálna poisťovňa ma v reakcii na moje oznámenie o porušení základných práv a slobôd informovala o potrebe vykonania právnej analýzy z dôvodu potreby zabezpečenia jednotného a spravodlivého postupu vo všetkých obdobných prípadoch. Z tejto reakcie som usúdil,

⁴⁸ Bližšie pozri str. 86 a 87 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024.

že problém s dátumom zvyšovania dôchodku na novú (vyššiu) sumu minimálneho dôchodku pri pracujúcich dôchodcoch, je systémový. Po vykonaní analýzy ma napokon Sociálna poisťovňa informovala **o tom, že sa so mnou stotožnila a prijala zovšeobecnený právny záver**, v zmysle ktorého bude zvyšovať sumu dôchodku na sumu minimálneho dôchodku odo dňa, od ktorého poberateľ dôchodku preukázateľne získal ďalší odpracovaný rok hodnotený ako obdobie dôchodkového poistenia na účely minimálneho dôchodku.

Preddavková výplata dôchodku

Už na predošlých stranách som spomenul povinnosť vyplývajúcu z koordinačných nariadení Európskej únie zriadiť v určitých prípadoch preddavkovú výplatu dôchodku. Ak v dôchodkovej veci nie je prítomný žiaden medzinárodný prvok, tak sa na dôchodkovú vec neaplikujú koordinačné nariadenia, ale len vnútroštátny zákona o sociálnom poistení, ktorý ustanovuje preddavkovú výplatu len ako možnosť Sociálnej poisťovne, nie jej povinnosť. S ohľadom na účel, ktorý má preddavok plniť, však zastávam názor, že v určitých prípadoch je Sociálna poisťovňa z hľadiska pozitívneho záväzku štátu vyjadreného čl. 39 ods. 1 Ústavy **povinná začať tento preddavok vyplácať**, pričom suma tohto preddavku by sa mala čo najviac približovať konečnej sume dôchodku (tak, ako to ustanovujú koordinačné nariadenia).

Náš ústavnokomformný výklad zákona si osvojila aj Sociálna poisťovňa

Napokon, takýto postup si upravila aj sama Sociálna poisťovňa vo svojom metodickom usmernení č. 6/2020. Problém však je, že suma preddavku nezriedka tieto atribúty nenapĺňa. Nejde pritom o nové zistenia.

Dlhodobá záležitosť

Na nedostatky v preddavkovej výplate som poukazoval už v správe o činnosti za rok 2023⁴⁹ i za rok 2024.⁵⁰ Výhrady k preddavkovej výplate dávok realizovanej Sociálnou poisťovňou navyše mala aj moja predchodkyňa pani Mária Patakyová.⁵¹

Preds sa vyskytli prípady nesprávnej praxe

Hoci určité systémové nedostatky už Sociálna poisťovňa postupom času napravila, **aj v roku 2025 som jej v súvislosti s preddavkovou výplatom vykázal porušenie základného práva na primerané hmotné zabezpečenie** podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy. Išlo o prípad starobnej dôchodkyne, ktorej Sociálna poisťovňa dôchodok preddavkovo vyplácala v sume 170,- eur, hoci dovedy zistená suma dôchodku bola takmer 250,- eur. Sociálna poisťovňa vypláca

⁴⁹ Bližšie pozri str. 64 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023.

⁵⁰ Bližšie pozri str. 88 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024.

⁵¹ Bližšie pozri str. 113 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2020, str. 49 až 50 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2019, str. 46 až 47 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2019, str. 49 až 50 Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2018.

preddavky v nižšej sume preto, lebo dodatočným zistením rozhodujúcich skutočností môže suma dôchodku klesnúť.

Zákon o sociálnom poistení pritom neumožňuje zúčtovať dovtedy vyplatené sumy preddavku s neskôr priznaným dôchodkom, ak suma dôchodku je nižšia ako suma preddavku. Určitá zdržanlivosť je teda pochopiteľná, na druhej strane v podávateľkinom prípade išlo o extrémnu disproporciu, pričom nebolo ani matematicky možné, aby dodatočným zistením rozhodujúcich skutočností týkajúcich sa jedného roka obdobia dôchodkového poistenia mala výsledná suma dôchodku takto výrazne klesnúť. Navyše, rozdiel bol neskôr umocnený aj tým, že preddavok na dôchodok sa nevalorizuje, v dôsledku čoho suma preddavku strácala počas jeho výplaty na reálnej hodnote.

Novela zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov

Koncom kalendárneho roka 2025 som sa zapojil do medzirezortného pripomienkového konania aj k návrhu novely zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. V rámci tohto legislatívneho procesu som vzniesol dve zásadné pripomienky, ktoré mali odstrániť potenciálne ústavnoprávne nedostatky aktuálneho znenia zákona.

Pripomienky sa týkali nároku na materské pre otcov – príslušníkov a nároku na výsluhový dôchodok

Prvá pripomienka sa týkala nároku na nemocenskú dávku materské pre otcov – príslušníkov silových zložiek, ktorí sú v súčasnosti – v porovnaní so všeobecným systémom sociálneho poistenia – znevýhodnení. Navrhol som, aby otcovia v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia mohli čerpať materské za rovnakých podmienok ako je tomu vo všeobecnom systéme, ktorý vykonáva Sociálna poisťovňa. V čase medzirezortného pripomienkového konania totiž otcovia – príslušníci silových zložiek mohli poberať materské len v úzko vymedzených prípadoch (napr. keď matka dieťaťa zomrela alebo matka nie je pre svoj dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav spôsobilá starať sa o dieťa). V tejto otázke som sa stotožnil s mojou predchodkyňou Máriou Patakyovou, ktorá vo veci materského policajtov a vojakov podala na Ústavný súd návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Vznosenou pripomienkou som mal záujem, aby zákonodarca pri otvorení zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov „predbehol“ Ústavný súd a zmenil právnu úpravu do tej podoby, aby daný návrh na začatie konania stratil svoje opodstatnenie. Napokon však ešte pred samotným vyhodnotením medzirezortného pripomienkového konania Ústavný súd dňa 11. februára 2026 nálezom sp. zn. PL. ÚS 21/2023 návrhu vyhovel a zrušil napadnuté ustanovenie zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov, ktoré obmedzovalo otcov – príslušníkom silových zložiek nárok na materské.

Moja druhá pripomienka sa týkala „odloženého“ vzniku nároku na výsluhový dôchodok až po dovŕšení dôchodkového veku, ktorý sa v súčasnosti uplatňuje ako sankcia pri skončení služobného pomeru v silových zložkách z dôvodu závažného protiprávneho konania (spáchanie úmyselného trestného činu, straty hodnosti a pod.). Na jednej strane nespochybňujem legitimitu takejto penalizácie, na druhej strane však upozorňujem na to, že napr. v prípade, ak sa osoba po takomto skončení služobného pomeru stane invalidnou, môže ostať bez akéhokoľvek finančného plnenia zo všeobecného či z osobitného zabezpečovacieho systému, a to napriek tomu, že do týchto systémov prispievala aj niekoľko desaťročí. Z tohto dôvodu som navrhol, aby sa odloženie nároku na výsluhový dôchodok neuplatňovalo, ak by bol bývalý príslušník silových zložiek uznaný za invalidného.

K predmetnej novele zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov prebehlo začiatkom roka 2026 rozporové konanie, ktoré však ešte ku dňu uzávierky tejto správy o činnosti nebolo vyhodnotené.

Agenda úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálneho zabezpečenia

V oblasti sociálneho zabezpečenia má významnú úlohu aj agenda úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Po Sociálnej poisťovni práve tieto úrady, resp. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny ako ich odvolací orgán, predstavujú podávateľmi druhú najčastejšie namietanú skupinu orgánov verejnej moci v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci svojej pôsobnosti rozhodujú o rôznych štátnych sociálnych dávkach (rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príspevok pri narodení dieťaťa, príspevok na pohreb a iné), či o dávkach sociálnej pomoci, ktoré majú kompenzovať nepriaznivú finančnú, sociálnu či zdravotnú situáciu osôb (peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia alebo pomoc v hmotnej núdzi). Okrem toho úrady práce, sociálnych vecí a rodiny autoritatívne zasahujú do práv a povinností jednotlivcov aj pri poskytovaní služieb zamestnanosti, najmä pri zaraďovaní do a vyradovaní z evidencie uchádzačov o zamestnanie.

V kalendárnom roku 2025 som úradom práce, sociálnych vecí a rodiny vykázal porušenie základných práv a slobôd **celkovo v deviatich prípadoch**. Niektoré z týchto prípadov približujem v nasledujúcich odsekoch.

Nedostatočné odôvodnenia v rozhodnutiach úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V súvislosti s hromadným príchodom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny došlo k rozšíreniu okruhu dotácií v pôsobnosti MPSVR SR. Jednou z takýchto nových dotácií bola aj opakovaná dotácia na podporu humanitárnej pomoci osobe so závažným zdravotným postihnutím. O túto dotáciu sa môžu uchádzať osoby, ktoré odišli z Ukrajiny v súvislosti s ozbrojeným konfliktom, zdržiavajú sa na území Slovenska a spĺňajú rôzne formálne podmienky (poskytnutie dočasného útočiska, podanie žiadosti o azyl či o doplnkovú ochranu, príp. získanie prechodného pobytu). Okrem toho musí žiadateľ spĺňať aj medicínsku podmienku, a to byť osobou so zdravotným postihnutím, ktorej sa neposkytuje sociálna služba a má vyrovnané finančné vzťahy so štátnym rozpočtom.

Špecifikom tejto dotácie je, že závažnosť zdravotného postihnutia sa určuje percentuálnou mierou na základe zoznamu činností na účely určenia miery závažného zdravotného postihnutia. Zoznam činností má formu dotazníka, ktorý spisuje žiadateľ so zamestnancom príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny pri osobnej návšteve u žiadateľa. V dotazníku zamestnanec úradu pridáva bodové ohodnotenie jednotlivým činnostiam, pričom počet bodov odráža škálu od žiadnych ťažkostí pri danej činnosti až po extrémne ťažkosti. Výsledný počet bodov je následne prepočítaný stanoveným koeficientom na výsledné percentá. Na získanie dotácie je potrebná miera závažnosti zdravotného postihnutia najmenej 40 %.

Procesný postup príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v týchto prípadoch považujem za administratívne konanie, ktorého výsledkom je individuálny správny akt. Jednou zo základných zásad postupu orgánov verejnej moci v rámci administratívneho konania je aj povinnosť orgánu verejnej moci náležite odôvodniť svoje rozhodnutie. Odôvodnenie poskytujúce riadne a presvedčivé vysvetlenie a priblíženie úvahy orgánu verejnej moci je dôležité práve v prípadoch, ako je ten, s ktorým sa na mňa obrátila podávateľka podnetu. Išlo o osobu v pokročilom veku s viacerými diagnózami, ktorej už v minulosti úrad práce, sociálnych vecí a rodiny tú istú dotáciu poskytol. Nemenej dôležitý argument v tejto veci je aj skutočnosť, že v konaní o dotácii na podporu humanitárnej pomoci osobe so závažným zdravotným postihnutím sa nepredkladajú žiadne lekárske záznamy či iné doklady o zdravotnom stave, vychádza sa teda iba z dotazníka zrealizovaného so zamestnancom úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

Pretože oznámenie **o neposkytnutí dotácie neobsahovalo žiadne odôvodnenie**, príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny som požiadal o prijatie opatrení, ktoré zabezpečia, aby v budúcnosti - ako správny orgán - dbal na základné zásady správneho konania a riadne odôvodnenie záverov oznámení o poskytnutí či neposkytnutí dotácie.

Problém s odôvodnením rozhodnutia úradu práce, sociálnych vecí a rodiny som identifikoval aj v inom prípade, ktorý sa týkal ochranného príspevku, ktorý sa poskytuje osobám v hmotnej núdzi, ktoré nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou, napr. z dôvodu ich zdravotného stavu, sociálnej a rodinnej situácie či veku. V prípade, ak dôvodom na poskytnutie ochranného príspevku je nepriaznivý zdravotný stav, tento príspevok sa poskytuje len počas obdobia troch mesiacov, iba ak by ešte pred ich uplynutím posudkový lekár potvrdil, že nepriaznivý zdravotný stav bude trvať bez prerušenia ďalej. V tom prípade nárok na ochranný príspevok nezaniká.

Stroho
skonštatované
dôvody vedúce
k odňatiu príspevku

V preskúvanom prípade bol problém práve s predmetným posúdením zdravotného stavu posudkovým lekárom. Ten totiž v písomnom tlačive, v ktorom mal uviesť svoje stanovisko, len stroho skonštatoval, že podávateľka nemá dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav. Nebolo pritom vôbec zrejmé, akými všetkými informáciami posudkový lekár disponoval, či vôbec tieto informácie boli dostatočné a kompletne na medicínske posúdenie, a akým spôsobom boli tieto informácie vyhodnotené. Tieto nedostatky sa premietli aj do následného rozhodnutia o odňatí ochranného príspevku, v ktorom úrad práce, sociálnych vecí a rodiny bez ďalšieho zisťovania prevzal záver posudkového lekára o tom, že podávateľka nemá dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav, a to bez toho, aby tento záver čo i len náznakom odôvodnil.

Úrad práce
sociálnych vecí
a rodiny sa
nestotožnil s mojim
záverom.
Vec skončila
na prokuratúre

V predmetnej veci som úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vykázal **porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu** a navrhol som, aby prijal opatrenia smerujúce k zrušeniu predmetného rozhodnutia. Keďže úrad práce, sociálnych vecí a rodiny môjmu návrhu opatrení nevyhovelo, obrátil som sa na príslušného prokurátora, ktorý podal proti tomuto rozhodnutiu protest.

Rozporuplné odôvodnenie rozhodnutia o kompenzačnej pomôcke pre dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím

V roku 2025 som sa zaoberal aj podnetom rodiča dieťaťa s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorý namietal zamietavé rozhodnutia úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a následne aj Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny vo veci viacerých peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia (peňažný

príspevok na kúpu osobného motorového vozidla, na prevádzku vozidla, ako aj peňažné príspevky na kúpu pomôcky).

Pri preskúmaní podnetu som osobitnú pozornosť venoval tomu, či odôvodnenie rozhodnutí Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny spĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy, najmä povinnosť správneho orgánu logicky a presvedčivo zhodnotiť zistené skutočnosti. V rozhodnutiach o príspevku na kúpu kompenzačnej pomôcky som zistil zásadný rozpor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny na jednej strane potvrdilo, že posudzovaný má v dôsledku svojho zdravotného postihnutia narušenú komunikačnú schopnosť, avšak zároveň nepriznalo príspevok na tablet ani program GRID 3, ktoré sú určené práve na podporu komunikácie osôb so zníženou komunikačnou schopnosťou.

Takéto vzájomne **rozporné rozhodnutie odporuje zásade preskúmateľnosti** rozhodnutia a nenapĺňa požiadavku nadväznosti medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi. Preto som dospel k záveru, že Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny porušilo právo posudzovaného na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny som v nadväznosti na tieto zistenia požiadal o prijatie potrebných opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v rozhodnutiach o peňažnom príspevku na kúpu kompenzačnej pomôcky.

Ústredie práce,
sociálnych vecí
a rodiny mi dalo
za pravdu

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny sa stotožnilo s mojim názorom, že odôvodnenie rozhodnutí malo byť dôslednejšie, aby bolo jednoznačné a zrozumiteľné pre účastníka konania. Zamietnutie odvolaní napriek tomu považovalo za vecne správne. Napriek tomuto záveru napokon boli rodine podávateľa priznané peňažné príspevky na kúpu a prevádzku osobného motorového vozidla, keďže v prípade mladšieho z jeho detí odvolací orgán odvolaniu podávateľa v tejto časti vyhovel.

Nečinnosť a neprimeraná dĺžka konania o rodinných dávkach

Ani úrady práce, sociálnych vecí a rodiny sa v rámci svojej činnosti nevyhli zbytočným prieťahom. Jedným z podnetov, v ktorom som dospel k tomuto záveru o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, bol aj podnet týkajúci sa zastavenia výplat rodičovského príspevku v dôsledku začiatku výkonu pracovnej činnosti jedného z rodičov v zahraničí. Hoci podávateľka opakovane predkladala úradu práce, sociálnych vecí a rodiny požadované doklady, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o doplatení dávky za obdobie od septembra 2024 do marca 2025 doposiaľ nerozhodol.

	<p>Preskúmaním som zistil, že slovenské orgány si nespĺnili povinnosti vyplývajúce z nariadení Európskej únie o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, keď kontaktovali príslušnú zahraničnú inštitúciu až po viac než piatich mesiacoch od zastavenia výplaty, a to napriek tomu, že v cezhraničných prípadoch majú orgány členských štátov povinnosť aktívne a bezodkladne spolupracovať pri zisťovaní príslušnosti na výplatu rodinných dávok.</p>
	<p>Keďže takýto postup je v rozpore s čl. 59 vykonávacieho nariadenia, dospel som k záveru, že tým došlo k porušeniu práva podávateľky na inú právnu ochranu. Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny som preto odporučil, aby pravidelne – najmenej raz za tri mesiace – zisťoval stav konania v zahraničí a urgoval jeho vybavenie, a aby po doručení potrebných informácií bezodkladne rozhodol o doplatení rodičovského príspevku za príslušné obdobie.</p>
	<p>Aj v ďalšom prípade došlo k zastaveniu výplaty prídavku na dieťa v dôsledku preverovania príslušnosti na výplatu rodinných dávok v inom členskom štáte Európskej únie. V tejto veci k zastaveniu výplaty došlo ešte v roku 2021, pričom v podnete podávateľka namietala, že úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ani po troch rokoch nerozhodol o doplatení dávky, ani neposkytol jasné odôvodnenie prečo jej prídavok na dieťa nie je vyplácaný.</p>
<p>Takmer ročná nečinnosť, následne dvojročná nečinnosť a prenesenie bremena na podávateľku</p>	<p>Preskúmaním som zistil, že úrad práce, sociálnych vecí a rodiny kontaktoval príslušnú zahraničnú inštitúciu až takmer rok po zastavení výplaty a napriek tomu, že odpoveď nedostal ani po dvoch rokoch, nevyvinul ďalšie kroky. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny navyše preniesol zodpovednosť za získanie informácií na podávateľku, hoci tá nemala reálne možnosti komunikovať so zahraničnými orgánmi, ani získať potvrdenia týkajúce sa druhého rodiča.</p>
<p>Rozhodnutie po troch rokoch</p>	<p>Ako zásadný nedostatok som identifikoval aj to, že úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydal rozhodnutie o zastavení výplaty prídavku až po viac než troch rokoch od jej faktického pozastavenia. Podávateľka sa tak počas celého obdobia nemohla účinne brániť, keďže bez rozhodnutia nemala možnosť podať odvolanie ani poznať dôvody zásahu do svojich práv.</p>
	<p>V predmetnom prípade som vykázal porušenie základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy. Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny som preto odporučil, aby pravidelne urgoval všetky príslušné zahraničné inštitúcie a po získaní potrebných informácií bezodkladne rozhodol o doplatení prídavku na dieťa za neurčené obdobia.</p>

Následné priet'ahy v rámci súdneho konania

V určitých prípadoch však môžu priet'ahy trvať aj po vydaní právoplatného rozhodnutia. Obranou proti právoplatnému rozhodnutiu je totiž možnosť podania správnej žaloby, pričom ani správne sudy nie sú voči priet'ahom v konaní imúnne. V jednom z preskúmaných podnetov som zistil, že v dvoch konaniach pred Správnym súdom vznikli dlhé obdobia nečinnosti, ktoré neboli odôvodnené ani zložitou veci, ani správaním účastníkov. V jednom prípade súd takmer 19 mesiacov nevykonal žiadny procesný úkon po tom, ako sa žalobkyňa vyjadrila k výzve súdu; v druhom konaní som identifikoval dva úseky nečinnosti v trvaní približne šesť a štyri mesiace, hoci išlo o jednoduché úkony, ktoré si nevyžadovali osobitnú právnu analýzu.

Priet'ahy súdu spôsobili matke šiestich detí zhoršenie jej životnej situácie

Súd poukázal na personálne poddimenzovanie, **avšak takmer dvojročné a desaťmesačné priet'ahy v konaniach**, ktoré sa týkajú základného zdroja príjmu pre rodinu starajúcu sa o dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím, nemožno považovať za ústavne akceptovateľné. Podávateľka – matka šiestich detí –, ktorej sa obe súdne konania týkali, pritom opodstatnene poukazovala na to, že každý mesiac omeškania znamená zhoršenie jej životnej situácie.

Dospel som preto k záveru, že v oboch konaniach došlo k **porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov** podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy. Súd som požiadal o prijatie opatrení na urýchlené rozhodnutie v prebiehajúcich konaniach a na odstránenie zistených priet'ahov.

Nečinnosť v konaní o pomoc v hmotnej núdzi po podaní e-mailovej žiadosti

Pomerne špecifický bol prípad podávateľa, ktorý podal žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi prostredníctvom elektronickej pošty (e-mailu), čo v čase pretrvávajúcej mimoriadnej situácie súvisiacej s ochorením COVID-19 umožňovalo nariadenie vlády, a teda išlo o riadny spôsob uplatnenia nároku.

Podávateľ dvanásť mesiacov nevedel, prečo nemá nárok na pomoc

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny však doručený e-mail vyhodnotil ako nedôveryhodný a nepostúpil ho na vybavenie, v dôsledku čoho vo veci nekonal po dobu deviatich mesiacov. K náprave došlo až po tom, čo sa podávateľ sám opätovne obrátil na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Tento následne začal konať a podávateľovi pomoc v hmotnej núdzi priznal spätne. Postup úradu práce, sociálnych vecí a rodiny som hodnotil obzvlášť prísne, pretože pri priznaní pomoci v hmotnej núdzi sa písomné rozhodnutie nevyhotovuje a celé rozhodovanie o právach osoby sa reálne prejavuje len vo faktickom vyplácaní alebo nevyplácaní dávky.

Stanovisko
až po ôsmich
mesiacoch

Podávateľ tak počas dvanástich mesiacov nevedel z akej príčiny jeho nárok nebol realizovaný. Takto vzniknutú nečinnosť som vyhodnotil ako **porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu** podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Opomenutie zvýšenia príspevku na opatrovanie a nesúčinnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny s verejným ochrancom práv

V ďalšom preskúmanom podnete podávateľ namietal, že mu úrad práce, sociálnych vecí a rodiny po nadobudnutí účinnosti nariadenia vlády od 01.07.2024 nezvýšil peňažný príspevok na opatrovanie a vyplácal mu ho v pôvodnej, nižšej sume, po dobu štyroch mesiacov. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny pri vybavovaní podnetu opakovane nereagoval na žiadosti Kancelárie o poskytnutie stanoviska, hoci podľa zákona o verejnom ochrancovi práv je orgán verejnej moci povinný poskytnúť mi súčinnosť a zaslať stanovisko najneskôr do 20 dní. Stanovisko úradu práce, sociálnych vecí a rodiny bolo nakoniec doručené **až po ôsmich mesiacoch** a po viacerých urgenciách. Nečinnosť pri uplatnení zákonného zvýšenia dávky som vyhodnotil ako porušenie základného práva podávateľa na súdnu a inú právnu ochranu a jeho práva vlastníť majetok.

Sociálne služby

Prístup osôb s mentálnym znevýhodnením k pobytovým sociálnym službám

Už v predchádzajúcich rokoch⁵² som sa pri svojej činnosti stretol s prípadmi týkajúcimi sa osôb s mentálnym znevýhodnením a problémovým správaním, ktoré **majú ešte zložitejší prístup k sociálnym službám** než je tomu u iných žiadateľov o poskytnutie sociálnej služby.

V roku 2025 som opätovne konštatoval porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy pri rozhodovaní o odkázanosti na sociálnu službu osoby dlhodobo hospitalizovanej v psychiatrickej nemocnici, a to rozhodnutím okresného úradu, ktorý potvrdil prvostupňové rozhodnutie samosprávneho kraja.

Z podnetu podaného poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ku ktorému sa pripojil opatrovník pacientky vyplynulo, že stav pacientky je stabilizovaný do tej miery, že ďalšie zotrvávanie v ústavnej zdravotnej starostlivosti nie je medicínsky odôvodnené.

⁵² Bližšie pozri str. 112 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2024; str. 86 - 90 Správy o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023.

Účelové tvrdenia
správnych orgánov

Neúmerné predĺžovanie hospitalizácie bolo spôsobené **nemožnosťou umiestniť pacientku** do vhodného zariadenia sociálnych služieb, hoci jej zdravotný stav a sociálna situácia si takúto službu vyžadujú.

Správne orgány napriek stanovisku poskytovateľa zdravotnej starostlivosti vyhodnotili dotknutú osobu ako **nespôsobilú na prijímanie sociálnej služby**, a to aj napriek tomu, že sami uviedli, že formálne spĺňa požadovaný stupeň odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby. Odvolací orgán svoje rozhodnutie oprel o obavy z možného budúceho správania pacientky a o všeobecný záujem na ochrane spoločnosti.

Argumentáciu odvolacieho orgánu som vyhodnotil ako prekračujúcu rámec oprávnenej správnej úvahy. Navyše, odvolací orgán pri svojom hodnotení vychádzal najmä z lekárskeho správ z rokov 2020 a 2021 napriek tomu, že novšia zdravotná dokumentácia a rozhodnutie súdu potvrdzovali stabilizovaný stav pacientky a postačujúcu ambulantnú formu ochranného liečenia.

Ako mimoriadne problematické som vyhodnotil aj to, že **správne orgány účelovo pracovali s tvrdením o nesúhlase** dotknutej osoby s umiestnením do zariadenia. Dotknutá osoba bola súdom obmedzená v spôsobilosti na právne úkony práve v otázkach súvisiacich s poskytovaním zdravotnej a sociálnej starostlivosti a z vyjadrení ošetrovujúcich lekárov a opatrovníka vyplynulo, že bola priebežne oboznamovaná s plánom prechodu do sociálnej starostlivosti, ktorý prijala.

Dlhodobé zotrvávanie dotknutej osoby v zdravotníckom zariadení predstavuje neprimeraný zásah do jej základných práv. V posudzovanom prípade som preto okresnému úradu navrhol opätovne rozhodnúť v súlade s relevantnou právnou úpravou a so skutočným stavom vecí. Keďže sa okresný úrad nestotožnil s návrhom opatrení, obrátil som sa na príslušnú prokuratúru, ktorá podala voči rozhodnutiu protest.

Nezávislý spôsob života v zariadení sociálnych služieb

V inom podnete zas klient zariadenia sociálnych služieb zriadeného samosprávnym krajom namietal dlhodobú izoláciu prijímateľov sociálnych služieb a obmedzenia ich pohybu v zariadení a mimo neho. Podávateľ poukazoval na trvalé uzamykanie zariadenia, obmedzené možnosti voľného pohybu a faktickú nemožnosť samostatne vybavovať základné záležitosti mimo zariadenia.

Samosprávny kraj jeho podanie posúdil len ako žiadosť o vysvetlenie a nevyhodnotil ho ako podnet na kontrolu zariadenia. Uspokojil sa

Pochybenia
samosprávneho
kraja

s informáciami poskytovateľa sociálnych služieb, podľa ktorých obmedzenia vyplývali z trvania mimoriadnej situácie a z potreby ochrany prijímateľov sociálnych služieb. Tieto tvrdenia sa však ukázali ako neúplné a nepravdivé.

Inšpekcia v sociálnych veciach MPSVR SR pri následnom dozore potvrdila, že zariadenie bolo permanentne uzamknuté a pohyb prijímateľov sociálnych služieb bol zásadne závislý od personálu. Inšpekcia v sociálnych veciach zároveň konštatovala porušenia povinností poskytovateľa sociálnych služieb a nedodržiavanie štandardov kvality.

Po preskúmaní veci som dospel k záveru, že samosprávny kraj zanedbal výkon svojej kontrolnej pôsobnosti. Nečinnosťou pri preverovaní závažných tvrdení o dlhodobom obmedzovaní prijímateľov sociálnych služieb porušil základné právo podávateľa na nezávislý spôsob života a zapojenie do spoločnosti podľa čl. 19 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Keďže Inšpekcia v sociálnych veciach realizovala opatrenia na nápravu zistených nedostatkov vo vzťahu k zariadeniu sociálnych služieb, ďalšie opatrenia smerujúce voči samosprávnemu kraju som nenavrhol.

Komunikácia s Inšpekciou v sociálnych veciach

V predchádzajúcich odsekoch som spomenul Inšpekciu v sociálnych veciach, ktorá bola zriadená od 01.11.2022 zákonom o inšpekcii v sociálnych veciach. Ide o organizačný útvar MPSVR SR, ktorý vykonáva, okrem iného, dozor nielen nad zabezpečením poskytovania sociálnych služieb, ale aj nad kvalitou ich poskytovania, pričom osobitosťou Inšpekcie v sociálnych veciach je najmä rôznorodá povaha dozorovaných subjektov, a to tak v oblasti sociálnych služieb, pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ako aj pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V rámci svojej činnosti **udržiavam** s Inšpekciou v sociálnych službách **kontakt**, pričom v niekoľkých podnetoch som sa na ňu v uplynulom roku aj obracal. Veľká časť prijatých podnetov v uplynulom roku sa totiž týkala žiadostí o preskúmanie kvality poskytovania sociálnych služieb konkrétnymi zariadeniami. Poskytovatelia sociálnych služieb však nie sú nositeľmi verejnej moci, taktiež zmluva o poskytovaní sociálnych služieb má súkromnoprávnu povahu, preto z hľadiska svojej pôsobnosti do tohto **vzťahu nemôžem zasahovať**. Podávateľov, ktorí namietajú kvalitu poskytovania sociálnych služieb v zariadeniach preto odkazujem práve na Inšpekciu v sociálnych

veciach. V prípade anonymných podnetov, v ktorých nemám možnosť podávateľa poučiť o správnom postupe, zasielam Inšpekcii v sociálnych veciach oznámenie o podnete na prípadné využitie jej zákonných kompetencií.

V jednom z takýchto anonymných podnetov ma Inšpekcia v sociálnych veciach spätne informovala zaslaním protokolu o výsledku dozoru o tom, že v konkrétnom zariadení boli zistené také nedostatky, ktoré viedli až k podaniu návrhu na výmaz z registra poskytovateľov sociálnych služieb. V ďalšej komunikácii s príslušným samosprávnym krajom som však bol informovaný, že k výmazu tohto zariadenia nedošlo, keďže sa všetky nedostatky opísané v protokole o výsledku dozoru podarilo odstrániť.

Namietané zbytočné prietahy v konaní Inšpekcie v sociálnych veciach

Nedostatok zamestnancov inšpekcie spôsobuje prietahy

Pri zriadení Inšpekcie v sociálnych veciach existovali jasné očakávania – dohliadať na dodržiavanie osobitných predpisov v oblasti sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a v oblasti kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a prostredníctvom toho zlepšiť ochranu zraniteľných osôb. Budovanie dostatočných odborných a personálnych kapacít, ako aj rozvíjanie odbornosti inšpektorov, je však dlhodobý proces. Vysoký dopyt po inšpekčnej činnosti môže navyše viesť k dlhším lehotám na preverenie každého jednotlivého prípadu. Personálna poddimenzovanosť inšpekcie v pomere k počtu kontrolovaných subjektov a podnetov môže, podobne ako v prípade iných štátnych inštitúcií, viesť k spomaleniu procesov, a to až do tej miery, že vyvolá nárast sťažností a podnetov týkajúcich sa (zbytočných) prietahov. Prvé takéto signály som už zaznamenal, pričom moje poznatky neplynú len z podnetov, ale aj z vlastnej činnosti, kedy s Inšpekcii v sociálnych veciach prichádzam do kontaktu v rámci súčinnosti. Výnimkou nie sú prípady, v ktorých medzi mojím podnetom na vykonanie inšpekcie (napr. v zariadení sociálnych služieb z dôvodu údajného zlého zaobchádzania) a vykonaním inšpekcie **uplynie viac ako rok**. Keďže zákon lehotu na vykonanie dozoru orgánmi inšpekcie neurčuje, môžem takéto prípady adresovať len **odkazom na zásady dobrej správnej praxe**.

Hoci som doposiaľ zaznamenal prípady prietahov v konaní inšpekcie len v jednotkách prípadov, prikladám mojim zisteniam váhu, pretože v celkovom počte prípadov týkajúcich sa Inšpekcie v sociálnych veciach tvoria tieto prípady drvivú väčšinu. Uvedený vývoj budem preto aj v ďalšom období sledovať a v prípade, ak sa negatívny trend potvrdí v dlhšom časovom horizonte a na väčšom počte prípadov,

predstavím svoje systematizované poznatky v nasledujúcej výročnej správe.

Zapojenie sa do pripomienkového konania v oblasti sociálnych služieb

Rok 2025 priniesol v oblasti legislatívy týkajúcej sa sociálnych služieb viacero noviniek. Dňom 01.09.2025 nadobudol účinnosť zákon o integrovanej posudkovej činnosti, ktorý zaviedol nový spôsob posudzovania zdravotného stavu na účely peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia či sociálnych služieb. Okrem toho sa v minulom roku spustili práce na reforme financovania sociálnych služieb, súčasťou ktorej je aj vznik novej dávky – príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby – ktorá má nahradiť a zlúčiť viacero doterajších dávok do jednej dávky, vrátane peňažného príspevku na opatrovanie.

Zásadné
pripomienky

V októbri 2025 som sa popri preskúvaní podnetov zapojil aj do medzirezortného pripomienkového konania práve k zákonu o príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Moje zásadné pripomienky sa týkali viacerých oblastí.

V časti návrhu zákona o príspevku na pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby som pripomienkoval úpravu podmienok a výšky preddavku s cieľom zabezpečiť dostupnosť formálnej starostlivosti osobám s nízkym príjmom bez ich neúmerného finančného zaťaženia. V rámci navrhovaných zmien zákona o sociálnych službách som navrhol najmä **doplnenie dočasného financovania sociálnej starostlivosti v hospicioch** a domoch ošetrovateľskej starostlivosti a zavedenie kompenzačného mechanizmu platobnej neschopnosti osôb s nízkym príjmom pri poskytovaní sociálnych služieb a zachovanie podpory poskytovateľov ambulantných sociálnych služieb.

Zdravotná starostlivosť

V kalendárnom roku 2025 zanechala **pomerne silný ohlas moja činnosť v oblasti zdravotnej starostlivosti**, a to napriek tomu, že ide o oblasť, v ktorej mám limitovanú pôsobnosť. Je to determinované jednak tým, že právo na ochranu zdravia, ktoré garantuje čl. 40 Ústavy patrí do skupiny tzv. druhogeneračných práv, v ktorých štát disponuje širšou mierou voľnej úvahy, a súčasne aj tým, že vzťahy medzi pacientmi a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti sú súkromnoprávne, a teda spadajúce mimo rámec mojej pôsobnosti.

Ústavným ukotvením práva na ochranu zdravia však štát prijal záväzok byť garantom tohto základného práva, a to v určitých minimálnych medziach. Nemožno tiež opomenúť, že je to práve štát, ktorý v rámci normotvornej činnosti reguluje pravidlá, určuje štandardy poskytovania zdravotnej starostlivosti, disponuje povolovacími oprávneniami, zabezpečuje dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a v neposlednom rade zodpovedá za dostupnosť tohto základného práva čo najširšiemu okruhu adresátov.

Prieskum
poplatkov
v zdravotníctve

Práve v súvislosti s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti úzko súvisí prieskum, ktorý som ohlásil začiatkom posledného štvrtého kalendárneho roka 2025. Ide o prieskum zameraný na systém poplatkov v slovenskom zdravotníctve. Z podnetovej činnosti mi totiž boli známe prípady **reálnej nedostupnosti niektorých zdravotných výkonov**, ktoré majú byť plne uhrádzané zo zdravotného poistenia.⁵³ Okrem toho som evidoval aj niekoľko prípadov, keď poskytovatelia zdravotnej starostlivosti boli pri tvorbe cenníkov mimoriadne kreatívni. Súčasne som z podnetovej činnosti nadobúdala dojem, že dozor nad touto oblasťou nefunguje dostatočne efektívne.

Cieľom prieskumu má byť zverejnenie záverov a odporúčaní, ktoré majú zvýšiť právnu istotu a ochranu pacientov, presadiť zrozumiteľnosť a spravodlivosť v oblasti poplatkov, posilniť dohliadacie mechanizmy a koordináciu medzi inštitúciami, ako aj podnietiť verejnú diskusiu a politickú reakciu.⁵⁴

Okrem tohto prieskumu, ktorý v čase prípravy tejto správy o činnosti stále prebieha, som v oblasti zdravotnej starostlivosti aj v uplynulom kalendárnom roku nadviazal na svoju činnosť v rokoch 2023 a 2024 a naďalej sa venoval rozhodovaniu zdravotných poisťovní o úhrade liekov v osobitných prípadoch (tzv. „výnimkové lieky“). Vychádzajúc

⁵³ V tejto súvislosti som verejnosť upovedomil o právach poistencov verejného zdravotného poistenia: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/07/Tlacova-sprava-VOP-09.-07.-2025.pdf>; <https://vop.gov.sk/rontgenove-snimky-u-zubara/>; <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/07/Tlacova-sprava-VOP-23.-07.-2025.pdf>.

⁵⁴ O začatí prieskumu z vlastnej iniciatívy som verejnosť upovedomil v októbri 2025: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/10/Tlacova-sprava-VOP-14.-10.-2025-1.pdf>.

z podnetov podávateľov a na základe dôkladnej právnej analýzy som sa rozhodol v máji 2025 využiť svoje oprávnenie iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na Ústavnom súde. Svojím návrhom som napadol ustanovenia zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov práve v oblasti týkajúcej sa úhrady liekov na výnimku.⁵⁵

Krátko po podaní návrhu som v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave zvolal **stretnutie za okrúhlym stolom**, ktorého sa zúčastnili zástupcovia relevantných rezortov vlády, všetkých troch zdravotných poisťovní, Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, GP SR, Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, patientských organizácií a ďalší prizvaní odborníci. Cieľom tohto stretnutia bolo otvoriť diskusiu o legislatívnej úprave, ktorá by zohľadnila nielen očakávania odbornej verejnosti a fiškálne možnosti systému verejného zdravotného poistenia, ale do centra pozornosti by kládla pacienta, rešpektujúc jeho základné práva.⁵⁶

Dostupnosť zdravotnej starostlivosti v prípade úhrady liekov na výnimku

Do skupiny podnetov, z ktorých vyplývali poznatky o praktických dopadoch plynúcich z implementácie liekovej politiky štátu na prístup k (bezplatnej) zdravotnej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia, patril aj podnet občianskeho združenia, ktoré združuje rodičov detí trpiacich na ochorenie achondroplázia. Ochorenie invalidizuje detských pacientov už v nízkom veku, a to napriek tomu, že tento stav je včas poskytnutou liečbou odvrátiteľný, navyše za cenu menších spoločenských a ekonomických nákladov než aké v sebe nesie celoživotná sanácia pridružených zdravotných komplikácií sprevádzajúcich toto ochorenie. Celosvetovo jediný liek na liečbu achondroplázie VOXZOGO® bol zaregistrovaný Európskou liekovou agentúrou dňa 26.08.2021. V čase podania podnetu však liek stále nefiguroval na zozname kategorizovaných liekov v Slovenskej republike. Liečba achondroplázie liekom VOXZOGO® (teda nielen zmierňovanie mnohopočetných prejavov ochorenia) v dôsledku toho nebola na Slovensku štandardne hrazená zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Občianske združenie poukazovalo najmä na pretrvávajúcu nečinnosť MZ SR, ktoré

⁵⁵ Začiatkom roka 2025 som informoval o mojom zámere podrobiť právnu úpravu úhrady liekov v osobitných prípadoch podrobnej analýze: <https://vop.gov.sk/lieky-na-vynimku/>; následne som absolvoval niekoľko stretnutí so zástupcami dotknutých orgánov verejnej moci a ďalšími odborníkmi: <https://vop.gov.sk/spajame-odborne-kapacity-v-snahe-zefektivnit-pristup-k-pravnej-ochrane-zdravia/>; <https://vop.gov.sk/stretnutie-s-vedenim-rezortu-zdravotnictva-k-aktualnym-ludskopravnym-otazkam/>; <https://vop.gov.sk/skusenosti-z-tvorby-zakona-o-uhradach-liekov/>; <https://vop.gov.sk/so-sudkynami-a-sudcami-spravneho-sudu-o-pravach-pacientov-prietahoch-v-konaniach-a-spolupraci-pre-ochranu-ludskych-prav/>; <https://vop.gov.sk/s-predsedom-vlady-sr-o-liekoch-na-vynimku/>; <https://vop.gov.sk/spolupraca-s-generalnou-prokuraturoou-v-oblasti-ochrany-ludskych-prav/>; o výsledkoch analýzy som informoval verejnosť prostredníctvom médií: <https://vop.gov.sk/pre-tv-markiza-o-liekoch-na-vynimku/>, <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/05/Tlacova-sprava-VOP-15.-05.-2025.pdf>; ako aj v rámci aktívnej účasti na odborných konferenciách: <https://vop.gov.sk/k-liekom-na-vynimku/>.

⁵⁶ Výnimkové lieky v centre pozornosti: <https://vop.gov.sk/vynimkove-lieky-v-centre-pozornosti/>.

Právo na výhody
vedeckého pokroku

v nadväznosti na udelenie povolenia na uvedenie lieku VOXZOGO® na trh v rámci celej Európskej únie neprijalo žiadne nadväzujúce kroky v snahe zabezpečiť dostupnosť tohto lieku pre slovenských pacientov. Na potrebu konať so značnou mierou urgentnosti pritom poukazovalo špecifikum uvedenej technológie, ktoré spočíva v časovej obmedzenosti jej účinku. Ten sa viaže výlučne na obdobie rastu dieťaťa, v ktorom ešte nedošlo k uzavretiu epifýz, teda približne do obdobia puberty.

Pri preskúmaní podnetu občianskeho združenia som vychádzal z premisy, že v dynamicky sa meniacom prostredí vývoja liekov možno účinnú obsluhu verejného záujmu dosiahnuť len vtedy, ak je systém tejto obsluhy dostatočne flexibilný a prispôsobivý. Pre regulačné orgány štátu to predstavuje **záväzok progresívne rozširovať štandardne poskytovanú zdravotnú starostlivosť** a zahŕňať do nej aj také (inovatívne a finančne nákladné) technológie, ktoré sú z povahy veci raritné, napr. lieky na ojedinelé ochorenia. Napĺňajú tým, okrem iného, právo na výhody vedeckého pokroku, garancie ktorého vyplývajú z článku 15 ods. 1 písm. b) Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. **Právo na výhody vedeckého pokroku** je ľudským právom s vlastnou hodnotou, ale má aj inštrumentálnu hodnotu, pretože predstavuje základný nástroj na realizáciu iných ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv, medzi nimi i práva na zdravie.⁵⁷

Výbor OSN pre práva dieťaťa vo svojom všeobecnom komentári č. 15 vyzýva štáty, aby zabezpečili, aby boli najlepšie záujmy detí v centre všetkých rozhodnutí, ktoré majú vplyv na ich zdravie a vývoj, vrátane vyčlenenia prostriedkov a vypracovania a implementácie politik a intervencií, ktoré majú vplyv na základné determinanty ich zdravia. **Najlepšie záujmy dieťaťa by mali byť zohľadnené (napríklad) pri výbere možností liečby, pričom by mali mať prednosť pred ekonomickými faktormi, pokiaľ je to možné.** Podľa Výboru OSN pre práva dieťaťa, „tak ako sa nové osvedčené technológie v oblasti zdravia detí, vrátane liekov, pomôcok a opatrení, stávajú dostupnými, štáty by ich mali zavádzať do svojich politik a služieb (...) súkromný sektor, do ktorého patria podniky a neziskové organizácie, ktoré pôsobia v oblasti verejného zdravia, zohrávajú stále významnejšiu úlohu vo vývoji a ďalšom zlepšovaní technológií, liekov, pomôcok a zariadení, opatrení a procesov, ktoré významným spôsobom prispievajú k zlepšovaniu zdravotného stavu detí. Štáty by mali zabezpečiť, aby výhody, ktoré z toho plynú, **boli dostupné všetkým deťom, ktoré ich potrebujú.**“

⁵⁷ Tlačová správa zo dňa 28.11.2025; Deti s achondropláziou sa dočkali kategorizovaného lieku: <https://vop.gov.sk/deti-s-achondroplaziou-sa-dockali-kategorizovaneho-lieku-vo-vztahu-k-pravu-na-zdravie-je-dolezita-aj-zodpovednost-farmaceutickych-spolocnosti/>.

Povinnosti farmaceutických spoločností v oblasti ľudských práv v súvislosti s prístupom k liekom

Výbor OSN pre práva dieťaťa tiež vyzýva farmaceutické spoločnosti, aby prijali opatrenia na **zlepšenie dostupnosti liekov pre deti**, v rámci ktorých by mali venovať osobitnú pozornosť Usmerneniam v oblasti ľudských práv pre farmaceutické spoločnosti o prístupe k liekom (príloha č. 1 správy Osobitného spravodajcu o práve na zdravie, 11.08.2008, A/63/263). Podľa týchto usmernení farmaceutické spoločnosti rôznymi spôsobmi prispievajú k realizácii práva na najvyšší dosiahnuteľný štandard zdravia, napríklad poskytovaním dôležitých informácií jednotlivcom a komunitám o otázkach verejného zdravia. Zlepšenie prístupu k liekom má však ústredné miesto v spoločenskom poslaní farmaceutických spoločností. Z tohto dôvodu sa tieto nevyčerpávajúce, vzájomne prepojené usmernenia zameriavajú na povinnosti farmaceutických spoločností v oblasti ľudských práv v súvislosti s prístupom k liekom. Podľa usmernenia č. 5 „Pri formulovaní a realizácii svojich stratégií, politik, programov, projektov a činností, ktoré sa týkajú prístupu k liekom, by spoločnosť mala venovať osobitnú pozornosť potrebám znevýhodnených jednotlivcov, komunít a populácie, ako sú deti, starší ľudia a ľudia žijúci v chudobe. Spoločnosť by mala venovať osobitnú pozornosť aj tým najchudobnejším na všetkých trhoch, ako aj otázkam súvisiacim s pohlavím.“

Hoci nejde o záväzný prameň práva, vychádzal som aj z „**Hlavných zásad podnikania a ľudských práv**“ (**Guiding Principles on Business and Human Rights**), ktoré predstavujú (z hľadiska všeobecnej medzinárodnej akceptácie) doposiaľ najvýznamnejšiu deklaráciu pre oblasť zodpovednosti podnikov v oblasti ľudských práv. V súlade s Hlavnými zásadami podnikania a ľudských práv musia farmaceutické spoločnosti pri vykonávaní svojho podnikania rešpektovať ľudské práva. Musia sa vyhýbať porušovaniu ľudských práv iných a mali by podniknúť kroky na riešenie všetkých negatívnych vplyvov na ľudské práva, ktoré vyplývajú z ich konania. Táto zodpovednosť zahŕňa vykonávanie primeranej povinnej starostlivosti v oblasti ľudských práv s cieľom identifikovať, predchádzať, zmierňovať a riešiť akékoľvek riziko alebo skutočný vplyv ich činností a postupov na ľudské práva.

Držiteľ registrácie lieku VOXZOGO® je z dôvodu svojej jedinečnej technológie, ku ktorej doposiaľ nebol ukončený vývoj iných alternatív, v monopolnom postavení, čo mu dáva silnú mieru kontroly nad uvedenou zdravotnou technológiou. **Farmaceutické firmy navyše nie sú povinné uvádzať liek na trh vo všetkých členských štátoch Európskej únie**; je vecou ich obchodnej stratégie, v ktorom zo štátov sa rozhodnú svoju technológiu zaviesť. Na toto rozhodnutie môžu vplývať rôzne faktory (napr. vnútroštátne politiky cenotvorby a úhrad, počet obyvateľov, organizácia systémov zdravotnej starostlivosti či vnútroštátne administratívne postupy a mnohé iné).

Zameranie
na činnosť
MZ SR

V súvislosti s preskúmaním podnetu občianskeho združenia som sa preto v komunikácii s MZ SR zaujímal o to, akými nástrojmi (vo všeobecnosti) odstraňuje rezort zdravotníctva **nerovnosti v prístupe k inovatívnym liekom** a akými nástrojmi rezort zdravotníctva, ako nositeľ verejnej moci, vyvažuje monopolné postavenie farmaceutických spoločností. Táto súvislosť mala význam v kontexte podmienky, podľa ktorej môže konanie o zaradení lieku do zoznamu kategorizovaných liekov a úradnom určení ceny lieku (kategorizačné konanie) MZ SR začať len na základe žiadosti držiteľa registrácie lieku.

Štát sa svojej
povinnosti chrániť
zdravie a život
nemôže účinne
zbaviť odvolaním
sa na nečinnosť
tretích strán

Štát sa svojej povinnosti chrániť zdravie a život (každého) nemôže účinne zbaviť odvolaním sa na nečinnosť tretích strán, pokiaľ sám zostáva nečinný a nevytvára podmienky na to, aby tretie strany nebránili svojou nečinnosťou v užívaní týchto práv.

Z mojej následnej komunikácie s rezortom zdravotníctva vyplývalo, že (v rozpore s tým, ako sa situácia javila podávateľovi podnetu), **v období po 26.08.2021 nezostávalo MZ SR nečinné a iniciovalo komunikáciu s držiteľom registrácie ohľadom** predloženia žiadosti o zaradenie lieku VOXZOGO® do zoznamu kategorizovaných liekov s cieľom sprístupniť liečbu pre deti s achondropláziou v rámci systému verejného zdravotného poistenia. Do rokovania s držiteľom registrácie vstúpilo MZ SR aj prostredníctvom zdravotnej poisťovne, ktorej je výlučným akcionárom (Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.). Súčasne na systémovej úrovni pripravilo novelu zákona o podmienkach úhrady liekov, ktorou upravilo postupy pri vstupe inovatívnych liekov do zoznamu kategorizovaných liekov zefektívnením procesu uzatvárania zmlúv o podmienkach úhrady lieku a rozšírením možností, kedy zmluvu o podmienkach úhrady lieku je možné uzatvoriť.

Zdlhavosť
kategorizačných
procesov ako
bariéra v prístupe
k zdravotnej
starostlivosti

Efekt týchto krokov sa prejavil až s odstupom času, kedy v júli 2024 držiteľ registrácie požiadal o zaradenie lieku do zoznamu kategorizovaných liekov a o úradné určenie ceny lieku. Dĺžka následného kategorizačného konania nebola, žiaľ, nijak výnimočná a je dôkazom pomalosti procesov pri zaraďovaní liekov do zoznamu kategorizovaných liekov. Minister zdravotníctva podpísal zmluvu o podmienkach úhrady lieku dňa 29.07.2025⁵⁸ a potom, ako bola táto posúdená Kategorizačnou komisiou s kladným odporúčacím stanoviskom, bol liek na ochorenie achondroplázia s účinnosťou od 01.12.2025 zaradený do zoznamu kategorizovaných liekov.⁵⁹

⁵⁸ Už v priebehu tohto procesu som predmetný krok verejne uvítal. Víтам kroky k dostupnosti lieku na achondropláziu a zdôrazňujem dôležitosť transparentných postupov zdravotných poisťovní: <https://vop.gov.sk/vitam-kroky-k-dostupnosti-lieku-na-achondroplaziu-a-zdoraznujem-dolezitost-transparentnych-postupov-zdravotnych-poistovni/>.

⁵⁹ Deti s achondropláziou sa dočkali kategorizovaného lieku. Vo vzťahu k právu na zdravie je dôležitá aj zodpovednosť farmaceutických spoločností: <https://vop.gov.sk/deti-s-achondroplaziou-sa-dockali-kategorizovaneho-lieku-vo-vztahu-k-pravu-na-zdravie-je-dolezita-aj-zodpovednost-farmaceutickych-spolocnosti/>.

	<p>Došlo tým k efektívnej náprave vo vzťahu k zabezpečeniu prístupu k zdravotnej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia pre deti trpiace ochorením achondroplázia.</p> <p>Odhládnuť od doby, ktorá podaniu žiadosti o zaradenie lieku do zoznamu kategorizovaných liekov predchádzala, trval samotný proces posudzovania a zaradenia lieku do zoznamu kategorizovaných liekov (kategorizačné konanie) rok a pol. V období, v ktorom liek nebol do zoznamu kategorizovaných liekov zaradený, sa mohli detskí pacienti s ochorením achondroplázia uchádzať o čiastočnú úhradu lieku na náklady verejného zdravotného poistenia postupom, ktorý sa u verejnosti ustálil pod označením „liek na výnimku“.</p>
<p>Nedostatky právnej úpravy neodstránila ani novela</p>	<p>Moje poznanie vecí, o ktorom som podrobnejšie informoval v ostatných dvoch výročných správach, však svedčilo o nepredvídateľnom a netransparentnom postupe zdravotných poisťovní pri schvaľovaní úhrady lieku týmto postupom. Nápravu nepriniesla ani spomínaná novela zákona o podmienkach úhrady liekov, ktorá síce vniesla do procesu rozhodovania jasnejšie pravidlá (zaviedla lehoty na rozhodnutie, dvojinštančnosť v rozhodovaní o úhrade lieku, rozšírila dohľadové oprávnenie Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou), na druhej strane však bez výslovného zákonného zmocnenia a nastavenia minimálnych rámcov prenechala rozhodovanie o kritériách úhrady na voľnej úvahe zdravotných poisťovní. Sledujúc fiškálne záujmy zároveň systém doplnila o tvrdý výdavkový strop, uplatnenie ktorého viedlo v praxi k nerovnakému prístupu pacientov k hradenej zdravotnej starostlivosti v priebehu roka.</p>
<p>Judicializácia zdravia ako nežiadúci fenomén</p>	<p>Početné protesty prokurátorov a zrušujúce rozsudky správnych súdov svedčili o širšom systémovom probléme, ktorý táto právna úprava (hoci aj nezamýšľane) vytvorila. Nahrádzanie výkonnej a zákonodarnej moci mocou súdnou (judicializácia zdravia) však nepovažujem za želateľný fenomén, zvlášť ak sa jeho efekty spojené s rozhodnutím v individuálnej veci môžu prejaviť systémovo, s presahom do udržateľnosti celého systému zdravotnej starostlivosti.</p>
<p>Proces schvaľovania úhrady liekov na výnimku – priorita roka</p>	<p>Potreba systémového riešenia problematiky schvaľovania úhrady liekov na výnimku sa tak stala v roku 2025 jednou z mojich kľúčových priorít. Moja pozornosť sa hneď v úvode roka zamerala na činnosť regulátora (MZ SR) a na jeho zámery týkajúce sa tých ustanovení zákona o podmienkach úhrady liekov, vo vzťahu ku ktorým prax signalizovala zásadné nerovnováhy.⁶⁰ Hoci rezort komunikoval ochotu venovať liekovej politike zvýšenú pozornosť, šírka témy nedávala</p>

⁶⁰ Stretnutie s vedením rezortu ministerstva zdravotníctva dňa 20.01.2025: <https://vop.gov.sk/stretnutie-s-vedenim-rezortu-zdravotnictva-k-aktualnym-ludskopravnym-otazkam/>.

záruku urýchleného riešenia jej parciálnej časti (úpravy mechanizmu úhrady lieku na výnimku) a nezodpovedala vážnosti zistených a hroziacich zásahov do základných práv veľkej skupiny pacientov – poistencov verejného zdravotného poistenia.

Stretnutie za okrúhlym stolom k téme úhrady liekov na výnimku a návrh na začatie konania vo veci súladu právnych predpisov

V snahe zdynamizovať proces nápravy som preto v máji 2025 (v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave) zorganizoval stretnutie za okrúhlym stolom, na ktoré som prizval všetkých aktérov vstupujúcich do cesty pacienta uchádzajúceho sa o úhradu lieku na výnimku (regulátor liekovej politiky – MZ SR, MF SR, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, Národný inštitút pre hodnotu a technológie v zdravotníctve, zdravotné poisťovne, patientske organizácie, orgány právnej ochrany a dohľadu – Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, prokuratúra a MS SR, ľudskoprávne inštitúcie – Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím). **Podkladom pre diskusiu účastníkov stretnutia za okrúhlym stolom bol môj návrh na vyslovenie nesúladu** vybraných ustanovení zákona o podmienkach úhrady liekov, s ktorým som sa krátko predtým obrátil na Ústavný súd.⁶¹ **Ústavný súd prijal moje podanie v celom rozsahu na ďalšie konanie** a spojil ho do spoločného konania s návrhom Správneho súdu v Bratislave z augusta 2024.⁶²

K potrebe urýchleného zjednania nápravy sa v krátkom čase vyjadril aj predseda vlády, ktorý ma v tejto súvislosti osobne prijal⁶³ a nezávisle od aktivity rezortu zdravotníctva podporil prípravu poslaneckého návrhu reflektujúceho na výhrady formulované v mojom návrhu adresovanom Ústavnému súdu.⁶⁴ Aj v období nadväzujúcom na podanie návrhu na vyslovenie nesúladu niektorých ustanovení zákona o podmienkach úhrady liekov na výnimku som pokračoval v osobných stretnutiach s odborníkmi⁶⁵ ako

⁶¹ Tlačová správa VOP z 15.05.2025: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/05/Tlacova-sprava-VOP-15-05-2025.pdf>.

⁶² Tlačová správa Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28.05.2025: <https://www.ustavnysud.sk/docDownload/1c8d7ab2-a567-0346-ffaf-317197f212a3>

⁶³ Stretnutie s predsedom vlády Slovenskej republiky dňa 20.05.2025: <https://vop.gov.sk/s-predsedom-vlady-sr-o-liekoch-na-vynimku/>

⁶⁴ Návrh poslancov NR SR Marcely ČAVOJOVEJ, Zuzany MATEJČKOVEJ a Vladimíra BALÁŽA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (parlamentná tlač 975).

⁶⁵ Stretnutie so zástupcami GP SR dňa 29.05.2025: <https://vop.gov.sk/spolupraca-s-generalnou-prokuraturoou-v-oblasti-ochrany-ludskych-prav/>; stretnutie s poslancami NR SR dňa 03.06.2025: <https://vop.gov.sk/prava-pacientov-v-centre-pozornosti/>; a dňa 19.08.2025: <https://vop.gov.sk/stretnutie-s-poslankynami-nr-sr-o-rozsahu-a-podmienkach-uh rady-liekov/>; konferencia VIZIONÁRI dňa 07.07.2025: <https://vop.gov.sk/k-liekom-na-vynimku/>.

i s pacientami⁶⁶ a ich zástupcami, a svojimi podnetmi som prispel aj v počiatočných fázach legislatívneho procesu.⁶⁷ Z tohto procesu na konci roka 2025 vzišlo paragrafové znenie novely zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov. Keďže znenie návrhu novely nereflektovalo viaceré moje podnety, MZ SR som zaslal k ich legislatívnemu zámeru viaceré pripomienky.⁶⁸

Vzhľadom na to, že moje podanie na Ústavný súd konštatuje aj možné porušenie Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, o tomto mojom kroku som v rámci pre-session fázy monitorovacieho cyklu informoval v novembri 2025 aj **Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva** prostredníctvom **Alternatívnej správy**.⁶⁹

Je nepochybné, že európske štáty čelia rastúcemu nesúladu medzi tým, čo medicína dokáže ponúknuť a tým, čo si verejné systémy zdravotného poistenia môžu dovoliť uhrádzať. Vzrastajúce ceny inovatívnych liekov kladú významnú záťaž na verejné rozpočty a vyvolávajú etické a právne otázky týkajúce sa rovnosti v prístupe k zdravotnej starostlivosti. Tieto okolnosti ma viedli k **zapojeniu sa do európskej siete ENLIGHT s ponukou projektu**, ktorého cieľom je reflektovať na tento napätý vzťah medzi právom na zdravie, požiadavkami rovnosti a reálnymi možnosťami verejných rozpočtov (s dôrazom na krajiny s rozdielnou hospodárskou výkonnosťou) v podmienkach demografického starnutia a rastúcich výdavkov na zdravotnú starostlivosť. Cieľom projektu je vytvoriť interdisciplinárnu platformu výskumu a výmeny dobrej praxe v oblasti zabezpečenia dostupnosti inovatívnych liekov v rámci systémov zdravotného poistenia.

Zásadnou otázkou, ktorú môže projekt adresovať, sú možné variácie prístupov, prostredníctvom ktorých vedia štáty zabezpečiť spravodlivý, transparentný a udržateľný prístup k inovatívnym liekom v systémoch zdravotného poistenia. Projekt má potenciál prepojiť oblasti práva, medicíny, verejnej politiky, bioetiky a zdravotnej ekonomie, s cieľom identifikovať osvedčené prístupy, zdieľať skúsenosti medzi štátmi a navrhnúť praktické riešenia, ktoré budú rešpektovať európske štandardy rovnosti a ľudských práv, no zároveň zohľadnia hospodársku realitu jednotlivých krajín a etickú ospravedliteľnosť rozhodovacích procesov. Zároveň môže projekt

⁶⁶ Pacienti v tieni byrokracie zo dňa 02.09.2025: <https://vop.gov.sk/pacienti-v-tieni-byrokracie/> a Právo na liečbu nesmie byť otázkou šťastia či zbierky zo dňa 07.10.2025: <https://vop.gov.sk/pravo-na-liecbu-nesmie-byt-otazkou-stastia-ci-zbierky/>.

⁶⁷ List ministrom zdravotníctva zo dňa 14.07.2025, č. z.11851/2025 k [PI/2025/152](https://vop.gov.sk/PI/2025/152) a k [PI/2025/153](https://vop.gov.sk/PI/2025/153).

⁶⁸ Konkrétne znenie pripomienok dostupné na: <https://vop.gov.sk/report/mpk-zakon-o-rozsahu-a-podmienkach-uh rady-liekov/>. Súčasne som sa k tejto problematike vyjadril aj pre Slovenskú televíziu a rozhlas (Dostupné na: <https://vop.gov.sk/vyjadrenie-pre-stvr-k-liekovej-novele/>).

⁶⁹ Alternative Report of the Public Defender of Rights for the IV Review Cycle of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 79th Session (9 Feb 2026 - 6 Mar 2026), Slovakia: https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/12/Alternative_report_PDOR.pdf.

posilniť prepojenie akademického výskumu s reálnou tvorbou verejnej politiky v jednej z najcitlivejších oblastí – v prístupe k liečbe. V prípade prejavu záujmu o spoluprácu niektorej zo zapojených univerzít môže projekt ENLIGHT priniesť niekoľko konkrétnych a prakticky využiteľných výstupov, napr. komparatívnu analýzu prístupov v Európskej únii (preskúmanie právnych a etických rámcov posudzovania hodnoty liekov a princípov, ktorými sa riadi pridelenie zdrojov; preskúmanie legislatívnych a inštitucionálnych rámcov pre úhradu inovatívnych liekov v rôznych európskych krajinách so zreteľom na hospodársku výkonnosť, úroveň verejných výdavkov na zdravotníctvo a rozsah solidarity), tvorbu online nástroja pre simulovanie dopadu zavedenia konkrétnej inovatívnej liečby na verejné zdroje štátu (priame a nepriame náklady) pri rôznych úrovniach úhrady, alternatívne scenáre pri zavedení spolufinancovania alebo individuálnej výnimky, ale aj tradičnejšie výstupy, ako vzdelávací modul pre odborníkov v oblasti práva, zdravotníctva a bioetiky (napr. pre študentov medicíny a študentov práva, lekárov, právnikov), policy paper s odporúčaniami pre tvorcov politik a regulátorov zdravotného poistenia, či odborné podujatia.

Preskúmanie rozhodovania vo veci príspevku na ošetrovanie u nezmluvného poskytovateľa

Okrem systémovej činnosti v oblasti zdravotnej starostlivosti som sa, prirodzene, zaoberal aj individuálnymi podnetmi. Z nich možno spomenúť podnet podávateľky týkajúci sa rozhodnutia Všeobecnej zdravotnej poisťovne, a. s., ktorá zamietla jej žiadosť o poskytnutie príspevku na úhradu stomatologickej starostlivosti poskytnutej nezmluvným poskytovateľom. Podávateľka namietala najmä nejasnosť kritérií a nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia. Súčasne sa obrátila aj na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Podľa zákona o zdravotných poisťovniach sa zdravotná starostlivosť uhrádza na základe zmlúv o poskytovaní zdravotnej starostlivosti uzatvorených medzi zdravotnými poisťovňami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, a to v rozsahu ustanovenom zákonom o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia. Nad rámec tejto úhrady zákonodarca umožnil zdravotným poisťovňam poskytovať príspevok na úhradu zdravotnej starostlivosti poskytnutej nezmluvným poskytovateľom (t. j. poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ktorý nemá s poisťencovou zdravotnou poisťovňou uzatvorenú zmluvu). Zákonodarca dáva predmetným ustanovením zdravotnej poisťovni oprávnenie rozhodnúť sa, či bude takúto úhradu svojim poisťencom poskytovať. Ak však zdravotná poisťovňa rozhodne **túto nadštandardnú formu úhrady** zdravotnej starostlivosti poskytovať, v zmysle zákona je povinná určiť a zverejniť kritériá, ktoré musia byť

	splnené na jej schválenie. Rozhodnutie o žiadosti poistenca má aj v tomto prípade povahu individuálneho správneho aktu, ktorý musí byť preskúmateľný a riadne odôvodnený.
Porušenie základného práva zdravotnou poisťovňou	Zdravotná poisťovňa v predložennom písomnom stanovisku uviedla, že podávateľka nesplnila viacero podmienok, najmä predchádzajúci súhlas zdravotnej poisťovne s úhradou. Samotné rozhodnutie však neobsahovalo žiadne konkrétne úvahy, aplikáciu kritérií na daný prípad ani vysvetlenie, ktoré podmienky a akým spôsobom neboli splnené. Z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia zdravotnej poisťovne som v preskúmanom prípade konštatoval porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.
Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou zlyhal v ochrane pacienta	Podávateľka sa v tejto veci obrátila aj na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Vo vzťahu k nemu namietala jeho hodnotenie v tom zmysle, že zdravotná poisťovňa nie je povinná svoje rozhodnutie odôvodniť, pretože sa na jej rozhodnutie nevzťahuje Správny poriadok.
	Podnetom namietané konanie Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou som nevyhodnotil ako také zanedbanie dohľadovej pôsobnosti v oblasti zdravotného poistenia, ktoré by malo intenzitu porušenia základného práva na bezplatnú zdravotnú starostlivosť na základe verejného zdravotného poistenia podľa čl. 40 Ústavy. Hodnotil som ho však - v súlade s § 20 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv - ako porušenie povinnosti ustanovenej zákonom . V rámci preskúmania podnetu som totiž zistil, že Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou v posudzovanom prípade neposúdil právnu úpravu týkajúcu sa príspevku na úhradu zdravotnej starostlivosti u nezmluvného poskytovateľa v súlade s ústavnými princípmi a s princípmi dobrej správnej praxe keď vyhodnotil, že zdravotná poisťovňa nie je povinná svoje rozhodnutie odôvodniť.
Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou nevyložil povinnosti ústavnokonformne	Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou som pripomenul, že zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s Ústavou.
Opatrenia pre zdravotnú poisťovňu	Zdravotnej poisťovni som navrhol prijať opatrenia, ktoré zabezpečia rešpektovanie základných zásad správneho konania a princípov dobrej verejnej správy pri posudzovaní obdobných žiadostí poistencov v budúcnosti.

Právo na súkromný a rodinný život

Zmena Ústavy

V roku 2025 som sa aktívne zapojil do diskusie o vládnom návrhu novely Ústavy, najmä v tej časti, ktorá zavádzala ústavnú prioritu „národnej identity“ pri uplatňovaní medzinárodných zmlúv a práva Európskej únie v oblastiach, ako sú ochrana života, súkromný a rodinný život, manželstvo, rodičovstvo či rodina. V júni 2025 som adresoval poslancom všetkých poslaneckých klubov NR SR podrobný list, v ktorom – pri plnom rešpekte k právomoci ústavodarcu – som upozornil na riziko, že takto formulovaná priorita národnej identity môže viesť k oslabeniu praktickej ochrany základných práv a slobôd, ako sú garantované medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky.

Hrozba možnej kolízie

Vo svojom stanovisku som zdôraznil, že hoci je rodinné právo aj naďalej v kompetencii národného zákonodarcu, európske a medzinárodné štandardy ochrany ľudských práv (najmä Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a judikatúra ESĽP) predstavujú záväzné východisko pri výklade a uplatňovaní základných práv. Poslancov som upozornil, že nová ústavná úprava, ktorá nadraduje neurčitý pojem národnej identity pri aplikácii medzinárodných záväzkov, môže v praxi vyvolať kolízie s už ratifikovanými zmluvami a vytvoriť precedens aj pre budúce oslabovanie štandardu ochrany práv v iných oblastiach.

Z týchto dôvodov som vyzval zákonodarný zbor, aby pri rozhodovaní o konečnom znení ústavnej novely zväzil doplnenie záruk, ktoré zabránia oslabeniu medzinárodne garantovanej ochrany základných práv v slovenskom právnom poriadku. Následne som zorganizoval aj expertné stretnutie za okrúhlym stolom, kde som s poprednými odborníkmi ústavného práva diskutoval o možných dôsledkoch prijatej novely ústavy.

Novela zákona o pobyte cudzincov

Viacere zásadné pripomienky

V roku 2025 som sa aktívne zapojil do medzirezortného pripomienkového konania k novele zákona o pobyte cudzincov. Uplatnil som viacero zásadných pripomienok, ktorými upozorňujem na riziko porušenia základných práv cudzincov – najmä práva na nediskrimináciu, práva na súkromie a rodinný život a práva na ochranu pred neľudským zaobchádzaním.

V rámci pripomienok som navrhol upraviť podmienky na udelenie trvalého pobytu tak, aby ho mohli získať aj manželia – štátni príslušníci tretích krajín – ktorí sú v manželstve s občanom Slovenskej republiky

Ostalo
pri legislatívnom
zámere

rovnakého pohlavia, ak bolo manželstvo platne uzavreté v zahraničí. V ďalšej zásadnej pripomienke som požadoval vypustenie oprávnenia policajta prehliadať mobilný telefón cudzinca v konaniach podľa zákona o pobyte cudzincov, keďže takýto zásah obchádza záruky trestného konania a neprimerane zasahuje do práva na súkromie a na tajomstvo komunikácie. Osobitnú pozornosť som venoval aj ochrane odídcov z Ukrajiny, pri ktorých som navrhol zakotviť záruku ďalšieho zotrvania na území Slovenskej republiky aj po uplynutí prechodného obdobia, ak by návrat do krajiny pôvodu stále nebol bezpečný.

V čase uzatvárania tejto výročnej správy rozporové konanie k uvedeným zásadným pripomienkam nebolo ukončené.

Mechanizmus odškodnenia za sterilizácie v rozpore s právom

V apríli 2025 zverejnilo MS SR informáciu o legislatívnom zámere pripraviť návrh zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom,⁷⁰ čo možno považovať za **prvý formálny krok v legislatívnom procese prijímania právnej úpravy, cieľom ktorej má byť odškodnenie obetí nezákonných sterilizácií**. Do prípravy právneho predpisu sa tak mohla zapojiť aj verejnosť. Napriek avizovanému úmyslu nadviazať na legislatívny zámer predložením paragrafového znenia návrhu zákona do medzirezortného pripomienkového konania už v období mája 2025, sa tak doposiaľ nestalo. Iniciatívu som v tomto smere zaznamenal len zo strany poslancov NR SR.⁷¹

Odškodnenie obetí nezákonných sterilizácií tak zostáva aj naďalej nenaplnenou výzvou.

Odmietnutie vydania dokladov o vzdelaní po zmene identifikačných údajov transgender osôb

V minulosti sa na mňa obrátili viacerí podávatelia, ktorí po zmene identifikačných údajov vo vzťahu k zmene pohlavia požiadali svoje školy o vydanie nových dokladov o získanom vzdelaní. Základná aj stredná škola ich žiadostiam nevyhoveli, pričom sa opierali o ustanovenia § 18 školského zákona, ktoré zakazujú opravovať údaje vo vydaných dokladoch. Podávatelia namietali, že takýto postup ich núti poskytovať potenciálnym zamestnávateľom citlivé informácie o zmene pohlavia, čím dochádza k zásahu do ich súkromia.

⁷⁰ Návrh zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom: <https://www.slovlex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/PI/2025/94>.

⁷¹ Návrh skupiny poslancov NR SR na vydanie zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (parlamentná tlač 1097).

	<p>Preskúmaním som zistil, že dotknuté školy aj MŠVVM SR pri výklade § 18 školského zákona postupovali neprímerane formalisticky. Predmetný paragraf totiž ustanovuje nemožnosť opravovať údaje v dokladoch o získanom vzdelaní, pričom účelom tohto zákazu je ochrana správnosti údajov uvedených vo verejnej listine, nie zákaz vydávania dokladov o získanom vzdelaní po zmene identifikačných údajov. Ustanovenie § 18 školského zákona je navyše potrebné vykladať aj v kontexte judikatúry ESLP, ktorú Ústavný súd chápe ako plne relevantnú a uplatniteľnú aj na ochranu jednotlivých základných práv a slobôd vyplývajúcich z Ústavy.⁷² Z judikatúry ESLP pritom vyplýva, že neexistuje žiaden významný faktor verejného záujmu, ktorý by prevážil individuálny záujem transrodovej osoby na dosiahnutí právneho uznania jej zmeny pohlavia vo všetkých ohľadoch s cieľom minimalizácie ťažkostí, ktoré môže takáto osoba v spoločnosti prežívať.⁷³</p>
	<p>Súčasne som poukázal aj na to, že vysokým školám zákon možnosť vydávania dokladov o získanom vzdelaní už umožňuje. Tento rozdiel v právnej úprave spôsobuje nerovnaké postavenie osôb podľa dosiahnutého stupňa vzdelania a nie je objektívne odôvodniteľný.</p>
	<p>Zohľadnil som aj judikatúru všeobecných súdov, podľa ktorej vydanie náhradných dokladov po zmene identifikačných údajov predstavuje súčasť ochrany práva na súkromný a rodinný život garantovanej Ústavou aj Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁷⁴ V preskúmaných prípadoch som preto dospel k záveru, že nevydaním dokladov zasiahli školy do práva podávateľov na ochranu súkromia podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy.</p>
<p>Odporúčania pre MŠVVM SR</p>	<p>Vzhľadom na to, že príčinou aktuálneho stavu je aj nejednotný metodický výklad, odporučil som MŠVVM SR prijať opatrenia smerujúce k zjednoteniu postupov škôl a k odstráneniu nerovnakého prístupu, vrátane metodického usmernenia.</p>
<p>Zmena právnej úpravy</p>	<p>Zároveň zastávam názor, že najvhodnejším riešením by bola novelizácia školského zákona, ktorá by výslovne upravila vydávanie náhradných dokladov aj vo vzťahu k základným a stredným školám.</p>

⁷² Napr. uznesenia Ústavného súdu zo dňa 29.10.2013, sp. zn. III. ÚS 1/2013 zo dňa 15.10.2014, sp. zn. III. 351/2014 alebo zo dňa 05.12.2017, sp. zn. I. ÚS 592/2017.

⁷³ Rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Christine Goodwin proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 11.07.2002, sťažnosť č. 28957/95.

⁷⁴ Rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 25.01.2016, sp. zn. 25C/44/2015, rozsudok Okresného súdu Lučenec zo dňa 06.07.2021 sp. zn. 5C/24/2021, rozsudok Okresného súdu Nitra zo dňa 29.04.2025, sp. zn. 52C/104/2024.

Vzdelávanie a ochrana detí

Legislatívna garancia práva dieťaťa na prítomnosť sprevádzajúcej osoby počas hospitalizácie

V júni 2025 som⁷⁵ ocenil prijatie novely zákona, ktorá zakotvila právo detí na sprevádzajúcu osobu pri hospitalizácii.

Dňa 05.06.2025 prijala NR SR formou pozmeňujúceho návrhu k školskému zákonu aj novelu zákona o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, v ktorej upravuje právo dieťaťa na sprievod počas poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Upozorňujeme viac ako štyri roky

Viac ako štyri roky Kancelária upozorňovala na **nedostatočné zakotvenie** práva detí na sprevádzajúcu osobu pri hospitalizácii a na potrebu legislatívnej úpravy, ktorá by zaručila deťom právo na **nepretržitú prítomnosť zákonného zástupcu počas hospitalizácie** v súlade s medzinárodnými dohovormi a zároveň reflektovala najlepší záujem dieťaťa. Na absenciu právnej úpravy upozornila bývalá verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová vo svojej správe „Hovorme otvorene o pôrodoch: ľudskoprávny prístup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pri pôrodoch“ v roku 2021. Zároveň odporučila zaviesť legislatívnu úpravu, ktorá by zaručila maloletým pacientom právo na prítomnosť sprevádzajúcej osoby počas hospitalizácie.⁷⁶

Vítam prístup MZ SR

Opakovane som poukazoval⁷⁷ na pretrvávajúce nedostatky v tejto oblasti, či už prostredníctvom listov adresovaných ministrom zdravotníctva, alebo priamo počas diskusií na pracovných stretnutiach. Počas rokovania s ministrom zdravotníctva v januári 2025 sme sa zhodli na tom, že samotná prítomnosť zákonného zástupcu pri dieťati počas hospitalizácie nie je otázkou, ktorá by mala byť predmetom polemiky. Oceňujem, že MZ SR svoj postoj aj verejne deklarovalo a pretavilo ho do návrhu legislatívnej úpravy, ktorý bol následne NR SR aj schválený.

V presadzovaní tohto kľúčového opatrenia ma podporil aj Výbor OSN pre práva dieťaťa.

⁷⁵ Podporujem krok parlamentu k ukotveniu práva dieťaťa na prítomnosť sprevádzajúcej osoby počas hospitalizácie: <https://vop.gov.sk/podporujem-dnesny-krok-parlamentu-k-ukotveniu-prava-dietata-na-pritomnost-sprevadzajucej-osoby-pocas-hospitalizacie/>.

⁷⁶ Správa verejnej ochrankyne práv: Hovorme otvorene o pôrodoch: ľudskoprávny prístup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pri pôrodoch: <https://vop.gov.sk/report/hovorme-otvorene-o-porodoch-ludskopravny-pristup-pri-poskytovani-zdravotnej-starostlivosti-pri-porodoch/>.

⁷⁷ Stretnutie s vedením rezortu zdravotníctva: <https://vop.gov.sk/stretnutie-s-vedenim-rezortu-zdravotnictva-k-aktualnym-ludskopravnym-otazkam/>.

Právo detských pacientov na sprevádzajúcu osobu počas hospitalizácie vychádza z **ústavného práva na súkromný a rodinný život** a je neoddeliteľnou súčasťou práv dieťaťa zakotvených v medzinárodných dohovoroch. Podľa čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa je **najlepší záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom** pri všetkých rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú. Čl. 9 tohto dohovoru ďalej zdôrazňuje, že **dieťa nesmie byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli**, pokiaľ to nie je v jeho najlepšom záujme. Napokon čl. 24 Dohovoru o právach dieťaťa ustanovuje právo dieťaťa na najvyššiu možnú úroveň zdravia, čo zahŕňa aj emocionálnu a psychologickú podporu počas hospitalizácie.

Detský pacient má špecifické potreby, ktoré zahŕňajú aj **emocionálnu a psychickú podporu**. Hospitalizácia môže u detí vyvolať strach a pocit osamelosti, preto prítomnosť rodiča alebo blízkej osoby pomáha znižovať stres, zlepšuje psychickú pohodu a prispieva k rýchlejšiemu uzdraveniu. Zároveň má praktický prínos aj pre zdravotnícky personál – rodičia môžu asistovať pri bežnej starostlivosti, čím odľahčujú zdravotníkov a znižujú záťaž systému.

Zakotvenie práva detí na sprevádzajúcu osobu pri hospitalizácii je významným krokom k naplneniu mojich odporúčaní a posilňuje ochranu práv detí v Slovenskej republike. Zároveň prispieva k súladu národnej praxe s medzinárodnými záväzkami štátu, ktoré vyplývajú najmä z Dohovoru o právach dieťaťa a **vytvára pevnejší rámec pre dôstojnú zdravotnú starostlivosť s dôrazom na najlepší záujem dieťaťa**.

Vlastná iniciatíva: preskúmanie implementácie národných projektov realizovaných MŠVVM SR zameraných na desegregáciu rómskych detí vo vzdelávacom systéme

V nadväznosti na dlhodobú prácu Kancelárie v oblasti ochrany práva na vzdelanie bez diskriminácie, a tiež s ohľadom na pokračujúce konanie pred Súdny dvorom Európskej únie vo veci žaloby Európskej komisie voči Slovenskej republike pre porušenie smernice 2000/43/ES,⁷⁸ som sa rozhodol v novembri 2025 podľa ustanovenia

⁷⁸ Žalobu na Slovenskú republiku podala Európska komisia z dôvodu systematickej a pretrvávajúcej nesprávnej administratívnej praxe orgánov Slovenskej republiky, pokiaľ ide o nepriamu diskrimináciu rómskej komunity v oblasti vzdelávania. Európska komisia iniciovala konanie pre podozrenie, že Slovenská republika porušuje Smernicu Rady 2000/43 /ES o rasovej rovnosti už v roku 2015. V apríli 2023 Európska komisia informovala, že vykonané reformy zo strany Slovenskej republiky sú nedostatočné a podľa Komisie diskriminácia rómskych detí vo vzdelávaní na Slovensku naďalej pretrváva. Európska komisia vo svojom vyhlásení odkazovala aj na prieskum, ktorý uskutočnila Agentúra Európskej únie pre základné práva. Ten označil Slovensko za jednu z dvoch krajín Európskej únie s najvyššou mierou segregácie vo vzdelávaní. Konkrétne približne 65 % rómskych detí z marginalizovaných komunít na Slovensku vo veku od 6 do 15 rokov navštevuje školy, v ktorých sú všetci žiaci alebo väčšina žiakov Rómovia, čo predstavuje nárast o 5 percentuálnych bodov v porovnaní s rokom 2016, podľa údajov z EU-MIDIS II a EU SILC_MRK 2020. Agentúra zároveň uvádza, že podobne vysokú mieru vzdelávacej segregácie zaznamenáva aj Bulharsko. Európska Komisia napokon žalobu podala 22.12.2023.

§ 13, ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv začať konanie z vlastnej iniciatívy.

Toto konanie je zamerané na preskúmanie implementácie národných projektov realizovaných MŠVVM SR zameraných na desegregáciu rómskych detí vo vzdelávacom systéme. Prieskum bude zameraný na **efektívnosť a udržateľnosť národných projektov** pri riešení segregácie rómskych detí vo vzdelávaní. O výsledkoch a odporúčaníach budem informovať po ukončení prieskumu.

Národné projekty v oblasti desegregácie predstavujú aj reakciu rezortu školstva na prebiehajúce konanie pred Súdny dvorom Európskej únie vo veci žaloby Európskej komisie voči Slovenskej republike pre porušenie smernice 2000/43/ES.

V roku 2025 toto konanie pokročilo vydaním stanoviska generálnej advokátky, a to 01.08.2025. Generálna advokátka Súdneho dvora Európskej únie Tamara Capeta vo svojom stanovisku navrhla, aby súd rozhodol, že tým, že Slovenská republika umiestňuje neprimerane vysoký počet rómskych detí do špeciálnych škôl alebo do špeciálnych tried, prípadne do oddelených tried v bežných školách alebo do samostatných škôl, systematicky a dlhodobo nespĺnila povinnosti podľa čl. 2 ods. 1 smernice Rady 2000/43/ES z 29.06.2000 o implementácii zásady rovnakého zaobchádzania bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.⁷⁹

Stanovisko generálnej advokátky prišlo krátko po historickom rozsudku ESLP v prípade Salay proti Slovenskej republike.

Rozsudok Salay proti Slovenskej republike: ESLP zohľadnil zistenia a písomné stanovisko verejného ochrancu práv

Vo februári 2025 vydal ESLP prelomový rozsudok v prípade Salay proti Slovenskej republike,⁸⁰ v ktorom rozhodol, že Slovenská republika diskriminovala rómskeho žiaka zaradením do špeciálnej triedy pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím.

Súd sa **oprel aj o zistenia a argumenty uvedené v mojom písomnom stanovisku**, ktoré som súdu zaslal v marci 2024. Išlo o historicky druhú písomnú intervenciu verejného ochrancu práv na ESLP.⁸¹

⁷⁹ Súdny dvor Európskej únie, stanovisko generálnej advokátky Tamary Capeta zo dňa 01.08.2025, vec C-799/23, Európska komisia proti Slovenskej republike, ECLI:EU:C:2025:621. Dostupné na CURIA: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=303045&doclang=EN>.

⁸⁰ ESLP, rozsudok z 27.02.2025, Salay proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 29359/22. Dostupné v databáze HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-241985>.

⁸¹ V roku 2018 poskytla bývalá verejná ochrankyňa práv, pani Mária Patakyová, historicky prvé písomné podanie verejného ochrancu práv na ESLP v prípade razié v Moldave nad Bodvou z roku 2013.

V roku 2022 podal Adrián Salay sťažnosť proti Slovensku na ESLP pre diskriminačné zaradenie a vzdelávanie v špeciálnej triede. Sťažnosť poukazovala na pretrvávajúci problém **nadmerného zastúpenia rómskych žiakov v špeciálnom vzdelávaní**, zdôrazňovala kultúrne a jazykovo zaujaté hodnotenia a diagnostiky, ktoré viedli k tomu, že žiadateľ bol vzdelávaný v špeciálnej triede pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím. Okrem toho poukazovala na nedostatok informovaného súhlasu rodičov v týchto procesoch. Sťažovateľ tvrdil, že jeho právo na vzdelanie bolo porušené a že čelil **diskriminácii na základe svojho etnického pôvodu**.

ESLP v tomto prípade konštatoval, že štát v situácii, v ktorej na prvý pohľad išlo o diskrimináciu, nepreukázal, že poskytol záruky potrebné na to, aby zabránil nesprávnej diagnostike a nesprávnemu zaradeniu rómskych žiakov. ESLP rozhodol, že v prípade Salay proti Slovenskej republike došlo k **porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (zákaz diskriminácie) v spojení s čl. 2 Dodatkového protokolu č. 1 k uvedenému dohovoru (právo na vzdelanie)**.

Nesprávne zaraďovanie detí z marginalizovaných rómskych komunít do systému špeciálneho školstva považujem za mimoriadne závažné porušenie práva na vzdelanie, ktoré má nezvratné negatívne dôsledky na ich budúcnosť, ako aj negatívne dôsledky pre spoločnosť ako celok.

Deti vzdelávané v špeciálnych triedach a v školách pre žiakov s mentálnym postihnutím získajú po ukončení posledného ročníka špeciálnej základnej školy iba primárne vzdelanie (ISCED 1). Naopak, deti vzdelávané v bežných základných školách a v bežných triedach nadobudnú po ukončení základnej školy nižšie stredné vzdelanie (ISCED 2). Nižšie stredné vzdelanie je jednou z podmienok prijatia na strednú školu ukončenú maturitnou skúškou, ako je gymnázium alebo odborná škola. Žiaci, ktorí dosiahli iba primárne vzdelanie, môžu pokračovať v štúdiu v praktickej škole alebo v odbornom učilišti. Na týchto školách však nie je možné získať maturitnú skúšku. Napriek novele školského zákona účinnnej od 01.01.2022, ktorá upravila predpoklady a možnosti pre žiakov, vrátane tých zo špeciálnych tried a zo škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím, získať nižšie stredné vzdelanie prostredníctvom komisionálnych skúšok alebo prostredníctvom externého testovania, zostávajú vyhliadky týchto žiakov na ďalšie vzdelávanie po ukončení špeciálnej školy stále mimoriadne obmedzené v dôsledku výrazne redukovaného učiva vyučovaného v špeciálnych školách.

Na problematiku nadmerného zastúpenia rómskych detí v špeciálnom školstve a na nesprávnu diagnostiku rómskych žiakov Kancelária dlhodobo upozorňuje relevantné slovenské orgány. Dôležitosť týchto

zistení potvrdil aj ESLP, ktorý v rozsudku zohľadnil aj zistenia verejného ochrancu práv.

ESLP v prípade Salay proti Slovenskej republike poznamenal, že v praxi, keď sú rómske deti zapísané do špeciálneho vzdelávacieho systému na Slovensku, zohráva úlohu množstvo vzájomne súvisiacich faktorov, vrátane ich sociálno-ekonomického znevýhodnenia.⁸²

ESLP zároveň konštatoval, že v kontexte práva na vzdelanie členov skupín, ktoré boli v minulosti vystavené diskriminácii, najmä keď pretrvávajú jej štrukturálne dôsledky, musia byť prijaté pozitívne opatrenia, napríklad pomoc pri riešení ťažkostí so zvládnutím školského kurikula.⁸³

Segregácia rómskych detí vo vzdelávacom systéme predstavuje závažné porušenie práva na vzdelanie a je dôsledkom pretrvávajúcich systémových problémov, ako sú zakorenená diskriminácia, sociálno-ekonomické nerovnosti, rezidenčná segregácia a zlé životné podmienky. Spojitosť medzi mierou segregácie a životnými podmienkami detí je evidentná nielen z práce Kancelárie, napríklad prostredníctvom podnetov, ale aj z dostupných dát.

Na efektívne riešenie problému segregácie vo vzdelávaní je teda potrebný komplexný prístup zahŕňajúci nielen školské opatrenia, ale aj širšiu podporu pre deti pochádzajúce z marginalizovaných rómskych komunít. Je dôležité, aby podporné opatrenia v rámci desegregácie vo vzdelávaní zohľadňovali nielen potreby v škole, ale aj širší kontext života týchto detí.

Riešenie prepojenia medzi segregáciou v školstve a životnými podmienkami detí z marginalizovaných rómskych komunít si vyžaduje **účinnú medzirezortnú spoluprácu**, aby sa všetkým deťom zlepšil prístup ku kvalitnému vzdelaniu.

Neprimerané správanie vychovávateľa voči dieťaťu v centre pre deti a rodiny

Výsledok kontroly potvrdil neprimerané správanie zamestnanca

V súvislosti s ochranou práv detí som sa zaoberal aj podnetom anonymného podávateľa, ktorý namietal používanie fyzických trestov v konkrétnom centre pre deti a rodiny.⁸⁴ Keďže Inšpekcia v sociálnych veciach patriaca pod MPSVR SR vykonáva, okrem iného, aj dozor súvisiaci s vykonávaním opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, rozhodol som sa postúpiť jej podnet podávateľa

⁸²ESLP, Salay proti Slovenskej republike, č. 29359/22, rozsudok z 27.02.2025, § 92.

⁸³ESLP, Salay proti Slovenskej republike, č. 29359/22, rozsudok z 27.02.2025, § 83.

⁸⁴ V súvislosti s preverovaním tohto podnetu vydala Kancelária dňa 03.09.2025 Tlačovú správu: <https://vop.gov.sk/inspekcia-v-socialnych-veciach-potvrdila-facku-dietatu-od-vychovavateľa-centra-pre-deti-a-rodiny/>.

s cieľom vykonania dozoru. Inšpekcia v sociálnych veciach ma následne informovala o výsledkoch vykonaného dozoru a o prijatých opatreniach. Protokol o výsledku dozoru potvrdil podozrenie o neprimeranom správaní zamestnanca (vychovávateľa) v centre pre deti a rodiny. Zároveň riaditeľ zariadenia prijal adekvátne opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

V tejto súvislosti je dôležité spomenúť základný východiskový dokument týkajúci sa ochrany práv detí, ktorým je Dohovor o ochrane práv detí, ktorý v čl. 19 ods. 1 zaväzuje zmluvné štáty prijať potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, vrátane sexuálneho zneužívania, tiež pred zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú deti v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa.

Vnútroštátna legislatíva týkajúca sa sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately taktiež ustanovuje **generálnu povinnosť každého upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa**. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je následne povinný v závislosti od povahy a závažnosti porušenia uplatniť niektoré z opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

Úmrtie maloletého zvereného centru pre deti a rodiny

V mimoriadne závažnom podnete podávateľka - matka maloletého - namietala, že ju centrum pre deti a rodiny neinformovalo o zhoršenom zdravotnom stave jej syna, ani o jeho hospitalizácii. Maloletý bol po návrate z detského tábora hospitalizovaný pre akútne ochorenie tráviaceho traktu a nasledujúci deň zomrel. Rodičia boli o vzniknutej situácii informovaní až po úmrtí maloletého.

O úmrtí sa malo informovať skôr

Z preskúmania dostupnej dokumentácie, ktorú som si vyžiadal od dotknutého centra pre deti a rodiny a od orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately som vyhodnotil, že hoci sa zdravotný stav maloletého výrazne zhoršil veľmi rýchlo, **centrum mohlo a malo rodičov informovať skôr**, už v čase hospitalizácie.

V tomto prípade som konštatoval porušenie základného práva podávateľky **na ochranu súkromného a rodinného života**. Výsledky vybavenia podnetu som adresoval riaditeľovi centra pre deti a rodiny a požiadal som ho o prijatie opatrení na zabezpečenie včasného informovania rodičov v budúcnosti.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny sa odmietlo poučiť z tragédie

Centrum pre deti a rodiny prijalo opatrenie, no Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny nie

Preskúmal som aj postup Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré úmrtie maloletého napriek oznámeniu dodatočne neprešetrovalo. Zo stanoviska vyplynulo, že Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny **nezabezpečilo žiadnu spätnú analýzu prípadu**, hoci ako orgán riadenia a metodického usmerňovania má v takýchto situáciách úlohu preveriť kvalitu procesu a postupov.

V tejto súvislosti som konštatoval **porušenie základného práva** podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy v spojení s čl. 3 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Generálneho riaditeľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny som požiadal o vykonanie dodatočnej kontroly a o zváženie úpravy interných predpisov týkajúcich sa spätnej analýzy úmrtí detí v centre pre deti a rodiny.

Centrum pre deti a rodiny uviedlo, že s rešpektom a vážnosťou prijalo moje oznámenie a rozsiahlo analyzovalo vzniknutú situáciu s cieľom vykonať potrebné opatrenia tak, aby bolo pri budúcej činnosti dôsledne rešpektované právo rodičov detí, ktoré budú zverené do jeho starostlivosti.

Zároveň centrum pre deti a rodiny prijalo súvisiace zmeny v organizačnom poriadku. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny ma požiadalo o prehodnotenie mojich záverov. Dodatočnú kontrolu vykonať odmietlo s odôvodnením, že orgány činné v trestnom konaní úmrtie maloletého preskúmali a nevyhodnotili, že by k nemu došlo v dôsledku konania inej osoby. Poukázalo na to, že potrebu výkonu kontroly individuálne zvažuje a v predmetnom prípade kontrolu postupov centra pre deti a rodiny nevyhodnotilo ako potrebnú. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny som následne informoval, **že zotrvávam** na svojom závere a navrhovaných opatreniach.

Na pôvodných záveroch zotrvávam, pretože som presvedčený, že aj bez výslovnej zákonnej povinnosti je v prípade tak mimoriadne závažnej udalosti ako je úmrtie dieťaťa v starostlivosti centra pre deti a rodiny povinnosťou Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, ako ústredného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí, vykonať odborné a preventívne preskúmanie postupu centra pre deti a rodiny, nezávisle od výsledkov trestného konania. V danom prípade bolo nevyhnutné posúdiť primeranosť rozhodnutia o účasti dieťaťa v detskom tábore, zohľadnenie jeho veku, zdravotného stavu a špecifických potrieb, ako aj organizačné zabezpečenie a to, či bola zabezpečená adekvátna komunikácia so zákonnými zástupcami a s organizátormi tábora.

Ochrana majetkových práv dieťaťa

V priebehu roka som preskúmal podnet starých rodičov maloletého dieťaťa, ktorí dlhodobo upozorňovali na potrebu preverenia spôsobu

	<p>správy majetku maloletého, ktorý nadobudol v dedičskom konaní po pozostalom otcovi.</p> <p>Ochrana majetkových práv maloletého dieťaťa (ako súčasť základného práva dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 6 Ústavy) je prioritne právom a povinnosťou rodičov. Rodičia sú povinní spravovať majetok maloletého dieťaťa s náležitou starostlivosťou, pričom nakladanie s majetkom nad rámec bežných vecí si vyžaduje schválenie súdu. Kritériá na rozlíšenie bežných vecí a vecí presahujúcich obvyklé hospodárenie zákon neustanovuje. Interpretácia týchto pojmov je teda vecou posúdenia konkrétneho prípadu súdom. Pokiaľ rodičia riadne plnia svoju povinnosť spravovať majetok dieťaťa s náležitou starostlivosťou, je pravdepodobné, že kmeňový majetok maloletého dieťaťa bude prinášať aj výnosy.</p>
<p>Ústava chráni majetkové záujmy maloletých – inštitút majetkového opatrovníka</p>	<p>V súlade s ustanovením čl. 41 ods. 1 Ústavy, podľa ktorého sa zaručuje osobitná ochrana detí a mladistvých, poskytuje zákonodarca zvýšenú ochranu majetkovým záujmom dieťaťa v prípade, keď rodičia správu majetku maloletého dieťaťa z nejakého dôvodu nevykonávajú, resp. ju nevykonávajú dobre (nevykonávajú ju s náležitou starostlivosťou), prípadne kmeňový majetok dieťaťa alebo výnosy z majetku maloletého dieťaťa získané pri jeho spravovaní používajú na iný účel, ako je zákonom dovolené. Konanie o ustanovenie majetkového opatrovníka je konaním vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Starostlivosť súdu o maloletého je zákonodarcom konštruovaná ako priebežná činnosť súdu od začatia prvého konania týkajúceho sa maloletej osoby až do jej plnoletosti. Ide o trvalú súdnu činnosť, realizujúcu sa v jednom konaní starostlivosti súdu o maloletých bez ohľadu na to, čo je konkrétne jeho predmetom.</p>
<p>Súd má široké možnosti na ochranu dieťaťa</p>	<p>V ustanovení § 115 Civilného mimosporového poriadku sa zdôrazňuje ochranná funkcia tohto typu konania a preferuje sa princíp oficiality, v zmysle ktorého v prípade, ak sa súd dozvie o potrebe začať predmetné konanie, tak ho začne <i>ex offico</i> (teda sám, bez návrhu - z úradnej povinnosti). Pri uskutočňovaní procesných úkonov je súd oprávnený využiť súčinnosť ďalších subjektov, pričom pre zisťovanie potrebných údajov a informácií môže urobiť prakticky všetky procesné úkony, pretože výpočet obsiahnutý v ustanovení § 115 Civilného mimosporového poriadku je iba demonštratívny.</p>
<p>Znehodnotenie majetku maloletého v dôsledku nečinnosti súdu</p>	<p>Na hrozbu znehodnotenia majetku maloletého upozornili súd starí rodičia maloletého, bezprostredne po ukončení dedičského konania. Súd však na ich podnety nereagoval a až s výrazným časovým odstupom dvoch rokov nariadil prvé úkony smerujúce k ustanoveniu majetkového opatrovníka maloletemu. Počas obdobia nečinnosti súdu došlo takmer k úplnému zániku kmeňového majetku</p>

	<p>maloletého, hoci jeho povaha predpokladala možnosť jeho zhodnocovania pri riadnej správe (napr. formou výnosov z prenájmu). Obraz pasívneho súdu umocňovalo aj moje zistenie, že hoci súd komunikoval vo veci správy majetku maloletého s orgánmi činnými v trestnom konaní a poskytol im súčinnosť, sám už vlastnou činnosťou na indície spochybňujúce správu majetku maloletého s náležitou starostlivosťou v danom období nenadviazal. Postup súdu tak nesvedčil o primeranej obozretnosti pri starostlivosti súdu o maloleté dieťa a pri naplnení ústavného práva maloletého na osobitnú ochranu v zmysle čl. 41 ods. 1 Ústavy.</p>
<p>Porušenie práva dieťaťa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov</p>	<p>Po vyhodnotení časovej osi konania a opomenutých procesných povinností som dospel k záveru, že súd svojou nečinnosťou porušil základné právo maloletého dieťaťa a podávateľov podnetu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.</p>
<p>Dohľad nad plynulosťou konania vykonávaný predsedom súdu</p>	<p>S prihliadnutím na predchádzajúce obdobie nečinnosti zákonnej sudkyne som predsedu súdu požiadal o vykonávanie dohľadu nad plynulosťou konania v danej veci a požiadal som o predkladanie pravidelných správ o stave konania vo veci návrhu podávateľov podnetu na ustanovenie majetkového opatrovníka maloletému. Z mojej komunikácie s vedením súdu vyplynulo, že súd si je potreby venovania zvýšenej pozornosti poručenskému úseku súdu vedomý a prijíma organizačné a personálne opatrenia, ktoré by mali prispieť k vytvoreniu vhodných pracovných podmienok pre efektívny a náročnosti práce zodpovedajúci výkon poručenskej súdnej agendy a zabrániť možným prieťahom v konaní.</p>
<p>Náhrada škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom</p>	<p>V súvislosti so zisteným porušením základných práv maloletého nečinnosťou súdu som sa zaoberal aj otázkou možnej náhrady škody. Podľa ustanovenia čl. 46 ods. 3 Ústavy má každý právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom. V zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci „Štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje výkon právomoci orgánom verejnej moci, pri ktorom dôjde k porušeniu právnou normou ustanoveného predpísaného postupu alebo k porušeniu účelu, ku ktorému postup orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci smeruje. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prieťahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb.“</p>

Závery verejného ochrancu práv o nesprávnom úradnom postupe súdu spočívajúcom v nečinnosti nie sú uznané ako kvalifikovaný podklad pre uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom

Podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci „Pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prietťahoch v konaní možno vychádzať len z výsledkov vybavenia sťažnosti na prietťahy, žiadosti o prešetrenie vybavenia sťažnosti na prietťahy, z právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní, ktorým sa rozhodlo o tom, že sudca sa dopustil disciplinárneho previnenia, ktoré má za následok prietťahy v súdnom konaní, právoplatného rozhodnutia ESLP, ktorým sa rozhodlo, že bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov alebo z právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu o ústavnej sťažnosti, ktorým Ústavný súd konštatoval, že sa porušilo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov.“

Závery verejného ochrancu práv o nesprávnom úradnom postupe súdu spočívajúcom v nečinnosti pri výkone verejnej moci tak nie sú, podľa aktuálneho znenia právnej úpravy, kvalifikovaným podkladom pre uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom.

Možná legislatívna medzera v garancii ochrany majetkových záujmov maloletých

Keďže uplatnenie náhrady škody by v týchto prípadoch zostávalo v rukách zákonného zástupcu maloletého (ktorý v ochrane majetkových práv maloletého zlyhal do tej miery, že bolo potrebné iniciovať konanie o ustanovenie majetkového opatrovníka maloletému), identifikoval som v tomto smere **možné medzery v garancii právnej ochrany** takto dotknutých detí. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí, kolízny opatrovník v konaní o ustanovenie majetkového opatrovníka a dokonca ani majetkový opatrovník **nedisponujú návrhovým oprávnením na iniciovanie konania o náhrade škody** spôsobenej nesprávnym úradným postupom.

Rola kolízneho opatrovníka pri ochrane majetkových práv maloletých

K stavu právnej neistoty dieťaťa a jeho blízkych však, podľa mojich zistení, prispel v danom prípade aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý **na opakované signály o možnom ohrození práv maloletého nereagoval primerane a včas**. Podľa ustanovenia § 20 ods. 2 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately „orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri výkone funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa zisťuje rodinné pomery, bytové pomery a sociálne pomery dieťaťa na účely výkonu funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa.“ Vychádzajú zo skutočnosti, že otázka správy majetku maloletého dieťaťa tvorí súčasť rodičovských práv a povinností a zo skutočnosti, že majetkové pomery dieťaťa sa premietajú aj do rodinných, bytových a sociálnych pomerov, zisťovaním ktorých zákonodarca poveruje práve orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri výkone funkcie

kolízneho opatrovníka, bolo úlohou tohto orgánu sa týmito otázkami zaoberať. Keďže úrad nepreukázal, že by po svojom ustanovení do funkcie kolízneho opatrovníka maloletého v konaní o ustanovenie majetkového opatrovníka maloletému vykonal akýkoľvek úkon relevantne smerujúci k naplneniu práva maloletého na ochranu jeho majetkových práv, nemohol som tento postup úradu posúdiť inak, než ako nečinnosť a porušenie ústavnej garancie maloletého na osobitnú ochranu podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy.

Pri formulovaní záveru o porušení základného práva maloletého som prihliadol na intenzitu nečinnosti úradu odvodzovanú z toho, že **úrad nepreukázal v súvislosti s ustanovením za procesného zástupcu maloletého žiaden z úkonov tvoriacich súčasť rozhodovania súdu o ustanovení majetkového opatrovníka maloletému** (postup podľa ustanovenia § 32 ods. 5 zákona o rodine; oboznámenie sa s osobou, ktorá sa zvažuje do funkcie majetkového opatrovníka; zváženie rozsahu majetku vylúčeného do správy majetkového opatrovníka a spôsobu nakladania s ním; zváženie lehoty na predkladanie správ o nakladaní s majetkom), pričom suma týchto úkonov je nevyhnutným predpokladom pre účinné naplnenie požiadavky na ochranu najlepšieho záujmu maloletého v tak špecifickom konaní, akým je konanie o ustanovenie majetkového opatrovníka.

Oznamovacia povinnosť pri ohrození práv dieťaťa

V priebehu roka 2025 som viackrát využil postup podľa ustanovenia § 7 ods. 1 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, v zmysle ktorého som upozornil miestne príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na potrebu preverenia dôvodnosti skutočností uvádzaných v podnetoch – často pritom šlo o okolnosti možného hrubého zanedbávania či týrania maloletých, na ktoré ma (nie výnimočne) upozorňovali **anonymné podnety** či podávateľia žiadajúci o utajenie ich totožnosti.

Hoci anonymné podnety nie som, ako verejný ochranca práv, povinný preskúmať a zákon o verejnom ochrancovi práv mi dovoľuje tieto podnety odložiť, **s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa tieto podnety aktívne preskúvam**. Čo považujem za pozitívny odraz fungovania zavedeného mechanizmu je skutočnosť, že vo všetkých mnou oznamovaných prípadoch reagovali oslovené orgány sociálnoprávnej ochrany detí bez zbytočného odkladu a situáciu maloletých detí osobne preverili. V prípadoch, ktoré si vyžiadali prijatie opatrení sociálnoprávnej ochrany a efekt sociálnej práce s dieťaťom a s jeho rodinou sa mohol prejaviť až v dlhšom časovom odstupe, som orgán sociálnoprávnej ochrany požiadal o predkladanie priebežných správ. Uvedený nástroj sa osvedčil ako efektívny, osobitne

v prípadoch týkajúcich sa maloletých, u ktorých sa okolnosti popisované v podnete preukázali ako dôvodné.

Význam koordinovaného a včasného postupu pri ochrane práv dieťaťa

Príkladom výsledkov, ktoré možno dosiahnuť pri vzájomnom zosúladení a pri včasnom poskytnutí pomoci dieťaťu a rodine je prípad, na ktorý ma upozornili susedia maloletého dieťaťa. V uvedenom prípade išlo o dieťa vo veku cca desať rokov, ktoré vyrastalo v domácnosti zaťaženej konfliktnými vzťahmi rodičov a vážnymi hygienickými nedostatkami. Hoci konflikty v rodine prebiehali prevažne verbálne, ich intenzita bola značná, dieťa bolo ich priamym svedkom a niekedy aj účastníkom. Intervencia v rodine ale odhalila aj ďalšie rizikové prvky – dlhodobú nepravidelnú školskú dochádzku, zdravotné ťažkosti dieťaťa, sociálnu izoláciu, obavy matky zo susedských konfliktov a z pomsty partnerovej rodiny, či zanedbané psychické ochorenie starej matky žijúcej v tesnom susedstve.

Význam intenzívneho priebežného vyhodnocovania plnenia plánu práce s dieťaťom a rodinou

Úvodná intervencia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spočívala v sociálnom poradenstve, rozhovore s rodičmi dieťaťa a v dohode o konkrétnych krokoch zo strany rodičov dieťaťa (riadne upratanie bytu a jeho dezinfekcia, vymaľovanie bytu, čistá posteľná bielizeň pre dieťa, nakúpené potraviny a pripravená strava pre dieťa, zdržanie sa fajčenia a požívania alkoholu v prítomnosti dieťaťa, zdržanie sa kriku a hádok, nezapájanie dieťaťa do hádok), ktoré sa premietli do **plánu práce s rodinou a splnenie ktorých orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v krátkych intervaloch vyhodnocoval** opakovaným sociálnym preverovaním v rodine.

Do riešenia situácie s rodinou bol **v krátkom čase zapojený aj akreditovaný subjekt (centrum pre deti a rodiny), ktorý s rodinou pracoval ambulantnou aj terénnou formou**. Centrum pre deti a rodiny si aktívne vyžiadalo informácie od školy, stretlo sa s pedagogickým kolektívom, navštívilo rodinu v jej prirodzenom prostredí, iniciovalo prípadovú konferenciu, pričom o svojich zisteniach a o pokroku v rodine vypracúvalo podrobné správy. **Vysoká miera konkrétnosti správ** umožnila progres v rodine reálne sledovať a ako ďalej uvediem, reagovať aj na také oblasti života rodiny, ktoré by za iných okolností mohli zostať prehliadnuté.

Význam plánovaného, adresného a na potreby dieťaťa a jeho

V oblasti školského prostredia bolo nevyhnutné riešiť nepravidelnú dochádzku dieťaťa. Škola pridelením asistenta učiteľa a pravidelnými konzultáciami zapojeného špeciálneho pedagóga počas menej náročných vyučovacích hodín podporila dieťa v adaptácii. Neskôr škola iniciatívne poskytla rodine aj materiálnu pomoc – darovala

rodiny zacieleného prístupu

matke starší smartfón, aby mohla používať aplikáciu EduPage. Zapojení zamestnanci centra pre deti a rodiny sa v predstihu zaujímali o to, ako dieťa strávi letné prázdniny a pomáhali matke s prípravou programu – matku motivovali k využitiu dovolenky a k pobytu u rodiny v jej pôvodnom bydlisku, zisťovali možnosti ohľadne účasti dieťaťa v letnom dennom tábore. Úhradu poplatku za letný denný tábor sponzorsky prevzala škola dieťaťa. Matke sa s pomocou sociálnych pracovníčok centra pre deti a rodiny podarilo so zamestnávateľom dohodnúť neskoršie príchody do práce, aby mohla dieťa ráno do letného tábora vypravadiť. V tábore bol nižší počet detí, takže dieťa nemalo problém komunikovať a vedúci tábora boli informovaní o nutnosti špeciálneho prístupu k dieťaťu. Počas leta si dieťa udržiavalo nadobudnuté zručnosti aj formou pracovných listov, ktoré preň špeciálna pedagogička vopred pripravila. Po začiatku školského roka dieťa prejavilo záujem zostávať v školskom klube, kde mohlo byť v skupine so svojou kamarátkou. V škole si postupne našlo ďalších kamarátov, jeho dochádzka do školy sa zlepšila a prejavilo záujem aj o mimoškolskú činnosť (krúžok gymnastiky) – bariérou pre rodinu zostávala finančná nedostupnosť. Dieťa, ktoré bolo spočiatku tiché a uzavreté, začalo s postupným nadobúdaním dôvery otvorene hovoriť o tom, čo ho baví, čoho sa bojí a aké veci by chcelo robiť – napríklad si dať nastreliť náušnice. Detaily, ako je rast starostlivosti o vlastný zovňajšok, nosenie čistého oblečenia a upravených vlasov, či kontakt so spolužiakmi svedčia o tom, že dieťa začalo mať viac energie a motivácie pre sociálne vzťahy.

Výrazný progres bol dosiahnutý aj v oblasti zdravotnej starostlivosti. Matka na základe usmernení centra pre deti a rodiny a orgánu sociálno-právnej ochrany absolvovala s dieťaťom ortopedické vyšetrenie, ktoré viedlo k predpisu rehabilitácií a pomôcok na držanie tela. Matka zabezpečila aj termíny rediagnostiky v centre poradenstva a prevencie. Dieťa absolvovalo aj otorinolaryngologické vyšetrenie, ktoré potvrdilo sluchový handicap, nie však potrebu načúvacieho prístroja. Pre školu z toho vyplynuli konkrétne odporúčania na úpravu sedenia a spôsobu komunikácie učiteľov.

Najnáročnejšou časťou práce s rodinou bola dynamika v partnerskom vzťahu rodičov, ktorý bol plný kriku, žiarlivosti, verbálneho napádania a zastrášovania matky. Centrum pre deti a rodiny poskytovalo matke aj partnerovi pravidelné poradenstvo, v rámci ktorého im opakovane vysvetľovalo dôsledky ich správania pre dieťa a zákonné možnosti riešenia (otcovi dieťaťa, ktorý nefiguroval v rodnom liste dieťaťa napr. poskytnutím poradenstva vo vzťahu k určeniu otcovstva; matke dieťaťa vo vzťahu k plneniu vyživovacej povinnosti). Centrum pre deti a rodiny zároveň vopred kontaktovalo políciu a v spolupráci so širšou susedskou komunitou preventívne pripravilo postup pre prípad potreby asistencie matke dieťaťa pri vykázaní otca z bytu. Matka získala psychologickú podporu od centra pre deti a rodiny a postupne

sa učila nielen zvládať vlastný strach, ale aj primerane reagovať na smútok dieťaťa za partnerom, ktorý napokon domácnosť sám opustil. Ani po odchode otca zo spoločnej domácnosti neboli väzby s otcom pretrhnuté, dieťa bolo pri stretávaní sa s otcom a jeho rodinou podporované.

V priebehu niekoľkých mesiacov došlo k naplneniu základných potrieb dieťaťa, zlepšeniu hygienických podmienok, obnoveniu pravidelnej školskej dochádzky, identifikovaniu zdravotných problémov a ich riešeniu, k oslobodeniu matky z toxického partnerského vzťahu, k bezpečnému odchodu partnera z domácnosti a k významnému posunu v oblasti socializácie a sebavedomia dieťaťa. Celý prípad, ktorý naďalej sledujem, dokazuje, že plánovaná a interdisciplinárne prepojená práca – od orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, cez centrum pre deti a rodiny, školu, zdravotníkov, políciu až po komunitné zdroje – je kľúčová pre stabilizáciu rodiny v krízovej situácii. **Ak sú jednotlivé úkony navzájom zosúladené a poskytované včas, môžu zásadným spôsobom zmeniť životné podmienky dieťaťa a posilniť rodinu tak, aby sama dokázala prevziať zodpovednosť za ďalšie kroky.** Prípad tejto rodiny zároveň potvrdzuje, že systematická, citlivá a odborne vedená podpora dokáže zabrániť nariadeniu ústavnej starostlivosti a umožniť dieťaťu vyrastať v kontakte s oboma rodičmi spôsobom, ktorý je pre dieťa bezpečný a stabilný.

Bývanie a nútené vyst'ahovanie

Dlhodobo nevyhovujúce podmienky bývania v rómskej osade v obci

V tomto roku som sa venoval aj podnetu týkajúceho sa bývania rómskej komunity v obci, najmä podmienok v jednej konkrétnej lokalite. Podávateľ upozorňoval na dlhodobo nevyhovujúce životné podmienky obyvateľov lokality a na chýbajúci prístup k tečúcej pitnej vode. Preskúmaním podnetu som nadviazal na predchádzajúci podnet, ktorým sa zaoberala moja predchodkyňa Mária Patakyová, ktorá konštatovala porušenie práva na primeranú životnú úroveň a práva na dosiahnutie najvyššej dosažitel'nej úrovne fyzického a duševného zdravia v súvislosti so zabezpečením prístupu k pitnej vode pre obyvateľov obce.

V rámci prešetrovania podnetu som požiadal obec o stanovisko a pracovníci Kancelárie vykonali aj osobný prieskum priamo v obci. Zistil som, že obyvatelia lokality žijú vo veľmi zlých hygienických podmienkach, bez pripojenia k verejnému vodovodu, pričom väčšina obydí sú nelegálne postavené provízorne chatrče na nevysporiadaných pozemkoch. Jediným zdrojom pitnej vody bola do roku 2024 spoločná studňa; vodovodný stojan bol osadený až v roku 2024.

Hoci obec v minulosti realizovala výstavbu nájomných bytov nižšieho štandardu, posledné takéto projekty boli ukončené pred viac než 15 rokmi. Odvtedy nedošlo k rozšíreniu bytového fondu, ani k ďalším aktivitám smerujúcim k riešeniu bytovej núdze obyvateľov, a to napriek tomu, že počet obyvateľov obce v uvedenom období vzrástol. Podľa dostupných údajov tak približne pätina obyvateľov obce žije v nevyhovujúcich, často zdravotne rizikových podmienkach.

Pri posudzovaní podnetu som prihliadal na pozitívne záväzky obce v oblasti zabezpečovania primeraných životných podmienok pre všetkých obyvateľov, najmä tých v nepriaznivej situácii. Zohľadnil som aj to, že podľa nájomných zmlúv zverejnených obcou, neboli v niektorých prípadoch dodržané minimálne normy obytnej plochy. Tieto zistenia potvrdzujú nepostačujúcu kapacitu dostupného bývania.

Porušenie práva na primeranú životnú úroveň a práva na dosiahnutie najvyššej

Musel som preto konštatovať, že dlhodobou nečinnosťou pri rozširovaní bytového fondu a absenciou účinných krokov na riešenie bytovej núdze obyvateľov lokality dochádza **k porušeniu ich práva na primeranú životnú úroveň** podľa čl. 11 ods. 1 a **práva na dosiahnutie najvyššej dosiahnuteľnej úrovne zdravia** podľa čl. 12 ods. 1 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych

dosiahnuteľnej úrovne zdravia

Návrh na prijatie opatrení

a kultúrnych právach, ako aj **práva na ochranu pred chudobou a sociálnym vylúčením** podľa čl. 30 Európskej sociálnej charty.

Obec som požiadal o **prijatie konkrétnych opatrení**, napríklad o analytické zhodnotenie bytovej situácie v obci, identifikáciu pozemkov vhodných na výstavbu nájomného bývania, podporu svojpomocných foriem zlepšovania bývania a zapojenie sa do projektov zameraných na rozšírenie bytového fondu a na podporu marginalizovaných rómskych komunit. Zároveň som zdôraznil potrebu koncepčného a dlhodobého udržateľného riešenia, ktoré umožní progresívne napĺňanie práva obyvateľov na dôstojné a bezpečné bývanie.

Obec vo svojom stanovisku potvrdila zistenia o nevyhovujúcich podmienkach bývania v lokalite „ostrov“ a uviedla, že ide o dlhodobý problém, ktorého vyriešenie presahuje možnosti obce. Zdôraznila, že situáciu sa snaží riešiť v rámci svojich kapacitných a finančných možností. Poukázala na to, že v roku 2024 zlepšila prístup k pitnej vode osadením vodovodného stojana. Podľa vedenia obce nie je zásadné zlepšenie životných podmienok možné bez aktívnej účasti a zodpovednosti samotných obyvateľov lokality, keďže podľa jej skúseností lepšie bývanie samo osebe často nevedie k zmene návykov a podmienky sú vo výraznej miere ovplyvnené generačnými vzorcami správania. Uviedla, že popri infraštruktúrnych investíciách je nevyhnutná aj systematická práca s komunitou a zmena prístupu obyvateľov. Obec sa hlási k princípu rovného prístupu k právam a deklaruje, že bude hľadať možnosti rozširovania bytového fondu a spolupracovať s relevantnými organizáciami, aj keď upozorňuje na značnú administratívnu a finančnú záťaž s tým spojenú. Zároveň deklarovala ochotu pokračovať v komunikácii a poskytnúť priebežné informácie o prijatých krokoch.

Prvá správa
Výboru OSN
pre práva dieťaťa

Prvé alternatívne správy adresované výborom OSN

Alternatívna správa pre Výbor OSN pre práva dieťaťa a jej odraz v záverečných zisteniach

Dňa 15.12.2024 som predložil historicky prvú alternatívnu správu verejného ochrancu práv⁸⁵ Výboru OSN pre práva dieťaťa. Táto správa bola zaslaná ako príspevok k hodnoteniu Slovenskej republiky v rámci 98. zasadnutia tohto výboru, ktoré sa uskutočnilo od 13. do 31.01.2025.

Na základe skúseností z praxe som v správe identifikoval **klúčové oblasti** vyžadujúce zlepšenie právnych a administratívnych rámcov a predložil som **konkrétne odporúčania na systémové zmeny**, ktoré by pomohli zabezpečiť plné rešpektovanie práv dieťaťa v Slovenskej republike.

V januári 2025 Výbor OSN pre práva dieťaťa zverejnil záverečné odporúčania,⁸⁶ v ktorých **reflektoval všetky tematické okruhy z mojej alternatívnej správy** a moje odporúčania zaradil do záverečných odporúčaní.

Do monitorovacieho procesu OSN som sa rozhodol prispieť svojou alternatívnou správou aby som nezávisle a objektívne reflektoval na stav uplatňovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov OSN na Slovensku. V zmysle mandátu verejného ochrancu práv považujem za nevyhnutné upozorňovať na systémové nedostatky, ktoré bránia plnému rešpektovaniu základných práv a slobôd. Mojm poslaním je stáť na strane jednotlivcov, najmä tých najzraniteľnejších, ktorí sú ovplyvnení rozhodovaním, nekonaním alebo postupmi orgánov verejnej moci a vyvažovať mocenskú nerovnováhu medzi občanom a štátom.

Vo svojej alternatívnej správe som pozornosť venoval právam detí umiestneným v reedukačných centrách a **potrebe reformy existujúceho systému reedukácie detí** v Slovenskej republike, právam detí rodičov vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody, podpore detí so zdravotným postihnutím a ich rodín, a tiež právam detí žiadateľov o azyl, utečencov a migrantov.

V správe som Výbor OSN pre práva dieťaťa tiež upozornil na absenciu nezávislého monitorovacieho mechanizmu, ktorý by zabezpečoval **ochranu práv pacientov**, vrátane detí. Venoval som sa aj

⁸⁵ Prvá alternatívna správa verejného ochrancu práv adresovaná výboru OSN: <https://vop.gov.sk/prva-alternativna-sprava-verejneho-ochrancu-prav-adresovana-vyboru-osn/>.

⁸⁶ Výbor OSN pre práva dieťaťa, Záverečné zistenia k šiestemu periodickému výkazu Slovenskej republiky, prijaté 31.01.2025 na 98. zasadnutí, dok. č. CRC/C/SVK/CO/6.

Výbor OSN
pre práva dieťaťa
reflektoval moje
odporúčania

nedostatočnej, resp. absentujúcej právnej úprave súvisiacej s právom maloletých pacientov na sprevádzajúcu osobu počas hospitalizácie. Venoval som sa aj právu na vzdelanie pre rómske deti v slovenskom vzdelávacom systéme, ako aj posledným krokom relevantných autorít v boji s pretrvávajúcou segregáciou vo vzdelávaní. Zároveň som Výbor OSN pre práva dieťaťa informoval o svojich odporúčaníach v tejto téme. V alternatívnej správe som sa venoval aj **nedostatočnému financovaniu Kancelárie**.

Výbor OSN pre práva dieťaťa odporučil Slovenskej republike zabezpečiť primerané a dlhodobé **financovanie** Kancelárie, a tiež zavedenie systému **monitorovania implementácie opatrení** navrhovaných verejným ochrancom práv.

V oblasti reedukačných centier výbor odporučil realizovať **komplexnú reformu reedukačných centier** a prijať preventívne opatrenia, ktoré sa zamerajú na základné príčiny problémového správania detí, pričom je potrebné uprednostniť ich holistický rozvoj.

V súvislosti s právom detí rodičov vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody, tento výbor, okrem iného, odporučil Slovenskej republike zabezpečiť aby boli zariadenia **prispôsobené potrebám matiek a detí** a aby mali prístup k základným službám. Zároveň výbor odporučil chrániť a garantovať právo detí na návštevy u rodičov vo výkone trestu odňatia slobody, vrátane zvýšenia frekvencie a trvania návštev, zabezpečenia primeraných a detsky priateľských priestorov na stretnutia a zrušenia obmedzení na počet súčasne prítomných návštevníkov.

V súvislosti s mojimi odporúčaniami zameranými na absenciu nezávislého monitorovacieho mechanizmu, ktorý by zabezpečoval ochranu práv pacientov, vrátane detí a v súvislosti s nedostatočnou, resp. absentujúcou právnou úpravou súvisiacou s právom maloletých pacientov na sprevádzajúcu osobu počas hospitalizácie odporučil Výbor OSN pre práva dieťaťa **zlepšiť a posilniť nezávislé kontrolné mechanizmy** pre verejné aj súkromné zdravotnícke zariadenia s dostatočnými právomocami, zdrojmi a jasným mandátom. Výbor zároveň odporučil Slovenskej republike, aby novelizovala legislatívu a zabezpečila jej aplikáciu tak, aby garantovala právo detí byť počas hospitalizácie v sprievode dôveryhodnej dospeléj osoby (rodiča, zákonného zástupcu alebo iného opatrovateľa).

V súvislosti s témou segregácie vo vzdelávaní uvedený výbor reflektoval na moje odporúčania a, okrem iného, odporučil Slovenskej republike, aby zohľadňovala sociálno-ekonomický status a životné podmienky týchto detí v kontexte **riešenia segregácie vo vzdelávaní**.

V súvislosti s právami detí žiadateľov o azyl, utečencov a migrantov odporučil výbor Slovenskej republiky, aby **ukončila prax zaisťovania maloletých detí** a vytvorila efektívne alternatívy k zaisťovaniu.

Alternatívna správa pre Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva

V decembri 2025 som v rámci výkonu svojho mandátu predložil svoju druhú alternatívnu správu,⁸⁷ ktorou som prispel do monitorovacieho procesu OSN s cieľom nezávisle a objektívne reflektovať na stav uplatňovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov OSN na Slovensku.

Alternatívna správa pre Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva bola zaslaná ako príspevok k štvrtému hodnotiacemu cyklu Slovenskej republiky, ktorý sa uskutoční počas 79. zasadnutia výboru v období od februára do marca 2026. Cieľom tejto správy bolo nezávisle a objektívne reflektovať stav uplatňovania záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, a zároveň nadviazať na dlhodobé výkladové stanoviská, všeobecné komentáre a závery výboru k situácii v Slovenskej republike.

Vzhľadom na to, že existencia silných, nezávislých a dostatočne financovaných národných inštitúcií na ochranu ľudských práv je kľúčovým predpokladom efektívnej implementácie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, v alternatívnej správe som poukázal na dlhodobé **nedostatočné financovanie Kancelárie**, ktoré pretrváva aj napriek výraznému nárastu počtu podnetov a ktoré oslabuje schopnosť štátu identifikovať a odstraňovať systémové prekážky v uplatňovaní práv garantovaných paktom.

V ďalšej časti alternatívnej správy som výbor upozornil na nové legislatívne obmedzenia týkajúce sa **mimovládnych organizácií v Slovenskej republike**. Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva vo svojom stanovisku⁸⁸ zdôrazňuje, že občianska spoločnosť zohráva kľúčovú úlohu pri účinnej podpore, ochrane a uplatňovaní hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Výbor zdôrazňuje, že ochrancovia ľudských práv musia mať možnosť vykonávať svoju činnosť slobodne a bez strachu, a vyzýva štáty, aby zrušili právne predpisy a odstránili opatrenia, ktoré ich činnosť obmedzujú.

⁸⁷ Alternatívna správa verejného ochrancu práv k IV. previerkovému cyklu Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva: https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/12/Alternative_report_PDOR.pdf.

⁸⁸ Stanovisko Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva k ochrancom ľudských práv a hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam: <https://docs.un.org/en/E/C.12/2016/2>.

Výbor OSN
pre hospodárske,
sociálne a kultúrne
práva som
informoval
aj o mojich
podaniach
na Ústavný súd

Na tomto pozadí som poukázal na vážne obavy vyvolané prijatím zákona o mimovládnych neziskových organizáciách. Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva som informoval o ustanoveniach zákona, ktoré považujem za neprípustné a ktoré neprimerane obmedzujú základné práva a slobody fyzických a právnických osôb. Výbor som zároveň informoval o mojom podaní na Ústavný súd, ktorým žiadam o preskúmanie súladu novely zákona o mimovládnych neziskových organizáciách s Ústavou, Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie.

Významnú časť alternatívnej správy som venoval **prístupu k inovatívnym liekom** v osobitnom tzv. výnimkovom režime. Poukázal som na to, že súčasná právna úprava v Slovenskej republike umožňuje, aby prístup k život zachraňujúcej alebo k inovatívnej liečbe závisel od rozpočtových limitov a interných pravidiel zdravotných poisťovní, čo je v rozpore s požiadavkou rovnosti, právnej istoty a nediskriminácie.

Výbor som tiež informoval, že v reakcii na tieto systémové problémy som podal návrh na začatie konania pred Ústavným súdom, ktorým som napadol vybrané ustanovenia zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov pre ich nesúlad s Ústavou a so záväzkami štátu vyplývajúcimi z čl. 2 a 12 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ako aj z ďalších medzinárodných nástrojov na ochranu ľudských práv. V tejto súvislosti som zároveň poukázal na povinnosť štátu podľa čl. 15 ods. 1 písm. b) Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach zabezpečiť, aby boli prínosy vedeckého pokroku, vrátane inovatívnych terapií, sprístupňované spravodlivým a nediskriminačným spôsobom.

V oblasti zdravotnej starostlivosti som opätovne nadviazal na závery výboru z predchádzajúcich hodnotiacich cyklov, v ktorých upozorňoval na **porušovanie práv rómskych žien v zdravotníckych zariadeniach**, ako aj na nedostatočné mechanizmy nápravy. V alternatívnej správe som výbor upozornil na pretrvávajúcu absenciu plne nezávislého monitorovacieho mechanizmu, ktorý by zabezpečoval systematickú ochranu práv pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Zdôraznil som, že bez existencie nezávislej inštitúcie alebo iného nezávislého orgánu s jasne vymedzeným mandátom, s primeranými zdrojmi a s dostatočnými právomocami na monitorovanie dodržiavania práv pacientov, na prešetrovanie podozrení z ich porušenia, na vydávanie účinných odporúčaní alebo nápravných opatrení a na zabezpečenie účinných prostriedkov nápravy, nie je možné zabezpečiť plnohodnotnú ochranu práva na zdravie v zmysle čl. 12 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Osobitnú pozornosť som v alternatívnej správe venoval problematike **sterilizácií vykonaných v rozpore s právom**, pričom som priamo nadviazal na závery výboru z roku 2019, v ktorých výbor vyjadril znepokojenie nad absenciou účinných prostriedkov nápravy a vyzval Slovenskú republiku na zavedenie kompenzačného mechanizmu. Avšak napriek verejne deklaroványm záväzkom štátu o zámere pripraviť legislatívny rámec kompenzačného mechanizmu, doposiaľ nebol prijatý ani predložený návrh zákona, ktorý by zabezpečil účinný kompenzačný mechanizmus. V tomto kontexte som zdôraznil potrebu prijať konkrétne opatrenia a časový harmonogram smerujúci k zavedeniu dostupného a účinného kompenzačného mechanizmu v súlade s odporúčaniami Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva.

Záverečná časť alternatívnej správy bola venovaná **právu na primerané bývanie** podľa čl. 11 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Poukázal som na to, že prenesenie zodpovednosti za riešenie bytovej núdze na samosprávy bez existencie účinných štátnych mechanizmov kontroly a zásahu vedie k pretrvávajúcim a systematickým porušeniam práva na primerané bývanie, najmä v marginalizovaných rómskych komunitách.

V predkladaní alternatívnych správ verejného ochrancu práv plánujem pokračovať aj v nasledujúcom období v rámci výkonu svojho mandátu.

Právo na súdnu a inú právnu ochranu

Právo na súdnu a inú právnu ochranu predstavuje jeden zo základných pilierov ochrany právneho štátu. Jeho podstatou nie je len formálna možnosť obrátiť sa na súd alebo na iný orgán verejnej moci, ale najmä zabezpečiť účinnú, dostupnú a v primeranom čase poskytovanú ochranu práv. Práve časový rozmer konania má zásadný význam pre reálne uplatnenie tohto práva, keďže neprimeraná dĺžka konania môže viesť k prehlbovaniu právnej neistoty a v konečnom dôsledku k oslabeniu dôvery verejnosti v spravodlivosť.

Zbytočné prieťahy v súdnom konaní

Otázka zbytočných prieťahov v súdnom konaní patrí dlhodobo medzi najčastejšie dôvody podaní adresovaných verejnému ochrancovi práv. Verejný ochranca práv pri ich posudzovaní vychádza zo stabilnej judikatúry Ústavného súdu a ESLP, ktorá zdôrazňuje, že primeranosť dĺžky konania je potrebné hodnotiť individuálne, so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu. Osobitný význam pritom majú konania, v ktorých je dotknutý osobný status, rodinný život, sociálne zabezpečenie alebo samotné živobytie podávateľa.

Súd nemôže dovoliť, aby obžalovaný svojím správaním neúmerne predlžoval konanie

Obrátil sa na mňa podávateľ podnetu, ktorý bol obžalovaným v trestnom konaní. Obžaloba bola na súde podaná už v roku 2013. Išlo teda na prvý pohľad o dlhé súdne konanie. Nevynímajúc skutočnosť, že každé trestné konanie má tak predsúdne štádium (vyšetrovanie) ako aj štádium konania pred súdom. To dokresľuje celkovú predstavu o tom, ako dlho sa o vine a treste koná. Konanie bolo skutkovo aj právne extrémne zložené. Podávateľ bol trestne stíhaný pre celkovo 34 skutkov, ku ktorým malo dôjsť v priebehu niekoľkých rokov. Dokazovanie bolo mimoriadne zložené s množstvom svedkov a znaleckých posudkov.

Nemilo ma v tomto prípade prekvapila počiatočná nečinnosť súdu pri predložení stanoviska, o ktoré som žiadal. Až po urgenciách a personálnej výmene na poste predsedu súdu prišlo k náprave. Zo stanoviska o priebehu konania som zistil zaujímavé skutočnosti. Bol to práve podávateľ podnetu (obžalovaný), ktorý sa síce domáhal odstránenia nečinnosti súdu, ale sám neprimerane konanie predlžoval – prostredníctvom svojich podaní, žiadostí a sťažností, ale najmä svojou pasivitou.

Počas dvanástich rokov konania pred súdom podávateľ podnetu vo väčšine prípadov požiadal súd o konanie hlavných pojednávaní

v jeho neprítomnosti – čo je jeho procesné právo a je na uvážení (teda rozhodnutí) súdu, či je možné jeho neúčast' akceptovať a hlavné pojednávanie vykonať, alebo či to možné nie je.

Na druhej strane si je potrebné uvedomiť, že hlavné pojednávanie je nosným a nevyhnutným dôkazným prostriedkom na prejednanie veci a následné rozhodnutie o podanej obžalobe. Napokon na termín hlavného pojednávania sa obžalovaný nedostavil opakovane (minimálne štyrikrát) aj bez zaslaného ospravedlnenia súdu. Takisto je vo výraznej miere viditeľná pasivita jeho obhajcov – **až v 11 prípadoch sa nedostavil ani jeden** z nich na pojednávanie. Z dôvodu ich opakovanej pasivity súd v jednom momente ustanovil obžalovanému náhradnú obhajkyňu.

Nielen neúčast' na hlavných pojednávaniach [na ktorých sa podávateľ (obžalovaný) **zúčastnil za celý čas len dvakrát** a aj to v jednom prípade odmietol vypovedať], ale aj pasivita vo vzťahu k súdu z dôvodu neoznamovania skutočností ako je zmena adresy bydliska, prispeli k predlžovaniu konania. Opakovane sa súdu vracali zásielky určené obžalovanému ako nedoručené s uvedením dôvodu, že sa presťahoval. Je pravdou, že obžalovaný so súdom komunikoval prostredníctvom e-mailov (v ktorých buď požiadal o konanie hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti alebo žiadal zaslať zásielky na správnu adresu). Zdá sa však, že k takejto komunikácii dochádzalo až následne, a nie s cieľom eliminovať akékoľvek zmeny pomerov na strane obžalovaného vopred tak, aby zbytočne nepredlžovali konanie.

Dĺžku súdneho konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov (strán) alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietáhov v súdnom konaní. Takéto konštatovanie platí v prípade, keď súd o procesných návrhoch účastníkov konania konal a rozhodoval bez zbytočných prietáhov.⁸⁹

Pokiaľ však ide o opakovanú a dlhotrvajúcu neúčast' strany trestného konania, úvahy môžu smerovať aj k pochybnostiam, či nejde o obštrukcie v konaní a o vyhýbanie sa trestnému konaniu. Súd disponuje procesnými prostriedkami na to, aby preskúmal dôvody neprítomnosti strany konania alebo prostriedkami na zabezpečenie prítomnosti strany na hlavnom pojednávaní (hrozba poriadkovej pokuty, predvedenia a pod.).

Je úlohou súdu rozhodujúceho o odstránení právnej neistoty, **aby sa v súlade s právnym poriadkom vysporiadal so správaním strany konania tak, aby nedochádzalo k zbytočným prietáhom v konaní.**

⁸⁹ Nález Ústavného súdu č. II. ÚS 41/00.

Prvé pojednávanie až po štyroch rokoch od podania obžaloby

O prieťahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, keď súd nevyužil tie procesné alebo iné prostriedky, cieľom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale aj rýchlej ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahol až vtedy, keď ich skutočný účinok bol vylúčený, prípadne značne zminimalizovaný.

V tomto prípade súd zlyhal. Nevyporiadal sa s opakovanou neúčastťou obžalovaného na hlavných pojednávaniach. Súd s obžalovaným komunikoval čiastočne aj e-mailom, nie je však zrejmé, či a akým spôsobom sa pokúšal zistiť, prečo mu nie je možné zásielky doručovať. Takisto v tomto smere chýbala aktivita súdu smerom k jeho obhajcom – len v jednom prípade obhajca súd informoval o zmene adresy obžalovaného. Nie je zrejmé, či si súd zisťoval napr. informácie od probačného úradníka a pod. Išlo o krajne neefektívny postup.

Súd taktiež opakovane nekonal. Vyskytovali sa viaceré obdobia nečinnosti v rozmedzí **od šiestich do 13 mesiacov**. Jednotlivé časové rozmedzia medzi úkonmi súdu či medzi termínmi hlavných pojednávaní boli neprimerane dlhé. V dôsledku toho sa reálne uskutočnilo prvé hlavné pojednávanie až po **štyroch rokoch od podania obžaloby**. Už toto poukazuje na neefektívnosť a nehospodárnosť konania. Pomalá spravodlivosť je odmietnutá spravodlivosť.

Podľa názoru Ústavného súdu konanie, ktoré trvá pomerne dlhé obdobie, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 Ústavy, ako aj v čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. K zbytočným prieťahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania.⁹⁰

Na moju žiadosť predsedníčka súdu prijala opatrenia na predchádzanie opakovaným zbytočným prieťahom v tomto konaní.

Rodičovský spor o dieťa skončil po tragickej udalosti

S podnetom sa na mňa obrátil podávateľ a prosil o pomoc, keďže bývalá manželka mu neumožňovala kontakt s dcérou. Uviedol, že súd nekoná dostatočne rýchlo a ochrana práv dieťaťa, ako aj jeho práv, je tým ohrozená. Konanie o rozvode manželstva a o úpravu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode prebiehalo od roku 2017. Súd síce prvýkrát rozhodol rozsudkom v roku 2021, avšak tento

⁹⁰ Nález Ústavného súdu č. I. ÚS 30/2017.

Konanie sa nepodarilo ukončiť ani počas siedmich rokov

rozsudok odvolací súd v časti vrátil na ďalšie konanie. Sporným sa stala práve úprava styku s dieťaťom a výživné.

Takéto citlivé a často veľmi osobné spory medzi rodičmi sú pomerne častým javom a majú tendenciu sa zhoršovať. Neschopnosť komunikovať a ustúpiť zo svojich predstáv často prerastá v animozitu a pred súdom stojí neľahká úloha usporiadať vzťahy medzi rozhádanými rodičmi tak, aby bol v prvom rade zaistený najlepší záujem dieťaťa, ale aby napokon mali aj rodičia garantované svoje práva a určené povinnosti.

V tomto prípade bol otec cudzí štátny príslušník, žijúci vo svojom domovskom štáte. Už táto skutočnosť vec skutkovo aj právne komplikovala. Navyše, matka dieťaťa podala návrh na rozvod manželstva na Slovensku a otec dieťaťa podal pôvodne tiež návrh na rozvod manželstva, ale v cudzine. Preto bolo potrebné ustáliť všetky súvisiace právne otázky.

Priebeh a dĺžku namietaného konania výrazne ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19. V tomto konaní došlo z dôvodu prijatých protipandemických opatrení k zrušeniu viacerých termínov pojednávania. Došlo aj k neodôvodnenej niekoľkokomesačnej nečinnosti súdu.

Popísaný postup bol v rozpore s tým, že v danom konaní sa **vyžadovala osobitná rýchlosť**. Za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania v konkrétnom posudzovanom prípade možno považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom.

O efektívnosti a hospodárnosti konania nevytvára ani skutočnosť, že konanie v časti úpravy výkonu rodičovských práv a povinností (vrátane výživného) sa nepodarilo právoplatne ukončiť **pocas siedmich rokov** od podania samotného návrhu.

Súdne konanie napokon neskončilo tým, že by súd rozhodol o úprave pomerov. Konanie bolo zastavené preto, že matka dieťaťa v roku 2024 zomrela. Tragédia. Výnimočný prípad. Je však mementom toho, že je extrémne dôležité, **aby súdna moc vyvinula dostatočné úsilie** na to, aby súdne konania boli rozhodnuté a ukončené včas, bez poskytnutia priestoru na eskalovanie sporu. Tak, aby požiadavka osobitej rýchlosti nebola len vágnym pojmom.

Súd predlžoval ukončenie exekúcie

Podávateľ, proti ktorému sa viedla exekúcia na vymoženie dlžného výživného, sa na mňa obrátil s podnetom, že v danom konaní

Vyznačenie doložky až po piatich mesiacoch

V prvom prípade rozhodoval odvolací súd rok. Druhé odvolacie konanie trvalo rok a pol

dochádza k zbytočným priesťahom. Podávateľ uvádzal, že na základe rozhodnutia mu bola „pozastavená“ povinnosť platiť výživné z dôvodu striedavej starostlivosti o dieťa.

V novembri 2023 súdny exekútor predložil súdu návrh podávateľa na zastavenie exekúcie. V januári 2024 súd tento návrh zamietol. Následne exekútor ihneď doručil súdu druhý návrh povinného na zastavenie exekúcie, ako aj vyjadrenie oprávnenej k tomuto návrhu. Súdny exekútor zároveň požiadal o vyznačenie doložky právoplatnosti na uznesení súdu o zamietnutí prvého návrhu na zastavenie konania.

Ani zložitosť konania, ani správanie sa jeho účastníkov nespôsobili predĺženie konania. V postupe súdu **však došlo k zbytočným priesťahom**.

Už v prípade jednoduchého administratívneho postupu (ktorého výsledkom nie je vydanie rozhodnutia) akým je **vyznačenie doložky právoplatnosti**, nemožno hovoriť o efektívnom a plynulom postupe. Po žiadosti súdneho exekútora o vyznačenie doložky právoplatnosti na rozhodnutí tak súd urobil až **po piatich mesiacoch** od žiadosti.

O druhom návrhu povinného na zastavenie exekúcie **súd nekonal, napokon až po takmer ôsmich mesiacoch zastavil exekúciu priamo súdny exekútor z dôvodu splnenia povinnosti povinným**.

Exekučné konanie tak bolo zastavené a ďalšie opatrenia neboli potrebné. Exekúcia zasahuje výrazným spôsobom do života a práv účastníka konania, preto požiadavka nastolenia právnej istoty nadobúda naliehavejší charakter.

Dve odvolacie konania jedného podávateľa a dvojité porušenie základných práv

Aj v odvolacom konaní môže dochádzať k zbytočným priesťahom. V podnete, ktorý mi bol doručený, jeho podávateľ podal v zhruba rovnakom čase dve odvolania v civilnoprávných sporoch. Obidve odvolacie konania sa viedli na tom istom krajskom súde. Vec sa nejavila ako zložitá.

Napriek tomu v prvom prípade odvolací súd rozhodoval **jeden rok**, pričom opakovane došlo k prerozdelovaniu spisu z dôvodu zákonných prekážok a následnej reorganizácie práce dotknutého senátu. V druhom prípade odvolacie konanie trvalo **jeden a pol roka**.

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uvádza, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov priznáva

oprávneným osobám širšiu právnu ochranu ako len pred úmyselným alebo nedbanlivostným správaním sudcu konajúceho vo veci. Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú podstatné pre posúdenie toho, či došlo k neodôvodneným priet'ahom v konaní a ich zodpovedanie a objasnenie môže pomôcť iba pri hľadaní príčin priet'ahov v rámci súdu.

Z hľadiska organizácie práce možno mať logicky pochopenie pre zákonné prekážky na strane sudcov či pre **vysoký nápad vecí a potrebu ich vybavovať podľa poradia**. Avšak základné právo patrí jednotlivcovi – strane konania, ktorá nemôže byť vystavená neprimerane dlho právnej neistote z dôvodu, že súd musí rozhodovať aj v iných veciach (či už prednostných na základe zákonnej lehoty alebo vo veciach so skorším nápadom).

Hoci sa v odvolacom konaní nevykonávajú úkony tak ako v prvostupňovom konaní, aj dĺžka konania o odvolaní by mala byť primeraná.

Pozitívne som prijal, že o obidvoch odvolaniach **súd napokon rozhodol, čím prispel k odstráneniu právnej neistoty**.

Aj o mimoriadnom opravnom prostriedku treba rozhodnúť bez zbytočných priet'ahov

Dovolacie konanie
trvalo 14 mesiacov

Podávateľ sa domáhal ochrany svojich práv v civilnom konaní podaním mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), o ktorom rozhodoval Najvyšší súd. Po preskúmaní podnetu som zistil, že dovolacie konanie trvá **už 14 mesiacov bez rozhodnutia**.

Mám pochopenie pre skutočnosti objektívneho charakteru, ktoré ovplyvňujú dĺžku konania na Najvyššom súde - treba uviesť, že je zaťažený veľkým množstvom vecí pripadajúcich jednotlivým senátom súdu. Musí rozhodovať veci v poradí, v akom sú mu doručované, ako aj **s prihliadnutím na prednostné veci**. Ako súd najvyššej inštancie je zároveň často vystavený aj zvýšenej právnej či skutkovej zložitosti vecí.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy je súčasťou práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivý proces. Pokiaľ právny poriadok v rámci celého procesu garantuje strane konania na ochranu jeho práv možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje súd rozhodnutím, **je legitímne očakávať, že o podanom mimoriadnom opravnom prostriedku bude súd rozhodovať plynule a bez zbytočnej nečinnosti**.

V opačnom prípade (bez požiadavky konať plynule) by mohol byť zmarený účel podania takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku (ochrana práv za splnenia zákonom ustanovených podmienok), čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť aj k zmareniu práva na súdnu ochranu.

Pozitívne som prijal skutočnosť, že zo strany orgánu riadenia a správy súdu **boli prijaté dostatočné opatrenia**. Vec bola zaradená do režimu pravidelného sledovania a zároveň mi bol oznámený predpokladaný termín rozhodnutia.

Dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu o vine a treste

Aj ďalší podnet sa týkal nečinnosti Najvyššieho súdu. Podávateľka sa na mňa obrátila prostredníctvom svojho obhajcu. Išlo o právne a skutkovo veľmi náročnú vec, a zároveň aj vec citlivú. Podávateľka je matkou dvoch maloletých detí a bola súdmi právoplatne uznaná za vinnú z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy. Bránila sa však podaním mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania.

Najvyšší súd dĺžku konania odôvodnil aj tým, že podávateľka dopĺňala dovolacie dôvody, a tiež došlo k zmene zloženia senátu. Zistil som, že dané dôvody k doterajšej dĺžke konania prispeli len čiastočne a nie je možné nimi odôvodniť celé obdobie nečinnosti súdu.

O dovolaní nebolo rozhodnuté ani po dvoch rokoch a siedmich mesiacoch

Osobitostiam dovolacieho konania ako aj postavenia dovolacieho súdu som sa venoval v predchádzajúcom prípade. Ani z pozície dovolacieho súdu hodnej osobitného zreteľa však **nemožno rezignovať** na potrebu napĺňania podstaty práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. V tomto prípade nebolo o dovolaní rozhodnuté ani po viac **ako dvoch rokoch a siedmich mesiacoch**.

V rámci opatrení som žiadal o nariadenie dohľadu nad plynulosťou konania a o následné informovanie o rozhodnutí. Najvyšší súd mi napokon oznámil, že v novembri 2025 rozhodol o podanom dovolaní.

Odovzdanie odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do zahraničia

Podávateľ bol odsúdený slovenskými súdmi k trestu odňatia slobody. Išlo však o občana Českej republiky. Svoje odsúdenie nijak nespochybňoval, chcel však vykonať zvyšok svojho trestu na území domovského štátu – v Českej republike.

Preto v súlade so zákonom ustanoveným postupom jeho právny zástupca podal v januári 2024 žiadosť na MS SR, ktoré žiadosť

postúpilo vo februári 2024 príslušnému prvostupňovému súdu na ďalší postup.

Postup a konanie súdu bolo ovplyvnené špecifickou právnou úpravou vo veci, kedy rozhodovanie o takomto návrhu odsúdeného je zverené MS SR, ako aj príslušnému súdu. Pretože ide o spoluprácu s cudzinou, na takéto konanie sa vzťahujú nielen vnútroštátne právne predpisy, ale aj medzinárodné zmluvy. V tomto prípade, keďže išlo o oba členské štáty Európskej únie, problematika je upravená aj právnymi predpismi Rady Európskej únie. Navyše, pri uznávaní a výkone rozhodnutia sa môže prejaviť aj rozdiel v právnej úprave a v kvalifikácii skutkov (vrátane sankcií za ne) medzi členskými štátmi.

Skutkovo môže byť postup pri takomto type konania zložitejší z dôvodu potreby komunikácie s orgánmi cudzieho štátu. Postup sa objektívne predlžuje aj preto, že písomnosti a dokumenty je potrebné prekladať z/do cudzieho jazyka. V tomto prípade však išlo o výkon zvyšku trestu odňatia slobody v Českej republike. Je preto možno brať do úvahy ľahšiu komunikáciu medzi štátmi, keďže zložitnosť nepredstavuje ani jazyková bariéra a spolupráca medzi partnerskými orgánmi štátu je spravidla na nadštandardnej úrovni.

Od predloženia žiadosti bol príslušný súd nečinný, a to napriek tomu, že odsúdený i obhajca v priebehu konania vec urgovali. V marci 2025 bol spis predložený zastupujúcej vyššej súdnej úradníčke, ale tá vo veci rovnako nekonala. V apríli 2025 bol spis vrátený na konanie predchádzajúcemu vyššiemu súdnemu úradníkovi s pokynom **na urgentné konanie vo veci.**

Súdu trvalo
20 mesiacov kým
vydal osvedčenie

Napriek tomu osvedčenie podľa príslušných ustanovení rámcového rozhodnutia Rady Európskej únie súd vydal až v októbri 2025, teda **po 20 mesiacoch od podania žiadosti.** Uvedená nečinnosť je už zrejším zásahom na práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Napokon aj v tomto prípade počas preskúmavania **podnetu došlo k náprave a súd rozhodol.**

Znalecké dokazovanie a zodpovednosť súdu za zbytočné prieťahy

Obrátila sa na mňa aj podávateľka s podnetom, v ktorom namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v konaní vedenom mestským súdom, pôvodne okresným súdom. Predmetom konania bola náhrada škody na zdraví údajne spôsobenej poskytnutím stomatologickej zdravotnej starostlivosti. Podávateľka uviedla, že Ústavný súd už v roku 2015

Spis bol
v znaleckom
ústave štyri roky

nálezom konštatoval porušenie jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, avšak ani po tomto rozhodnutí nedošlo k náprave a konanie sa ďalej neprimerane predlžovalo.

Preskúmal som obdobie po vydaní uvedeného nálezu. Zo stanoviska súdu a z prehľadu úkonov vyplynulo, že konanie ovplyvnilo prerokovanie veci na odvolacom súde, prerušenie konania v súvislosti s konaním pred Ústavným súdom, ako aj opakované ustanovenie nových znalcov a znaleckých ústavov. Skutková zložitost' veci bola nepochybná, avšak vec nemožno zaradiť medzi právne mimoriadne zložité.

Pri posudzovaní správania účastníkov som zistil, že určité úkony podávateľky aj žalovaného mohli konanie čiastočne predlžiť, avšak išlo o kratšie úseky, ktoré celkovú dĺžku konania rozhodujúcim spôsobom neovplyvnili.

Za najzávažnejší problém som považoval obdobie **od novembra 2017 do januára 2022**, počas ktorého sa spis nachádzal v znaleckom **ústave - viac ako štyri roky**. Napriek urgenciám súd nevyužil všetky procesné prostriedky na zabezpečenie predloženia znaleckého posudku v primeranej lehote. Takýto postup nie je v súlade s povinnosťou organizovať konanie tak, aby bolo prejednané bez zbytočných priet'ahov, a uvedené obdobie vykazuje znaky neodôvodnených priet'ahov.

Z judikatúry Ústavného súdu⁹¹ vyplýva, že súd **zodpovedá aj za riadenie znaleckého dokazovania**, vrátane využitia poriadkových opatrení a technické či organizačné prekážky nemožno prenášať na účastníkov.

Ďalšie preskúmané obdobia už neboli poznačené nečinnosťou. V októbri 2024 súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

Na základe uvedených skutočností som dospel k záveru, že postupom súdu **došlo k zbytočným priet'ahom a k porušeniu základného práva** podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Keďže rozsudok bol medziasom vydaný, ďalšie opatrenia som neuložil a o výsledku preskúmania som podávateľku písomne upovedomil.

⁹¹ Nález Ústavného súdu sp.zn. II. ÚS 501/2014 zo dňa 23.04.2015.
Nález Ústavného súdu sp.zn. III. ÚS 56/02 zo dňa 08.01.2003.

Prieskum dodržiavania zákonnej lehoty pri ukončení ochranného liečenia

Dňa 15.03.2024 som vydal príkaz na konanie z vlastnej iniciatívy podľa zákona o verejnom ochrancovi práv. Predmetom prieskumu bolo posúdenie dodržiavania zákonom stanovenej lehoty súdmi pri rozhodovaní o prepustení alebo pri ukončení ochranného liečenia podľa ustanovenia § 448 ods. 2 Trestného poriadku. Prieskum bol plánovaný na rok 2025 a v tomto roku bol aj realizovaný.⁹² Predmetom preskúmania bolo (späťne) časové obdobie od 15.03.2024 do 31.12.2024.

Impulzom na realizáciu tohto prieskumu bola účinnosť novely Trestného poriadku datovaná od 15.03.2024, ktorou sa pôvodná lehota na rozhodnutie súdu v trvaní 30 dní skrátila na desať pracovných dní. Vzhľadom na skutočnosť, že rozhodovanie o ukončení ochranného liečenia úzko súvisí s osobnou slobodou jednotlivca, považoval som za potrebné preskúmať, **či dochádza k rozhodovaniu bez zbytočných priet'ahov**, ako to ustanovuje čl. 48 ods. 2 Ústavy a čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Prieskum som zamerlal výlučne **na prípady ústavnej formy ochranného liečenia uloženej odsúdeným**. Oslovil som všetky mestské a okresné sudy, ktoré rozhodujú o návrhoch podľa ustanovenia § 448 Trestného poriadku. Zoznam týchto súdov som získal na základe informácií MS SR a MZ SR. Dňa 10.06.2024 som tieto sudy vopred informoval o pripravovanom prieskume.

Do prieskumu som zahrnul Mestský súd Bratislava I, Mestský súd Košice, Okresný súd Banská Bystrica, Okresný súd Levice, Okresný súd Nitra, Okresný súd Martin, Okresný súd Michalovce, Okresný súd Pezinok, Okresný súd Prešov, Okresný súd Rimavská Sobota, Okresný súd Rožňava, Okresný súd Trenčín, Okresný súd Trnava a Okresný súd Žiar nad Hronom. Uvedeným súdom som zaslal žiadosti o poskytnutie údajov o dĺžke konaní vo veciach rozhodovania o skončení ochranného liečenia.

Požadoval som štruktúrované údaje o počte konaní, ich trvaní, dátumoch doručenia návrhu a rozhodnutia, ako aj o dôvodoch prekročenia zákonnej lehoty tam, kde k nemu došlo.

Keďže sudy neevidujú konania podľa ustanovenia § 448 ods. 2 Trestného poriadku v osobitnej forme, bolo potrebné tieto údaje

⁹² O zverejnení som informoval prostredníctvom webového sídla verejného ochrancu práv, kde je sprístupnená aj samotná Správa z prieskumu o dodržiavaní zákonom stanovenej lehoty súdmi pri rozhodovaní o prepustení alebo ukončení ochranného liečenia: <https://vop.gov.sk/report/sprava-z-prieskumu-o-dodrziavani-zakonom-stanovenej-lehoty-sudmi-pri-rozhodovanii-o-prepusteni-alebo-ukonceni-ochranneho-liecenia/>.

	<p>vyhl'adávať manuálne, čo súdy opakovane uvádzali ako časovo a administratívne náročné. Napriek tomu viaceré súdy vďaka predbežnej informácii o plánovanom prieskume reagovali promptne a poskytli úplné údaje.</p>
	<p>Z údajov, ktoré som od súdov získal vyplynulo, že zákonnú lehotu desať pracovných dní dodržalo len menšie množstvo súdov. Najzávažnejšie zistenia som zaznamenal v prípade Mestského súdu Bratislava I, kde nebolo ani jedno z 15 konaní ukončené v stanovenej lehote. Priemerná dĺžka týchto konaní predstavovala 60,5 pracovných dní.</p>
	<p>Pozitívne výsledky som zaznamenal pri Okresnom súde Žiar nad Hronom, kde bolo všetkých 31 konaní rozhodnutých v zákonnej lehote (priemerne 2,4 pracovných dní), ako aj pri Okresnom súde Pezinok, ktorý rozhodol včas v 26 z 30 prípadov.</p>
Príčiny prieťahov	<p>Ako najčastejšie príčiny prieťahov súdy uvádzali potrebu znaleckých posudkov, vyžiadanie doplňujúcich stanovísk od zdravotníckych zariadení, doručovanie zásielok odsúdeným alebo ustanovenie obhajcu. Problémom bola aj nejednotná evidencia – viaceré súdy nerozlišovali medzi ústavnou a ambulantnou formou liečenia alebo neuvádzali kto bol navrhovateľom. Táto informácia je pritom rozhodujúca, pretože zákonná lehota desať pracovných dní sa podľa Trestného poriadku vzťahuje len na návrhy podané prokurátorom, zdravotníckym zariadením alebo riaditeľom ústavu, nie na návrhy samotných odsúdených.</p>
Dôsledky zistení	<p>Zistené nedostatky majú viaceré negatívne dôsledky. Prvým je zásah do základného práva na osobnú slobodu - prieťahy vedú k neodôvodnenému predlžovaniu ústavného liečenia aj v prípadoch, keď už nie je opodstatnené. Druhým dôsledkom je neefektívne využívanie kapacít zdravotníckych zariadení - lôžka sú obsadzované osobami, ktoré by mohli byť prepustené, pričom iní čakajú na prijatie. Tretím dôsledkom je narušenie dôvery verejnosti v justíciu - prieťahy oslabujú predvídateľnosť a efektívnosť súdnych rozhodnutí. Nezanedbateľný je aj psychický dopad na samotné liečené osoby a ich blízkych.</p>
Navrhnuté opatrenia	<p>Na základe výsledkov prieskumu som navrhol viacero opatrení. Navrhol som, aby MS SR zabezpečilo vytvorenie jednotnej evidencie konaní podľa ustanovenia § 448 Trestného poriadku. Zároveň považujem za potrebné metodicky usmerniť súdy v súvislosti s aplikáciou zákonnej lehoty a zabezpečiť pravidelné školenia zamerané na ochranu práv osôb podrobených ochrannému liečeniu. Rovnako je nevyhnutné zlepšiť medziinštitucionálnu komunikáciu a podporiť personálne a technické kapacity súdov.</p>

Prieskum ukázal, že za primeraných organizačných podmienok je možné zabezpečiť rozhodovanie v zákonných lehotách, čím sa výrazne posilňuje ochrana základných práv. Verím, že odporúčané opatrenia prispedia k odstráneniu zistených nedostatkov a k celkovému zefektívneniu rozhodovacej praxe v oblasti ochranného liečenia.

Zbytočné prietahy orgánov činných v trestnom konaní

Špecifiká predsúdneho trestného konania a nečinnosť polície

Podávateľ sa podnetom domáhal odstránenia nečinnosti zo strany vyšetrovateľa Policajného zboru. V máji 2022 podal trestné oznámenie a odvtedy ho nikto nekontaktoval s cieľom vykonať výsluch. Tiež nemal žiadnu informáciu o tom, ako bolo jeho trestné oznámenie vybavené.

Zistil som, že vyšetrovací spis bol postúpený inej organizačnej zložke Policajného zboru z dôvodu **nadmernej zaťaženia vyšetrovateľov** na okresnom riaditeľstve, kde bolo pôvodne podané dotknuté trestné oznámenie.

V časti bolo trestné oznámenie vybavené a v časti vyšetrovanie pokračovalo ďalej. Pre hodnotenie zbytočných prietahov vo vyšetrovaní je kľúčové postavenie podávateľa podnetu, ako aj štádium daného trestného konania.

V uvedenej trestnej veci bol podávateľ v procesnom postavení oznamovateľa trestného činu a svedka. Ústavný súd vyslovil, že **absencia existencie práva na začatie trestného stíhania**, resp. pokračovanie v trestnom stíhaní vylučuje aj možnosť porušenia sťažovateľom označeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Keďže postup orgánov činných v trestnom konaní podľa § 196 a nasledujúcich Trestného poriadku nemožno považovať za súčasť základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, **nemôžu prietahy v tomto postupe predstavovať ani porušenie základného práva sťažovateľa na prejednanie veci bez zbytočných prietahov.**⁹³

Ústavný súd navyše poukazuje na to, že už stabilne judikoval, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni od okamihu vznesenia obvinenia konkrétnej osobe, **keď sa dotknutá osoba stáva procesnou stranou v konaní buď ako obvinený, alebo ako poškodený**. Z konštantnej judikatúry ESLP taktiež vplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie

⁹³ Nález Ústavného súdu I.ÚS 228/06.

veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd **primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia**, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní.⁹⁴

V tomto posudzovanom prípade **nebolo vznesené obvinenie** konkrétnej osobe, čo znamenalo absenciu možnosti porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v tomto štádiu trestného konania.

Pri preskúmaní podnetu a priebehu trestného konania som však zistil niektoré skutočnosti, ktoré svedčia o tom, že postup orgánov činných v trestnom konaní **nebol vždy plynulý**, efektívny a rýchly. Vyšetrovanie nebolo po dvoch rokoch od podania trestného oznámenia skončené.

Podľa ustanovenia § 197 ods. 2 Trestného poriadku, ak prokurátor alebo policajt po prijatí trestného oznámenia zistí, že je potrebné ho doplniť, doplnenie vykoná výsluchom oznamovateľa alebo poškodeného, alebo vyžiadaním písomných podkladov od oznamovateľa alebo od inej osoby alebo od príslušného orgánu tak, aby mohol rozhodnúť podľa § 197 alebo § 199 Trestného poriadku v lehote **do 30 dní od prijatia** trestného oznámenia.

V tomto prípade však bola lehota niekoľkonásobne prekročená bez toho, že by boli realizované iné úkony smerujúce k rozhodnutiu o podanom trestnom oznámení.

Podľa § 201 ods. 2 Trestného poriadku policajt postupuje vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní tak, aby čo najrýchlejšie zadovážil podklady na objasnenie skutku v rozsahu potrebnom na posúdenie prípadu a zistenie páchatel'a trestného činu.

Štyri mesiace bol spis bez pohybu

Ani po začatí trestného stíhania nepostupovali orgány činné v trestnom konaní plynule. Až po ďalších **štyroch mesiacoch** došlo k postúpeniu spisu na inú organizačnú zložku na základe opatrenia nadriadeného krajského riaditeľ'stva Policajného zboru pre nadmernú zaťaženosť. Aj v rámci organizačnej zložky, ktorej bol spis postúpený, opäť dochádzalo k opakovanej nečinnosti. Vo februári 2023 pribrala vyšetrovatel'ka do konania znalca kvôli vypracovaniu znaleckého posudku ako dôkazu. Znalecký posudok však bol vypracovaný až vo februári 2024. Zo stanoviska nevyplýva, že by počas roka vyšetrovatel'ka znalca urgovala či zisťovala stav znaleckého posudzovania. Aj následne bol postup poznačený opakovanými kratšími obdobiami nečinnosti.

⁹⁴ Nález Ústavného súdu III. ÚS 363/2018.

Porušenie
zákonnej
povinnosti

Z toho dôvodu som dospel k záveru, že obe príslušné okresné riaditeľstvá Policajného zboru a ich vyšetrovatelia **porušili zákonom ustanovené povinnosti** v zmysle Trestného poriadku, ktoré sa viažu k potrebe efektívnosti a plynulosti vyšetrovania.

Preškolenie
vyšetrovateľov

O týchto zisteniach som upovedomil príslušné okresné riaditeľstvá Policajného zboru a riaditeľa toho okresného riaditeľstva, na ktorom sa vyšetrovací spis aktuálne nachádzal, som požiadal o prijatie príslušných opatrení. Ten mi následne oznámil, že **opatrenia prijali a, okrem iného, preškolili všetkých vyšetrovateľov** odboru kriminálnej polície o povinnostiach vyplývajúcich zo zákonných ustanovení či z interných predpisov.

Zbytočné prietahy v správnom konaní

Neprimeraná dĺžka konania o rozklade pred Úradom na OOÚ

S podnetom sa na mňa obrátil podávateľ, ktorý namietal postup Úradu na OOÚ v konaní o ochrane osobných údajov týkajúcom sa prevádzkovania kamerového systému v bytovom dome. Podávateľ uviedol, že Úrad na OOÚ opakovane predlžoval lehotu na rozhodnutie o rozklade bez dostatočného odôvodnenia, v dôsledku čoho konanie trvalo viac než 15 mesiacov od podania rozkladu.

Predlžovanie
bez konkrétneho
dôvodu

V záujme objektívneho preskúmania som si od Úradu na OOÚ vyžiadal stanovisko. Z neho vyplynulo, že tento úrad v pravidelných intervaloch informoval účastníkov konania o predĺžení lehoty na vydanie rozhodnutia, avšak tieto oznámenia **neobsahovali konkrétne dôvody**, ktoré by odôvodňovali opakované predlžovanie lehoty nad rámec zákonom ustanovenej doby. Konanie sa pritom neprejavilo ako právne alebo skutkovo zložité, nevyžadovalo rozsiahle dokazovanie a počet účastníkov konania bol obmedzený.

Rozklad podávateľa bol podaný 27.12.2023 a rozhodnutie o ňom bolo vydané 31.03.2025. Z uvedených skutočností je zrejmé, že v konaní došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené postupom Úradu na OOÚ.

Takýto postup **predstavuje zásah do základného práva podávateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov** podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy. Toto právo sa vzťahuje aj na konania pred orgánmi verejnej správy, ktoré rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti som Úradu na OOÚ odporučil prijať opatrenia smerujúce k zamedzeniu obdobných prietahov

v budúcnosti, najmä zabezpečiť systematickú kontrolu trvania konaní o rozklade, každé predĺženie lehoty na vydanie rozhodnutia riadne a konkrétne odôvodňovať, posilniť odbornú prípravu zamestnancov v oblasti zásady rýchlosti konania a relevantnej judikatúry.

Úrad na OOÚ som zároveň požiadal, aby ma v zákonnej lehote informoval o prijatých opatreniach.

Stavebné úrady – nesprávny úradný postup a nečinnosť

Pripojenie na verejný vodovod a kanalizáciu

S podnetom sa na mňa obrátil podávateľ, ktorý namietal postup mesta ako stavebného úradu v dvoch správnych konaniach týkajúcich sa „stavby prípojky na verejný vodovod“ a „stavby prípojky na verejnú kanalizáciu“ na svojom pozemku. Uviedol, že viac ako rok a pol sa domáha vydania povolení a poukázal na nečinnosť, nesprávny postup stavebného úradu a opakované zásahy prokuratúry.

Vo veci vodovodnej prípojky podávateľ uviedol, že po miestnom zisťovaní v auguste 2023, na ktorom účastníci stavbu odsúhlasili a dotknuté orgány sa nevyjadrili, stavebný úrad dlhodobo nekonal. Okresná prokuratúra v tejto veci **vydala dve upozornenia** na nečinnosť a poukázala aj na nesprávne uplatnenie koncentračnej zásady podľa § 61 stavebného zákona. Keďže konanie v tejto časti už preskúmavala prokuratúra, podnet som podľa zákona o verejnom ochrancovi práv v tejto časti odložil.

Následne mesto vydalo vo februári 2024 rozhodnutie, ktorým „zamietlo konanie“. Opieralo sa najmä o vyjadrenie spoločnosti prevádzkujúcej vodárne a kanalizácie z mája 2023. Odvolací orgán – regionálny úrad pre územné plánovanie a výstavbu – rozhodnutie v júni 2024 zrušil a vrátil vec na nové konanie.

Preskúmaním som zistil, že stavebný úrad mylne považoval predmetné vyjadrenie spoločnosti prevádzkujúcej vodárne a kanalizácie za záväzné stanovisko podľa § 140b stavebného zákona, keďže sa týkalo inej stavby. Zároveň nesprávne uviedol, že „zamietla konanie“, čo právna úprava nepozná. Takýto postup je v rozpore s § 3 ods. 4 a 5, § 32 ods. 1 a § 46 Správneho poriadku.

Podľa § 20 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv som **konštatoval porušenie zákonných povinností a vyzval som mesto na prijatie opatrení na nápravu**. S prihliadnutím na okolnosti a prebiehajúce nové konanie som dospel k záveru, že **nedošlo k porušeniu základného práva** podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Porušenie
zákonných
povinností

Mesto ma informovalo, že okresný úrad určil predmetné potrubie ako verejný vodovod a stavebný úrad si vyžiadal nové záväzné stanovisko spoločnosti prevádzkujúcej vodárne a kanalizácie. Získané informácie potvrdzujú, že v novom konaní postupuje v súlade s pokynmi nadriadeného orgánu.

V konaní vo veci prípojky na verejnú kanalizáciu už okresná prokuratúra upozornila na nečinnosť stavebného úradu, a preto som podnet v tejto časti podľa zákona odložil. Mesto následne vydalo stavebné povolenie (máj 2024). Odvolanie spoločnosti prevádzkujúcej vodárne a kanalizácie bolo neprípustné, keďže spoločnosť nebola účastníkom konania. Napriek tomu ho stavebný úrad posúdil ako riadne odvolanie, čím postupoval nesprávne. Povolenie medzitým nadobudlo právoplatnosť.

Aj v tejto časti ide o **porušenie zákonných povinností správneho orgánu** v zmysle § 20 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv, ktoré som príslušnému orgánu oznámil s výzvou na prijatie opatrení, aby sa obdobné procesné nedostatky v budúcnosti neopakovali.

Mesto následne oznámilo personálne zmeny a opatrenia na predchádzanie obdobným nedostatkom.

Chybný postup pri povoľovaní prístrešku v spoločnom dvore

Podávateľka sa na mňa obrátila s podnetom, v ktorom namietala postup stavebného úradu pri povolení drobnej stavby – dreveného prístrešku – na pozemku pri bytovom dome. Uviedla, že v predmetnom bytovom dome sú štyria vlastníci bytov, ktorí sú zároveň spoluvlastníkmi príslušného pozemku. Stavebný úrad v roku 2023 povolil synovi jedného zo spoluvlastníkov výstavbu prístrešku, pričom nosná konštrukcia bola umiestnená len 40 cm od steny dielne vo vlastníctve podávateľky. Tvrdila, že týmto umiestnením jej bol znemožnený prístup k stene dielne, tiež jej plánovaná rekonštrukcia, vetranie a presvetlenie miestnosti.

Stavebný úrad
priznal pochybenie

Na základe podaného podnetu som si vyžiadal vyjadrenie mesta a príslušnú dokumentáciu. Preskúmaním som zistil, že stavebný úrad v rámci vybavovania ohlásenia drobnej stavby nepreskúmal, či umiestnenie dreveného prístrešku vo vzdialenosti 40 cm od steny inej stavby spĺňa technické požiadavky podľa vyhlášky o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu, najmä z hľadiska umožnenia údržby stavby a zabezpečenia hygienických podmienok. Po výkone štátneho stavebného dohľadu sám stavebný úrad konštatoval, že uvedený odstup je nedostatočný.

Následne však jednostranne upravil oznámenie k ohláseniu stavby tak, že vzdialenosť „opravil“ na 70 cm, pričom takýto zásah označil za opravu chyby v písaní. V skutočnosti išlo o podstatnú zmenu skutkového stavu, ktorá má povahu vecnej úpravy podmienok uskutočnenia stavby, nie formálnej opravy. Takýto postup je preto v rozpore s princípmi správneho konania a so stavebným zákonom.

Na základe vykonaného preskúmania som dospel k záveru, že stavebný úrad **porušil viaceré základné zásady správneho konania**, najmä povinnosť rozhodovať na základe spoľahlivo zisteného skutkového stavu a povinnosť preskúmať všetky okolnosti prípadu. Vzhľadom na to, že vec sa týka právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej správy a existuje podozrenie na porušenie zákona, podnet bol postúpený okresnej prokuratúre, ktorá v predmetnej veci podala protest prokurátora.

Pretrvávajúca nečinnosť stavebného úradu

V správe z roku 2024 som sa zaoberal podnetom účastníka stavebného konania vo veci postupu stavebného úradu. V tomto konaní podávateľ podnetu opakovane podával námietky k žiadosti o vydanie stavebného povolenia, ktoré však stavebný úrad pri rozhodovaní vôbec nezohľadnil, pričom v odôvodnení rozhodnutia nesprávne uviedol, že žiadne námietky neboli podané. Podávateľ tak nemal možnosť efektívne uplatniť svoje procesné práva. Navyše, po podaní odvolania nebol informovaný o ďalšom priebehu konania. Napriek mojim viacerým žiadostiam o vyjadrenie zaslaným stavebnému úradu v mesiacoch apríl, máj, júl a september 2024, stavebný úrad na moje žiadosti nereagoval, čím **porušil povinnosť poskytnúť mi informácie a vysvetlenia a rovnako aj princípy dobrej správy**.

Prokurátor podal upozornenie

V roku 2025 v predmetnej veci nastal ďalší posun. **Podnet som postúpil na prokuratúru**, ktorá ma informovala, že bol vybavený podaním upozornenia prokurátora podľa ustanovenia § 28 a nasl. zákona o prokuratúre. Cieľom upozornenia prokurátora je odstránenie nečinnosti stavebného úradu v predmetnom konaní a náprava vzniknutého protiprávneho stavu.

Zámerom je zabezpečiť, aby stavebný úrad postupoval a rozhodol v súlade so zákonom a aby práva účastníka konania boli riadne a účinne chránené.

Reklamný pútač ohrozujúci bezpečnosť premávky

Podávateľ sa na mňa obrátil s podnetom, v ktorom namietal, že svetelné reklamné zariadenie umiestnené pri ceste predstavuje závažné riziko pre bezpečnosť cestnej premávky. Uviedol, že zariadenie má v nočných hodinách nadmernú svetelnú intenzitu, jeho dynamicky sa meniaci obsah odvádza pozornosť vodičov, znižuje čitateľnosť dopravného značenia v okolí a nachádza sa v bezprostrednej blízkosti jazdných pruhov. Zároveň poukázal na možné porušenie § 3 ods. 2 písm. b) cestného zákona, podľa ktorého reklamné zariadenie nesmie ohrozovať bezpečnosť ani plynulosť cestnej premávky.

Reklamné zariadenie nemalo povolenia

Preskúmaním podnetu som zistil, že mesto k predmetnému svetelnému reklamnému zariadeniu **nevydalo žiadne záväzné stanovisko ani písomný súhlas a nebolo vydané ani stavebné povolenie či ohlásenie stavby**. K zariadeniu sa nevyjadril ani príslušný okresný dopravný inšpektorát.

Budú prijaté opatrenia na odstránenie reklamného zariadenia

Na základe môjho prešetrovania mesto oznámilo, že zvolá konanie za účasti dopravného inšpektorátu, stavebného úradu a vlastníka pozemku s cieľom prijať opatrenia na odstránenie zariadenia. Výsledkom vybavenia podnetu je teda skutočnosť, že príslušné orgány sa vecou začali zaoberať a podnikli konkrétne kroky na nápravu zisteného stavu.

Zamietnutý návrh na územné rozhodnutie na stavbu rodinného domu

Riešil som podnet podávateľa, ktorý namietal postup a rozhodnutie obce ako stavebného úradu, ktorá zamietla jeho návrh na vydanie územného rozhodnutia na novostavbu rodinného domu. Podávateľ uviedol, že hlavným dôvodom zamietnutia návrhu boli námietky ďalších účastníkov územného konania, podľa ktorých sa plánovaná stavba mala realizovať na pozemku nachádzajúcom sa v oblasti tzv. nestabilných území.

Z predloženého stanoviska vyplynulo, že stavebný úrad oznámil začatie územného konania a nariadil ústne pojednávanie spojené s miestnym zisťovaním. Obec v zastúpení starostom obce vydala k územnému konaniu **záväzné stanovisko, ktorým súhlasila s vydaním územného rozhodnutia**, pretože stavba bola v súlade s územným plánom obce. Obec však zároveň požadovala vykonanie hydrogeologického prieskumu. Podávateľ predložil odborný geologický posudok, ktorý potvrdil, že skúmaná parcela je vhodná na výstavbu rodinného domu a doplnil aj upravenú situáciu umiestnenia stavby. Na ďalšom ústnom pojednávaní obec opätovne

	<p>potvrdila, že nemá námietky k vydaniu územného rozhodnutia pri dodržaní podmienok dotknutých orgánov.</p> <p>Na výzvu stavebného úradu a po prerušení územného konania podávateľ doplnil svoj návrh aj o stanovisko obce (označené ako potvrdenie obce), ktorým starosta potvrdil, že dotknutá parcela sa nachádza v intraviláne obce, je určená na zastavanie a plánovaná novostavba je v súlade s územným plánom.</p> <p>Stavebný úrad následne vydal rozhodnutie, ktorým návrh na vydanie územného rozhodnutia podľa stavebného zákona účinného v čase vydania rozhodnutia zamietol s odôvodnením, že stavba nebola v súlade s územným plánom obce. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, pretože podávateľ proti nemu nepodal odvolanie.</p>
Rozhodnutie bez náležitého odôvodnenia	<p>Napriek tomu, že obec dvakrát vydala stanovisko, ktorým potvrdila súlad stavby s územným plánom, dospel stavebný úrad v rámci svojho rozhodnutia k opačnému záveru a iba stručne, bez náležitého odôvodnenia rozhodnutia konštatoval nesúlad navrhovanej stavby s územným plánom.</p>
Význam náležitého odôvodnenia	<p>Odôvodnenie rozhodnutia je pritom zásadnou náležitosťou každého rozhodnutia v správnom konaní a poskytuje skutkovú a právnu oporu výroku rozhodnutia. Správny orgán má vysvetliť, z akých dôkazov vychádzal, aký skutkový stav na ich základe zistil a ako ho z vecného hľadiska a po právnej stránke posúdil. Jeho zmyslom a účelom je zhrnúť a zhodnotiť všetky skutočnosti, ktoré sú podkladom na rozhodnutie správneho orgánu.⁹⁵</p> <p>Podávateľ podnetu ako účastník správneho konania mal právo na to, aby rozhodnutie obsahovalo zrozumiteľné, logické a dostatočné odôvodnenie. Nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia orgánu verejnej správy je v rozpore s princípom zákazu svojvôle vyplývajúceho z princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy a s princípom objektivity, ktorý je imanentnou súčasťou každého základného práva alebo slobody, o ktorých sa koná.⁹⁶</p>
Porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu	<p>Preskúmaním podnetu som dospel k záveru, že stavebný úrad nepostupoval v súlade so Správnym poriadkom, čím došlo k porušeniu podávateľovho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy. Postup stavebného úradu bol zároveň aj v rozpore s princípmi dobrej verejnej správy, ktoré vyplývajú z čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy a z Odporúčania</p>

⁹⁵ Košičiarová, S. Správne právo procesné. Všeobecná časť. 2. zmenené a aktualizované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2017, s. 231, ISBN 978-80-8173-038-2.

⁹⁶ Rozsudok Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 5 Sfk/6/2021 zo dňa 31.01.2023.

Výboru ministrov členských štátov Rady Európy o dobrej verejnej správe.⁹⁷

Účelom vybavenia podnetu, pokiaľ ním bolo zistené porušenie základného práva, je odstránenie porušenia základného práva. Osobitne bolo v tomto prípade však potrebné zohľadniť skutočnosť, že rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 22.08.2022. V súlade s princípom právnej istoty je možnosť nápravy časovo limitovaná, a to spravidla trojročnou lehotou, po uplynutí ktorej už nie je možné rozhodnutie zmeniť.

Za najvhodnejší postup som v danom prípade považoval podanie podnetu na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania správnym orgánom najbližšieho vyššieho stupňa, s ktorým som sa preto obrátil na regionálny úrad pre územné plánovanie a výstavbu. V súlade so Správnym poriadkom, môže takýto podnet podať ktokoľvek (nielen účastník správneho konania).

Obci som zároveň **navrhoľ, aby prijala opatrenia, ktorými v budúcnosti zabezpečí dôsledné dodržiavanie zákonnej právnej úpravy**, vrátane preškolenia zamestnancov stavebného úradu.

Regionálny úrad pre územné plánovanie a výstavbu ma následne informoval, že **nezistil dôvody pre zmenu alebo zrušenie rozhodnutia stavebného úradu mimo odvolacieho konania**, pretože podľa územného plánu nebola predmetná parcela určená na výstavbu rodinných domov a navrhovaná stavba nebola v súlade s územným plánom účinným v čase podania návrhu, ani v čase vydania rozhodnutia, a nie je v súlade ani so súčasným územným plánom.

Stavba plotu bráni vstupu na pozemok, stavebný úrad je nečinný

Obrátil sa na mňa podávateľ, ktorý v podnete namietal postup mesta a samosprávneho kraja týkajúci sa zmeny vlastníckeho práva k časti pozemnej komunikácie (ulice) v meste, postupu mesta ako stavebného úradu, ako aj postupu pri poskytovaní informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, a to vo vzťahu k jeho parcele a betónovému plotu na predmetnej ulici, ktorý mu bránil vo vstupe na parcelu.

Parcela, ktorú podávateľ nadobudol v roku 2023 kúpou, vznikla rozdelením pôvodnej parcely na dve časti. Pôvodná parcela bola z protiahlych strán lemovaná dvoma ulicami, pričom bol vstup možný

⁹⁷ Najmä čl. 17 bod 2 Odporúčania CM/Rec (2007) 7 Výboru ministrov členských štátov Rady Európy z 20.06.2007 o dobrej verejnej správe.

len z jednej z nich. Novovzniknutá parcela zostala bez vstupu (prístupovej cesty). Podávateľ predpokladal, že bude možné vytvoriť vstup z druhej ulice, podobne ako pri susedných nehnuteľnostiach. Vstupu tiež bránil betónový plot pred hranicou parcely, ktorého vlastníctvo nebolo jednoznačne určené. Z uvedeného dôvodu žiadal podávateľ mesto aj samosprávny kraj o súčinnosť.

Ulica, z ktorej plánoval zriadiť vstup na parcelu, bola zo začiatku vo vlastníctve mesta, ktoré ulicu neskôr rozdelilo, a časť pred podávateľovou parcelou zamenilo so samosprávnym krajom za iný pozemok. Samosprávny kraj ešte pred uzatvorením zámennej zmluvy zamietol podávateľovu žiadosť o súhlas s vytvorením vstupnej brány na betónovom plote.

Časť podnetu, ktorá sa týkala zámeny nehnuteľností medzi mestom a samosprávnym krajom som musel podľa zákona o verejnom ochrancovi práv odložiť, pretože sa **netýkala postupu orgánov verejnej moci v oblasti verejnej správy**. Právne vzťahy vyplývajúce z vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (napr. zámena nehnuteľností) patria do oblasti súkromného práva, ktorá je z mojej pôsobnosti vylúčená. Mesto, ani samosprávny kraj nemajú v takomto prípade postavenie orgánu verejnej moci, ale majú postavenie právnických osôb.

V ostávajúcej časti podnetu som preskúmal postup mesta ako stavebného úradu. Podľa stanoviska vykonali poverení zamestnanci stavebného úradu (orgán štátneho stavebného dohľadu) v zmysle stavebného zákona účinného v danom čase,⁹⁸ štátny stavebný dohľad, ktorým sa prešetrovala nepovolená stavba (drobná stavba/letná kuchyňa) na podávateľovej parcele. Orgán štátneho stavebného dohľadu zistil, že stavba bola postavená v roku 2013 (príp. 2015) na základe ohlásenia drobnej stavby, avšak vo väčšej než ohlásenej výmere (približne 6 m x 9 m). Tiež zistil, že v roku 2023 sa začala realizovať aj prístavba (základy a sedem radov tehál) a bez povolenia bol rozobratý jeden diel bariérového oplotenia. Podávateľ prejavil úmysel stavbu si legalizovať a orgán štátneho dohľadu v zázname z dohľadu uviedol, že po doriešení vlastníckych práv k oploteniu a po získaní prístupu k stavbe bude stavebný úrad vo veci ďalej postupovať.

Podľa stavebného zákona sa mohli stavby uskutočňovať iba podľa stavebného povolenia alebo na základe ohlásenia stavebnému úradu a jeho následného oznámenia, že nemá proti realizácii stavby námietky (napr. pri drobných stavbách nepresahujúcich 25 m², ktoré plnili doplnkovú funkciu k hlavnej stavbe). Ak bola stavba postavená

⁹⁸ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

	<p>v rozpore so zákonom, stavebný úrad nariadil jej odstránenie, okrem prípadov, ak dodatočné povolenie stavby nebolo v rozpore s verejnými záujmami.</p> <p>V danom prípade, ak stavebný úrad pri výkone štátneho stavebného dohľadu zistil, že stavba (letná kuchyňa) bola realizovaná v rozpore s ohlásením a stratila charakter drobnej stavby (zastavaná plocha viac než 25 m² a absentovala hlavná stavba, ku ktorej by plnila doplnkovú funkciu), mal podľa stavebného zákona začať z úradnej povinnosti konanie o dodatočnom povolení stavby a vyzvať podávateľa, aby predložil doklady preukazujúce, že dodatočné povolenie nie je v rozpore s verejnými záujmami chránenými stavebným zákonom.</p>
Úrad mal byť činný	<p>Nebolo možné ponechať na vôli stavebníka/vlastníka stavby, či si stavbu „dodatočne legalizuje“, ani počkať na „doriešenie vlastníckych práv k oploteniu a získanie prístupu k stavbe“. Napriek povinnosti konať z úradnej povinnosti stavebný úrad, okrem výkonu štátneho stavebného dohľadu ,vôbec (ďalej) nekonal a zostal tak nečinný.</p>
Porušenie práv podávateľa na súdnu a inú právnu ochranu	<p>Z uvedeného dôvodu som konštatoval, že postup mesta ako stavebného úradu bol porušením podávateľovho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy.</p> <p>Nový stavebný zákon, už neumožňuje začať konanie o dodatočnom povolení stavby z vlastného podnetu (z úradnej povinnosti), pretože ide výlučne o návrhové konanie. Stavebnému úradu som preto navrhol prijať opatrenia na zabezpečenie dôsledného dodržiavania zákonnej právnej úpravy, napr. preškoliť zamestnancov.</p>
Porušenie práva na informácie	<p>Ďalej som preskúmal postup mesta pri vybavovaní žiadostí o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Podávateľ žiadal informácie ohľadom betónového plotu (vlastník, ohlásenie, schválenie, realizácia stavby, pôvodná dĺžka). Mesto odpovedalo neformálnym listom, že požadované informácie nemá k dispozícii. Mesto však bolo povinné vydať písomné rozhodnutie so zákonnými náležitosťami. Ak povinná osoba (v tomto prípade mesto) nevydá písomné rozhodnutie, ide o nezákonný postup a o porušenie ústavného práva žiadateľa.⁹⁹</p> <p>Podávateľ následne mesto požiadal o súčinnosť v súvislosti s legalizáciou stavby, mesto však žiadosť nesprávne posúdilo ako odvolanie a znovu odpovedalo neformálnym listom. Následne vydalo</p>

⁹⁹ Rozsudok NSS SR sp. zn. 6 Svk/2/2022 zo dňa 24.05.2022.

	<p>rozhodnutie o zastavení konania a aj odvolanie voči tomuto rozhodnutiu vybavilo opäť len listom, hoci malo vydať rozhodnutie. V súlade so Správnym poriadkom aj rozhodnutie odvolacieho orgánu musí mať formu rozhodnutia so zákonnými formálnymi a obsahovými náležitosťami.</p>
	<p>Právo na ukončenie procesného postupu správneho orgánu rozhodnutím je implicitne obsiahnuté v čl. 46 ods. 1 Ústavy, je súčasťou práva na spravodlivý proces a súvisí s princípom právnej istoty dotknutej osoby. Ak správny orgán nevydá rozhodnutie, hoci mu to zákon prikazuje, ale ukončí postup neformálnym listom, ide o nezákonný postup.¹⁰⁰</p>
	<p>Postup mesta som preto vyhodnotil ako porušenie základného práva podávateľa na informácie zaručeného v čl. 26 ods. 1 Ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj porušenie princípov dobrej verejnej správy.¹⁰¹ Keďže mesto požadovanými informáciami nedisponovalo, informácie nebolo možné sprístupniť.</p>
<p>Odporúčanie pre mesto</p>	<p>Mestu som do budúcnosti preto odporučil, aby pri vybavovaní žiadostí zabezpečilo dodržiavanie zákona o slobodnom prístupe k informáciám a Správneho poriadku, a tiež aby zabezpečilo preškolenie príslušných zamestnancov.</p>
<p>Mesto sa stotožnilo s mojimi závermi</p>	<p>Mesto mi následne oznámilo, že sa stotožnilo s mojimi zisteniami a prijalo opatrenia, aby sa nedostatky v budúcej činnosti mesta nevyskytovali. Zamestnancov stavebného úradu a správneho oddelenia oboznámilo s mojimi závermi, poučilo ich a upozornilo na riadne dodržiavanie platnej legislatívy.</p>
	<p>Odborné stretnutie k ústavným aspektom stavebnej amnestie</p> <p>V rámci výkonu svojej pôsobnosti som dňa 28.04.2025 inicioval aj pracovné stretnutie v oblasti stavebného práva, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Kancelárie. Stretnutie bolo zamerané na problematiku tzv. stavebnej amnestie, konkrétne na preskúmanie spôsobilosti stavby na užívanie. Impulzom k jeho zorganizovaniu boli už popisované podnety, s ktorými sa na mňa podávateľa obrátili.</p>

¹⁰⁰ Podľa ustálenej judikatúry - nálezov Ústavného súdu (pozri k tomu bližšie nálezy Ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 37/95, II. ÚS 50/01, I. ÚS 52/02, III. ÚS 183/2003, PL. ÚS 21/08, I. ÚS 354/08) a rozhodnutí NS SR (pozri napr. uznesenie NS SR sp. zn. 8SŽ/29/2010, ZSP 5/2011, či uznesenie NS SR sp. zn. 5SŽp/5/2011) môžu byť predmetom preskúmania súdom aj rozhodnutia orgánov verejnej správy, ktoré nemajú formálne náležitosti, ak sa dotýkajú, alebo ak sa môžu dotknúť práv a právom chránených záujmov fyzických alebo právnických osôb.

¹⁰¹ Čl. 17 ods. 1 bodu 1 Odporúčania CM/Rec (2007) 7 Výboru ministrov členských štátov Rady Európy z 20.06.2007 o dobrej verejnej správe.

Na rokovaní, ktoré sa konalo v Kancelárii za účasti kolegýň z odboru ochrany práva na súdnu a inú právnu ochranu a z odboru ochrany životného prostredia a kultúrneho dedičstva, sa zúčastnili významní odborníci z oblasti stavebného práva. Medzi pozvanými hosťami boli starosta mestskej časti Bratislava – Ružinov, odborný expert Združenia miest a obcí Slovenska, riaditeľka odboru verejných prác a stavebného práva MD SR, právnik z odboru verejných prác a stavebného práva MD SR, predstaviteľ Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, advokát z advokátskej kancelárie a vedúca oddelenia územného plánovania a životného prostredia Banskobystrického samosprávneho kraja.

Počas stretnutia boli prediskutované viaceré kľúčové aspekty predmetnej právnej úpravy. Účastníci sa venovali dôvodom prijatia tzv. stavebnej amnestie, jej cieľom a praktickým dôsledkom aplikácie v praxi. Rozoberal sa význam územného plánovania ako jedného z hlavných nástrojov regulácie a rozvoja územia a potreba jeho dôsledného rešpektovania aj pri legalizácii stavieb. Diskusia sa dotkla aj princípu právneho štátu a právnej istoty, pričom zazneli názory poukazujúce na možné narušenie predvídateľnosti práva a dôvery občanov v právny systém. Pozornosť bola venovaná aj otázke ochrany vlastníckych práv a životného prostredia, ako aj riziku, že právna úprava môže zvýhodňovať osoby, ktoré stavali v rozpore so zákonom, oproti tým osobám, ktoré postupovali v súlade s právnymi predpismi.

Toto odborné stretnutie prinieslo cenné poznatky a podnety z aplikačnej praxe, ktoré boli využité pri posudzovaní ústavných aspektov tzv. stavebnej amnestie. Získané informácie z diskusie slúžili ako podklad pri vyhodnocovaní prijatých podnetov a pri rozhodovaní, či sa ako verejný ochranca práv obrátim na Ústavný súd s návrhom na preskúmanie súladu predmetnej právnej úpravy s Ústavou.

Podnety k ústavnosti právnej úpravy legalizácie nepovolených stavieb

S podnetom sa na mňa obrátili viacerí starostovia bratislavských mestských častí spolu s hlavným architektom hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. Namietali ústavnú konformitu právnej úpravy obsiahnutej v § 140d stavebného zákona, ktorá bola zavedená zákonom č. 46/2024 Z. z. Podľa ich názoru táto právna úprava nezabezpečuje rovnosť pred zákonom medzi účastníkmi stavebných konaní, oslabuje autoritu územného plánovania a umožňuje rozsiahlu legalizáciu nepovolených stavieb v rozpore s verejnými záujmami premietnutými do územnoplánovacej dokumentácie.

Podávateľia poukázali na to, že územný plán je jedným zo základných nástrojov regulácie a rozvoja územia, ktorého cieľom je ochrana kvality života obyvateľov, vlastníckych práv a životného prostredia. Uviedli, že legalizácia stavieb bez posudzovania ich priestorového súladu s územným plánom narúša princípy právnej istoty a vytvára neodôvodnené zvýhodnenie osôb, ktoré nerešpektovali zákonné postupy.

S podnetom v tej istej veci sa na mňa obrátil aj individuálny podávateľ, ktorý uviedol, že v jeho bezprostrednom susedstve sa nachádza nelegálne postavená stavba. Podľa jeho tvrdení stavba nespĺňa viaceré základné regulatívy vyplývajúce z platnej územnoplánovacej dokumentácie, najmä stavebný objem, mieru zastavanosti pozemku, výšku oplotenia, uličnú čiaru a podlažnosť. Podávateľ uviedol, že napriek tomu, že ide o stavbu s tromi nadzemnými podlažiami, ktorá má charakter bytového domu, stavebník ju v podkladoch označil len ako „jednoduchú prestavbu“ rodinného domu.

Podávateľ zároveň namietal, že stavebník prístavbou garáže umiestnenej priamo na hranici pozemku a bez jeho súhlasu, nedodrжал povinné odstupové vzdialenosti, čím došlo k neprimeranému zatieneniu obytnej miestnosti v jeho dome. Uviedol, že stavebník predložil stavebnému úradu nepravdivé svetlotechnické podklady, podľa ktorých sa na jeho dome nenachádza žiadne okno. Svetlotechnický posudok, ktorý predložil podávateľ podnetu, však preukázal prekročenie prípustnej miery zatienenia okna o 32 % oproti technickej norme.

Podávateľ v tejto súvislosti namietal, že právna úprava účinná od 01.04.2024, zavádzajúca inštitút preskúmania spôsobilosti stavby na užívanie podľa § 140d stavebného zákona výrazne oslabuje ochranu vlastníckych práv susedov, obmedzuje ich postavenie v konaní a podporuje obchádzanie pravidiel územného plánovania a stavebného konania.

Preskúmaním oboch podnetov a po vykonaní dôkladnej právnej analýzy som dospel k záveru, že ustanovenie § 140d ods. 1 stavebného zákona nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a 4, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy, ako ani s čl. 1 Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Preto som 15.12.2025 podal návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy na Ústavný

Podal som podnet
na Ústavný súd

súd. Súčasťou podania bol aj návrh na pozastavenie účinnosti napadnutého ustanovenia.¹⁰²

Hlavné dôvody podania

Napadnuté ustanovenie:

- narušuje **princípy materiálneho právneho štátu a právnej istoty** tým, že legitimizuje protiprávne konanie v oblasti výstavby a vytvára právnu výhodu pre osoby, ktoré realizovali stavby v rozpore s právnym poriadkom,
- **oslabuje územné plánovanie**, teda pravidlá, podľa ktorých sa určuje využitie územia a podmienky výstavby a ktoré majú chrániť verejný záujem a aj práva obyvateľov obcí,
- **zasahuje do ústavne garantovanej samosprávnej právomoci** (princíp decentralizácie verejnej moci) obce v oblasti územného plánovania, keďže mestá a obce majú právo samostatne rozhodovať o územnom plánovaní. Štát nemá neprimerane zasahovať do územnosprávnych kompetencií obcí, najmä pokiaľ ide o výkon ich samosprávnej pôsobnosti v oblasti územného plánovania. Napadnuté ustanovenie zavádza právny režim, ktorý umožňuje dodatočnú legalizáciu stavieb aj v rozpore s platnou a záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie,
- umožňuje legalizovať stavby **aj v rozpore s priestorovými regulatívmi územného plánu**, ako sú odstupy stavieb, svetlotechnické požiadavky, výška zástavby či miera zastavanosti. V praktickej rovine tak môže ísť napríklad o umiestnenie stavby v rozpore s predpísanými odstupovými vzdialenosťami, prekročenie maximálnej miery zastavanosti pozemku alebo výškové parametre, ktoré narušujú charakter okolitej zástavby,
- **porušuje princíp rovnosti** pred zákonom, keď zvyhodňuje vlastníkov nelegálnych stavieb oproti ľuďom, ktorí dodržali zákon. Tí, ktorí stavali bez povolenia alebo v rozpore s ním, sa tak dostávajú do lepšieho postavenia než tí, ktorí postupovali zákonne,
- **zasahuje do vlastníckeho práva dotknutých osôb**, najmä susedov, tým, že umožňuje legalizovať stavby aj s negatívnym dopadom na ich nehnuteľnosti. V praktickej rovine môže ísť o trvalé obmedzenie denného osvetlenia obytných miestností a prilahlých pozemkov, zvýšenú hlukovú a prašnú záťaž v území určenom na bývanie, zásah do súkromia v dôsledku priestorovo neprimeranej blízkosti stavby, ako aj o zníženie stavebnej využiteľnosti a trhovej hodnoty dotknutej nehnuteľnosti,
- **porušuje právo dotknutých osôb na súdnu ochranu**, keďže tie sú z konania úplne vylúčené.¹⁰³

¹⁰² Návrh na ústavný súd: https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/12/VOP_navrh-na-ustavny-sud-%C2%A7140d-ods.-1.pdf.

¹⁰³ Video z tlačovej besedy verejného ochrancu práv o tzv. Stavebnej amnestii: <https://www.youtube.com/watch?v=enjgu4SulxU&t=676s>.

Kataster nehnuteľností – nesprávny úradný postup a nečinnosť

15 rokov nepostúpené odvolanie vo vkladovom konaní

Podávateľka sa na mňa obrátila s podnetom, v ktorom namietala porušenie svojho základného práva v súvislosti s konaním vedeným ešte správou katastra. Uviedla, že v dôsledku neukončeného vkladového konania, ktoré sa týkalo aj jej spoluvlastníckeho podielu, bola dlhodobo vystavená právnej neistote a obmedzená v nakladaní so svojím majetkom.

Odvolanie omylom založili do archívu na 15 rokov

Preskúmaním som zistil, že návrh na povolenie vkladu záložného práva bol správe katastra doručený v septembri 2009. Rozhodnutím z októbra 2009 bol návrh zamietnutý. Proti tomuto rozhodnutiu bolo podané odvolanie, ktoré však v dôsledku pochybenia pracovníka nebolo postúpené príslušnému súdu. Spis bol **omylom založený do archívu vybavených vecí** a táto chyba sa odhalila až po tom, ako sa o prípad začala zaujímať Kancelária.

Odvolanie bolo krajskému súdu postúpené až v roku 2024, teda **po viac ako 15 rokoch**. Orgány katastra sú povinné vykonávať svoju pôsobnosť odborne a zákonne, keďže kataster má zabezpečovať spoľahlivú evidenciu práv k nehnuteľnostiam, a tým aj právnu istotu vlastníkov. Za správnosť a úplnosť údajov v katastri nesie zodpovednosť výlučne príslušný katastrálny orgán. V predmetnej veci nečinnosť správy katastra spôsobila, že **odvolanie účastníka nebolo postúpené príslušnému súdu, čím došlo k porušeniu základného práva**, vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Zároveň som zistil, že z dôvodu neukončeného vkladového konania bola na príslušnom liste vlastníctva počas celého obdobia **vyznačená plomba**, čo znemožnilo výmaz viacerých už zaniknutých záložných práv. Tento stav znamenal **neprimerané a dlhodobé obmedzenie vlastníckeho práva** podávateľky, čím došlo **aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 Ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd**.

Zápis domu do katastra nehnuteľností po desaťročiach

Podávateľ sa na mňa obrátil s podnetom, v ktorom namietal postup katastrálneho odboru okresného úradu pri zápise rodinného domu do katastra nehnuteľností. Uviedol, že spolu s manželkou nadobudol v roku 1982 rodinný dom v obci a v tom čase mali k dispozícii výpis z evidencie nehnuteľností, v ktorom bola stavba riadne zapísaná.

Kataster zbytočne
zaťažoval vlastníka
nehnutelnosti

Po viac než štyridsiatich rokoch - v roku 2024 - pri kontrole údajov v súvislosti so zmenou stavebnej legislatívy zistil, že na liste vlastníctva je **zapísaná iba zastavaná plocha a záhrada, pričom samotný dom v evidencii chýba**. Obrátil sa preto na katastrálny odbor so žiadosťou o doplnenie zápisu a predložil dostupné doklady preukazujúce existenciu a vlastníctvo stavby.

Katastrálny odbor ho následne vyzval na predloženie geometrického plánu. Podávateľ považoval túto požiadavku za neprimeranú, keďže dom už v minulosti evidovaný bol a vyhotovenie nového zamerania predstavuje pre neho, ako dôchodcu, finančne náročnú záťaž.

Preskúmaním podnetu som zistil, že katastrálny odbor **nepostupoval v súlade s povinnosťou svedomito a zodpovedne vybaviť vec** podľa § 3 ods. 4 a 5 Správneho poriadku. Hoci mal k dispozícii výpis z evidencie nehnuteľností z roku 1982, ktorý jednoznačne potvrdzoval existenciu stavby, od podávateľa požadoval vyhotovenie nového geometrického plánu napriek tomu, že takýto dokument sa už nachádzal v jeho vlastnej evidencii. Týmto postupom správny orgán podávateľa zbytočne administratívne aj finančne zaťažil. Až po žiadosti Kancelárie o preverenie postupu vo veci vykonal podrobnejšiu lustráciu, na základe ktorej zistil, že geometrický plán zobrazujúci predmetnú stavbu je v evidencii dostupný a následne stavbu do katastra nehnuteľností zapísal.

Právo na inú právnu ochranu

Prepustenie zo služobného pomeru

Obrátil sa na mňa podávateľ, ktorý namietal postup a rozhodnutie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky vo veci **prepustenia zo služobného pomeru príslušníka finančnej správy** z dôvodu ustanoveného zákonom o finančnej správe, ktorý umožňuje prepustiť príslušníka finančnej správy, ak dovŕšil 55 rokov veku a poberá výsluhový dôchodok.

Ako verejný ochranca práv môžem konať len vtedy, ak existuje podozrenie, že orgán verejnej moci zasiahol do základných práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Môžem preto preskúmať len rozhodovanie, postup alebo nečinnosť orgánov verejnej moci v oblasti verejnej správy.

Preskúmaním skutočností namietaných v podnete som dospel k záveru, že podnet podávateľa tieto podmienky nespĺňa.

Nie vždy môžem
riešiť postup

O výkon verejnej moci nejde vo vzájomnom právnom vzťahu, v ktorom určitý orgán (i keď vykazujúci inak znaky orgánu verejnej

orgánu verejnej
moci

moci) **vystupuje ako zamestnávateľ voči jeho zamestnancom**. Ak Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky vykonáva pôsobnosť, ktorú mu zveril zákon o finančnej správe, vykonáva verejnú moc v postavení orgánu verejnej moci. Pokiaľ však ide o vzájomný vzťah v rámci štruktúr medzi týmto orgánom a príslušníkom finančnej správy, nadriadený príslušníka finančnej správy nevystupuje ako orgán verejnej moci (neplní niektorú z úloh Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky v zmysle uvedeného zákona), ale uplatňuje voči nemu pôsobnosť služobne nadriadeného, ktorá mu z tohto zákona vyplýva.¹⁰⁴

Uvedený právny vzťah tak možno charakterizovať ako **vzťah služobnej, nie vrchnostenskej (štátnomocenskej) nadriadenosti a podriadenosti**. Ďalším špecifikom tohto vzťahu je to, že spory, ktoré sú spojené so vznikom, zmenou alebo zánikom služobného pomeru, ako aj akékoľvek nároky z neho vyplývajúce (vrátane platových), podliehajú súdnemu prieskumu v správnom súdnictve podľa Správneho súdneho poriadku, čomu nasvedčuje množstvo súdnych rozhodnutí, vrátane rozhodnutí kompetenčných senátov. Z uvedených rozhodnutí však nemožno vyvodiť záver o tom, že by konanie služobného úradu (resp. nadriadeného) vo vzťahu k podriadenému zodpovedalo a bolo substancovateľné pod výkon verejnej moci orgánu verejnej moci a za ktoré by zodpovedal štát.¹⁰⁵

Je preto potrebné odlišovať postavenie štátu pri plnení úloh spojených s vykonávaním zvrchovanej štátnej moci a s verejnými dôsledkami (za ktoré nesie štát zodpovednosť) a iné ako mocenské postavenie štátu, kedy realizuje práva a povinnosti so subjektami v rovnoprávnom postavení, či so subjektami v dôsledku realizácie práv a povinností vyplývajúcich zo služobných pomerov, výkonu štátnej služby, ktoré sú svojou podstatou vzťahmi zamestnaneckými s určitými modifikáciami, ktoré vzhľadom na verejnoprávny charakter môžu vzbudiť **mylný dojem o tom, že ide o výkon verejnej moci**. Osobitné postavenie štátu vystupujúceho v úlohe služobného úradu nevyplyva z úloh, ktoré pre štát plní orgán štátnej moci ako vykonávateľ výkonnej moci štátu, ale z právnych predpisov osobitne upravujúcich právne vzťahy štátu a jeho zamestnancov¹⁰⁶ (v danom prípade zákon o finančnej správe).

Zhrnúc uvedené konštatovania, konanie nadriadeného (služobného úradu) vo veciach služobného pomeru, t. j. vo veciach personálneho konania a nie pri výkone pôsobnosti orgánu verejnej moci smerom navonok s verejnými dôsledkami, nie je výkonom verejnej moci a nie je prejavom štátnomocenského charakteru činnosti štátu.

¹⁰⁴ napr. Rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo 79/2018 zo dňa 28.03.2019.

¹⁰⁵ napr. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co//86/2021 zo dňa 26.10.2023 v spojení s Rozsudkom NS SR sp. zn. 5Cdo/26/2024 zo dňa 30.04.2025.

¹⁰⁶ napr. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co//86/2021 zo dňa 26.10.2023 v spojení s Rozsudkom NS SR sp. zn. 5Cdo/26/2024 zo dňa 30.04.2025.

Vzhľadom na to, že právne vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom, bez ohľadu na to, či niektorý zo subjektov týchto vzťahov je alebo nie je orgánom verejnej moci, sú z mojej pôsobnosti vylúčené, musel som preskúmaný podnet v súlade so zákonom o verejnom ochrancovi práv odložiť.

Železničná doprava a obmedzenie spôsobu nákupu cestovných lístkov, servisné poplatky

Preskúmal som viaceré podnety, v ktorých podávatelia namietali postup Železničnej spoločnosti Slovensko týkajúci sa platenia cestovného a spôsobu nákupu cestovných lístkov. Podľa podávateľov železničná spoločnosť uprednostňuje digitálny predaj cestovných lístkov a bezhotovostnú platbu (cez mobilný telefón, v aplikácii, prostredníctvom SMS, dát v mobile alebo z bankového účtu) pred osobným predajom a platbou v hotovosti v pokladni alebo priamo vlakvedúcemu vo vlaku, za ktorý bol zároveň zavedený tzv. servisný poplatok.

Zo zákona o verejnom ochrancovi práv vyplýva, že môžem konať len vtedy, ak niekto porušuje jej základné práva a slobody orgán verejnej moci v oblasti verejnej správy.

Uvedené podnety tieto podmienky nespĺňali, pretože sa podávatelia nedomáhali preskúmania rozhodovania, postupu alebo nečinnosti orgánu verejnej moci, ale **namietali postup obchodnej spoločnosti Železničná spoločnosť Slovensko ako podnikateľského subjektu**. Výkon podnikateľskej činnosti a vzťahy, prípadne spory s tým spojené, patria do oblasti súkromného práva, ktorá je z mojej pôsobnosti vyňatá.

Ako verejný ochranca práv nie som oprávnený preskúmať aktivity, postup, či konanie tejto spoločnosti, pretože pri výkone svojej činnosti nevystupuje ako orgán verejnej moci v zmysle zákona o verejnom ochrancovi práv. Ide o akciovú spoločnosť, ktorá poskytuje dopravné služby a v rámci výkonu svojej činnosti nerozhoduje, ani nezasahuje do základných práv alebo do slobôd iných osôb v oblasti verejnej správy.

Podnet podávateľov som musel z uvedeného dôvodu podľa zákona o verejnom ochrancovi práv odložiť.

Napriek tomu, že uvedená problematika nespadá do mojej pôsobnosti, nie sú mi, ako verejnému ochrancovi práv, ľahostajné významné životné komplikácie, ktoré môže časti obyvateľstva takýto postup Železničnej spoločnosti Slovensko spôsobovať, a preto som sa v ich záujme **obrátil listom na ministra dopravy** a dovolil som si

V snahe pomôcť som sa obrátil na ministra

ho požiadať o upriamenie pozornosti na uvedenú situáciu a o zváženie prípadného prehodnotenia namietaného postupu.

Z odpovede MD SR vyplynulo, že **občanom naďalej zostáva zachovaná možnosť voľby medzi rôznymi formami nákupu cestovných lístkov**. Nákup prostredníctvom pokladne alebo vo vlaku je však spojený so zvýšenými nákladmi pri prevádzke kamenných pokladní a zabezpečení výdaja papierových lístkov oproti digitálnemu predaju.

V záujme efektívneho hospodárenia s verejnými prostriedkami Železničná spoločnosť Slovensko, ako národný dopravca, rozhodla so súhlasom MD SR o zavedení **servisného poplatku**. Nákup prostredníctvom pokladne alebo vo vlaku je spojený s určitými nákladmi, ktoré cestujúci pri využití tejto formy nákupu preberajú. Pri digitálnych formách predaja (prostredníctvom internetu, mobilnej aplikácie alebo automatov), ktoré nie sú spojené so zvýšenými nákladmi, cestujúci servisný poplatok neplatia a podľa MD SR cestujú často aj za výhodnejšiu cenu.

MD SR ma zároveň informovalo, že Železničná spoločnosť Slovensko **spristupnila možnosť** nákupu niektorých cestovných lístkov aj vo všetkých pobočkách Slovenskej pošty a že servisný poplatok **sa neuplatňuje** vo vzťahu k osobám od 62 rokov pri kúpe cestovného lístka na 100 % zľavu, k osobám od 70 rokov a vo vzťahu k držiteľom preukazu ŤZP-S, teda vo vzťahu k najzraniteľnejšej skupine obyvateľstva, pre ktorú nie je využívanie týchto nových moderných technológií až tak blízke.

O týchto skutočnostiach bola v čase predloženia odpovede ministerstva informovaná už aj verejnosť.

Registrácia motorových vozidiel v parkovacom systéme ako zjednodušené administratívne konanie

Obrátili sa na mňa podávatelia, ktorí namietali postup mestskej časti, týkajúci sa vyradenia ich motorových vozidiel z evidencie registračného systému parkovania v zóne dočasného (regulovaného) parkovania. Podávatelia uviedli, že po registrácii vozidiel v rokoch 2019 a 2020 mali, ako rezidenti v mestskej časti, pridelené parkovacie miesta. Mestská časť ich vozidlá neskôr dodatočne, bez predchádzajúceho upovedomenia vyradila z evidencie, o čom sa podávatelia dozvedeli až po tom, čo im mestská polícia začala opakovane ukladať pokuty za neoprávnené parkovanie. Mestská časť argumentovala tým, že vozidlá podávateľov nespĺňali technické parametre stanovené vo všeobecne záväznom nariadení a neskôr v tzv. Zásadách parkovania, podľa ktorých mohlo na parkovacom

mieste parkovať len povolené vozidlo s dĺžkou najviac 5,5 m, pričom obe vozidlá podávateľov mali dĺžku približne 6 m.

Keďže **právo na parkovanie nepatrí medzi základné práva a slobody** garantované Ústavou, preskúmal som podnety podávateľov z hľadiska namietaného postupu mestskej časti pri ich registrácii do systému parkovania mestskej časti, resp. pri ich vyradení z tejto evidencie.

Zo stanoviska mestskej časti vyplynulo, že kategorizácia (určenie) motorových vozidiel, ktoré mohli využívať dočasné parkovanie na území mestskej časti na základe ich dĺžky, bola schválená miestnym zastupiteľstvom ešte pred samotnou registráciou vo všeobecne záväznom nariadení. Vozidlá mohli byť registrované len vtedy, ak spĺňali podmienky (o. i. maximálnu dĺžku 5,3 m, neskôr 5,4 m a následne 5,5 m). Mestská časť zároveň uznala, že počas prvej fázy registrácie nemala prístup do Národnej evidencie vozidiel a nedokázala efektívne kontrolovať technické parametre vozidiel. Vzhľadom na obrovský počet žiadostí (približne 20 000 za prvý mesiac) mohli byť zaregistrované aj vozidlá, vrátane vozidiel podávateľov, ktoré nespĺňali určené podmienky.

Po získaní prístupu do Národnej evidencie vozidiel sa už do registračného systému parkovania dali zaevidovať len vozidlá, ktoré spĺňali stanovenú dĺžku. Neskôr bola na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy zavedená celomestská parkovacia politika (Bratislavský parkovací asistent – PAAS) a **všeobecne záväzné nariadenie stratilo účinnosť**. Regulácia parkovania na vybraných parkoviskách v mestskej časti (parkovací systém mestskej časti¹⁰⁷) ostala zachovaná v zmysle Zásad parkovania, ktoré boli vydané rozhodnutím starostu mestskej časti a vychádzali z ustanovení cestného zákona.

Podľa cestného zákona majú právo užívať verejné pozemné komunikácie všetky subjekty titulom práva všeobecného užívania verejných priestranstiev. O využívaní a úprave práv a povinností vo vzťahu k verejnej komunikácii je však oprávnený a povinný rozhodnúť príslušný správny orgán.¹⁰⁸ Mestská časť je preto oprávnená organizovať dopravu na svojom území a upravovať premávku na miestnych a účelových cestách, vrátane statickej dopravy (parkovania).

Vyradenie
z evidencie
bez upozornenia

Je zrejmé, že vozidlá podávateľov od začiatku regulácie parkovania mestskou časťou (všeobecne záväzné nariadenie, Zásady parkovania) nespĺňali podmienku maximálnej dĺžky a ich žiadosti

¹⁰⁷ Podávatelia boli registrovaní v zóne parkovacieho systému mestskej časti, nie v systéme PAAS.

¹⁰⁸ Uznesenie Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 689/2017 zo dňa 21.11.2017.

Aj opatrenia
orgánov podliehajú
pravidlám
správneho konania

o registráciu mali byť z tohto dôvodu zamietnuté. Mestská časť však podávateľov zaregistrovala, a tým im približne na dva roky umožnila bezplatne parkovať vo vymedzenej zóne. Neskôr, **bez akéhokoľvek upovedomenia ich vyradila z evidencie**, o čom sa podávatelia dozvedeli až po uložení sankcie mestskou políciou.

Z uvedených skutočností vyplýva, že registrácia osoby ako zaregistrovaného rezidenta s povoleným motorovým vozidlom mala nesporný **dopad do právnej sféry žiadateľa**, pretože mu tým vzniklo oprávnenie bezplatného parkovania na určených parkovacích miestach. Osobám vyradeným z evidencie toto oprávnenie zaniklo a parkovaním vo vymedzenej zóne sa dopúšťali dopravného priestupku.

Registráciu do evidencie registračného systému parkovania, ako aj vyradenie z evidencie, ako normatívne regulovaný proces bolo preto potrebné **považovať za zjednodušené neformalizované administratívne** (registračné, evidenčné) konanie a zaregistrovanie osoby (výsledok registrácie) za **tzv. opatrenie orgánu verejnej správy/moci**.¹⁰⁹

Na opatrenia orgánov verejnej správy/moci sa podľa Správneho poriadku primerane aplikujú základné pravidlá správneho konania. Zistil som, že mestská časť v danom prípade konala v rozpore s týmito pravidlami, najmä so zásadou legality, aktívnej súčinnosti, materiálnej pravdy a informovanosti. Mestská časť pri registrácii podávateľov a ich vyradení z evidencie tiež **nepostupovala transparentne, ani v súlade s legitímnym očakávaním ako kategóriou právnej istoty**.¹¹⁰

Po zohľadnení všetkých relevantných skutočností som musel konštatovať, že intenzita zásahu nedosahovala porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, postup mestskej časti **však bol v rozpore s princípmi dobrej verejnej správy** (najmä princípom právnej istoty, princípom legitímneho očakávania, princípom spoluúčasti a princípom transparentnosti).

Mestskú časť som upozornil na zistené nedostatky a odporučil som jej, aby v budúcnosti prijala opatrenia, ktorými zabezpečí zákonnosť svojho postupu aj pri opatreniach orgánov verejnej správy/moci.

¹⁰⁹ Opatrenie je správny akt orgánu verejnej správy/moci (odlišný od rozhodnutia), ktorý bol vydaný orgánom verejnej správy/moci v administratívnom konaní, t. j. pri výkone jeho pôsobnosti v oblasti verejnej správy a ktorého účinkom môžu byť práva, právom chránené záujmy a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb priamo dotknuté.

¹¹⁰ Napr. Nález Ústavného súdu č. PL. ÚS 10/04-27 zo dňa 06.02.2008.

Opakované doručovanie cudzích zásielok a predvolaní

Obrátil sa na mňa podávateľ s podnetom, v ktorom namietal opakované doručovanie úradných písomností, vrátane zásielok súdov doručovaných prostredníctvom príslušníkov Policajného zboru, ktoré mu neboli adresované - patrili inej osobe, pričom tento adresát býval v obci s rovnakým názvom a na rovnakej adrese, avšak obec s týmto názvom sa nachádzala v inom okrese. Podávateľ uviedol, že ide o dlhodobý problém, ktorý mu spôsobuje značné nepríjemnosti a zásah do súkromia.

Podávateľ sa vo veci obrátil na MS SR a následne na MV SR. Zo stanoviska krajského riaditeľstva Policajného zboru vyplynulo, že časť jeho podania bola postúpená okresnému riaditeľstvu Policajného zboru.

Podávateľ namietal, že od tohto postúpenia orgány nekonajú, pričom žiadal, aby mu štátne orgány nedoručovali zásielky, ktoré s ním nijako nesúvisia.

V rámci preskúmania podnetu som podávateľa informoval, že verejný ochranca práv **nie je oprávnený zabezpečiť opravu údajov v registroch**, môže však preskúmať postup orgánov verejnej moci, pokiaľ je ich postup spôsobilý zasiahnuť do základných práv a slobôd.

Vzhľadom na predmet podnetu som požiadal o stanoviská Policajný zbor, MV SR a okresný súd. Z doručených stanovísk vyplynulo, že doručovanie zásielok nesprávnemu adresátovi vzniklo na základe viacerých dožiadaní rôznych orgánov, v ktorých bola ako adresát uvedená síce iná osoba (s iným menom), ktorá však mala totožnú adresu. Adresa s rovnakým označením obce aj čísla domu sa nachádzala v dvoch rozdielnych okresoch. Policajné orgány doručovali zásielky na adresu podávateľa, pričom až na mieste zisťovali, že adresát na uvedenej adrese nebýva, ale ide o osobu bývajúcu a evidovanú v inom okrese. Následne tieto zistenia oznamovali dožadujúcim orgánom a zásielky postupovali príslušnému obvodnému oddeleniu Policajného zboru na zabezpečenie ich doručenia správnemu adresátovi.

Polícia podávateľovu sťažnosť prešetrila a konštatovala, že v jednotlivých prípadoch postupovala v súlade so zákonom. Zo stanovísk vyplýva, že **administratívny omyl spočíval v nesprávnej identifikácii príslušnosti k obci s rovnakým názvom**. O takýchto pochybeniach boli dožadujúce orgány - súdy informované.

Pokiaľ ide o časť podania, ktorou podávateľ žiadal štátne orgány o zabezpečenie opravy nesprávne uvádzaných údajov pri doručovaní

Údaje boli správne, len postup orgánov nie

Zlyhanie ľudského faktora

zásielok, táto bola hodnotená ako sťažnosť. Vec bola postúpená na prijatie opatrení v rámci príslušného útvaru Policajného zboru.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti som v zmysle zákona o verejnom ochrancovi práv časť podnetu, ktorá sa týka vybavovania sťažností podľa zákona o sťažnostiach odložil, keďže nejde o postup schopný zasiahnuť do základných práv a slobôd.

Napriek tomu som si, v snahe odstrániť praktický problém, vyžiadala stanovisko odboru osobných evidencií a registrov MV SR a zisťoval som správnosť údajov podávateľa i druhej osoby v Registri obyvateľov Slovenskej republiky. Zo stanoviska vyplynulo, že všetky údaje sú vedené správne a nesúlad nevznikol v Registri obyvateľov Slovenskej republiky, ale pri postupoch jednotlivých súdov a orgánov, ktoré pracovali s nesprávnou domnienkou, že na Slovensku existuje s konkrétnym názvom iba jedna obec, v jednom okrese.

Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že v jednom z konaní skutočne **došlo k administratívnej omylu** pri identifikácii príslušného obvodného oddelenia Policajného zboru, ktoré bolo požiadané o doručenie zásielky súdu. Asistentka súdu uviedla, že omyl vznikol pri vyhľadávaní adresy cez internet, keď si **neoverila existenciu obcí s rovnakým názvom v rôznych okresoch**. Predseda súdu sa za pochybenie ospravedlnil.

Keďže zo stanovísk, ktoré mi boli doručené nevyplýva, že by postupom Policajného zboru došlo k porušeniu základných práv podávateľa, v tejto časti som porušenie práv nezistil.

Keďže podávateľ uvádzal, že mu boli doručované zásielky aj od ďalších súdov, informoval som tieto súdy o zisteniach a požiadal ich o prijatie interných postupov, ktoré môžu znížiť riziko nesprávneho doručovania zásielok na podobných alebo totožných adresách.

Vychádzajúc z uvedených skutočností som dospel k záveru, že opakované nesprávne doručovanie zásielok nebolo spôsobené chybou v Registri obyvateľov Slovenskej republiky ani postupom polície, ale vzniklo v dôsledku opakovanej administratívnej chyby pri identifikácii správnej obce a okresu, t. j. **v dôsledku ľudského faktora**. Očakávam, že prijaté opatrenia prispesú k tomu, aby sa obdobné situácie v budúcnosti neopakovali.

Pomoc nádejnej športovkyňi pri získaní štátneho občianstva

Maloletá športovkyňa a jej matka sa na mňa obrátili s prosbou o preskúmanie postupu MV SR v konaní o žiadosti o udelenie

Úspešná
reprezentantka
Slovenska

štátneho občianstva maloletému dievčaťu. Dievča, ako aj jej rodičia, sú štátnymi príslušníkmi Ruskej federácie.

Žiadosť o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky matka dieťaťa odôvodnila tým, že maloletá žije na Slovensku dlhodobo (od roku 2014), plynule hovorí po slovensky, navštevuje slovenskú školu a **úspešne reprezentuje Slovenskú republiku** v športovej disciplíne, ktorej sa venuje od útleho detstva.

Práve so športovou kariérou a úspešnou reprezentáciou Slovenskej republiky je spojená **naliehavosť žiadosti o udelenie štátneho občianstva** Slovenskej republiky maloletej. Napriek tomu, že doposiaľ dievča trénovalo a úspešne reprezentovalo Slovenskú republiku

s vynikajúcimi výsledkami, v uplynulých mesiacoch jej kvôli absencii štátneho občianstva bolo znemožňované zúčastňovať sa niektorých tréningových procesov, výberových sústrezení organizovaných príslušnou športovou federáciou a majstrovstiev Slovenska.

Dievča je z dôvodu svojho veku v kritickom bode svojej športovej kariéry a akékoľvek medzery v tréningových a súťažných programoch môžu mať vážne negatívne dôsledky pre jej športovú kariéru, počas ktorej by rada reprezentovala Slovenskú republiku, pretože Slovensko považuje za svoj domov. Podľa športových odborníkov je maloletá mimoriadnym športovým talentom, čo dokazujú aj umiestnenia na popredných priečkach v prestížnych medzinárodných športových súťažiach.

O udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky matka pre svoju dcéru žiadala na základe ustanovenia § 7 ods. 2 písm. b) zákona o štátnom občianstve. Podľa tohto ustanovenia možno udeliť štátne občianstvo Slovenskej republiky bez splnenia podmienky uvedenej v ods. 1 písm. a) žiadateľovi, ktorý má na území Slovenskej republiky povolený pobyt, ak ide o osobu, ktorá sa významne zaslúžila o prínos pre Slovenskú republiku v oblasti ekonomickej, vedeckej, technickej, kultúrnej, sociálnej alebo **športovej** alebo je to z iného dôvodu v záujme Slovenskej republiky. O udelení výnimky napokon rozhoduje priamo minister vnútra.

MV SR začalo o žiadosti konať a vyžiadalo si všetky potrebné stanoviská a podklady dotknutých orgánov. Aj príslušná športová federácia, aj Ministerstvo cestovného ruchu a športu Slovenskej republiky sa k danej veci vyjadrili pozitívne. Maloletú označili za perspektívnu a nadanú športovkyňu a uviedli, že udelenie štátneho občianstva je v záujme Slovenskej republiky v oblasti športu.

Ako problém sa teda javila **už len existencia stále platnej Zmluvy medzi ČSSR a ZSSR** zo 06.06.1980 o zamedzení vzniku dvojakeho

štátneho občianstva (čl. 5 zmluvy). Preto udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky bolo závislé od predloženia dokladu o prepustení zo štátneho zväzku Ruskej federácie (ako nástupníckého štátu ZSSR).

MV SR teda konanie prerušilo a vyzvalo matku dieťaťa na predloženie daného dokladu. Napriek opakovaným snahám rodičov maloletej **nebolo - podľa platnej legislatívy Ruskej federácie - prepustenie maloletej zo štátneho zväzku Ruskej federácie možné**. Napriek písomnému súhlasu oboch rodičov dieťaťa bola ich žiadosť zamietnutá. V súčasnosti platné právne predpisy Ruskej federácie umožňujú prepustenie maloletého dieťaťa len vtedy, ak jeden z rodičov nie je občanom Ruskej federácie a súčasne obaja rodičia o prepustenie maloletého dieťaťa požiadajú, resp. vyjadria svoj súhlas písomne.

Pokyn MV SR teda matka dieťaťa nemohla splniť. O daných skutočnostiach matka informovala MV SR a požiadala ho o prehodnotení postupu.

Medzičasom však došlo k vypovedaniu bilaterálnej medzinárodnej zmluvy medzi ČSSR a ZSSR z dôvodu, že jej ustanovenia sú v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z Európskeho dohovoru o občianstve z roku 1997, ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika. A takisto je v rozpore s ustanoveniami Všeobecnej deklarácie ľudských práv, pretože nikto nemôže byť svojvoľne zbavený svojho štátneho občianstva ani práva na zmenu štátneho občianstva. Napokon ani Ruská federácia v praxi túto zmluvu neuplatňovala. Na základe oznámenia MZVEZ SR č. 92/2025 Z. z. **platnosť tejto zmluvy skončí dňa 5. júla 2026**.

Na ukončenie platnosti tejto zmluvy však maloletá čakať nemohla. Každý zameškaný tréning, sústredenie či súťažné podujatie by malo veľmi negatívne dôsledky na jej športovú kariéru.

Preto som požiadal o stanovisko k veci ministra vnútra. S ohľadom na špecifickú a naliehavú situáciu, skutkový ako aj právny stav som ho tiež požiadal o zváženie možnosti udelenia výnimky pre udelenie štátneho občianstva z osobitných dôvodov.

MV SR ma vo svojom stanovisku uistilo, že vynakladalo úsilie na hľadanie čo najpriateľnejšieho riešenia daného prípadu, pričom dôsledne rešpektovalo zákonné možnosti. Napokon po analýze dospelo k záveru, že v tomto prípade bude uplatnená výnimka zo zmluvy, a teda v správnom konaní ďalej pokračovalo bez potreby predloženia dokladu o prepustení maloletej zo štátneho zväzku Ruskej federácie.

MV SR udelilo výnimku

S prihliadnutím na všetky skutkové okolnosti správny orgán postupoval v súlade so zásadami správneho konania, najmä v súlade s ustanovením § 3 ods. 4 druhá veta Správneho poriadku, podľa ktorej, ak to povaha veci pripúšťa, má sa správny orgán vždy pokúsiť o jej zmierne vybavenie.

Správny orgán vzhľadom na citlivosť prípadu, skutkové a právne okolnosti a na Dohovor o právach dieťaťa **rozhodol o udelení výnimky** a maloletá získala štátne občianstvo Slovenskej republiky.

Ocenil som prístup MV SR a jeho spoluprácu. V jeho postupe som nezistil porušenie základných práv a slobôd dieťaťa. Spoločným úsilím sa nám podarilo dieťaťu pomôcť a prispieť k naplneniu najlepšieho záujmu dieťaťa. Mladej športovkyni prajem úspešnú športovú kariéru a radosť z reprezentovania Slovenskej republiky.

Stretnutie so zástupcami MV SR k problematike zápisov detí do osobitnej matriky

V nadväznosti na podnety týkajúce sa postupu osobitnej matriky, ktoré mi boli doručené v predchádzajúcom roku, som na pôde Kancelárie zorganizoval **pracovné stretnutie so zástupcami MV SR**.

Predmetom stretnutia boli najmä:

- prezentovanie konkrétnych prípadov z praxe Kancelárie, na ktorých bolo možné poukázať na nejednotnú či nesprávnu administratívnu prax orgánov Slovenskej republiky a na absenciu jednotného mechanizmu identifikácie osôb bez štátnej príslušnosti v súvislosti s problematickým zápisom novonarodených detí niektorých cudzincov do osobitnej matriky;
- diskusia o opakovaných problémoch pri nadobúdaní slovenského občianstva deťmi narodenými v zahraničí a v tzv. „zmiešaných manželstvách“ (jeden rodič je občanom Slovenskej republiky a druhý je občanom cudzieho štátu);
- potreba vypracovania písomnej informácie/usmernenia pre rodičov, matričné úrady, okresné úrady a zastupiteľské úrady Slovenskej republiky s cieľom zjednotiť prax pri zápise narodenia detí do osobitnej matriky a pri vydávaní osvedčení o štátnom občianstve v kontexte riešenej problematiky;
- diskusia o koncepčných zmenách v slovenskej legislatíve na ochranu detí a dospelých, ktorí sa môžu ocitnúť bez štátneho občianstva.

Potreba zjednotenia praxe

Po odbornej diskusii ohľadom konkrétnych prípadov, administratívnej praxe aj ohľadom platnej právnej úpravy sa všetci zúčastnení zhodli na potrebe koordinovaného riešenia situácií kedy existuje riziko, že dieťa (prípadne dospelá osoba) **ostane bez štátnej príslušnosti**,

Odporúčanie
na metodické
usmernenie

a na potrebe zjednotiť prax matričných a iných orgánov pri zápise detí zo zmiešaných manželstiev do osobitnej matriky.

V tejto súvislosti zúčastnení, okrem iného, ustálili záver o potrebe vypracovania metodického usmernenia pre osoby/rodičov, ktorým sa narodilo dieťa v zahraničí o tom, ako majú postupovať; ako aj pre matričné úrady, okresné úrady a zastupiteľské úrady Slovenskej republiky v zahraničí.

Zúčastnené strany taktiež vyjadrili potrebu zlepšenia mechanizmov na identifikáciu osôb bez štátnej príslušnosti a potrebu riešenia absencie právnej úpravy v tejto oblasti (konanie na určenie statusu osoby bez štátnej príslušnosti). Taktiež boli prijaté závery k opatreniam v konkrétnych podnetoch.

Zákaz chovu včiel

Riešil som aj podnet podávateľa týkajúci sa zákazu chovu včiel na území obce, ktorého podmienky upravovalo všeobecne záväzné nariadenie. Podávateľova žiadosť o registráciu stanovišťa včelstiev bola v súlade s určenými podmienkami zamietnutá regionálnou veterinárnou a potravinovou správou. Na základe podnetu podávateľa a upozornenia okresnej prokuratúry na nezákonnosť, obec všeobecne záväzné nariadenie zrušila a nahradila ho novým všeobecne záväzným nariadením. V postupe regionálnej veterinárnej a potravinovej správy okresná prokuratúra nezistila nezákonnosť, pretože bol v súlade so všeobecne záväzným nariadením účinným v danom čase.

Obec bránila
v chove včiel

Podávateľ namietal, že aj podľa aktuálneho všeobecne záväzného nariadenia mu obec naďalej bráni v chove včiel. Namietal aj postup regionálnej veterinárnej a potravinovej správy. Vzhľadom na to, že tento postup bol okresnou prokuratúrou už preskúmaný, nemohol som v uvedenej veci ďalej konať. Keďže po účinnosti všeobecne záväzného nariadenia podávateľ nepodal novú žiadosť o registráciu, neexistoval žiadny postup regionálnej veterinárnej a potravinovej správy, ktorý by som mohol preskúmať. Túto časť podnetu som podľa zákona o verejnom ochrancovi práv odložil.

Druhá časť podnetu sa týkala namietanej nezákonnosti všeobecne záväzného nariadenia pri regulácii chovu včelstiev. Do pôsobnosti verejného ochrancu práv nepatrí preskúmanie zákonnosti všeobecne záväzných nariadení obcí a miest. Dozor nad dodržiavaním zákonov a všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy, vrátane preskúmania zákonnosti všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných orgánmi verejnej správy **vykonáva prokurátor podľa zákona o prokuratúre.**

Prokurátor sa stotožnil s mojimi zisteniami

Zákon o verejnom ochrancovi práv mi umožňuje postúpiť vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi v prípade, ak podnet obsahuje návrhy takých opatrení, ktoré patria do pôsobnosti prokuratúry. **Podľa môjho posúdenia mohli byť niektoré časti všeobecne záväzného nariadenia v rozpore s platnou právnou úpravou**, najmä so zákonom o obecnom zriadení, Občianskym zákonníkom, zákonom o veterinárnej starostlivosti, ako aj s vyhláškou o identifikácii a registrácii včelstiev. Z uvedeného dôvodu som podnet podávateľa postúpil na vybavenie okresnej prokuratúre.

Okresná prokuratúra **sa stotožnila s mojimi zisteniami** a následne ma informovala, že **proti všeobecne záväznému nariadeniu obce podala protest prokurátora pre nezákonnosť** a navrhla predmetné všeobecne záväzné nariadenie zrušiť a nahradiť novým, zodpovedajúcim zákonu, alternatívne nahradiť nezákonné časti nariadenia znením zodpovedajúcim zákonu.

Vyrubovanie poplatkov za komunálny odpad

V roku 2025 sa na mňa obracali podávateľia/obyvatelia rôznych miest a obcí s podnetmi týkajúcimi sa vyrubovania poplatkov za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Podávateľia namietali napríklad povinnosť platiť poplatok aj v prípadoch, keď neprodukujú žiaden odpad, vyrubovanie poplatkov za odpad na viacerých miestach či podmienky odpustenia alebo zníženia poplatkov upravované všeobecne záväznými nariadeniami miest a obcí.

Právo na rovnaké zaobchádzanie pri ukladaní miestnych poplatkov

S podnetom sa na mňa obrátil podávateľ, ktorý namietal ustanovenie všeobecne záväzného nariadenia mesta o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, podľa ktorého je možné odpustiť miestny poplatok osobám, ktoré vykonávajú dobrovoľnícku činnosť v prospech mesta, pričom podmienkou je mať v meste trvalý pobyt a uzatvorenú zmluvu podľa zákona o dobrovoľníctve.

Podávateľ namietal, že uvedené ustanovenie zavádza rozdielne zaobchádzanie medzi fyzickými osobami podľa kritéria trvalého pobytu v meste. V dôsledku toho sú vylúčení z možnosti odpustenia poplatku vlastníci nehnuteľností, ktorí síce v meste dlhodobo pôsobia alebo ho využívajú, avšak v ňom nemajú trvalý pobyt, hoci by boli ochotní vykonávať dobrovoľnícku činnosť v prospech mesta. Podávateľ tiež poukázal na rozdielne postavenie obyvateľov bytových domov, u ktorých poplatok vyberá správca, čo im v praxi znemožňuje individuálne uplatniť nárok na odpustenie alebo zníženie poplatku.

Vec som postúpil
prokuratúre

Podľa zákona o verejnom ochrancovi práv som podnet postúpil na preskúmanie príslušnej prokuratúre na preskúmanie zákonnosti uvedeného ustanovenia všeobecne záväzného nariadenia.

Prokuratúra skonštatovala, že proces prijatia všeobecne záväzného nariadenia bol v súlade so zákonom, avšak po obsahovej stránke bolo zistené porušenie zákona o miestnych daniach, ako aj porušenie zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona.

Prokuratúra preto podala upozornenie prokurátora, v ktorom mestu navrhla úpravu nariadenia tak, aby neboli vytvárané nerovnaké podmienky pre poplatníkov podľa trvalého pobytu, bola odstránená diskriminácia medzi osobami podľa typu bývania, bola úprava výšky a spôsobu výpočtu poplatku zosúladená so zákonom a bola vypustená podmienka splnenia všetkých daňových povinností ako podmienka pre odpustenie alebo zníženie poplatku.

Podnet poukazuje na dôležitú zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti miestnych poplatkov. Mesto pri tvorbe a aplikácii všeobecne záväzných **nariadení nesmie ukladať podmienky, ktoré vedú k neodôvodnenému zvýhodneniu jednej skupiny obyvateľov pred druhou.**

Nedostatočný a nesprávny postup obce pri rozhodovaní o poplatku za komunálny odpad

Obrátil sa na mňa podávateľ, ktorý namietal postup obce v konaní o vyrubení poplatku za komunálne odpady a následnom konaní o žiadosti o jeho odpustenie. Podávateľ uviedol, že je zaradený do systému zberu komunálneho odpadu v mieste svojho obvyklého pobytu, avšak obec mu poplatok vyrubila z titulu vlastníctva nehnuteľnosti. V podnete ďalej namietal, že jeho podania neboli vybavené zákonným spôsobom a že napriek podaniu opravných prostriedkov nedošlo k riadnemu preskúmaniu veci.

Kvôli objektívnemu preskúmaniu podnetu som požiadal obec o stanovisko a preštudoval som spisový materiál. Zo zistených skutočností vyplynulo, že obec rozhodovala o opravných prostriedkoch sama, bez toho, aby po uplynutí lehoty postúpila vec orgánu príslušnému na rozhodnutie.

Tým došlo k porušeniu zásady dvojinstančnosti konania, ktorá predstavuje základný prvok právnej ochrany účastníka. V konaní bolo zároveň vydaných viacero rozhodnutí, ktoré boli označené rovnakým číslom, čo spôsobilo stav právnej neistoty. V jednom z rozhodnutí boli posúdené dve odlišné podania súčasne ako odvolanie aj ako žiadosť o odpustenie, čo viedlo k vnútorným rozporom v odôvodnení. Obec

Obec
bez zákonného
dôvodu predlžovala
konanie

navyššie poskytla nesprávne poučenie o lehote na podanie odvolania, čo malo vplyv na možnosť podávateľa účinne uplatniť opravný prostriedok.

V konaní som konštatoval aj zbytočné prietahy, keďže obec nereagovala v zákonom stanovenej lehote a bez zákonného dôvodu predlžovala postup vo veci. Postupom obce došlo **k zásahu do základného práva podávateľa na inú právnu ochranu** podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj **do práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov** podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy, ktoré korešponduje s právom podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V nadväznosti na moje zistenia som obec požiadal, aby zabezpečila v budúcnosti priebeh predmetných konaní v súlade so zásadou dvojinštančnosti, dodržiavanie zákonných lehôt, dodržiavanie právnej istoty a zrozumiteľnosti rozhodnutí, aby opravné prostriedky boli postúpené orgánu príslušnému na ich vybavenie, aby v rozhodnutiach nedochádzalo k formálnym a obsahovým rozporom a aby účastníci konania dostávali správne a jasné informácie o svojich procesných právach. Obec som zároveň požiadal o informáciu o prijatých opatreniach, ktoré mi následne oznámila.

Ústavnosť zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície

V priebehu roka mi bol doručený podnet, v ktorom podávateľ žiadal, aby som využil svoje oprávnenie podľa § 21 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv a podal návrh na začatie konania pred Ústavným súdom vo veci súladu zákona o strategických investíciách s Ústavou.

Podávateľ namietal najmä nepresné a široko formulované vymedzenie pojmu „strategická investícia“, obmedzenia procesných práv vlastníkov pri vyvlastňovaní, skrátené lehoty v konaniach podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, oslabenú úlohu územnoplánovacej dokumentácie a duplicitu právnej úpravy niektorých inštitútov. Podávateľ následne svoju argumentáciu doplnil aj o výhrady k legislatívnemu procesu, k úprave predkupného práva štátu, k oprávneniu vstupovať na cudzie pozemky, k režimu predbežnej držby, k zániku práv tretích osôb, k medzitýmnému rozhodnutiu o vyvlastnení a k možným zásahom do vlastníckeho práva a nedotknuteľnosti obydlia.

V rámci svojej pôsobnosti som preskúmal všetky podávateľom uvedené námietky, vykonal som právnu analýzu relevantných ustanovení zákona, jeho dôvodovej správy, nadväzujúcej

Návrh na Ústavný súd som v tejto veci nepodal

podzákonnej úpravy a dostupnej judikatúry Ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky a ESLP.

Analýza bola zameraná na **identifikáciu možného rozporu medzi namietanými ustanoveniami zákona a ústavnými garanciami ochrany majetku**, právnej istoty, práva na súdnu ochranu, ochrany obydlia, ako aj na požiadavky proporcionality pri zásahoch do základných práv.

V rámci posúdenia som dospel k záveru, že samotný skrátenejší legislatívny proces nie je podľa judikatúry Ústavného súdu automaticky dôvodom konštatovania neústavnosti zákona. Pokiaľ ide o rozsah pojmu „strategická investícia“, právna úprava obsahuje viaceré explicitne ustanovených materiálnych podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutné pre určenie investície za strategickú. Pri ďalších namietaných inštitútoch (predkupné právo, oprávnenie na vstup na cudzie pozemky, zánik práv tretích osôb, predbežná držba, vyvlastnenie bez možnosti odvolania či medzitýmne rozhodnutie) som posúdil, že tieto inštitúty nie sú v slovenskom právnom poriadku nové a existujú ich účelové obdoby aj v inom type regulácie, pričom obsahujú viaceré kompenzačné mechanizmy a procesné záruky, vrátane dostupnosti súdnej kontroly.

V závere som vyhodnotil, že uvedené zásahy do vlastníckeho práva, hoci predstavujú intenzívne obmedzenia, **sledujú verejný záujem a v kontexte posudzovanej právnej úpravy nepresahujú medze proporcionality** v takej miere, ktorá by nateraz odôvodňovala podanie návrhu na konanie pred Ústavným súdom. Podnet preto nebol vyhodnotený ako dôvodný a podľa § 15 ods. 2 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv bol odložený.

Zrušenie povolenia na prechodný pobyt po podaní dodatočného daňového priznania

S podnetom sa na mňa obrátil občan krajiny mimo Európskej únie a namietal, že mu oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru zrušilo povolenie na pobyt na území Slovenskej republiky. V záujme riadneho preskúmania podnetu som sa preto obrátil na cudzineckú políciu. Z jej stanoviska vyplynulo, že po tom, ako bolo podávateľovi obnovené povolenie na prechodný pobyt na účel podnikania, podávateľ podal dodatočné daňové priznanie, v ktorom základ dane znížil o vyše 12 000,- eur v porovnaní s prvým podaným daňovým priznaním.

V reakcii na podanie dodatočného daňového priznania so zníženým základom dane cudzinecká polícia zrušila podávateľove povolenie na prechodný pobyt. Rozhodnutie cudzinecká polícia odôvodnila

Dodatočné daňové priznanie je legálne

podaním dodatočného daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby. V odôvodnení uviedla, že zmenou výšky základu dane podávateľ uviedol nepravdivé alebo zavádzajúce údaje, **čo predstavuje jeden z dôvodov na zrušenie povolenia na pobyt**. Zo stanoviska ani z jeho príloh však nevyplývalo, že by cudzinecká polícia akokoľvek prešetrovala alebo overovala nepravdivosť údajov, ktoré podávateľ uviedol v daňových priznaniach.

Porušenie práva cudzinca

K tomu, že podávateľ uvádzal nepravdivé údaje cudzinecká polícia dospela iba tak, že podávateľ podal dodatočné opravné daňové priznanie. Dodatočné daňové priznanie pritom zákon pozná a **nepovažuje ho za nezákonné**. Len z toho, že podávateľ podal dodatočné daňové priznanie nie je možné bez ďalšieho preverovania vyvodiť, že pri prvotnom podaní daňového priznania podávateľ uvádzal klamlivé alebo zavádzajúce údaje.

Konštatoval som preto, že vo veci konania o zrušení podávateľovho prechodného pobytu na území Slovenskej republiky cudzinecká polícia **nedostatočne zistila skutkový stav a vydala nedostatočne odôvodnené rozhodnutie o zrušení podávateľovho prechodného pobytu**, čím došlo k porušeniu jeho práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy, ktoré zahŕňa aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

Navrhol som, aby príslušné oddelenie cudzineckej polície poučilo všetkých svojich príslušníkov o povinnosti a potrebe vydávania rozhodnutí, ktoré spĺňajú všetky zákonné požiadavky. Rovnako som mu odporučil, aby zabezpečilo, že všetky jeho rozhodnutia budú vydané na základe **spoľahlivo zisteného skutkového stavu a budú riadne odôvodnené**. V tomto prípade som nenavrhol zrušiť predmetné rozhodnutie, pretože vzhľadom k okolnostiam prípadu by prípadné zrušenie rozhodnutia nemalo žiaden reálny dopad na situáciu podávateľa. Všetky navrhnuté opatrenia cudzinecká polícia prijala.

Rezervačný systém cudzineckej polície

Obrátilo sa na mňa viacero osôb, ktoré mali problém **rezervovať si termín na cudzineckej polícii cez rezervačný systém**. Získanie termínu je podmienkou na podanie rôznych typov žiadostí na cudzineckej polícii. Podávatelia sa sťažovali najmä na nemožnosť získania termínu, pretože v systéme ich nebolo dostatočne veľa a dostupné termíny sa vždy rýchlo minuli.

V tejto veci som komunikoval a stretol som sa s predstaviteľmi Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru a MV SR s cieľom nájsť systematické riešenie problému.

Nemožnosť získať termín

V takýchto prípadoch totiž môže postupne prísť až k ohrozeniu základných práv a slobôd tých osôb, ktoré potrebujú termín na cudzineckej polícii. Ohrozené môžu byť najmä ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života či na slobodný pohyb osôb v prípade občanov Európskej únie.

V jednom prípade som musel intervenovať priamo. Obrátila sa na mňa podávateľka podnetu, ktorá nevedela získať termín na podanie žiadosti o trvalý pobyt na neurčitý čas. V čase podania podnetu podávateľke zostával len mesiac do vypršania jej doterajšieho trvalého pobytu na päť rokov. Na Slovensku mala manžela a dve maloleté deti, ktorí sú všetci slovenskými občanmi. V prípade straty pobytu a prípadnej povinnosti opustiť územie Slovenska by mohlo prísť k porušeniu jej práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života.

Cudzinecká polícia udelila výnimku

Cudzineckej polícií som ešte pred ukončením preskúmania podnetu **navrhol prijať opatrenie, a to udelenie termínu podávateľke na výnimku**. Cudzinecká polícia môjmu odporúčaníu vyhovel a termín udelila. Od podávateľky mám potvrdené, že sa na termín dostavila a mohla podať svoju žiadosť.

Úhrada parkovného a právo na platbu v hotovosti

S podnetom sa na mňa obrátila podávateľka, ktorá namietala postup mesta v súvislosti s úhradou parkovného prostredníctvom parkovacích automatov pri dočasnom parkovaní motorových vozidiel. Uviedla, že ako návštevníčka mesta nemá možnosť zaplatiť parkovné zakúpením parkovacieho lístka v parkovacom automate s použitím platobnej hotovosti (eurobankovky a euromince), pretože automaty umožňujú len platbu kartou alebo mobilným telefónom.

Zo stanoviska mesta vyplynulo, že prevádzkovateľom parkovacej politiky je samotné mesto. Z dôvodu efektívneho hospodárenia s verejnými financiami, na základe negatívnych skúseností s parkovacími automatmi s mincovníkom (pokusy o odcudzenie hotovosti, vandalizmus), vyšších obstarávacích a prevádzkových nákladov a dostupnosti iných foriem úhrad (SMS lístok, mobilná a webová aplikácia) sa mesto rozhodlo pre parkovacie automaty výlučne na báze bezhotovostnej platby. Podľa mesta nemožno hovoriť o porušení základného práva na platbu v hotovosti, pretože mesto neumožňuje úhradu v hotovosti bez rozdielu voči všetkým platcom.

Podľa cestného zákona môže obec ustanoviť všeobecne záväzným nariadením úseky miestnych ciest na dočasné parkovanie a určiť spôsob zabezpečenia prevádzky parkovacích miest, **výšku úhrady, spôsob platenia a spôsob preukázania zaplatenia**. Mesto

	<p>stanovilo pravidlá parkovania vo všeobecne záväznom nariadení a určilo štyri možnosti úhrady: mobilná aplikácia, parkovací automat, SMS lístok a parkovacia karta (iba rezidenti, abonenti). Samotné všeobecne záväzné nariadenie neupravovalo spôsob úhrady (hotovostná alebo bezhotovostná platba) v parkovacích automatoch. Tento spôsob vyplýval z praxe, keďže automaty umožňovali iba úhradu platobnou kartou.</p>
<p>Bez možnosti platiť hotovosťou</p>	<p>Úhrada parkovného bola upravená dvoma spôsobmi: pri krátkodobom parkovaní zakúpením parkovacieho lístka pre návštevníkov mesta a pri dlhodobom parkovaní prostredníctvom parkovacej karty pre rezidentov a iné osoby so vzťahom k nehnuteľnostiam v meste. Parkovaciu kartu bolo možné zakúpiť cez webovú aplikáciu alebo v klientskom centre mestského úradu aj s úhradou v hotovosti. Parkovací lístok však nebolo možné zakúpiť platobnou hotovosťou (eurobankovky, euromince) žiadnym z dostupných spôsobov.</p>
<p>Ústavné právo na platbu hotovosťou</p>	<p>Podľa čl. 39a ods. 2 Ústavy má každý právo vykonať platbu za nákup tovarov a poskytnutie služieb v hotovosti zákonným platidlom, pričom prijatie takejto platby možno odmietnuť len z primeraných alebo zo všeobecne uplatňovaných dôvodov. Tieto dôvody nie sú v slovenskom právnom poriadku aktuálne vôbec definované. Podľa čl. 39a ods. 3 Ústavy podmienky a obmedzenia tohto práva ustanoví zákon. Podľa ustanovenia čl. 51 ods. 1 Ústavy sa možno domáhať práva uvedeného v čl. 39a len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.</p>
<p>Vôľa prijímateľa platby neprímať hotovosť nie je rozhodujúca</p>	<p>Keďže Ústava predpokladá bližšiu zákonnú úpravu podmienok a obmedzenia práva na platbu v hotovosti, primerané a všeobecne uplatňované dôvody môžu vychádzať iba zo zákonom uvedených dôvodov. Nemožno odmietnuť hotovosť len preto, že ju prijímateľ platby nechce prijať.</p> <p>Takéto dôvody musia byť uvedené v zákone a musia byť v súlade s právom Európskej únie. Domáhať sa priamo ústavného práva na odmietnutie platby v hotovosti z primeraných a všeobecných dôvodov nemožno. Na základe súčasnej právnej úpravy preto môže ísť iba o konkrétny dôvod, ktorý je identifikovaný a zakotvený v právnom poriadku.¹¹¹</p> <p>Podľa zákona o Národnej banke Slovenska je zakázané bez zákonného dôvodu odmietnuť prijatie zákonných platidiel. Právnické osoby a fyzické osoby v Slovenskej republike sú pri peňažných platbách povinné prijímať zákonné platidlá a môžu ich</p>

¹¹¹ PONIŠT, V.: Zakotvenie „práva na hotovosť“ v Ústave Slovenskej republiky. In: Justičná revue, 75, 2023, č. 12, s 1389 - 1404.

odmietnuť iba v prípadoch ustanovených právom Európskej únie alebo vnútroštátnym právom, najmä podľa ustanovenia § 17 ods. 3 zákona o Národnej banke Slovenska: pri zberateľských eurominciach alebo poškodených eurobankovkách a eurominciach. Ďalšími obmedzeniami sú limity podľa práva Európskej únie (napr. odmietnutie viac než 50 kusov euromincí).¹¹² Na odmietnutie prijatia eurobankoviek a euromincí, ako zákonného platidla v eurozóne slúžiaceho na uhrádzanie peňažných záväzkov, **musí existovať zákonný dôvod**. Inak sa príjemca platby dopúšťa porušovania právnych predpisov.¹¹³

Z uvedených informácií vyplýva, že hotovosť **nemôže byť vylúčená z možnosti platby** za tovary a služby na strane príjemcu platby, a že právo odmietnuť hotovostnú platbu je podmienené dôvodmi a rozsahom podľa platnej slovenskej legislatívy. Dôvody na odmietnutie platby v hotovosti musia byť uvedené v zákone, ktorým je v súčasnosti (najmä) zákon o Národnej banke Slovenska. Argumentácia mesta spočívajúca v ekonomických dôvodoch, prevádzkových nákladoch, príp. vo vandalizme, pre ktoré mesto odmieta prijať hotovostnú platbu zákonným platidlom, **nemá oporu v žiadnom právnom predpise**.

Ústava, žiaden zákon, ani podzákonná právna úprava zatiaľ bližšie nedefinujú primerané alebo všeobecne uplatňované dôvody, na základe ktorých je možné legálne odmietnuť nákup tovarov a poskytnutie služieb v hotovosti zákonným platidlom a ktoré by bez akýchkoľvek pochybností vymedzili hranice primeraných alebo všeobecne uplatňovaných dôvodov tak, aby tieto nezasahovali do základného práva občanov na platbu v hotovosti garantovaného Ústavou.

Po zohľadnení všetkých relevantných skutočností som konštatoval, že postup mesta bol **porušením podávateľkinho základného práva na platbu v hotovosti** zaručeného v čl. 39a ods. 2 Ústavy.

Odporúčanie
mestu

Mestu som navrhol prijať opatrenia, ktorými pri úhrade parkovného v rámci systému dočasného parkovania **zabezpečí návštevníkom mesta možnosť platby za parkovací lístok aj v hotovosti - zákonným platidlom** (eurobankovky a euromince).

Táto možnosť nevyžaduje nevyhnutne obstaranie nových parkovacích automatov, ktoré prijímajú aj platobnú hotovosť, ale mesto môže zabezpečiť možnosť platby v hotovosti napríklad aj prostredníctvom neelektronického parkovacieho lístka v klientskom

¹¹² Čl. 11 Nariadenia Rady (ES) č. 974/98 z 3. mája 1998 o zavedení eura.

¹¹³ Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 30S/138/2020 zo dňa 30.08.2022.

centre mestského úradu, podobne ako je to umožnené rezidentom pri kúpe parkovacej karty.

Právo na priaznivé životné prostredie

Právo na priaznivé životné prostredie má dnes čoraz výraznejšie miesto v rámci ochrany základných práv a slobôd. Zdôrazňuje, že kvalita životného prostredia je neoddeliteľne spätá so zdravím, s bezpečím a s dôstojným životom každého jednotlivca.

Medzinárodné štandardy vychádzajú zo zásad udržateľného rozvoja, prevencie škôd, predbežnej opatrnosti, či potreby transparentnosti pri rozhodovaní o životnom prostredí. Kým dokumenty ako Štokholmská deklarácia či Deklarácia z Ria položili základné princípy environmentálnych práv, zásadný posun priniesli rezolúcie Rady pre ľudské práva a Valného zhromaždenia OSN z rokov 2021 a 2022, keď prvýkrát jednoznačne uznali právo na čisté, zdravé a udržateľné životné prostredie ako samostatné univerzálne ľudské právo.

Štát má povinnosť chrániť občanov pred závažnými následkami klimatických zmien

Na európskej úrovni je kľúčovým pre ochranu práva na priaznivé životné prostredie Aarhuský dohovor, ktorý kladie dôraz na procesné práva verejnosti - právo na prístup k informáciám, účasť na rozhodovacích procesoch a prístup k spravodlivosti vo veciach životného prostredia. Dôležitú úlohu zohráva aj judikatúra ESLP, ktorá chráni jednotlivcov pred negatívnymi dopadmi na zdravie, súkromie či na pokojné užívanie domova spôsobenými environmentálnymi zásahmi. **Prelomové rozhodnutie Verein Klima Seniorinnen Schweiz proti Švajčiarsku** z apríla 2024 potvrdilo, že štát má v rámci práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pozitívny záväzok **chrániť občanov pred závažnými následkami klimatických zmien.**

V Slovenskej republike je právo na priaznivé životné prostredie zakotvené v čl. 44 a v čl. 45 našej Ústavy a tvorí pevný základ pre to, aby mal každý možnosť žiť v prostredí, ktoré neohrozuje jeho zdravie, fyzickú ani psychickú pohodu.

V súčasnosti čelíme viacerým environmentálnym výzvam, ako sú klimatické zmeny, znečistenie ovzdušia, vody a pôdy, strata biodiverzity či nadmerný hluk a vibrácie. Tieto problémy majú priamy negatívny dopad na život a zdravie ľudí a vyžadujú si aktívnu a efektívnu reakciu zo strany štátu.

V praxi sa však naďalej stretávame so situáciami, keď **štátne orgány svoje povinnosti v oblasti ochrany životného prostredia nenapĺňajú v potrebnom rozsahu.**

V tejto časti správy preto predstavujem zistenia z preskúmania podnetov, v ktorých sa preukázalo porušenie tohto práva v dôsledku konania alebo opomenutia zo strany orgánov verejnej moci. Tieto prípady jasne ukazujú, že je potrebné posilniť kontrolu nad výkonom verejnej moci, zlepšiť odbornú úroveň a kvalitu rozhodovania a zároveň zabezpečiť, aby štát dôsledne naplňal svoju úlohu garanta ochrany životného prostredia v súlade s medzinárodnými aj s vnútroštátnymi záväzkami.

Ochrana životného prostredia nie je len otázkou dodržiavania zákonov, ale aj prejavom zodpovednosti voči budúcim generáciám. Je preto nevyhnutné, aby štát vytváral podmienky na udržateľné využívanie prírodných zdrojov, chránil ekosystémy a podporoval environmentálne uvedomelé správanie občanov aj podnikateľských subjektov.

Znečistenie ovzdušia

Kúrenie v susedstve a nedostatočné riešenie znečistenia ovzdušia v obci

Obrátila sa na mňa podávateľka s podnetom týkajúcim sa znečistenia ovzdušia v obci spôsobeného spaľovaním v susednej nehnuteľnosti. Od roku 2017 opakovane žiadala obec o vykonanie kontrol, no riešenie problému považuje za nedostatočné. Poukázala aj na nevhodné vyjadrenia bývalého aj súčasného zástupcu obce, ktorí jej namiesto riešenia situácie odporučili zmenu bydliska alebo zaobstaranie čističky vzduchu.

Požiadal som obec o stanovisko k namietaným skutočnostiam. Obec uviedla, že na základe podnetov podávateľky vykonala kontroly v susednej nehnuteľnosti. Závery týchto kontrol ukázali, že spaľované palivo spĺňalo požiadavky zákona o ochrane ovzdušia a prevádzkovateľ bol poučený o efektívnom spôsobe kúrenia. Ďalšie opatrenia obec neuložila. V záujme objektívneho preskúmania podnetu som oslovil MŽP SR, ktoré uviedlo, že obec nevykonáva merania emisných limitov, pretože táto právomoc patrí Slovenskej inšpekcii životného prostredia.

Keďže podávateľka sa opakovane obrátila na obec, **obec bola povinná - podľa zákona o ochrane ovzdušia - požiadať o výkon kontroly** na mieste zo strany Slovenskej inšpekcie životného prostredia.

Podľa čl. 44 Ústavy má každý právo na priaznivé životné prostredie a na ochranu zdravia. Obec, ako samosprávny orgán, má povinnosť zabezpečovať ochranu ovzdušia a vytvárať zdravé podmienky

Povinnosť obce
v starostlivosti
o zdravie
obyvateľov

pre život svojich obyvateľov. V tomto prípade som zistil, že obec síce vykonala určité kroky, avšak odporúčal som jej **zvýšiť informovanosť obyvateľov** o správnych spôsoboch vykurovania a **zabezpečiť efektívnu spoluprácu** so Slovenskou inšpekciou životného prostredia. Podľa zákona o obecnom zriadení obec pri výkone samosprávy o. i. utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie a zabezpečuje verejný poriadok v obci. Podľa zákona o ochrane ovzdušia **je obec jedným zo zákonom definovaných orgánov ochrany ovzdušia**, a okrem iného, má zverené **viaceré kompetencie** v oblasti riadenia kvality ovzdušia a v rámci preneseného výkonu štátnej správy **i v oblasti ochrany ovzdušia vo veciach malých zdrojov** a vybraných osobitných činností.

Obec má povinnosť starať sa o zdravie svojich obyvateľov, čo zahŕňa široké spektrum činností od ochrany zdravia až po udržiavanie verejných priestranstiev a životného prostredia. Pri výkone týchto kompetencií je kľúčové, aby obec pristupovala k svojim povinnostiam s náležitou starostlivosťou a efektívne reagovala na všetky aspekty, ktoré môžu ovplyvniť kvalitu života obyvateľov.

Na záver by som rád zdôraznil, že **ochrana zdravia a kvality životného prostredia je spoločným záujmom obyvateľov a miestnych samospráv**. Tento prípad ilustruje potrebu posilnenia opatrení na ochranu ovzdušia, aby sa predišlo ďalšiemu zhoršovaniu kvality života v obci.

Ochrana zdravia a životného prostredia pri používaní chemických postrekov proti komárom

Na Kanceláriu sa obrátil podávateľ s podnetom týkajúcim sa chemického zneškodňovania komárov na území Slovenskej republiky, a to najmä účinnými látkami cypermetrín a deltametrín. Upozornil na možné negatívne dopady týchto látok na ľudské zdravie a životné prostredie a žiadal prehodnotenie ich používania, prípadne ich úplný zákaz.

Podnet som preskúmal v zmysle zákona o verejnom ochrancovi práv, a to z hľadiska možného porušenia práva na priaznivé životné prostredie a práva na ochranu zdravia podľa Ústavy. V konaní som požiadal o stanoviská všetky relevantné orgány verejnej moci – MH SR, MŽP SR, MPRV SR, MZ SR a Slovenskú inšpekciu životného prostredia.

Dôležitá je
dôsledná kontrola
používania
biocídnych
prípravkov

Preskúmaním podnetu som **nezistil porušenie základných práv**. Používanie biocídnych výrobkov je v rámci Európskej únie prísne regulované nariadením Európskej únie, ktoré zabezpečuje, že na trh sa môžu uvádzať len prípravky autorizované a posúdené z hľadiska bezpečnosti pre ľudí aj pre životné prostredie. Na Slovensku je táto oblasť upravená zákonom o biocídnych výrobkoch.

Zároveň som však poukázal na to, že **účinnosť regulácie závisí od dôslednej kontroly dodržiavania podmienok používania biocídnych prípravkov** v praxi. Povinnosť zabezpečiť túto kontrolu nesú najmä orgány verejnej moci, ktoré musia konať promptne, transparentne a odborne.

Hluk z vonkajšieho prostredia

Dlhodobo pretrvávajúca hluková záťaž ohrozuje právo obyvateľov na zdravé životné prostredie

Na Kancelárii sa obrátil podávateľ, ktorý poukázal na pretrvávajúci problém hluku a vibrácií pochádzajúcich z **priemyselnej prevádzky umiestnenej v bezprostrednej blízkosti obytnej zástavby**. Podávateľ uviedol, že **nadmerná hluková záťaž pretrváva dlhodobo, opakovane a vo výraznej intenzite**, ktorá negatívne ovplyvňuje každodenný život obyvateľov, ich zdravie, psychickú pohodu a kvalitu bývania. Podľa jeho tvrdení bola situácia viacnásobne oznámená príslušnému regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, avšak bez dostatočne účinného a trvalého riešenia.

Podnet som preskúmal z hľadiska možného porušenia práva na priaznivé životné prostredie a práva na ochranu zdravia podľa čl. 44 a čl. 40 Ústavy, ako aj z hľadiska možného zásahu do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života garantovaného čl. 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tieto práva chránia jednotlivca pred neprimeranými a opakovanými zásahmi do jeho životných podmienok, ktoré môžu viesť k zhoršeniu telesného alebo duševného zdravia, k stratám na kvalite bývania či k narušeniu možnosti pokojného života v obydľí.

Z preskúmania podnetu vyplýva, že napriek vykonaným jednotlivým opatreniam zo strany prevádzkovateľa, ako aj následným prešetrovaniam zo strany regionálneho úradu verejného zdravotníctva, sa **nepodarilo zabezpečiť stabilnú a dlhodobo udržateľnú ochranu obyvateľov pred nadmernou hlukovou záťažou**. V niektorých obdobiach boli síce výsledky objektivizovaných meraní pod stanovenými limitmi, avšak tieto merania nezohľadňovali opakované a dlhodobé sťažnosti na výskyt hluku, jeho variabilitu, intenzitu ani skutočnosť, že hluk má impulzový charakter, ktorý môže

Nedostatočné
opatrenia

negatívne ovplyvňovať zdravie aj pri nižších dlhodobých hodnotách. Rovnako neboli vykonané merania v čase, keď obyvatelia hluk označujú za najrušivejší, vrátane skorých ranných hodín a večerného alebo nočného časového obdobia.

Na základe vykonanej právnej analýzy som dospel k záveru, **že neboli prijaté dostatočne účinné opatrenia smerujúce k ochrane práv podávateľa** a ďalších dotknutých osôb. Dlhodobá pasivita a absencia jednoznačne účinného riešenia znamenali, že obyvatelia zostali vystavení nadmernému hluku po neprimerane dlhé obdobie, čo predstavuje zásah do ich práva na priaznivé životné prostredie, na ochranu zdravia, ako aj do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života.

Preto som požiadal príslušný orgán o prijatie účinných opatrení smerujúcich k odstráneniu alebo k minimalizácii hlukovej záťaže, vrátane systematického posúdenia skutočného priebehu prevádzky, vykonania objektívnych meraní v čase namietaného rušenia a prijatia trvalých technických alebo prevádzkových riešení, ktoré zabezpečia plnú ochranu práv dotknutých obyvateľov.

S cieľom dosiahnuť prijatie adekvátnych opatrení priebežne komunikujem s Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky; v tejto súvislosti **sú naplánované pracovné stretnutia zamerané na koordináciu postupu**, výmenu relevantných informácií a hľadanie riešení vedúcich k účinnej ochrane základných práv obyvateľov.

Ochrana zvierat

Podozrenie zo zanedbávania starostlivosti o zviera a nedostatočný postup orgánu veterinárnej správy

Na Kanceláriu sa obrátila podávateľka s podozrením na zanedbávanie starostlivosti o psa v obci. Upozornila, že zviera žilo dlhodobo v nevhodných podmienkach a napriek opakovaným kontrolám regionálnej veterinárnej a potravinovej správy nedošlo k náprave.

Po preskúmaní podnetu som konštatoval, že **príslušný orgán nevykonal všetky úkony, ktoré mu vyplývajú zo zákona o veterinárnej starostlivosti** a zo Správneho poriadku. Kontrolná činnosť síce prebehla, avšak následné opatrenia neboli uložené dostatočne dôsledne. V dôsledku toho nebola zabezpečená účinná a bezodkladná ochrana zvierat a nedošlo k okamžitému odstráneniu zistených nedostatkov.

Porušenie
zákonnych
povinností

V konaní som nezistil porušenie ústavného práva na priaznivé životné prostredie podľa čl. 44 Ústavy. Zistil som však **porušenie zákonnych povinností orgánu veterinárnej správy**, a preto som - ako verejný ochranca práv - **uložil opatrenia smerujúce k zlepšeniu výkonu veterinárneho dozoru.**

Regionálna veterinárna a potravinová správa ma upovedomila o **prijatí systémových opatrení**, a to najmä informovanie nadriadeného orgánu s cieľom zosúladiť postupy v rámci celoštátnych školiacich programov a zefektívnenie procesu ukladania opatrení tak, aby následné kontroly slúžili na overenie nápravy, nie na dopĺňanie chýbajúcich zásahov.

Prípád poukazuje na potrebu rýchleho a koordinovaného postupu pri ochrane zvierat, ktorý **musí byť založený nielen na kontrole, ale aj na prevencii, informovaní a vzdelávaní chovateľov**. Účinná ochrana zvierat si vyžaduje dôsledné uplatňovanie právnych nástrojov a aktívny dohľad nad plnením uložených opatrení. Zároveň ide o príspevok k formovaniu spoločenského prostredia, v ktorom je zabezpečená kultúra zodpovedného a etického prístupu k zvieratám.

Ochrana voľne žijúcich zvierat

Obrátil sa na mňa podávateľ s podnetom, v ktorom namietal nečinnosť MPRV SR vo vzťahu k vydaniu, resp. nevydaniu vykonávacieho predpisu podľa ustanovenia § 53 ods. 1 písm. c) zákona o veterinárnej starostlivosti. Podávateľ poukazoval na to, že absencia vykonávacej vyhlášky, ktorá by ustanovila podrobnosti o ochrane voľne žijúcich zvierat a požiadavky na ich ustajnenie, vytvára právnu neistotu a môže mať negatívny vplyv na ochranu zvierat chovaných mimo ich prirodzeného prostredia.

V záujme objektívneho preskúmania podnetu som si vyžiadal stanovisko MPRV SR. Zo stanoviska vyplynulo, že právna úprava ochrany zvierat je v súčasnosti zabezpečená prostredníctvom viacerých vykonávacích predpisov, ktoré upravujú podmienky chovu rôznych skupín voľne žijúcich zvierat v zajatí, vrátane farmového chovu zveri, chovu nebezpečných živočíchov a niektorých druhov spoločenských zvierat. MPRV SR zároveň uviedlo, že splnomocňovacie ustanovenie zákona považuje za obsolentné, keďže jeho vecný obsah je už pokrytý existujúcou právnou úpravou, a do budúcnosti predpokladá prijatie novej komplexnej legislatívy.

Podávateľ svoj podnet následne doplnil a poukázal na osobitné situácie, najmä na držbu voľne žijúcich zvierat **v putovných cirkusoch**. Uviedol, že aj napriek zákazu verejného vystupovania so zvieratami dochádza k ich držbe a vystavovaniu verejnosti, pričom - podľa jeho názoru - absentujú jasné a jednotné požiadavky

na podmienky ich chovu. V nadväznosti na tieto tvrdenia som si od MPRV SR vyžiadal doplňujúce stanovisko. Ministerstvo uviedlo, že cirkus nemožno považovať za zariadenie na chov podľa platných vykonávacích predpisov a že legislatívna iniciatíva v tejto oblasti bola zastavená po prijatí prísnejších zákazov držby a používania vybraných druhov zvierat.

Podnet som preskúmal z hľadiska možného porušenia práva na priaznivé životné prostredie podľa čl. 44 Ústavy. Pri posudzovaní som sa zameril na to, či nečinnosť MPRV SR pri prijatí vykonávacieho predpisu podľa zákona o veterinárnej starostlivosti viedla **k oslabeniu zákonných mechanizmov ochrany zvierat alebo k zásahu do základných práv.**

Na základe vykonaného preskúmania som dospel k záveru, že **nedošlo k porušeniu základných práv.** Zo zistených skutočností vyplýva, že ochrana voľne žijúcich zvierat chovaných v zajatí je v súčasnosti zabezpečená prostredníctvom viacerých existujúcich právnych predpisov, a to aj napriek absencii osobitného vykonávacieho predpisu vydaného priamo podľa ustanovenia § 53 ods. 1 písm. c) zákona o veterinárnej starostlivosti.

Aj keď nedošlo k porušeniu základných práv, MPRV SR som požiadal o potrebu komplexného riešenia

Zároveň považujem za potrebné uviesť, že roztrieštenosť právnej úpravy v tejto oblasti môže v praxi vyvolávať **neprehľadnosť a právnu neistotu.** V ďalšej komunikácii s MPRV SR som zdôraznil potrebu **komplexného a systematického riešenia ochrany voľne žijúcich zvierat** chovaných mimo ich prirodzeného prostredia, ktorá by prispela k posilneniu právnej istoty.

Nakladanie s odpadom

Zhodnocovanie odpadu bez riadnej evidencie a pochybenia orgánu štátnej správy

Podávateľ sa na mňa obrátil s podnetom, v ktorom namietal znečisťovanie a **znehodnocovanie životného prostredia** v areáli jednej z firiem na južnom Slovensku. Uviedol, že do areálu sa opakovane navážajú **veľké objemy stavebného odpadu** – najmä zemina s prímiesami tehál, štrku, skla a kovov – ukladané vo vrstvách dosahujúcich miestami niekoľko metrov nad pôvodný terén. Zároveň poukázal na činnosť ťažkej techniky a vyjadril pochybnosti, či príslušný orgán – odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu – situáciu riadne prešetril, keďže – podľa jeho pozorovania – sa odpad do areálu naďalej naváža.

Okresný úrad nezistil porušenie

Preskúmaním podnetu som zistil, že odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu podnet preveril, avšak v rámci miestneho

zákona,
ale požiadal som
o kontrolu
Slovenskú
inšpekciu
životného
prostredia

Okresný úrad
nezistil spoľahlivo
stav vecí

prešetrovania nezistil porušenie zákona o odpadoch. Na moju žiadosť následne Slovenská inšpekcia životného prostredia **vykonala samostatnú operatívnu kontrolu**, ktorá potvrdila, že spoločnosť od roku 2022 zhromažďovala odpady z čistenia iných pozemkov a z vlastnej výroby betónových výrobkov. Slovenská inšpekcia životného prostredia zároveň zistila, že odpady neboli správne zaradené podľa Katalógu odpadov a nebola o nich vedená riadna evidencia, čím došlo k porušeniu zákona o odpadoch. Na základe týchto zistení bolo začaté správne konanie o uložení pokuty.

Z uvedených informácií som dospel k záveru, že odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu pri výkone štátneho dozoru **nepostupoval v súlade so zásadami svedomitého, zodpovedného a spoľahlivo podloženého vybavenia vecí** podľa § 3 ods. 1, 4 a 5 Správneho poriadku. Zo spisu nevyplýva, že by skutkový stav preveril dostatočne podrobne alebo uplatnil oprávnenia podľa zákona o kontrole v štátnej správe. Slovenská inšpekcia životného prostredia pritom odhalila skutočnosti, ktoré odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu počas svojej kontroly nezistil – najmä prítomnosť odpadov dovezených z iných lokalít.

Hoci kontrolná činnosť nie je správnym konaním, v ktorom by sa rozhodovalo o právach podávateľa, a preto nemožno konštatovať porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, bolo preukázané porušenie zákonných povinností správneho orgánu. O týchto zisteniach som informoval príslušný krajský orgán a požiadal odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu o prijatie opatrení na zlepšenie výkonu štátneho dozoru v oblasti nakladania s odpadmi.

Sumárne vyhodnotenie porušení základných práv z doručených podnetov

Typ porušenia základného práva	Počet zistených porušení
Ústava	
čl. 15 – právo na život	1
čl. 16 ods. 1 – nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia	1
čl. 16 ods. 2 – zákaz mučenia, krutého, neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania	10
čl. 19 ods. 1 – právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti	3
čl. 19 ods. 2 – ochrana súkromného a rodinného života	4
čl. 19 ods. 3 – ochrana osobných údajov	1
čl. 20 – vlastnícke právo	2
čl. 26 – právo na informácie	6
čl. 29 – právo na prácu a slobodnú voľbu povolania	1
čl. 30 – volebné právo	33
čl. 39 ods. 1 – primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu	4
čl. 40 – ochrana zdravia	6
čl. 41 ods. 1 – osobitná ochrana detí a mladistvých	1
čl. 44 – právo na priaznivé životné prostredie	3
čl. 46 ods. 1 – právo na súdnu a inú právnu ochranu	27
čl. 46 ods. 2 – právo na súdny prieskum rozhodnutia orgánu verejnej správy	1
čl. 48 ods. 2 – zbytočné prietahy v konaní súdu a iného orgánu verejnej správy	35
Európsky ohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDĽP)	
čl. 3 – mučenie, neludzské a ponižujúce zaobchádzanie	10
čl. 6 – právo na spravodlivé konanie	14
čl. 8 – právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života	9
Iný článok EDĽP	2
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach	
čl. 11 ods. 1 – právo na primeranú životnú úroveň a zlepšovanie životných podmienok	1
čl. 12 ods. 1 – právo na dosiahnutie čo najvyššej úrovne fyzického a duševného zdravia	1
Iné medzinárodné dohovory	
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (ZŤP)	1
Spolu všetky zistené porušenia	177

Tabuľka č. 1 - Sumárne vyhodnotenie porušení základných práv z doručených podnetov
Zdroj: Kancelária verejného ochranu práv

Zahraničná spolupráca s ľudskoprávnymi inštitúciami

Rok 2025 sa vyznačoval intenzívnou medzinárodnou spoluprácou a výmenou skúseností, a to nielen na pôde Kancelárie, ale aj v zahraničí. Zúčastnil som sa vzdelávacieho pobytu v Spojených štátoch amerických, Medzinárodného ombudsmanského sympózia v Baku, konferencie pri príležitosti 20. výročia založenia ombudsmanskej inštitúcie v Srbsku, 25. výročia založenia inštitúcie verejného ochrancu práv v Českej republike, summitu ombudsmanov krajín V4 v Debrecíne, konferencie európskych ombudsmanov v Bruseli a summitu siete európskych ombudsmanov v Bruseli.

V priebehu roka som sa podieľal na niekoľkých medzinárodných aktivitách zameraných na ochranu práv detí, slobodu tlače a posilnenie právneho štátu. Medzi najvýznamnejšie patrí podpis troch memoránd so zahraničnými ľudskoprávnymi inštitúciami a partnermi, ktorých cieľom je výmena odborných skúseností, metodická podpora a vytváranie odporúčaní pre verejné inštitúcie a medzinárodné orgány.

Realizoval som štyri zahraničné a vzdelávacie pracovné cesty v súvislosti s plnením mandátu národného preventívneho mechanizmu – do Gruzínska, Arménska, Srbska a Francúzska. Počas týchto ciest som sa stretol s kolegami a s odborníkmi z ombudsmanských inštitúcií, parlamentov, ministerstiev a medzinárodných organizácií, rokoval o ochrane ľudských práv, ochrane práv detí, slobode tlače, boji proti diskriminácii a prejavom nenávisťi, ako aj o posilnení nezávislosti a efektívnosti národných preventívnych mechanizmov.

Zahraničné cesty poskytli priestor pre výmenu skúseností, diskusiu o európskych a medzinárodných štandardoch ochrany ľudských práv, a zároveň prispeli k posilneniu spolupráce medzi ľudskoprávnymi inštitúciami v Európe a mimo nej.

Návšteva rakúskych ľudskoprávných inštitúcií

V januári 2025 som sa so zamestnancami Kancelárie zúčastnil bilaterálnych stretnutí vo Viedni so zástupcami Spolkového ministerstva vnútra Rakúskej republiky a oddelenia pre vyšetrovanie a sťažnosti na policajné zneužitie (Bundesministerium für Inneres, Ermittlungs- und Beschwerdestelle Misshandlungsvorwürfe). Hlavnou témou diskusií bolo zavádzanie a používanie telových kamier policajnými hliadkami, kritériá spracovania a uchovávanía videozáznamov a školenia policajtov. Program sme ukončili stretnutím v rezidencii slovenského veľvyslanca vo Viedni pána Jozefa Polakoviča, za účasti vicekonzulky pani Karin Halinkovičovej a policajného pridelenca pána Adriána Pavlíka. Tu sme informovali o priebehu stretnutí a výmene skúseností s rakúskymi partnermi a potvrdili pripravenosť poskytovať podporu Slovákom žijúcim v Rakúsku.

Vzdelávací pobyt v Spojených štátoch amerických

Na prelome januára a februára 2025 som sa zúčastnil trojtýždňového vzdelávacieho pobytu v Spojených štátoch amerických. Program zahŕňal návštevy významných inštitúcií v mestách Washington, D.C., Louisville (Kentucky), Miami (Florida) a San Diego (Kalifornia), vrátane Federálneho úradu pre vyšetrovanie (FBI), Ministerstva spravodlivosti Spojených štátov amerických, Ministerstva vnútornej bezpečnosti Spojených štátov amerických, Okresného súdu v Kentucky, úradu štátnej zástupkyne Miami-Dade a Americkej únie občianskych slobôd

v Kentucky. Pobyt bol plne hradený Ministerstvom zahraničných vecí Spojených štátov amerických a Kancelárii tak nevznikli žiadne výdavky spojené s ubytovaním alebo s dopravou.

Program mi poskytol príležitosť oboznámiť sa s fungovaním amerického federalizmu, systémom del'by moci a mechanizmami ochrany ľudských práv na federálnej úrovni. Odborné prednášky poskytli akademici z amerických univerzít, vrátane pána Clarence Lusane, riaditeľa medzinárodného programu Howardovej univerzity, a pani Citlalli Ochoa, profesorky z American University Washington College of Law. Prednášky sa sústredili na ochranu ľudských práv, vymáhanie zodpovednosti štátu, strategickú litigáciu a presadzovanie práv jednotlivcov na medzinárodnej úrovni. Súčasťou programu boli aj stretnutia s predstaviteľmi mimovládnych organizácií, vrátane Výboru právnikov pre občianske práva a Government Accountability Project, zamerané na procesnú litigáciu a ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Počas pobytu som sa stretol aj s pani Zuzanou Pavlíčkovou, slovenskou výskumníčkou, ktorá pôsobí v oblasti ľudských práv a strategickej litigácie v rámci programu Hubert Humphrey Fellowship na American University Washington College of Law.

Informácie a poznatky, ktoré som počas študijného pobytu nadobudol, som využil aj pri svojej činnosti, a to najmä pri predkladaní odporúčaní v oblasti väznenstva a v činnosti polície. Bližšie informácie o pobyte som zverejnil aj online.¹¹⁴

S medzinárodnými inštitúciami o ochrane ľudských práv

Počas februára som absolvoval stretnutie s členmi hodnotiacej misie Skupiny štátov proti korupcii Rady Európy (GRECO) počas ich ad hoc hodnotiacej návštevy Slovenskej republiky. Rovnako som absolvoval online rozhovor so zástupcami Európskej komisie v súvislosti s prípravou správy o stave právneho štátu. Obidve inštitúcie som informoval o svojej činnosti, predovšetkým o aktivitách v oblasti ochrany politických práv, napríklad o ochrane ústavného práva na prístup k informáciám.

Stretnutie s riaditeľkou Zastupiteľského úradu verejného ochrancu práv Ukrajiny na Slovensku

V priebehu marca som prijal v Kancelárii riaditeľku Zastupiteľského úradu verejného ochrancu práv Národnej rady Ukrajiny na Slovensku pani Ol'gu Semančákovú, s ktorou sme diskutovali o činnostiach našich inštitúcií, o situácii odídencom z Ukrajiny a o možnostiach vzájomnej spolupráce. Diskutovali sme najmä o integrácii odídencom so zameraním na vzdelávanie, bývanie a zamestnanie, pričom osobitne sme riešili situáciu detí mimo školského systému a nedostatok presných údajov o ich vzdelávaní.

25 rokov inštitúcie verejného ochrancu práv v Českej republike

Bolo mi čťou zúčastniť sa osláv 25. výročia vzniku inštitúcie verejného ochrancu práv v Českej republike. Pri tejto príležitosti naši českí partneri zorganizovali galavečer a medzinárodnú konferenciu, na ktorej som mal možnosť predstaviť moju ombudsmanskú činnosť a osobitne

¹¹⁴ Skúsenosti s ochranou ľudských práv v USA: návštevy federálnych úradov a diskusia s mimovládnymi organizáciami: <https://vop.gov.sk/skusenosti-s-ochranou-ludskych-prav-v-usa-navstevy-federalnych-uradov-a-diskusia-s-mimovladnymi-organizaciami/>.

zdôrazniť podania, ktoré som podal na Ústavný súd v súvislosti s ochranou práva občanov na informácie.

O mandáte verejného ochrancu práv s partnermi zo Spojených štátov amerických

Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs navštívilo v máji aj našu Kanceláriu. Prijal som pani Jessicu Heinz a pani Judith Campbell, ktorých cieľom bolo lepšie pochopiť slovenský kontext, najmä v súvislosti s činnosťou Policajného zboru. Predstavil som im kľúčové závery a odporúčania z našej mimoriadnej správy, ktorá sa zaoberala skutočnosťami nasvedčujúcimi závažnému porušeniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru. Diskutovali sme aj o pôsobnosti a o mandáte inštitúcie verejného ochrancu práv na Slovensku.

Medzinárodné ľudskoprávne sympóziu v Baku

V júni som sa zúčastnil Medzinárodného ombudsmanského sympózia v Baku na pozvanie azerbajdžanskej ombudsmanky pani Sabiny Aliyevovej. Predstavil som svoju ombudsmanskú metódu neohlásených návštev, predovšetkým v zariadeniach, v ktorých sú cudzinci obmedzení na slobode a zdôraznil som ochranu základných práv aj v týchto citlivých situáciách. Spolu s ostatnými ombudsmanmi sme si uctili obeť Čierneho januára 1990, symbol boja Azerbajdžanu za nezávislosť.

Stretnutie s výborom Európskeho parlamentu pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE)

Počas svojej monitorovacej návštevy Slovenska delegácia Výboru Európskeho parlamentu pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE) prejavila záujem aj o stretnutie s inštitúciou verejného ochrancu práv, na ktorom som im predstavil pôsobenie úradu verejného ochrancu práv na Slovensku a diskutoval s nimi o kľúčových podaniach na Ústavný súd (návrh týkajúci sa slobodného prístupu k informáciám a návrh týkajúci sa liekov na výnimku) a o potrebe zachovania vysokého ľudskoprávneho štandardu. Rozprávali sme sa aj o problematike chudoby, sociálnych práv, a tiež o pripravovanom podaní návrhu na Ústavný súd k novele zákona o mimovládnych neziskových organizáciách.

Prijatie delegácie Egyptskej arabskej republiky

Začiatkom júla som v Kancelárii prijal významnú delegáciu z Egypta, s ktorou sme diskutovali o výmene skúseností a spolupráci v oblasti ochrany ľudských práv. Delegáciu tvorili zástupkyne a zástupcovia Egyptskej národnej rady pre ľudské práva, zástupcovia koordinačného výboru CPYP, zástupca predsedu výboru pre zahraničné veci Egyptského parlamentu, ako aj pani Lenka Miháliková, veľvyslankyňa Slovenskej republiky v Egypte a pani Valéria Sokolíková zo Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu. Diskutovali sme o ukotvení inštitúcie verejného ochrancu práv na Slovensku, o mojej zákonnej pôsobnosti, o neohlásených návštevách miest, kde sú osoby obmedzené na osobnej slobode, o problematike policajnej brutality a o mojich podaniach na Ústavný súd, pričom osobitnú pozornosť sme venovali ochrane práv detí.

Zahraničná pracovná cesta v Jerevane

Na pozvanie ochrankyne ľudských práv Arménskej republiky pani Anahit Manasyan som v júli absolvoval trojdňovú zahraničnú pracovnú cestu do Arménska, počas ktorej som sa zúčastnil odborných stretnutí a bilaterálnych rokovaní zameraných na výmenu skúseností v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Navštívil som väznicu v Abovyane a policajnú stanicu v Jerevane, kde som preskúmal podmienky zaobchádzania s osobami obmedzenými na slobode.

Oboznámil som sa s fungovaním arménskej inštitúcie ombudsmana, vrátane Národného preventívneho mechanizmu a diskutoval som o osvedčených postupoch monitoringu a dohľadu nad dodržiavaním práv osôb obmedzených na slobode. Stretnutia s ministerkou spravodlivosti pani Ethno Tsiskvili a so slovenským veľvyslancom pánom Miroslavom Hacekom boli zamerané na stav ľudských práv, výzvy v tejto oblasti a možnosti posilnenia spolupráce, zdieľania know-how a dobrej praxe. Mimoriadne emotívnym momentom bola návšteva pamätníka Tsitsernakaberd, kde sme si uctili obeť arménskej genocídy.

Zahraničná pracovná cesta v Tbilisi

Moja zahraničná pracovná cesta na Kaukaze pokračovala v Gruzínsku, kam som zavítal v rámci návštevy na pozvanie verejného ochrancu práv Gruzínska pána Levana Ioselianiho. Počas stretnutí sme sa venovali pôsobnosti gruzínskej ombudsmanskej inštitúcie, aktuálnemu stavu ochrany ľudských práv a fungovaniu mimovládnych a neziskových organizácií v podmienkach právneho štátu. Podielil som sa o skúsenosti zo Slovenska, vrátane pripomienkovania legislatívy. Podpísali sme memorandum o porozumení na výmenu skúseností a expertízy pri ochrane základných práv a slobôd, pričom sme hovorili aj o sociálnych právach, právach seniorov a o ochrane práv pacientov a osôb so zdravotným znevýhodnením.

Na stretnutí s veľvyslancom Slovenskej republiky v Gruzínsku pánom Matúšom Bušovským sme otvorili diskusiu o cezhraničnej spolupráci a zdieľaní know-how Slovenska s Gruzínskom.

Súčasťou zahraničnej pracovnej cesty boli aj návštevy dvoch dočasných izolátorov, kde som sa oboznámil s odlišnými režimami obmedzenia slobody – izolátory pre osoby podozrivé z trestnej činnosti a pre osoby, ktoré spáchali administratívny priestupok.

Zahraničná pracovná cesta v Belehrade

Na pozvanie verejného ochrancu práv Srbskej republiky pána Zorana Pašalića som sa v auguste zúčastnil zahraničnej pracovnej návštevy v Belehrade, kde sme nadviazali na doterajšiu spoluprácu medzi našimi inštitúciami a podpísali annex k memorandu o porozumení pôvodne uzavretému mojou predchodkyňou. Diskutovali sme o mandáte ombudsmanských inštitúcií, monitorovaní verejných zhromaždení, skúsenostiach zo Slovenska a o ochrane práv menšín, pričom som sa stretol aj s predsedníčkou Národnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku pani Dušankou Petrák.

Súčasťou návštevy bola odborná obhliadka Väzensko-nápravného zariadenia Pančevo, kde som sa oboznámil s modernými priestormi, funkčným vybavením a s fungovaním zariadenia,

ktoré kladie dôraz na resocializáciu, športové a vzdelávacie programy, zdravotnú starostlivosť a systém podporujúci pracovné a dobrovoľnícke aktivity odsúdených.

Výzva na ochranu práv detí v Gaze

Pripojil som sa k výzve Európskej siete ombudsmanov pre deti (ENOC) a vyjadril som hlboké znepokojenie nad bezprecedentným porušovaním práv detí v Pásme Gazy.

Aj Slovensko môže prispieť k ochrane práv detí a vojnových zajatcov v konflikte Ukrajiny a Ruskej federácie

V roku 2025 som dostal od ukrajinskej matky žiadosť o pomoc pri návrate jej syna z ruského vojnového zajatia na Ukrajinu. Vo svojej žiadosti poukázala na úspechy tureckého ombudsmana pri sprostredkovaní výmeny zajatcov a návrate ukrajinských detí. Preto som sa rozhodol využiť svoje medzinárodné kontakty a začať rokovania o možnostiach pomoci.

Prvé bilaterálne stretnutia som absolvoval počas Medzinárodného ombudsmanského sympózia v Baku, kde som sa stretol s ombudsmanom Tureckej republiky pánom Mehmetom Akarcom a s vedúcim odborom medzinárodnej spolupráce Úradu komisára pre ľudské práva Ruskej federácie pánom Viacheslavom Tolmachevom. Zároveň som informoval ukrajinského ombudsmana pána Dmytra Lubinetsa, pána prezidenta Volodymyra Zelenského, ministra zahraničných vecí pána Sybihu a veľvyslanca Ukrajiny na Slovensku pána Kastrana, ktorí oficiálne akceptovali moje postavenie v iniciatíve „Bring Kids Back“.

Dňa 22.07.2025 som absolvoval telekonferenciu s komisárkou pre ľudské práva Ruskej federácie pani Tatyjanou Moskalkovou. Dohodli sme prípravu technických krokov na uľahčenie výmeny zajatcov a návratu detí na Ukrajinu. MZVEZ SR vzalo moju aktivitu v tejto iniciatíve na vedomie.

Spolupráca pre návrat ukrajinských detí

V nadväznosti na moju zahraničnú iniciatívu vo veci návratu ukrajinských detí som v auguste podpísal Memorandum o porozumení s pani Mariam Lambert, riaditeľkou Emile Foundation. Tento dokument predstavuje významný krok v posilňovaní ochrany práv detí, ktoré sa stali obeťami vojenskej agresie Ruska na Ukrajinu a vytvára rámec spolupráce pri ochrane detí priamo či nepriamo zasiahnutých konfliktom.

S Benátskou komisiou o ochrane základných práv a slobôd

Stretnutie so zástupcami Benátskej komisie počas ich návštevy Slovenska bolo príležitosťou diskutovať o mojom podaní na Ústavný súd vo veci zákona o mimovládnych neziskových organizáciách a o návrhu novely Ústavy. Poukázal som na viaceré kritické oblasti zákona, vrátane obmedzenia združovacieho práva, zásahov do ochrany súkromia a osobných údajov darcov, komplikácií pri voľnom pohybe kapitálu či na rozšírenia pôsobnosti zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Diskutovali sme aj o rizikách navrhovanej novely Ústavy, ktorá by mohla obmedziť priamu aplikáciu medzinárodných zmlúv o základných právach a slobodách, vrátane judikatúry ESLP a Súdneho dvora Európskej únie.

Summit ombudsmanov krajín V4 v Maďarsku

Začiatkom septembra som sa zúčastnil Summitu ombudsmanov krajín V4 v Debrecíne. Medzi hlavné témy nášho pracovného rokovania patrilo fungovanie Národného preventívneho mechanizmu a ochrana práv osôb so zdravotným znevýhodnením. Neskôr sme navštívili aj novovybudovanú väznicu v Csengeri, označovanú za väznicu 21. storočia, ktorá kombinuje pokročilé technológie s vysokými štandardmi udržateľnosti.

S Radou Európy o ochrane práv menšín

V októbri som prijal zástupcov Rady Európy – Poradného výboru Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín, s ktorými sme diskutovali o legislatívnych zmenách v oblasti boja proti diskriminácii, postavení národnostných menšín na Slovensku a o možnostiach posilnenia mandátu verejného ochrancu práv, vrátane oprávnenia zasahovať do súdnych konaní alebo oprávnenia vyšetrovať nevhodný postup policajných príslušníkov.

Zahraničná pracovná cesta v Paríži

Koncom októbra som realizoval zahraničnú pracovnú cestu do Paríža spolu s kolegami z Kancelárie. Cieľom cesty bola medzinárodná výmena skúseností v oblasti ochrany ľudských práv, slobody tlače, prístupu k informáciám a implementácie Národného preventívneho mechanizmu. Navštívili sme centrálu organizácie Reportéri bez hraníc (RSF), kde sme diskutovali o ochrane novinárov, o násilí páchanom na novinároch počas verejných zhromaždení a o postavení médií v stredoeurópskom priestore. Zvláštnu pozornosť sme venovali úlohe verejného ochrancu práv pri podpore slobodného výkonu novinárskeho povolania a praktickým skúsenostiam organizácie Reportéri bez hraníc pri ochrane novinárov a pri zabezpečení prístupu k informáciám.

Počas pracovnej cesty som sa stretol s veľvyslankyňou pre ľudské práva Francúzskej republiky pani Isabelle Lonvis-Rome. Diskutovali sme o postavení verejného ochrancu práv na Slovensku, o mojich podaniach na Ústavný súd a o legislatívnych zmenách, vrátane novely Ústavy a ich dopadoch na ľudskoprávne štandardy. Súčasťou programu bola aj ceremónia oživenia plameňa pri hrobe neznámeho vojaka pod Víťazným oblúkom, pripomínajúca univerzálnu hodnotu ľudského života a právo na dôstojnosť.

Stretol som sa aj s predsedom Ústavnoprávneho výboru Národného zhromaždenia Francúzskej republiky pánom Florentom Boudié. Porovnávali sme proces voľby ombudsmana a možnosti posilnenia postavenia verejného ochrancu práv v ústavnom systéme. Súčasťou zahraničnej pracovnej cesty bolo aj stretnutie so zástupkyňou francúzskeho ochrancu práv pani Céline Roux a s tímom úradu Défenseur des droits. Na stretnutí sme zdieľali skúsenosti s vybavovaním sťažností, komunikáciou s verejnosťou a ochranou práv osôb vo väzbe či v zariadeniach pre cudzincov.

Diskutovali sme tiež s predstaviteľmi Contrôleur général des lieux de privation de liberté (CGLPL) nezávislého orgánu dohliadajúceho na miesta obmedzenia slobody, a to o monitorovaní väznic, vypracovávaní odporúčaní a o problematike preplnenosti zariadení. Návšteva väznice Fleury-Mérogis poskytla možnosť oboznámiť sa s podmienkami výkonu trestu, prístupom k zdravotnej starostlivosti, s možnosťami práce a resocializácie väzňov.

Významné bolo aj stretnutie s veľvyslancom Francúzska pre práva LGBT+ ľudí pánom Jean-Marcom Berthonom, s ktorým sme diskutovali o dopadoch schválenej novely Ústavy na práva sexuálnych menšín a o otvorení odborných diskusií na Slovensku.

Prijatie sudcu Ústavného súdu Maďarskej republiky

V našej Kancelárii som prijal pána Ákosa Kozmu, bývalého maďarského ombudsmana a súčasného sudcu maďarského Ústavného súdu. Diskutovali sme o mojich podaniach na Ústavný súd a o potrebe zachovávaní vysokých štandardov ústavných a ľudských práv, ktoré sú základom právneho štátu a jeho ústavnosti.

20 rokov ombudsmanskej inštitúcie v Srbskej republike

Zúčastnil som sa medzinárodnej ľudskoprávnej konferencie pri príležitosti 20. výročia vzniku inštitúcie ombudsmana v Srbsku. Na konferencii som vystúpil s príspevkom zameraným na ochranu základných práv a slobôd, osobitne občianskych a politických práv, pričom som upriamil pozornosť aj na moje podania na Ústavný súd.

Ochrana práv bez hraníc a rozdielov

Na konferencii „Slovakia–Ukraine Dialogue: Cooperation for Shared Prosperity“, som vystúpil v panelovej diskusii „Ľudský kapitál pre obnovu a rast“ s poznatkami z praxe o podpore integrácie Ukrajincov do slovenského spoločenského a pracovného prostredia a o využití ľudského kapitálu pre obnovu a rozvoj oboch krajín. Zdôraznil som potrebu posilňovania inštitucionálnej spolupráce medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, a tiež podporu ukrajinského ombudsmana pri upevňovaní efektívnosti a nezávislosti úradu.

Poukázal som aj na nevyhnutnosť prispôbiť sociálny systém tak, aby občania mohli plnohodnotne využívať sociálne záruky, zabezpečiť vzájomnú aplikáciu dôchodkových systémov a koordinovaný prístup k zdravotnej starostlivosti. Účastníkov konferencie som informoval aj o hlavnej zahraničnopolitickej aktivite Kancelárie, ktorou je asistencia pri návrate ukrajinských detí späť na územie Ukrajiny, v ktorej Kancelária zohráva uznanú mediátorskú úlohu pri obnove rodinných väzieb a ochrane práv detí.

Spolupráca európskych ombudsmanov a zahraničná pracovná cesta v Bruseli

Konferencia European Network of Ombudsmen, ktorá sa konala v novembri v priestoroch Európskeho parlamentu, predstavovala významnú príležitosť na posilnenie ochrany základných práv a na zdôraznenie úlohy ombudsmanských inštitúcií v európskom priestore.

Popri účasti na odborných diskusiách som absolvoval oficiálne rokovania so slovenským veľvyslancom v Belgickom kráľovstve pánom Tomášom Kozákom a s vedúcim Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii pánom Jurajom Nociarom, ktoré poskytli priestor na výmenu informácií o európskych politikách s dopadom na ochranu základných práv na Slovensku. Navštívil som aj Ministerstvo zahraničných vecí Belgicka. V rámci návštevy sme sa venovali najmä témam súvisiacim s pripravovaným migračným paktom, ktorý bude Slovenská republika uplatňovať od 01.06.2026.

DAAD-Alumni-Fachnetzwerks Rechtswissenschaften

Na podujatí DAAD-Alumni-Fachnetzwerks Rechtswissenschaften v Belehrade som prezentoval ústavné postavenie úradu verejného ochrancu práv na Slovensku a jeho kompetencie, vrátane oprávnenia podávať návrhy na Ústavný súd. Náklady na ubytovanie a dopravu hradilo DAAD, čím nebol zaťažený rozpočet Kancelárie.

O antisemitizme s American Jewish Committee

V decembri som prijal rabbi Andrewa Bakera, riaditeľa American Jewish Committee (AJC) pre medzinárodné židovské záležitosti a osobitného predstaviteľa úradujúceho predsedu OBSE pre boj proti antisemitizmu a pani Agnieszkę Markiewicz, riaditeľku AJC Central Europe.

Diskutovali sme o mojej ombudsmanskej činnosti, najmä o ochrane základných práv a slobôd na Slovensku, ako aj o boji proti prejavom nenávisťi a extrémizmu, ktoré ohrozujú spoločenskú súdržnosť a bezpečie menšín. Venovali sme sa tiež významu vzdelávania, prevencie a otvoreného dialógu pri predchádzaní antisemitizmu a iným formám diskriminácie.

Medzinárodný summit ombudsmanov v Bratislave

V decembri som v Bratislave organizoval minisummit ombudsmanských inštitúcií, na ktorom sa zúčastnili pani Sabina Aliyeva (Azerbajdžan), pán Zoran Pašalić (Srbsko), pán Levan Ioseliani (Gruzínsko) a pán Stanislav Křeček (Česká republika). Diskutovali sme o napĺňaní mandátu Národného preventívneho mechanizmu, o jeho nezávislosti a účinnosti pri ochrane osôb pred neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv sme spoločne podpísali Bratislavskú deklaráciu, v ktorej sa zaväzujeme chrániť ľudskú dôstojnosť, posilňovať národné preventívne mechanizmy a prehĺbovať medzinárodnú spoluprácu. Popoludní sme sa stretli s členmi Výboru pre európske záležitosti NR SR, s ktorými sme diskutovali o aktuálnej ľudskoprávnej situácii a o možnostiach spolupráce. Neskôr sa zahraniční hostia zúčastnili slávnostného oceňovania „Ombudsmanské ďakujem 2025“.

Stretnutia s veľvyslancami

Rok 2025 sa vyznačoval intenzívnym dialógom so zástupcami diplomatických misí pôsobiacimi na Slovensku, ktorý poskytol cennú príležitosť na výmenu skúseností a posilnenie spolupráce v oblasti ochrany ľudských práv, práv cudzincov a dodržiavania princípov právneho štátu. Stretnutia sa dotýkali rôznych tém – od ochrany menšín, integrácie cudzincov a práv detí, cez boj proti antisemitizmu a extrémizmu, až po zdieľanie skúseností s legislatívnymi a praktickými výzvami pri presadzovaní základných práv a slobôd.

Otvorený a konštruktívny dialóg umožnil prezentovať kompetencie a úlohy Kancelárie, oboznámiť zahraničných partnerov s aktuálnymi aktivitami a podaniami na Ústavný súd a posilniť spoluprácu pri príprave spoločných iniciatív a projektov. Stretnutia podporili vzájomné porozumenie, poskytli priestor na konzultácie o legislatívnych a praktických otázkach a upevnili dôveru, že ochrana základných práv je spoločnou prioritou Slovenska a jeho medzinárodných partnerov.

Diskutoval som o výzvach v oblasti ochrany ľudských práv a právneho štátu so zástupkyňou Španielskeho kráľovstva J. E. Loreou Arribalzaga Ceballos a s pani Laurou Carratalá Díez, Chargeé d'Affaires. Vymenili sme si poznatky o najlepších postupoch pri presadzovaní základných slobôd a spravodlivosti a zdieľali skúsenosti s implementáciou princípov právneho štátu na Slovensku.

O posilnení medzinárodnej spolupráce v oblasti ľudských práv som rokoval s J. E. Karen Elizabeth Mollicu, veľvyslankyňou Kanady a s J. E. Aymanom Kamelom, veľvyslancom Egyptskej arabskej republiky. Témy sa týkali ochrany práv cudzincov a nezávislosti ombudsmanskej inštitúcie.

Veľký dôraz sme kládli na aktuálne otázky ľudských práv a ochranu cudzincov počas stretnutia s J. E. Julesom Gerzonom, veľvyslancom Holandského kráľovstva. Diskusia sa dotkla aj podaní na Ústavný súd týkajúcich sa prístupu k informáciám, výnimkových liekov a činnosti neziskových organizácií.

Ochrana práv cudzincov a medzinárodná spolupráca boli hlavnými témami stretnutia s J. E. Gabrielom Boffom Moreirom, veľvyslancom Brazílskej federatívnej republiky. Diskutovali sme o výzvach, ktorým čelia cudzinci na Slovensku a o spôsoboch, ktorými Kancelária prispieva k spravodlivému a rovnakému zaobchádzaniu pre všetkých.

Pri príležitosti nástupu novej veľvyslankyne Španielskeho kráľovstva J. E. Sofie Ruiz del Árbol Moro sme sa zamerali na doterajšiu spoluprácu ambasády s Kanceláriou a na praktické otázky ochrany práv cudzincov, vrátane zápisu priezviska do rodného listu detí s dvojítm občanstvom.

V záujme ochrany práv detí v oblastiach postihnutých konfliktom a posilnenia medzinárodnej koordinácie som prijal J. E. Safu Khaldi, veľvyslankyňu štátu Palestína. Diskutovali sme o mojej účasti na iniciatíve v rámci Európskej siete ombudsmanov pre deti (ENOC) a o možnostiach presadzovania práv detí vystavených konfliktom.

Posilnenie ochrany základných práv a výmena skúseností s arménskymi inštitúciami boli hlavnými témami stretnutia s veľvyslancom Arménska J.E. Andranikom Hovhannisianom, a s pani Anush Kekhyan, diplomatkou ambasády. Diskutovali sme o predchádzajúcich zahraničných cestách a možnostiach prenesenia osvedčených postupov do slovenského prostredia.

O otázkach právnej ochrany a ľudských práv som rokoval aj s J. E. Susan Eckey, veľvyslankyňou Nórskeho kráľovstva v diskusii o prístupe k sociálnym a právnym zárukám pre cudzincov na Slovensku.

Pri stretnutí s J. E. Csabom Baloghom, veľvyslancom Maďarska, sme sa zamerali na spoluprácu pri ochrane menších a na zdieľanie skúseností s legislatívnymi a praktickými výzvami pri presadzovaní základných práv a slobôd.

Aktuálne výzvy v oblasti integrácie a práv cudzincov boli témou rozhovoru s J. E. Arénom Hanku, veľvyslancom Albánskej republiky. Spoločne sme diskutovali o možnostiach prehĺbenia bilaterálnej spolupráce a o výmene skúseností pri ochrane práv osôb žijúcich na území Slovenska.

Aktivity na podporu ľudských práv

Záštity

V roku 2025 som prevzal záštitu nad 11 podujatiami, ktoré svojou činnosťou, aktivitami, programom, či osvetovou činnosťou prispievajú k rozvoju základných ľudských práv a slobôd.

Prevzatie záštity nad spomienkovým benefičným podujatím „Zdieľame si chýbanie“, organizovaným lekárkou pani Andreou Škripekovou, bolo pre mňa cťou. Tento koncert pomáha spracovávať smútok a podporuje pozostalých, ktorí prišli o svojich blízkych.

Vzdelávacie a osvetové projekty, ako projekt Parkinsonovej choroby, ktorý realizovala pani Pupalová so zapojením študentov prostredníctvom divadelných inscenácií a umeleckých prostriedkov, som podporil udelením záštity. Takéto iniciatívy prispievajú k šíreniu povedomia o chorobách, ktoré ovplyvňujú životy občanov a podporujú solidaritu a pomoc v spoločnosti.

Pri príležitosti 75. výročia popravy Milady Horáckovej som prevzal záštitu nad podujatím „Milada a tí ostatní – odkaz obetí politických procesov po 75 rokoch“. Podujatie pripomína osudy obetí totalitných režimov a výzvam historickej pamäte pre posilnenie demokratických hodnôt a ochranu ľudskej dôstojnosti.

Nad projektom „Všeobecná deklarácia ľudských práv a komiksy“, putovnú výstavu zameranú na vzdelávanie študentov o ľudských právach prostredníctvom komiksu, som s radosťou prevzal záštitu. Tento interaktívny formát efektívne približuje komplexné témy mladej generácii a podporuje rozvoj empatie a poznania základných práv.

Prevzatie záštity nad 17. ročníkom oceňovania Roma Spirit som považoval za veľmi prínosné, pretože podujatie zviditeľňuje osobnosti a projekty, ktoré prispievajú k inklúzii rómskej komunity a zlepšeniu postavenia tejto menšiny v spoločnosti. Oceňovanie podporuje vzájomné porozumenie a scitlivosť verejnosti voči problémom a prínosom rómskej komunity a zároveň motivuje organizácie a jednotlivcov k ďalšiemu angažovaniu sa v oblasti ľudských práv a k sociálnej spravodlivosti.

Rovnako som prevzal záštitu nad podujatím „Čítanie mien obetí holokaustu“, ktoré má pietny charakter a umožňuje si pripomenúť osobnú aj kolektívnu traumu obetí, ako aj hodnotu historického svedectva pre dnešnú spoločnosť.

Za významnú som považoval podporu „Protikorupčnej akadémie“ nadácie Zastavme korupciu, kde moja záštita zdôraznila dôležitosť transparentnosti, etiky a zodpovedného správania vo verejnej správe, ako aj vzdelávania mladých ľudí v oblasti prevencie korupcie.

S hlbokým presvedčením som prevzal záštitu nad 13. ročníkom festivalu „Drama Queer“, ktorý prostredníctvom divadelných inscenácií otvára diskusiu o právach a životoch LGBTQ+ ľudí. Festival pripomína hodnoty porozumenia, tolerance a dôstojnosti a umožňuje konfrontáciu s predsudkami v spoločnosti.

Vyhlásenie výsledkov a odovzdávanie cien súťaže „S úctou k ľuďom – cena za ohľaduplnú publicistiku o chudobe 2025“ som s potešením podporil udelením záštity. Cieľom podujatia je

upozorniť na ľudskoprávny rozmer chudoby a význam novinárskej práce, ktorá odhaľuje nerovnosti a podnecuje súcit a solidaritu.

Záštitu som prevzal aj nad slávnostným ocenením „Senior roka 2025“, ktoré je príležitosťou vzdať úctu prínosu seniorov a ich životným skúsenostiam, ktoré obohacujú spoločnosť a pripomínajú význam tradícií, múdrosti a obetavosti.

Podujatie „Noc vonku 2025“ som podporil záštitou s cieľom upriamiť pozornosť verejnosti na situáciu ľudí bez domova a na potrebu ochrany ich základných práv, dôstojnosti a sociálnej inklúzie.

Ombudsmanské ďakujem

V decembri Kancelária po dvoch rokoch opäť usporiadala podujatie s názvom „Ombudsmanské ďakujem“, ktoré sa konalo pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv. Každoročne si tento deň pripomíname 10. decembra.

Slávnostného podujatia sa zúčastnila bývalá prezidentka Slovenskej republiky pani Zuzana Čaputová, zahraniční partneri Kancelárie a zástupcovia ľudskoprávných inštitúcií z Azerbajdžanu, Gruzínska, Srbska a Českej republiky, takmer dvadsiatky diplomatických misí pôsobiacich na Slovensku a ďalší významní hostia. Ich prítomnosť podčiarkla význam spoločného úsilia pri ochrane ľudských práv doma, aj v zahraničí.

Pri tejto príležitosti som ocenil jednotlivcov a organizácie, ktoré svojou každodennou prácou chránia dôstojnosť a základné práva všetkých ľudí na Slovensku. Ocenenie som udelil týmto laureátom:

Nezisková organizácia DePaul Slovensko – za komplexnú podporu ľudí bez domova a prevádzku najväčšej nízkoprahovej nocľahárne v strednej Európe.

Milan Kuruc – za dlhodobú občiansku angažovanosť a presadzovanie férových podmienok pre zamestnancov.

Občianske združenie EQUITA – za poskytovanie zdravotnej a psychologickej pomoci ľuďom v mimoriadne zraniteľných situáciách.

Ľubica Gálisová – za celoživotnú obhajobu práv seniorov a prácu na zlepšovaní ich životnej kvality.

Občianske združenie Dobrý pastier – za systematickú podporu ľudí v núdzi, sociálnu rehabilitáciu a navracanie dôstojnosti tým, ktorí ju stratili.

Spoločnosť TESCO Slovakia – za komunitné projekty, boj proti plytvaniu potravinami a trvalú podporu ľudí v núdzi.

Spoločnosť dm Slovensko – za iniciatívy na podporu zraniteľných skupín, rodín, škôl a udržateľnosti, vrátane boja proti menštruačnej chudobe.

Marcela Dobešová – za systematickú pomoc ženám a rodinám v kríze a dlhoročnú obhajobu ľudskej dôstojnosti.

Peter Sabaka – za odborné a ľudské nasadenie počas pandémie COVID-19 a za verejnú osvetu v oblasti prevencie.

Marek Schön – za uchovávanie pamäti neslobodných režimov a vzdelávanie o hodnote slobody.

Občianske Združenie rodičov a priateľov LGBT+ ľudí – za podporu rodičov a vytváranie bezpečného, prijímajúceho priestoru pre LGBT+ komunity.

Anzelma Vlniešková, Otto Šimko, Daniel Lehotský, Ján Štilla a František Švidraň – za ich odvahu, ktorá formovala základy našej slobody a priamu účasť v Slovenskom národnom povstaní.

V regiónoch - odborné diskusie, osвета, stretnutia a ďalšie aktivity

Od začiatku roka som pokračoval v prehĺbovaní spolupráce s rôznymi inštitúciami a organizáciami s cieľom posilniť ochranu základných práv a slobôd na Slovensku.

Prijal som podpredsedu Úradu na OOÚ pána Tomáša Danča a pána Andreja Kállaya z odboru právnych služieb a medzinárodných vzťahov. Diskutovali sme o výmene skúseností a spolupráci pri posilňovaní ľudskoprávných štandardov, najmä v oblasti ochrany súkromia.

V rovnakom duchu sa nieslo prijatie pani Csilly Droppovej, organizátorky konferencie „HUMAN FORUM“. Venovali sme sa organizácii tematických stretnutí za okrúhlymi stolmi a vzdelávaniu o ľudských právach v školách. Pokračoval som vo svojich aktivitách zameraných na podporu a ochranu ľudských práv aj v oblasti kultúry a verejného diskurzu. Mal som možnosť zúčastniť sa premiéry dokumentárneho filmu „Veľký vlastenecký výlet“.

Spojil som odborné kapacity s GP SR a NSS SR pri diskusiách o ochrane zdravia a legislatívnych otázkach úhrad liekov na výnimku. Definovali sme možnosti skrátených lehôt na rozhodnutie súdov v naliehavých prípadoch.

Spolupráca s občianskym združením MISIA 89 mi umožnila ďalšie kroky v oblasti edukácie a participácie verejnosti na ochrane ľudských práv. Ocenil som aj prácu GP SR, ktorá nadviazala na naše zistenia a počas stretnutí sme identifikovali oblasti, v ktorých sa pôsobnosti našich inštitúcií prelínajú – od ochrany osôb obmedzených na slobode, cez práva migrantov, ochranu zdravia až po ochranu súkromia.

Príklady praktickej implementácie ľudskoprávnej agendy som sledoval pri regionálnych projektoch, ako konferencia „Rozvojové tímy I“ zameraná na marginalizované rómske komunity či otvorenie Komunitného a integračného centra IN pre LGBTI+ ľudí.

Rovnako som podporil občianske združenia a iniciatívy, ako Spoločná cesta, Fórum života Zakázané matky, OZ Malá Farma Košice a OZ Oravský Ňufáčik, ktoré prispievajú k inklúzii, pomoci zraniteľným skupinám a k ochrane zvierat.

V oblasti vzdelávania som pokračoval v diskusiách so študentmi na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Gymnáziu V. B. N. v Prievidzi, Gymnáziu Antona Bernoláka v Námestove, Gymnáziu Poštová v Košiciach, Gymnáziu Jura Hronca v Bratislave, Akadémii Policajného zboru či na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, v rámci ktorých som priblížil praktické aspekty ochrany základných práv a slobôd, úlohu verejného ochrancu práv a význam dodržiavania ľudskoprávných štandardov. Diskutovali sme o ochrane práv v každodennom živote, o zodpovednosti štátu a o dôležitosti vzdelávania o ľudských právach.

Zameral som sa aj na konkrétne problémy občanov – od neprimeraných postupov Policajného zboru voči matkám žiakov, cez otázky dostupnosti bývania prezentované Amnesty International na našom spoločnom stretnutí, po právne nedostatky pri rozpočítavaní tepla v bytových domoch, ktoré mi predstavilo občianske združenie Energetický ombudsman.

Medzinárodný rozmer som rozšíril prostredníctvom Blended Intensive Programme „Migration in Global & Local Context“ a stretnutí s rektormi Trnavskej univerzity a St. Joseph's College v Indii. Tieto diskusie mi umožnili porovnať prax ochrany ľudských práv a podnietili spoluprácu v oblasti vzdelávania, výskumu a spoločenskej zodpovednosti univerzít.

Zároveň som podporil kultúrne a osvetové projekty, napr. divadelnú inscenáciu „Nosnikrap“ zameranú na Parkinsonovu chorobu alebo programy Činohry Slovenského národného divadla, ktoré spájajú umenie s edukáciou o ľudských právach.

Regionálne výjazdy a návštevy, napríklad Mestskej polície Bratislava či zariadení pre odídenčov, mi poskytli cenné poznatky pre zlepšenie praxe a zvýšenie ochrany práv osôb obmedzených na slobode.

Moje stretnutia s politickými predstaviteľmi, poslancami NR SR a odborníkmi zdôrazňujú neustálu potrebu spolupráce naprieč inštitúciami a občianskou spoločnosťou.

Stretol som sa so splnomocnencom vlády pre rómske komunity pánom Alexanderom Daškom, s ktorým sme riešili otázky bývania, ochrany obydľia a aplikácie stavebného zákona, pričom som upozornil aj na problémy vzdelávania, registrácie pobytu a prístupu k zdravotnej starostlivosti pre marginalizované rómske komunity.

Zúčastnil som sa tiež významných konferencií a podujatí, ktoré podporujú dialóg o ľudských právach a o právnom štáte. Na konferencii k 50. výročiu Helsinského záverečného aktu som hovoril o aktuálnych výzvach v oblasti ochrany ľudských práv a právneho štátu, vrátane návratu ukrajinských detí z územia Ruska. Na medzinárodnej vedeckej konferencii „Ústavné dni“ som rozoberal vzájomné prepojenie vnútroštátneho práva a práva Európskej únie a jeho dopad na ochranu práv občanov.

Pokračoval som aj v regionálnych výjazdoch a návštevách organizácií poskytujúcich pomoc najzraniteľnejším. V Kláštore pod Znievom som navštívil organizáciu Dobrý pastier a presvedčil sa o konkrétnej ochrane ľudskej dôstojnosti v praxi. Podobne som spolupracoval so Slovenským Červeným krížom a s organizáciou Vagus. S ich predstaviteľmi sme diskutovali o humanitárnej pomoci, ochrane symbolov neutrality a solidarity a o podpore ľudí bez domova.

Zahraničný rozmer ľudskoprávnej práce som rozšíril diskusiami na medzinárodnej konferencii „Slovakia–Ukraine Dialogue“, kde sme riešili integráciu Ukrajincov na Slovensku a koordináciu sociálneho a dôchodkového systému. Účasť na projekte ENLIGHT mi umožnila prepájať akademické prostredie s praxou a diskutovať o globálnych a lokálnych aspektoch migrácie a ochrany práv. V decembri som zároveň vystúpil s odborným príspevkom na ENLIGHT General Meeting v Bratislave, kde som účastníkom priblížil ústavné zakotvenie inštitúcie verejného ochrancu práv v Ústave, moju medzinárodnú spoluprácu, ako aj najaktuálnejšie ľudskoprávne výzvy, ktorým Slovensko v súčasnosti čelí. Zároveň som sa zúčastnil viac ako desiatky protokolárnych recepcií a príležitostných podujatí na pozvania zástupcov diplomatických misií pôsobiacich na Slovensku.

Spomienkové podujatia, pamätné dni a osvetové kampane

Počas roka 2025 som sa zúčastnil viacerých pietnych spomienok, pamätných dní a verejných podujatí, ktorými si spoločnosť pripomínala tragické udalosti moderných dejín, obeť totalitných režimov, vojnových konfliktov, rasového a náboženského prenasledovania, ako aj obeť násillia a nenávisti. V úvode roka som si pripomenul Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu a výročie prvého transportu slovenských Židov z Popradu do vyhladzovacieho tábora Auschwitz-Birkenau. Spolu so zástupcami židovských komúnit, diplomatických misií, samospráv a vzdelávacích inštitúcií som sa zúčastnil návštevy koncentračného a vyhladzovacieho tábora Auschwitz-Birkenau organizovanej Múzeom holokaustu v Seredi.

V máji som si pripomenul tragické obeť Rómov počas holokaustu. Zúčastnil som sa pietnych podujatí v Seredi, Dunajskej Strede a v Banskej Bystrici pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu. Nezabudol som ani na tragické udalosti v Dubnici nad Váhom.

Uctil som si aj obeť ďalších historických tragédií. Zúčastnil som sa spomienkového podujatia pri príležitosti výročia vypálenia obce Kalište, pietnej spomienky pri pamätníku obetí komunistického režimu v Leopoldove, ako aj osláv výročia Karpatsko-duklianskej operácie na severovýchodnom Slovensku. Účasťou na celonárodných oslavách výročia konca druhej svetovej vojny v Piešťanoch a počas spomienky na Slovenské národné povstanie v Banskej Bystrici som si uctil bojovníkov za slobodu a obeť fašizmu.

Pripomenul som si aj obeť vpádu vojsk Varšavskej zmluvy do Československa v roku 1968, ako aj výročie študentských protestov z novembra 1989 a Nežnej revolúcie.

Osobitnú pozornosť som venoval spomienkam na obeť násilných trestných činov a terorizmu. Zúčastnil som sa pietnych spomienok na Jána Kuciaka a Martinu Kušnírovú, na Juraja Vankuliča a Matúša Horvátha, ako aj na obeť teroristického útoku zo 07.10.2023.

Počas roka som si pripomenul aj obeť pandémie COVID-19 v rámci pamätného dňa venovaného obetiam tejto celosvetovej zdravotnej krízy a zapojil som sa do pripomínania Dňa vojnových veteránov symbolickým nosením červeného maku.

Zúčastnil som sa aj spomienkových a osvetových dní zameraných na ochranu základných práv a dôstojnosti rôznych skupín obyvateľstva, vrátane Medzinárodného dňa Rómov, Medzinárodného dňa boja proti homofóbii, bifóbii a transfóbii, Medzinárodného dňa osôb

so zdravotným znevýhodnením, Medzinárodného dňa boja proti násiliu páchanému na ženách a Červenej stredy – dňa pripomenutia si obetí prenasledovania pre vieru.

Kancelária verejného ochrancu práv

Kancelária plní úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv. Jej postavenie je upravené v zákone o verejnom ochrancovi práv. Kancelária je právnická osoba so sídlom v Bratislave. Z hľadiska financovania ide o rozpočtovú organizáciu. Na čele Kancelárie stojí vedúci Kancelárie, ktorého vymenúva a odvoláva verejný ochranca práv. Vedúci Kancelárie je štatutárnym orgánom Kancelárie a zároveň generálnym tajomníkom služobného úradu. Úlohy Kancelárie plnia štátni zamestnanci a zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorých počet schvaľuje verejný ochranca práv.

Uplynulé obdobie roku 2025 bolo pre Kanceláriu charakteristické výrazným nárastom pracovnej záťaže, ktorý si vyžadoval zvýšené nasadenie všetkých zamestnancov Kancelárie. **Počet podnetov a podaní** adresovaných verejnému ochrancovi práv v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami **dlhodobo rastie**, pričom ide často o veci právne aj skutkovo náročné, vyžadujúce opakované preverovanie, dopĺňanie podkladov a detailnú právnu analýzu. Zamestnanci Kancelárie museli vyvinúť mimoriadne úsilie, aby sa podarilo zabezpečiť plynulé, odborné a včasné vybavovanie všetkých prijatých podaní. Toto nasadenie potvrdzujú aj zvýšené **počty podaní návrhov na Ústavný súd** a vypracovanie mnohých ďalších odborne vysoko náročných dokumentov, ktoré v tomto roku zamestnanci Kancelárie vytvorili.

Významnou činnosťou Kancelárie bolo v roku 2025 aj vedenie rokovaní a odborná príprava Kancelárie na prevzatie **nového mandátu verejného ochrancu práv - Nezávislého monitorovacieho mechanizmu** v zmysle článku 10 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1356, ktorým sa zavádza preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/817.

O rozšírení mandátu bol verejný ochranca práv, spolu so zástupcami Kancelárie, informovaný v rámci pracovného stretnutia so zástupcami Migračného úradu MV SR v apríli 2025. Následne sa uskutočnili ďalšie stretnutia, ktoré boli zamerané na možnosti čerpania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie (AMIF). Kancelária od začiatku prípravných prác participovala na príprave legislatívnych zmien, na vyčíslení finančných dopadov, ako aj na príprave podkladov pre spracovanie zámeru k čerpaniu finančných prostriedkov z fondov Európskej únie.

V súčasnosti disponuje Kancelária len obmedzenými personálnymi kapacitami, ktoré sú plne vyťažené výkonom existujúcich mandátov. Nová agenda, vyplývajúca z Paktu o migrácii a azyle zahŕňa kontinuálny terénny monitoring, spracovanie podnetov, prípravu správ a odporúčaní, zabezpečenie technickej vybavenosti, nadväzovanie a udržiavanie strategických partnerstiev so zahraničnými a medzinárodnými organizáciami, ako aj odborné vzdelávanie a prípravu zamestnancov v špecifickej oblasti ochrany práv cudzincov. Uvedené aktivity vyžadujú zabezpečenie personálnych, materiálnych a odborných kapacít, bez ktorých nie je možné zabezpečiť nezávislosť, účinnosť, ani udržateľnosť monitorovacieho mechanizmu.

Kancelária spracovala analýzu finančných dopadov a pretože by tieto dopady nebola schopná zvládnuť za súčasnej, už aj tak poddimenzovanej personálnej a finančnej situácie, o vývoji situácie priebežne informovala aj MF SR.

Po predložení návrhu zákona o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa legislatívne zakotvuje nový mandát verejného ochrancu práv sa Kancelária zároveň zapojila aj do medzirezortného pripomienkového konania a uplatnila k predloženému materiálu niekoľko zásadných pripomienok. Zástupcovia Kancelárie sa v rámci rozporového konania zúčastnili dvoch stretnutí – so zástupcami MV SR a následne aj ako prizvaný člen k stretnutiu MV SR a MF SR.

V tejto súvislosti sa verejný ochranca práv, spolu s ďalšími zamestnancami Kancelárie, stretol na pôde Migračného úradu MV SR aj so zástupkyňou Európskej komisie, ktorá sa zaujímala, akým spôsobom bude Kancelária zabezpečovať výkon nezávislého monitorovacieho orgánu. Bola oboznámená so súčasným mandátom verejného ochrancu práv a s výkonom jeho pôsobnosti, ako aj s predpokladaným výkonom nového mandátu.

Okrem prípravy na vykonávanie mandátu vyplývajúceho z Paktu o migrácii a azyle sa Kancelária zapojila aj do medzirezortného pripomienkového konania v súvislosti s návrhom zákona o organizácii štátnej správy v oblasti umelej inteligencie, keďže verejný ochranca práv bol koncom roka 2024 **notifikovaný MV SR ako vnútroštátny orgán na ochranu základných práv vo vzťahu k vysokorizikovým systémom AI** v zmysle čl. 77 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2024/1689 z 13. júna 2024 (Nariadenie o umelej inteligencii). V rámci pripomienok navrhovala Kancelária najmä vymedziť právny rámec pôsobnosti verejného ochrancu práv pri výkone takéhoto dohľadu s cieľom zabezpečiť efektívne vykonávanie tejto novej právomoci. Súčasne sa Kancelária zapojila aj do skupiny Global Network of AI Supervising Authorities pod záštitou organizácie UNESCO, v ktorej si dohľadové orgány v oblasti AI z celého sveta zdieľajú svoje know-how. Okrem uvedených aktivít sa Kancelária musela tak, ako každý rok, vysporiadať v roku 2025 so zabezpečením všetkých zákonných povinností, ktoré jej vyplývajú zo všeobecne záväzných právnych predpisov v personálnej a finančnej oblasti, ako aj v oblasti ochrany osobných údajov a kybernetickej a informačnej bezpečnosti.

Napriek dlhodobu rastúcej agende, personálnym výzvam a rozširovaniu rozsahu činností, Kancelária zabezpečovala výkon všetkých svojich úloh kontinuálne a v plnom rozsahu. Uvedené skutočnosti potvrdzujú vysokú mieru profesionality a nasadenia zamestnancov Kancelárie, ktorí sa podieľajú na ochrane základných práv a slobôd, ako aj na zabezpečovaní fungovania Kancelárie v každodennej praxi.

Personálne a organizačné zabezpečenie Kancelárie

K 01.01.2025 Kancelária disponovala zamestnaneckými miestami v počte 58, z toho je jedno miesto ústavného činiteľa – verejného ochrancu práv a 57 zamestnaneckých miest v členení: **44 zamestnancov v štátnej službe a 13 zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.**

Vol'né štátnozamestnanecké miesta Kancelária obsadzovala podľa zákona o štátnej službe formalizovanými výberovými konaniami, ktoré boli vyhlásené prostredníctvom registra výberových konaní verejného portálu centrálného informačného systému štátnej služby.

Kancelária v roku 2025 vyhlásila **celkovo 15 výberových konaní na obsadenie štátnozamestnaneckých miest**, pričom v siedmich prípadoch išlo o užšie vnútorné výberové konanie, v troch prípadoch o širšie vnútorné výberové konanie a v piatich prípadoch o vonkajšie výberové konanie. Kancelária obsadzovala nielen vol'né pozície, ale aj pozície, ktoré boli dočasne uvoľnené z dôvodu dočasného preloženia kmeňového štátneho zamestnanca. **Ku koncu roka 2025 došlo na základe menovania verejným ochrancom práv k zmene na pozícii vedúcej Kancelárie, generálnej tajomníčky služobného úradu**, keďže predchádzajúca vedúca Kancelárie sa vzdala svojej funkcie.

Kancelária v roku 2025 obsadzovala aj dve pozície pri výkone práce vo verejnom záujme a to pozíciu všeobecný administratívny pracovník (administratívny pracovník – sekretárka), v organizačnom útvere administratívne oddelenie, odbor organizácie a správy majetku, sekcia riadenia a správy, a to z dôvodu odchodu dlhoročnej zamestnankyne do dôchodku. Koncom roka 2025 Kancelária vyhlásia inzerciu na obsadenie pozície pri výkone práce vo verejnom záujme, a to odborný pracovník mzdovej agendy (mzdový účtovník), v organizačnom útvere osobný úrad.

Fluktuácia zamestnancov v roku 2025 v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi vzrástla, pričom hlavným dôvodom je, tak ako aj po iné roky, najmä atraktívnejšie finančné ohodnotenie pracovných pozícií vo verejnom sektore.

Na zabezpečenie špecifických potrieb a úloh súvisiacich s prieskumnou a monitorovacou činnosťou v rámci plnenia úloh Národného preventívneho mechanizmu Kancelária v roku 2025 uzavrela dve dohody o vykonaní práce. Jedna dohoda o vykonaní práce bola zameraná na zabezpečenie odborných jazykových činností, a to konzekutívneho tlmočenia z perzského jazyka a paštúnkeho jazyka do slovenského jazyka a naopak. Ďalšia dohoda o vykonaní práce bola zameraná na komplexné zabezpečenie odbornej činnosti súvisiacej s prípravou a vyhodnotením monitoringu poskytovania psychiatrickej starostlivosti odsúdeným vykonávajúcimi trest odňatia slobody, ako súčasť plnenia úloh Národného preventívneho mechanizmu.

S cieľom podporiť záujem študentov o ochranu ľudských práv a slobôd, ako aj o poslanie a pôsobnosť verejného ochrancu práv, Kancelária aj v tomto roku pokračovala v realizácii odborných stáží študentov, v rámci ktorých sa stážisti podieľali na každodennej činnosti a agende verejného ochrancu práv, získavali a prehľbovali si teoretické poznatky a praktické zručnosti v oblasti ochrany základných práv a slobôd. **Celkovo v roku 2025 vykonávalo v Kancelárii odbornú stáž 19 stážistov**, z toho 13 stážistov vykonávalo stáž v sekcii ochrany základných práv a slobôd, štyria v sekcii riadenia a správy a dvaja v osobnom úrade Kancelárie. Kancelária pri realizácii odborných stáží pokračovala v spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave a v roku 2025 bolo tiež podpísané Memorandum o spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V ďalšom období sa pripravuje uzavretie memoránd o spolupráci aj s ďalšími fakultami v rámci celého Slovenska.

Vzdelávanie vníma Kancelária nielen ako jeden z predpokladov kvalitného plnenia úloh zamestnancami Kancelárie, ale aj ako prostriedok na zlepšenie medziludských vzťahov a osobnostného rozvoja zamestnancov, čo následne prispieva k optimálnemu plneniu ich úloh a k napĺňaniu priorít a cieľov verejného ochrancu práv. Kancelária preto zabezpečuje a organizuje vzdelávanie štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme tak, aby v čo najväčšej miere smerovalo k udržiavaniu, zdokonaľovaniu a získavaniu vedomostí, skúseností, zručností a schopností zamestnancov.

Plán kontinuálneho vzdelávania Kancelárie na rok 2025 systematicky zakotvoval ciele vzdelávania štátnych zamestnancov Kancelárie, ktoré boli následne rozpracované a konkretizované pre každého štátneho zamestnanca v individuálnych plánoch vzdelávania. Z dôvodu šetrenia finančných prostriedkov Kancelária využívala nielen externé, ale aj interné formy vzdelávania.

Vzdelávania vo väčšom rozsahu sa týkali oblasti: techník deeskalácie konfliktu, informačných technológií, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a kybernetickej bezpečnosti.

Vzdelávacie aktivity boli individuálne, skupinové aj hromadné a pokiaľ ide o konkrétne formy vzdelávania prevládali webináre a semináre, tiež to boli konferencie, kurzy a workshopy. Samoštúdium bolo ďalšou formou vzdelávania, ktorú zamestnanci využívali. V roku 2025 sa naďalej udržiaval trend z predchádzajúcich rokov, pričom dištančná forma vzdelávania bola naďalej dominantná.

Kancelária aj s ohľadom na výšku pridelených rozpočtových prostriedkov veľmi dôsledne zvažovala svoje aktivity a uprednostňovala tie, ktoré mali čo najmenší dopad na jej rozpočet. Aj v oblasti vzdelávania sa zameriavala na vzdelávanie, ktoré má - pokiaľ je to možné - prínos pre čo najväčší počet zamestnancov a **vyhľadávala možnosti bezplatného vzdelávania**.

Štátni zamestnanci Kancelárie absolvovali aj v roku 2025 bezplatné kurzy, ktoré realizuje Centrum vzdelávania a hodnotenia Úradu vlády a ktoré už tradične boli zamerané na osobnostný rozvoj štátnych zamestnancov, na prehĺbovanie odborných vedomostí u radových zamestnancov a na zlepšenie manažérskych zručností u riadiacich zamestnancov.

V rámci pokračujúcej spolupráce s Justičnou akadémiou Slovenskej republiky sa zamestnanci Kancelárie v roku 2025 zúčastnili aj 12 vzdelávacích podujatí, zabezpečovaných Justičnou akadémiou Slovenskej republiky.

Zamestnanci využili aj možnosť bezplatného vzdelávania CAF centra v rámci Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky, ako aj bezplatného vzdelávania poskytovaného MIIRI SR a MF SR. V tejto súvislosti je potrebné osobitne oceniť aj bezplatné dvojdnové vzdelávanie zamestnancov Kancelárie zabezpečené Úradom pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR). Počas školenia sa oboznámili s teoretickými základmi práva na pokojné zhromažďovanie, jeho praktickým uplatňovaním a medzinárodnými štandardmi pre monitoring. Všetci účastníci, ktorí úspešne absolvovali kurz, získali medzinárodný certifikát k monitoringu protestov.

K vyhľadávaniu možností bezplatného vzdelávania prispieva aj samotný verejný ochranca práv. Len vďaka jeho osobnej iniciatíve sa v roku 2025 podarilo zúčastniť zamestnancom

viacerých odborných podujatí, najmä zahraničných, ktorých náklady hradili pozývajúce inštitúcie. V súvislosti s domácimi podujatiami sa mu napr. v mesiaci október podarilo zabezpečiť prehĺbovanie vzdelávania zamestnancov Kancelárie ich účasťou na prestížnej zdravotníckej konferencii Vizionári v zdravotníctve 2025, čím Kancelária ušetrila viac ako 980,- eur.

Finančné zabezpečenie a hospodárenie Kancelárie

Kancelária je rozpočtová organizácia, ktorá je súčasťou rozpočtovej kapitoly Všeobecná pokladničná správa. Hospodári s prostriedkami štátneho rozpočtu určenými na financovanie programu Ochrana základných práv a slobôd a programu Informačné technológie financované zo štátneho rozpočtu.

Podľa zákona o štátnom rozpočte na rok 2025 mala Kancelária hospodáriť so schváleným rozpočtom bežných a kapitálových výdavkov vo výške 2 346 167,- eur. Tento rozpočet bol o 118 566,- eur vyšší ako schválený rozpočet na rok 2024 a vznikol v priebehu rokovaní s MF SR v procese zmenového konania k návrhu rozpočtu na rok 2025. Do rozpočtu vecných prevádzkových výdavkov Kancelárie sa týmto podarilo „vrátiť“ finančné prostriedky kategórie 630 v sume 85 000,- eur viazané z vecných prevádzkových výdavkov v roku 2024.

Rozpočet na rok 2025 jednoznačne lepšie zohľadňoval prevádzkové potreby Kancelárie, avšak z pohľadu mzdových výdavkov prišlo len k drobnému navýšeniu v sume 7 704,- eur, súvisiacemu so zákonnými mzdovými nárokmi ústavného činiteľa. Rozpočet určený na mzdy zamestnancov Kancelárie sa medziročne nezmenil.

V priebehu rozpočtového obdobia bol, v súlade s Metodickým usmernením MIRRI SR zo dňa 31.05.2021 k realizácii verejného obstarávania produktov a služieb Microsoft prostredníctvom centrálného dynamického nákupného systému, zvýšený rozpočet Kancelárie v oblasti výdavkov na informačné technológie o 42 021,- eur určených na nákup licencií Office Standard, Exchange Server a Microsoft 365 Business Basic.

V nadväznosti na Uznesenie vlády č. 279/2025 zo dňa 21.05.2025 a v súlade s Usmernením Úradu vlády a MF SR k podmienkam pre vyplatenie odmeny v sume 800,- eur bol limit výdavkov Kancelárie v rozpočtovom období 2025 zvýšený o výdavky vo výške 52 033,- eur – z toho 38 400,- eur tvorili mzdové prostriedky určené na vyplatenie odmien a 13 633,- eur na prislúchajúce poistné.

Kancelária teda v roku 2025 hospodárila s upraveným rozpočtom v sume 2 440 221,- eur, ktorý bol o 94 054,- eur vyšší ako schválený rozpočet.

Okrem úprav rozpočtu súvisiacich so zdravotným poistením, kybernetickou bezpečnosťou a energiami bol v priebehu roka rozpočet Kancelárie zvýšený o kapitálové prostriedky z roka 2023 (1 620,- eur) a o prostriedky určené na krytie zákonných nárokov ústavného činiteľa (5 844 eur,-).

Kancelária teda v roku 2024 hospodárila s upraveným rozpočtom v sume 2 282 110,- eur, ktorý bol o 56 129,- eur vyšší ako schválený rozpočet.

Rozpočet Kancelárie a jeho čerpanie k 31. decembru 2025 - v eurách					
Klasifikácia		Rozpočet			
		schválený	upravený	čerpanie	zostatok
610	mzdové výdavky	1 363 606	1 410 006	1 402 809	7 197
620	poistné	480 100	495 513	489 714	5 799
630	tovary a služby	426 121	465 212	462 222	2 990
640	bežné transfery	57 340	50 490	48 432	2 058
700	kapitálové výdavky	19 000	19 000	18 450	550
Spolu		2 346 167	2 440 221	1 421 627	18 594

Tabuľka č. 2 - Rozpočet Kancelárie a jeho čerpanie k 31. decembru 2025 - v eurách

Zdroj: Kancelária verejného ochrancu práv

Osobné výdavky (mzdové výdavky a poistné)

V oblasti mzdových výdavkov pretrvával v roku 2025 stav, ktorý **neumožňoval obsadiť všetkých 58 miest podľa organizačnej štruktúry Kancelárie** a oznámeného limitu počtu zamestnancov rozpočtových organizácií. Kancelária **osobné výdavky naďalej vníma ako trvalé riziko** a o situácii v oblasti mzdových výdavkov pravidelne informuje kapitolu prostredníctvom dokumentov, v ktorých hodnotí plnenie rozpočtu, ale tiež aj v rámci osobných stretnutí so zástupcami MF SR.

Čerpanie osobných výdavkov v roku 2025 bolo do veľkej miery ovplyvnené aktuálnou personálnou situáciou a chorobnosťou počas sledovaného obdobia. V období január až október 2025 došlo k šetreniu mzdových prostriedkov z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti viacerých zamestnancov Kancelárie a z dôvodu odchodu dvoch zamestnankýň na materskú dovolenku. Taktiež došlo k ukončeniu služobného pomeru na pozícii vedúceho zamestnanca k 30.06.2025. Uvedená pozícia bola obsadená až od 01.09.2025. Dvaja zamestnanci čerpali neplatené služobné voľno. Od novembra sa uvoľnila pozícia interného právnik, ktorú sa do konca roka nepodarilo obsadiť. S účinnosťou od 01.12.2025 sa uvoľnila pozícia na sekretariáte, ktorú sa podarilo obsadiť od februára 2026. Kancelária ušetrila prostriedky taktiež preto, že po nástupe na materskú dovolenku zamestnankyne, ktorá mala na starosti medzinárodnú spoluprácu a protokol, prevzal túto agendu dočasne hovorca verejného ochrancu práv, ktorému sa takto rozšírila doterajšia agenda súvisiaca so zabezpečovaním masmediálnej politiky verejného ochrancu práv a Kancelárie.

Ušetrené mzdové prostriedky od 01.06.2025 umožnili obsadenie zostávajúcej pozície v odbore dohľadu nad obmedzovaním osobnej slobody na čiastočný úväzok 75 %.

Kancelária už v procese prípravy rozpočtu na obdobie rokov 2025 - 2027 a aj počas celého roka 2025 v pravidelnom hodnotení plnenia rozpočtu **upozorňovala, že eviduje nekryté osobné výdavky na ôsmich zamestnancov** a ďalšia pozícia je krytá len čiastočne, čo pri veľkosti organizácie tvorí vysokú disproporciu.

Služby verejnosti musí Kancelária poskytovať v požadovanej kvalite bez ohľadu na poddimenzované personálne obsadenie a mzdový rozpočet. Táto situácia je pre zamestnancov Kancelárie mimoriadne náročná, na viacerých pozíciách **plnia zamestnanci kumulované funkcie**, čo spôsobuje, že významná časť výkonu agendy

prebieha v neštandardnom režime. Neustále sa zvyšujúci nápad, náročnosť preskúmaných prípadov, či dôraz na presadzovanie systémových opatrení, kladú neustále zvyšujúce sa nároky na odbornosť, flexibilitu a adaptabilitu zamestnancov. To pre zamestnancov predstavuje stúpajúci tlak a veľmi náročné pracovné zaťaženie, ktoré je ťažko dlhodobo zvládať. vrátane výdavkov na stravovanie a tvorbu sociálneho fondu.

Prevádzkové výdavky (tovary a služby, transfery)

Kancelária počas celého roka priebežne sledovala vývoj rozpočtu a vykonávala potrebné presuny medzi podpoložkami ekonomickej klasifikácie tak, aby sa jej podarilo zabezpečiť v plnom rozsahu bežnú prevádzku a plánované aktivity verejného ochrancu práv súvisiace s prieskumami na mieste, osvetovou a preventívnou činnosťou, medzinárodnými vzťahmi a reprezentáciou.

Rozpočet výdavkov kat. 630 a jeho čerpanie k 31.12.2025 - v eurách					
Klasifikácia		Rozpočet			
		schválený	upravený	čerpanie	zostatok
06Q	bežná prevádzka	346 856	333 726	330 745	2 981
0EK	informačné technológie	79 265	131 486	131 478	8
Spolu		426 121	465 212	462 223	2 989

Tabuľka č. 3 - Rozpočet výdavkov kat. 630 a jeho čerpanie k 31.12.2025 - v eurách
Zdroj: Kancelária verejného ochrancu práv

Najvyšší podiel na výdavkoch Kancelárie na bežnú prevádzku mali výdavky na nájom kancelárskych priestorov a služby s ním spojené (180 258,- eur), čo predstavuje 55 % výdavkov na bežnú prevádzku.

Z navýšenia rozpočtu na informačné technológie sa Kancelárii podarilo zabezpečiť všetky licencie potrebné na výkon bežných činností zamestnancov a z uvoľnených prostriedkov obstaráť modernizáciu informačných technológií, ktorú by si v takom rozsahu Kancelária inak nemohla dovoliť (virtuálna telefónna ústredňa, nezávislé internetové pripojenie, obnova počítačov).

Zo schváleného rozpočtu bolo možné zorganizovať aj každoročné oceňovanie verejného ochrancu práv „Ombudsmanské ďakujem“, na ktorom verejný ochranca práv pravidelne oceňuje tých, ktorí výrazne prispievajú k ochrane základných práv a slobôd a ktoré sa v roku 2024 z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov neuskutočnilo. Napriek tomu, že podujatie bolo organizované na vysokej spoločenskej a reprezentatívnej úrovni a za účasti zástupcov domácej aj medzinárodnej odbornej spoločnosti, Kancelária prijala všetky potrebné kroky na to, aby boli výdavky s ním spojené vynaložené maximálne efektívne a optimálne, o čom svedčí aj využitie bezplatného prenájmu priestorov pri organizovaní medzinárodného minisummitu v decembri 2025 v Účelovom zariadení Úradu vlády Hotel Bôrik.

Aj pri ostatných aktivitách a organizovaných podujatiach sa Kancelária, ako aj samotný verejný ochranca práv, vždy snažia využívať prostriedky zo štátneho rozpočtu hospodárne a hľadať možnosti ako ich ušetriť. Takýmto spôsobom sa napríklad podarilo ušetriť značné prostriedky vďaka ponuke vedenia Právnickej fakulty Univerzity Komenského, ktoré Kancelárii bezplatne poskytlo priestory Rektorskej siene Univerzity Komenského v Bratislave na uskutočnenie

odborného stretnutia za okrúhlym stolom k úhrade liekov na výnimku. Ostatné odborné stretnutia a stretnutia za okrúhlym stolom organizovala Kancelária vo vlastných priestoroch.

Podrobné informácie o ďalších výdavkoch a dodávateľských vzťahoch Kancelárie je možné nájsť v Centrálnom registri zmlúv a na webovom sídle Kancelárie v časti Hospodárenie kancelárie.

Rozpočet výdavkov kat. 640 a jeho čerpanie k 31.12.2025 - v eurách					
Klasifikácia		Rozpočet			
		schválený	upravený	čerpanie	zostatok
642 014	finančný príspevok na stravovanie	38 340	38 340	37 584	756
642 013	odchodné,	19 000	12 150	10 848	1 302
642 015	nemocenské dávky,				
642 030	príplatky a príspevky				
Spolu		57 340	50 490	48 432	2 058

Tabuľka č. 4 - Rozpočet výdavkov kat. 640 a jeho čerpanie k 31.12.2025 - v eurách
Zdroj: Kancelária verejného ochrancu práv

Významnú položku v čerpaní rozpočtu Kancelárie tvorí stravovanie zamestnancov, ktoré je v plnom rozsahu zabezpečené prostredníctvom finančného príspevku na stravovanie. V roku 2025 bolo vyplatené aj odchodné v súvislosti s odchodom zamestnanca do dôchodku.

Kapitálové výdavky

Kapitálové výdavky v rozpočte Kancelárie boli určené na aktualizáciu dokumentácie súvisiacej s ochranou osobných údajov.

Prevádzka a bezpečnostné opatrenia Kancelárie

V roku 2025 Kancelária pokračovala v **systematickom posilňovaní kybernetickej bezpečnosti a ochrany informačných systémov**, vychádzajúc z opatrení prijatých v predchádzajúcich obdobiach a z priebežne identifikovaných rizík. Cieľom týchto aktivít bolo zabezpečiť primeranú úroveň ochrany informačných aktív Kancelárie a stabilitu jej prevádzky.

V sledovanom období boli prijaté a aktualizované ďalšie kľúčové interné smernice v oblasti kybernetickej bezpečnosti, ktoré upravujú pravidlá používania informačných systémov, správu prístupových práv, ochranu prihlasovacích údajov a postupy pri riešení bezpečnostných incidentov. Prijaté smernice posilnili jednotnosť postupov a zvýšili mieru organizačnej pripravenosti Kancelárie pri riešení kybernetických bezpečnostných udalostí.

Po uplynutí dvojročného obdobia Kancelária realizovala opätovne **samohodnotenie** v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Výsledky samohodnotenia potvrdili, že prijaté technické a organizačné opatrenia boli nastavené primerane identifikovaným rizikám a že zvolený spôsob riadenia kybernetickej bezpečnosti je funkčný. Závery samohodnotenia zároveň poskytli podklad na ďalšie plánovanie opatrení s cieľom udržať primeranú úroveň ochrany informačných systémov.

Súčasťou aktivít v oblasti kybernetickej bezpečnosti bola aj priebežná komunikácia so zamestnancami Kancelárie, zameraná na zvyšovanie povedomia o bezpečnom používaní informačných technológií a na zdôrazňovanie osobnej zodpovednosti používateľov pri ochrane informačných aktív.

V oblasti kancelárskeho softvéru zabezpečila Kancelária prechod na desktopovú verziu Microsoft Office 2021, a to z dôvodu ukončenia podpory predchádzajúcej verzie Microsoft Office. Tento krok bol realizovaný s cieľom používať podporovaný softvérový produkt a znížiť riziká vyplývajúce z používania zastaraného kancelárskeho balíka.

V oblasti komunikačnej infraštruktúry Kancelária realizovala zmenu spôsobu prevádzky pevných telefónnych liniek, ktoré boli nahradené digitálnou telefónnou ústredňou. Toto opatrenie prispelo k stabilizácii hlasovej komunikácie, zjednodušeniu jej správy a lepšiemu zosúladeniu s informačným prostredím Kancelárie.

Na zvýšenie odolnosti prevádzky informačných systémov Kancelária v roku 2025 zaviedla záložné pripojenie na internet. Toto opatrenie umožňuje zachovať základnú funkčnosť informačných a komunikačných služieb aj v prípade výpadku hlavného internetového pripojenia a prispieva k zabezpečeniu kontinuity činnosti Kancelárie.

Opatrenia v oblasti ochrany osobných údajov Kancelárie

Začiatkom roka sa v Kancelárii dokončil audit spracovateľských činností a realizovali sa stretnutia zamestnancov spolu so zodpovednou osobou za ochranu osobných údajov, na ktorých si definovali činnosti, pri ktorých dochádza k spracúvaniu osobných údajov. Audit bol prípravou na **revíziu bezpečnostnej dokumentácie** v oblasti ochrany osobných údajov, ktorá prebiehala od podpisu zmluvy s dodávateľom v júni 2025. Výsledkom revízie bolo niekoľko mesiacov intenzívnej spolupráce zamestnancov Kancelárie s dodávateľom a so zodpovednou osobou za ochranu osobných údajov a vypracovanie viac ako 900 strán bezpečnostnej dokumentácie, ktorá pokrýva všetky procesy súvisiace so spracúvaním osobných údajov v Kancelárii.

Riadenie rizík v Kancelárii

Kancelária v roku 2025 aktualizovala Zoznam rizík Kancelárie, identifikovala najvýraznejšie riziká a stanovila opatrenia, ktoré môžu tieto riziká znížiť. V roku 2025 Kancelária začala s prípravou na riadenie korupčných rizík, a to zapojením sa do vyplnenia dotazníka zaslaného MF SR spolu s odborom prevencie korupcie Úradu vlády. Kancelária tiež začala s postupnou identifikáciou korupčných rizík v Kancelárii a so stanovením základných opatrení na ich zníženie.

Komunikácia verejného ochrancu práv a Kancelárie s verejnosťou

V priebehu roka 2025 bolo v Kancelárii zaevidovaných spolu **9 887 doručených záznamov**, z toho až 79,06 % záznamov bolo doručených elektronickou formou (6 470 prostredníctvom

e-mailu a 1 345 prostredníctvom elektronickej schránky), 16,16 % bolo doručených poštou (1 598) a 4,78 % bolo doručených osobne (472).

Kancelária odoslala spolu 8 484 záznamov, z toho 71,06 % záznamov bolo odoslaných elektronicke (3 782 prostredníctvom e-mailu, 2 247 prostredníctvom elektronickej schránky), 26,21 % bolo odoslaných poštou (2 224) a 2,73 % odovzdaných osobne (231).

Zamestnanci Kancelárie vytvorili spolu 3 723 interných záznamov.

Zverejňovanie a sprístupňovanie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám upravuje dva spôsoby prístupu k informáciám – tzv. aktívny prístup, teda povinné zverejňovanie informácií a tzv. pasívny prístup, teda sprístupňovanie informácií na základe individuálnej žiadosti žiadateľa. Kancelária zabezpečuje povinné zverejňovanie informácií priebežne, prostredníctvom svojej webovej stránky, kde zverejňuje všetky informácie, ku ktorým ju touto povinnosťou viaže zákon, vrátane uzatvorených zmlúv a objednávok.

Sprístupňovanie informácií na základe žiadostí individuálnych žiadateľov zabezpečuje Kancelária taktiež priebežne, v súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám.

V roku 2025 bolo Kancelárii doručených **79 individuálnych žiadostí** o sprístupnenie informácií od fyzických a právnických osôb, navyše dve žiadosti boli prenesené z predchádzajúceho roku, keďže boli doručené na konci kalendárneho roka 2024. Kancelária teda v roku 2025 vybavovala **81 žiadostí**, z toho 76 žiadostí o sprístupnenie informácií bolo v roku 2025 aj vybavených. Vybavenie piatich žiadostí, ktoré boli Kancelárii doručené na sklonku roka 2025, bolo prenesené do roku 2026. Zároveň, k jednej zo žiadostí vybavených v roku 2025 bolo na konci roka 2025 doručené odvolanie, a teda i rozhodnutie o odvolaní bolo prenesené do roku 2026.

Z celkového počtu 76 vybavených žiadostí o sprístupnenie informácií boli požadované informácie v plnom rozsahu sprístupnené v 30 prípadoch. V 17 prípadoch požadované informácie sprístupnené neboli a boli vydané rozhodnutia o ich nesprístupnení. V šiestich prípadoch Kancelária žiadosti o sprístupnenie informácií postúpila inej povinnej osobe. V 17 prípadoch bola časť požadovaných informácií poskytnutá a časť požadovaných informácií sprístupnená nebola – teda boli vydané rozhodnutia o čiastočnom nesprístupnení informácií. V 11 prípadoch bola Kancelária nútená vyzvať žiadateľov na doplnenie informácií a v dvoch z nich bola nútená žiadosti odložiť pre nedoplnenie obligatórných údajov. Jednu žiadosť vzal jej žiadateľ späť. Päť žiadostí bolo vybavených mimo režimu zákona o slobodnom prístupe k informáciám s ohľadom na posúdenie žiadosti podľa jej obsahu, alebo s ohľadom na žiadateľský subjekt. Jedna žiadosť bola vybavená odkazom na zverejnené informácie.

Kancelárii bolo v roku 2025 doručených **päť odvolaní**. Jedno z odvolaní bolo doručené neskoro, v jednom prípade bolo zrušené pôvodné rozhodnutie a informácie boli následne sčasti sprístupnené a sčasti nesprístupnené, v dvoch prípadoch bolo potvrdené pôvodné rozhodnutie a o jednom odvolaní bude rozhodnuté v roku 2026.

Tie žiadosti, ktoré boli vybavené sprístupnením požadovaných informácií, sa týkali prevažne žiadostí o kópie rôznych stanovísk a dokumentov od orgánov verejnej moci a rozhodnutí verejného ochrancu práv v rámci podnetov, informácií o stave vybavenosti podnetov, a tiež rôznych štatistických informácií vo vzťahu k podnetom. Týkali sa aj štatistických informácií o vybavovaní žiadostí o sprístupnenie informácií, platov riadiacich zamestnancov Kancelárie a priemerného platu zamestnanca Kancelárie, počtov zamestnancov a identifikácie právneho základu vykonávania ich práce, hrubých miezd zamestnancov, celkovej ceny práce, rôznych štatistických informácií vo vzťahu k práci Kancelárie a k jej rozpočtu. Požadované boli aj niektoré interné predpisy Kancelárie a rôzne správy (Národný preventívny mechanizmus, mimoriadna správa verejného ochrancu práv, výročná správa verejného ochrancu práv), informácie o Výbore CPT a kontaktné informácie na ESLP. Boli požadované informácie o podaniach verejného ochrancu práv na Ústavný súd, analýzy, stanoviská alebo správy, ktoré sa týkali porušenia alebo možného porušenia zásady rovnosti volebného práva v Slovenskej republike.

Rozhodnutia o nesprístupnení žiadostí sa týkali predovšetkým takých informácií, ku ktorým je prístup zákonne obmedzený (najmä z dôvodu ochrany osobných údajov a osobnosti) a informácií, ktoré Kancelária nemala k dispozícii, príp. informácií, ktoré sú v rámci režimu zákona o slobodnom prístupe k informáciám z poskytovania vylúčené – právne stanoviská, výklady, právne rady a pod. V dvoch prípadoch neboli informácie poskytnuté, pretože nebol poskytnutý súhlas dotknutých osôb.

Všetky žiadosti o sprístupnenie informácií, ktoré boli Kancelárii doručené, boli vybavené bez zbytočného odkladu, v zákonom stanovenej lehote, pričom v dvoch prípadoch bola lehota predĺžená v súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám. Žiadosti boli vybavené zaslaním požadovaných kópií a informácií, príp. zaslaním rozhodnutí o čiastočnom alebo o úplnom nesprístupnení informácií.

Mediálna politika verejného ochrancu práv a Kancelárie

V roku 2025 kládol verejný ochranca práv dôraz na systematickú komunikáciu s verejnosťou, najmä prostredníctvom sociálnych sietí a oficiálneho webového sídla. Prostredníctvom týchto kanálov pravidelne prezentoval svoje zistenia a svoju činnosť, čím prispieval k zvyšovaniu informovanosti o význame ochrany základných práv a slobôd a zároveň posilňoval preventívny rozmer svojho pôsobenia vo vzťahu k orgánom verejnej moci.

Prevenca porušovania základných práv a slobôd tvorí neoddeliteľnú súčasť mandátu verejného ochrancu práv. V prípadoch, keď k porušeniam napriek tomu došlo, verejný ochranca práv na ne verejne poukázal a aktívne vyzýval príslušné orgány verejnej moci na prijatie účinných nápravných opatrení.

Tlačové správy a vyhlásenia

V priebehu roka verejný ochranca práv zverejnil spolu **59 tlačových správ**. Ich vydanie vychádzalo z rôznorodých impulzov, najmä z medializovaných informácií o možnom porušovaní základných práv a slobôd, z rozhodnutí ESLP, z otázok zo strany médií, ako aj zo zistení nadobudnutých v rámci vlastnej činnosti verejného ochrancu práv. V porovnaní s rokom 2024, keď bolo vydaných 35 tlačových správ, ide o **nárast približne o 69 %**.

Obsah tlačových správ reflektoval široké spektrum tém. Zahŕňal hodnotenie dodržiavania základných práv a slobôd v činnosti orgánov verejnej moci, informácie o výsledkoch kontrol vykonaných v konkrétnych inštitúciách, ako aj stanoviská k aktuálnym spoločenským otázkam, ktoré majú významný vplyv na uplatňovanie práv a slobôd.

Tlačové správy za rok 2025	
Oblasť	Počet
Postupy rezortu vnútra a polície	11
Ochrana zdravia	10
Ochrana životného prostredia	1
Ochrana sociálnych práv	7
Politické práva	5
Podania na Ústavný súd	5
Rozhodnutia a komunikácia s ESLP	3
Konštatovanie neporušení základných práv a slobôd	1
Národný preventívny mechanizmus	2
Neohlásené kontrolné návštevy	1
Informovanie NR SR	3
Iné	10

Tabuľka č. 5 - Tlačové správy za rok 2025

Zdroj: webové sídlo Kancelárie verejného ochrancu práv

Vývoj počtu tlačových správ za roky 2018 - 2025	
Rok	Počet
2025	59
2024	35
2023	35
2022	18
2021	24
2020	49
2019	36
2018	21

Tabuľka č. 6 - Vývoj počtu tlačových správ za roky 2018 - 2025

Zdroj: webové sídlo Kancelárie verejného ochrancu práv

Mediálne výstupy

V roku 2025 poskytol verejný ochranca práv médiám spolu **78 mediálnych výstupov**, a to vo forme rozhovorov, tlačových vyhlásení, ako aj osobnej účasti v spravodajských a publicistických reláciách.

Jeho vyjadrenia a vystúpenia boli sprostredkované prostredníctvom širokého spektra médií, medzi ktoré patrili najmä Denník N, Aktuality.sk, Pravda, Denník SME, EReport, TV JOJ, TV Markíza, Slovenská televízia a rozhlas, TASR, Hospodárske noviny, Denník Korzár, Denník Štandard, Rádio Expres, portál Interez, Rádio Regina, International Bar Association a 360°. Reagoval aj na zahraničné dopyty od výskumníkov a mimovládnych organizácií.

Obsah mediálnych výstupov sa zameriaval predovšetkým na výsledky kontrolnej činnosti verejného ochrancu práv a na jeho oficiálne stanoviská, v ktorých upozorňoval na porušenia základných práv a slobôd zistené v konkrétnych prípadoch.

Zverejňovanie aktualít a komunikácia na webovom sídle

Počas celého roka 2025 Kancelária priebežne informovala verejnosť o svojej činnosti a aktivitách verejného ochrancu práv prostredníctvom stručných správ uverejňovaných na oficiálnom webovom sídle.

V hodnotenom období bolo publikovaných **310 aktualít**, čo v porovnaní s rokom 2024, keď ich bolo zverejnených 252, predstavuje **nárast približne o 23 %**. Zverejnené informácie sa týkali najmä takých aktivít verejného ochrancu práv ako sú výjazdy do regiónov, výkon neohlásených kontrol, pracovné stretnutia, a tiež informovanie verejnosti o ochrane základných práv a slobôd.

S cieľom zabezpečiť čo najvyššiu mieru dostupnosti informácií pre všetkých návštevníkov webového sídla Kancelária v roku 2025 realizovala ďalšie technické úpravy v oblasti prístupnosti. Tieto opatrenia prispeli k prehľadnejšej navigácii a k posilneniu užívateľského komfortu a interaktivity.

Zverejnené informácie a aktuality na webovom sídle	
Oblasť	Počet
Postupy rezortu vnútra a polície	19
Účasť verejného ochrancu práv na rokovaní výborov NR SR	7
Ochrana zdravia	22
Ochrana životného prostredia a zvierat	3
Ochrana sociálnych práv	19
Ochrana práv menšín	7
Ochrana práv detí	3
Ochrana politických práv a občianskej spoločnosti	15
Podania na Ústavný súd	8
Rozhodnutia a komunikácia s ESLP	4
Konštatovanie neporušení základných práv a slobôd	1
Aktuality o mediálnych výstupoch	32
Neohlásené kontrolné návštevy	3
Informovanie vlády a NR SR	5
Protokolárne záležitosti, prijatia, stretnutia a účasť na podujatiach	61
Podpora medzinárodných kampaní a významných dní	34
Medzinárodná spolupráca	36
Iné	31

Tabuľka č. 7 - Zverejnené informácie a aktuality na webovom sídle
Zdroj: webové sídlo Kancelárie verejného ochrancu práv

Tlačové konferencie

V roku 2025 boli zrealizované **tri tlačové konferencie**, ktorých cieľom bolo informovať verejnosť o zásadných krokoch verejného ochrancu práv.

Na **prvej tlačovej konferencii** verejný ochranca práv predstavil **Mimoriadnu správu o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušeniu základných práv a slobôd v konaní Policajného zboru**. Správa sumarizovala zistenia z kontrolnej činnosti Kancelárie a obsahovala odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

Druhá tlačová konferencia bola venovaná podaniu **návrhu na Ústavný súd, ktorým verejný ochranca práv žiadal o preskúmanie súladu novely zákona o mimovládnych neziskových organizáciách s Ústavou**. Súčasne návrh napádal aj jeho súlad s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky, a to konkrétne s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s Chartou základných práv Európskej únie.

Tretia tlačová konferencia sa týkala **podania na Ústavný súd vo veci tzv. „stavebnej amnestie“**, pričom cieľom bolo upozorniť na možné porušenia zákonných postupov a na ochranu práv dotknutých osôb.

Tlačové konferencie v roku 2025 výrazne prispeli k stransparentneniu činnosti verejného ochrancu práv a k informovanosti verejnosti o opatreniach prijímaných v záujme ochrany základných práv a slobôd. Ich realizácia zároveň ilustruje aktívne využívanie zákonných kompetencií Kancelárie v oblasti presadzovania ústavných a medzinárodne garantovaných práv.

Propagačné a informačné materiály

V rámci plnenia svojich úloh Kancelária pravidelne pripravuje a aktualizuje informačné materiály určené pre verejnosť. V roku 2025 boli tieto materiály aktualizované, pričom sa zachovala ich pôvodná tematická štruktúra zahŕňajúca oblasť väzby, výkonu trestu odňatia slobody, cieľ policajného zaistenia, práv seniorov a výkonu Národného preventívneho mechanizmu.

Aktualizované materiály sú distribuované počas rôznych aktivít verejného ochrancu práv a Kancelárie, pričom zostáva zachovaná dostupnosť pre osoby obmedzené na slobode vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo v podmienkach polície.

Všetky propagačné a informačné materiály, vrátane aktualizovaných verzií, sú zverejnené na oficiálnom webovom sídle Kancelárie, čím je zabezpečená ich dostupnosť pre širokú verejnosť a zainteresované subjekty.

Pár slov verejného ochrancu práv na záver

Záverom by som rád konštatoval, že rok 2025 bol naozaj úspešným rokom, v ktorom sa mi, spolu s kolegami z Kancelárie, podarilo uskutočniť niekoľko významných aktivít smerujúcich k zlepšeniu stavu dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike a k navrhnutiu systémových opatrení, ktoré som predložil príslušným inštitúciám. Som hrdý aj na prácu, ktorú sme odvedli v súvislosti s podaniami na Ústavný súd a s našimi pripomienkami v rámci legislatívneho konania.

So zadosťučinením som zaregistroval hodnotenie niektorých médií a verejnosti o nezávislosti verejného ochrancu práv a jeho Kancelárie, ktorá realizuje svoju činnosť bez ohľadu na politickú situáciu na Slovensku. V tomto poslaní budem pokračovať aj naďalej v snahe rozvíjať a prehĺbovať propagáciu činnosti verejného ochrancu práv a Kancelárie vo vzťahu k verejnosti.

S cieľom ďalšieho skvalitňovania práce budem, okrem plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o verejnom ochrancovi práv, v roku 2026 sústreďovať pozornosť aj na ďalšie úlohy predovšetkým v oblasti liekovej politiky a zlepšovania postavenia pacientov na Slovensku, v oblasti uplatnenia práv cudzincov v pobytovej agende, ako aj v oblasti sociálnych a občianskych práv. V tejto súvislosti **tak, ako aj po iné roky, upozorňujem na nedostatok odborných zamestnancov v Kancelárii**. Aj keď chápem, že v čase konsolidácie je zvyšovanie personálnych výdavkov z rozpočtu veľmi citlivá téma, pri tempe nárastu agendy je to však nevyhnutnosť.

Veľkou výzvou v roku 2026 bude zabezpečiť aj personálne a technické vybudovanie Kancelárie v súvislosti s novým mandátom, ktorý budem uplatňovať v oblasti migračnej politiky a v tejto súvislosti podporiť spoluprácu s inými orgánmi ochrany práva v zahraničí, s mimovládnyimi organizáciami, ako aj s orgánmi verejnej správy.

Verím však, že všetky predsavzatia, ktoré si v tejto správe dávam, sa mi podarí v roku 2026 aj zrealizovať a že naplním očakávania, ktoré od mojej funkcie verejnosť očakáva.

Róbert Dobrovodský
verejný ochranca práv